

P. b. b.
Verlagsort: 1030 Wien
Plus.Zeitung 09Z038029P

KULTURNÍ KLUB

INFORMAČNÍ ČASOPIS
ČECHŮ A SLOVÁKŮ
V RAKOUSKU

3-4

březen – duben

2015

35. ročník

- Fejetony Pavla Kohouta
- Příloha: Historické ohlédnutí

Pondělní promítání filmů ve spolupráci s Českým centrem a Velvyslanectvím ČR
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien**
Informace: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Pondělí 13. 04. 2015 v 19:30

Fair play (drama/sportovní, ČR – SR – Německo, 2014, 100 min., anglické nebo německé titulky)
Režie a scénář: Andrea Sedláčková; kamera: Jan Baset Střítežský; hudba: David Solař, Miroslav Žbirka

Hrají: Judit Bárdos, Aňa Geislerová, Eva Josefíková, Roman Luknár, Ondřej Novák, Ondřej Malý, Jiří Wohanka, Igor Bareš, Roman Zach, Tatjana Medvecká, Slávek Bílský, Michaela Pavlátová, Berenika Kohoutová, Vlastina Svátková

Osmdesátá léta v Československu. Mladička sprinterka Anna (Judit Bárdos) se stává členkou Střediska vrcholového sportu. Její matka (Aňa Geislerová) a trenér (Roman Luknár) doufají, že splní kvalifikační limit a postoupí na olympijské hry. Vybočením ze světa tvrdého sportovního drilu je pro Annu pouze milostný vztah s Tomášem (Ondřej Novák). Anně začnou být bez jejího vědomí podávány anabolické steroidy...

Pondělí 11. 05. 2015 v 19:30

Habermanův mlýn (drama/válečný/historický, Česko – Německo – Rakousko, 2010, 104 min., něm. titulky)

Režie: Juraj Herz, scénář podle předlohy Josefa Urbana: Juraj Herz, Jan Drbohlav, kamera: Alexander Šurkala, hudba: Elia Cmiral

Hrají: Mark Waschke, Karel Roden, Ben Becker, Hannah Herzsprung, Radek Holub, Wilson Gonzales Ochsenknecht, Zuzana Kronerová, Jan Hrušínský, Franziska Weisz, Andrej Hryc, Oldřich Kaiser, Martin Stránský, Martin Sitta, Erika Guntherová, Jaromír Dulava, Václav Legner, Klára Cibulková, Zdeněk Braunschläger, Veronika Gajerová, Michal Pavlata ad.

Režisér Juraj Herz se rozhodl otevřít jednu z nejkontroverznějších kapitol českých dějin, poválečný odsun Němců, při němž se spravedlivý hněv často mísil s těmi nejnižšími pudy a spolu vytvářely nesmazatelnou krvavou stopu. Jednou z obětí dějin psaných vítězi měl být i německý průmyslník Habermann, který žil s rodinou na severní Moravě. Okolnosti jeho konce zůstávají dodnes nejasné. Filmový příběh se jeho životním osudem pouze volně inspiroval, ale paradoxy nejšilenějších let 20. století prezentuje hrůzně dokonale.

Juraj Herz se narodil na Slovensku, ale celá jeho rodina skončila kvůli židovskému původu v různých koncentračních táborech Evropy. Matku osvobodili Britové, otce Američani, jeho Rusové. Vyrůstal na Slovensku, ale první velké úspěchy slavil v Čechách. Ve druhé polovině osmdesátých let emigroval do Spolkové republiky Německo. Dokázal se tam prosadit a zůstal tam i dlouho po listopadu 1989. Evidentně tedy neexistuje nikdo příhodnější pro líčení válečných hrůz a odkrývání bolavých kapitol v soužití Čechů a Němců než právě Juraj Herz!

(pokračování na str. 4)

Fejetony

Z onoho světa V.
Pavel KOHOUT

Mistr Jeroným Pražský, máje poradit, jak vysvětlit věřícím božskou Trojjednost, nabídl výklad tak názorný, že mu vynesl tři doktorské klobouky: vodu v různém skupenství. Bůh otec – led, Syn – déšť, Duch svatý – sníh. Pro trojrozdílnost prezidentů České republiky nabízí voda příklady zas: Havel – teplé vřídlo, Klaus – ledová sprcha, Zeman – horké a studené střiky. Ale líp mi s tím pomůže William Š., velký šejk divadla Svět.

Čím dál se vzdaluje minulost, tím víc se rodí báje. O Václavu Havlovi už teď fabulují, kdo ho poznali až v devadesátých letech. A ještě mladší budou ždímat soudy z vygúglovaných domněnek a drbů.

Poznal jsem ho začátkem šedesátých, když jsme soupeřili na jevištích. Později jako mluvčí spisovatelů-komunistů mluvčího nekomunistů, když jsme hledali společnou řeč občanů. A pak jako psanec psance, když jsme ji našli. Až do mého zvlastivnesení jsme k sobě měli devět let bliž než mnozí sourozenci. Z minula jsme věděli, v čem je na nás spoleh. V obležení jsme hlídali své slabiny. Musel jsem zvládnout zbrkllost, on důvěřivost.

Chyběla mu Kalvárie, kterou prošli komunisté, pokud si přiznali, že byli zástěnou šibenic. To je vybavilo k úspěšnému zápasu s mocí, kterou znali a uměli čelit jejím intrikám. On vyrůstal jako protinožec v souladu s myšlením své rodiny. Věřil každému, kdo se mu zdál věřit v totéž, proto byl tak raněn odsokoky přátel. Práskači se mu snadno vtírali do přízně a dozvídali jeho záměry. Obelstili ho i estébáci lži, že Charta 77 ztroskotala; složil funkci mluvčího, aby dál nesváděl přivržence. Když ho Olga přivezla z Ruzyně na Sázavu, kde ho místo ztroskotanců uvítali neporažení, rezignaci přes západní média odvolal. Byl ale otřesen a zdálo se, že další zatčení uvítal, neboť mu umožnilo složit reparát.

(pokračování na str. 7)

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

právě před sto lety, 20. března 1915, se v Niederkappelu narodil pozdější právník, diplomat, ministr zahraničí a prezident Rakouské republiky dr. Rudolf Kirchschräger. Členové Kulturního klubu jej na besedě, kterou Klub kdysi organizoval, mohli osobně poznat jako člověka charakterního, skromného, zásadového, trochu právnícky suchého a nesmírně lidského. Nechci zde opakovat známé věci o jeho diplomatickém působení v Praze, ale moje vzpomínky se ubírají do doby krátce před jeho smrtí (30. března 2000). Tehdy Klub organizoval slavnost k 150. výročí narození prvního prezidenta Československa T. G. Masaryka, na kterou byli pozváni četní hosté a také pan dr. Kirchschräger. Obdrželi jsme od něj omluvu, že by rád naše pozvání přijal, ale nemůže..., dopis byl vlastnoručně

podepsán. V té době jsme netušili, že je tak vážně nemocný, ale přesto si našel čas na odpověď, čehož si velice vážíme.

V březnu tohoto roku se sešli členové českého poradního sboru u Spolkového kancléřství k jednání o rozdělení finanční podpory na činnost českých spolků ve Vídni. Jak je známo, školy Školského spolku Komenský i přes vydatnou podporu různých státních i nestátních organizací rakouských a českých trpí nedostatkem financí, a proto se spolky uvolily vzdát se části dotace ve prospěch české školy. Tuto snahu a solidaritu se Školským spolkem Komenský plně podpořil i zástupce Kulturního klubu. Tento krok nás však nutí přechodně z úsporných důvodů slučovat některá čísla našeho časopisu.

K připravovaným akcím: srdečně Vás zveme **na besedu s panem Petrem Baxantem** do Českého centra. Nenechte si ujít **Májový koncert** na českém velvyslanectví u příležitosti 70. výročí ukončení druhé světové války, na němž vystoupí Husákovo kvarteto, hudební multižánrové seskupení čtyř mladých studentů Konzervatoře Brno. Taktéž na velvyslanectví máte možnost zhlédnout **výstavu Wien und die „Ziegelböhme“**, která nás zavádí do těžkého života českých cihlářských dělníků ve Vídni. Klubová pravidelná promítání v kinosálu českého velvyslanectví, nadále ve spolupráci s českým velvyslanectvím a Českým centrem, pokračují každé druhé pondělí v měsíci, začátek představení je vždy v 19:30 hodin, rezervace není možná. Upozorňujeme a srdečně Vás zveme **na besedu s režisérem filmu Operace Silver A s panem Jiřím Strachem**, která se koná 8. června 1215, a to v 19:00 hodin, půl hodinu před začátkem filmu.

A teď Vám již přeji hezké posezení na stránkách Kulturního klubu.

ing. Helena Baslerová, šéfredaktorka

P.S. Co natropil v minulém čísle tiskařský šotek: na str. 74 pod obrázkem bylo omylně uvedeno »Slovenská beseda« místo »Slovanská beseda«, na str. 81 jsme v článku autora přehlédli chybu, délka Berlínské zdi není, jak bylo uvedeno, 155 metrů, ale 155 km, někdy se uvádí i 165 km. Děkujeme pozornému čtenáři za upozornění.

Obsah

Klub připravuje	2, 4
Fejetony Pavla Kohouta.....	2, 7-9
Editorial	3
Obsah	3
Impressum	3
Kalendář: duben – červen 2015	4
Církevní kalendář: duben 2015.....	5
Rozhovor	10
Kultura	13
Události	35
Zajímavosti.....	38
Ekonomika	47
Správy zo Slovenska	63
Sokol & sport	74
Úvahy a postřehy.....	81
Z české a slovenské Vídně a okolí	84
Oznámení	90
Informace & inzerce	96
Příloha: Historické ohlédnutí	I-VIII

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),
Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

Sazba: KLP - Koniasch Latin Press s. r. o., Praha & Jaroslav Bulíček, Praha
Tisk: Tiskárna Sládek, Znojmo

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
(Ing. Helena Basler), Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

Verlagsort: 1030 Wien

Hersteller und Herstellungsort: KLP - Koniasch Latin Press s. r. o., Praha &
Tiskárna Sládek, Znojmo, Tschechische Republik

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung und durch MZV ČR

Redakce: Mohsgasse 30/9, 1030 Wien,

mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. dr. Marie Brandeis

Redakce: Mag. Pavlína Böhmová-Lössl, DI Gabriela Jakelic,
Anna Krivanová

Technická redakce: Ing. Kurt Mattola, Mag. Richard Basler

Redakční kruh: Jan Brabenec, dr. Martin Franc, P. dr. Jan Horák, Ludvík Kavín,
Eva Kalinová, Michaela Kováčiková, dr. Marta Marková, Mag. Andrea Ozábalová,
dr. Kweta Ozábalová, Vladimír Stejskal, Nela Štěrbová, doc. JUDr. Marián Velický, CSc.,
ing. Jiří Zajíček, ThLic. Petr Žaloudek

Fotografové: Mag. Richard Basler, Vladimír Čevela, Kurt Mattola, Mag. Eva Zemanová

Distribuce: Tiskárna Sládek, Znojmo

Srdečně Vás zveme na promítání filmu *Operace Silver A* režiséra Jiřího Stracha, které se uskuteční v pondělí 8. 6. 2015, a upozorňujeme, že od 19:00 hodin, tedy půlhodinu před uvedením filmu, proběhne beseda s režisérem filmu.

Pondělí 08. 06. 2015 v 19:30

Operace Silver A (drama / válečný TV film, Česko, 2007, 150 min., něm. titulky)

Režie: Jiří Strach, scénář: Lucie Konášová, Josef Konáš, kamera: Martin Šec, hudba: Zbyněk Matějů
Hrají: Klára Issová, Tatiana Vilhelmová, Jiří Dvořák, Ivan Trojan, David Švehlík, Aleš Háma, Táňa Fischerová, Miroslav Táborský, Marek Taclík, Viktor Preiss, Jana Hlaváčová, Taťjana Medvecká, Alois Švehlík, Matěj Hádek, Dana Syslová, Radim Špaček, Jaroslav Plesl, Barbora Munzarová, Radek Holub, Klára Sedláčková-Oltová, Martin Myšička ad.

Dvoudílný televizní scénář Lucie a Josefa Konášových je působivým a dramatickým příběhem lásky, hrdinství i slabosti. Odehrává se v období protektorátu. Ačkoliv příběh začíná téměř idylicky, na sklonku roku 1941, předčasnou oslavou Silvestra, s falešným zdáním, že vše je stále v pořádku, a dvě krásné mladé ženy, přítelkyně a obdivovatelky tehdejších filmových hvězd, jako byly Adina Mandlová i Nataša Gollová, jsou středem společnosti, právě v tuto chvíli nedaleko odtud, v zasněženém lese, seskočili padákem tři mladí muži: Bartoš, Potůček a Valčík...

Předběžné termíny promítání v roce 2015:

vždy druhé pondělí v měsíci, tj. 14. 09., 12. 10., 09. 11. a 14. 12.

Začátek přestavení, pokud není uvedeno jinak, vždy v 19:30.

Změna programu vyhrazena.

Středa 06. 05. 2015 v 19:00

Kulatý stůl – Česká integrace – významní vídeňští Češi

BESEDA S PETREM „PEKO“ BAXANTEM,

obchodním vedoucím soc. dem. Hospodářského svazu, Vídeň

(Geschäftsführer des Sozialdemokratischen Wirtschaftsverbandes Wien)

Petr „Peko“ Baxant (* 3. 2. 1977, Karlovy Vary) je rakouský politik, zemský poslanec a člen Vídeňské městské rady.

Moderuje: dr. Jana Starek (v němčině)

České centrum Herrengasse 17, 1010 Wien

Ve spolupráci s Českým centrem ve Vídni

www.tschechischeszentrum.at

WIEN UND DIE „ZIEGELBÖHM“

Vernisáž: pondělí 18. 05. 2015 v 18:30

Během výstavy bude promítnut krátký tematický film, následuje diskuse s dobovými svědky, hudební vložka. Prezentace se uskuteční v německém jazyce. Vystavovatel Wohnpartners Wien zve k malému občerstvení.

Velvyslanectví České republiky, Penzingerstrasse 11-13, 1140 Wien

Výstava je otevřena do 27. 05. 2015

Ve spolupráci s Velvyslanectvím České republiky

Přihlášky na: events.vienna@mzv.cz nebo (01) 899 58 170 (po-pá 8:00-17:00)

www.wohnpartner-wien.at

Středa 27. 05. 2015 v 18:30

HUSÁKOVO KVARTETO

Májový koncert u příležitosti 70. výročí ukončení druhé světové války

Hudební multižánrové seskupení čtyř mladých studentů Konzervatoře Brno.

Martin Husák – housle, Radek Blahuš – housle, Marek Vejputka – viola a Matěj Kovanda – violoncello

Program: Josef Suk, Alexandr Glazunov, Ástor Piazzola, Silvia Bodorová, Leonard Cohen

Mramorový sál českého velvyslanectví, Penzingerstrasse 11-13, 1140 Wien

Ve spolupráci s Velvyslanectvím České republiky

Přihlásit se můžete na e-mailové adrese: office@pavlina.at nebo mobil: 0699/19544077

www.kulturklub.at

Husákovo kvarteto je hudební multižánrové seskupení čtyř mladých studentů Konzervatoře Brno Martina Husáka, Radka Blahuše, Marka Vejputka a Matěje Kovandy, kteří se rozhodli prezentovat klasické kvarteto jiným způsobem. Jejich hlavním cílem je přiblížit se co nejvíce posluchačům. Zaměřují se proto na široké spektrum hudebních stylů. Na jejich koncertech můžete tedy slyšet známé melodie z filmů nebo i to, co Vám třeba zpřijemňuje cestu v autě či domácím úklidu.

VÝSTAVY A FESTIVALY

do 15. 04. Tomáš KOMPANÍK: AHA, slowakische Volkskunst trifft auf modernes Design

Weil Tomáš Kompaník nicht glaubt, dass Stickereien ins Museum gehören, hat er ein ganz besonderes, handgenähtes Buch AHA herausgebracht, das anhand der verschiedensten gestalterischen Bearbeitungen des Grafik-Designs von den slowakischen Stickereien inspiriert wurde. Kompaníks Werk wurde mit mehreren Preisen ausgezeichnet. Das Buch wird im Rahmen dieser Ausstellung präsentiert und ist bei der Vernissage auch zu erwerben. Slowakisches Institut in Wien

do 19. 04. Wege der Moderne. Josef Hoffmann, Adolf Loos und die Folgen

MAK – Österreichische Museum für angewandte Kunst / Gegenwartskunst, Stubering 5, 1010 Wien
www.MAK.at

do 03. 05. Degas, Cezanne, Seurat: Das Archiv der Träume aus dem Musée d'Orsay

Díla francouzských umělců 19. století. Ve sbírce se nacházejí též díla Alfreda Kubina a Alfonse Muchy. Denně 10:00-18:00, středa 10:00-21:00
Albertinaplatz 1, A-1010 Wien, +43 1 534 83-0
www.albertina.at

18.-27. 05. Wohnpartner-Ausstellung: Wien und die „Ziegelböhme“

18. 05. 18:30 vernisáž
Prezentace se uskuteční v německém jazyce.
Velvyslanectví ČR, Penzingerstrasse 11-13, 1140 Wien
Příhlášky na events.vienna@mzv.cz nebo (01) 899 58 170 (po-pá 8-17h)
KK, ZÚ

do 01. 06. Wally Neuzil. Ihr Leben mit Egon Schiele

Die erste Ausstellung des Jahres widmet sich „Wally“, der Frau an der Seite Egon Schieles, die einem breiten Publikum vor allem durch Schieles Meisterwerk *Bildnis Wally* ein Begriff ist. Mit dieser Ausstellung begibt sich das Museum auf die Spuren des dramatischen Lebens jener Frau, die rund fünf Jahre lang Schieles Modell, Muse und intime Freundin war.

Leopold Museum: po, st – ne: 10:00-18:00; čt: 10:00-21:00
MuseumsQuartier Wien, www.leopoldmuseum.org

JEDNOTLIVÉ AKCE

13. 04. 19:30 film Fair Play

Česko – Slovensko – Německo, 2014, 100 min., německé nebo anglické titulky, scénář a režie: Andrea Sedláčková, kamera: Jan Baset Strítěžský, hudba: David Solař, Miroslav Žbirka. Změna vyhrazena.

Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien
KK, ČcV, ZÚ

18. 04. od 11:00 Župní turnaj ve stolním tenisu

Sokolovna ve Steinergerasse 7, Wien 17
Pořádá cvičitelský sbor Sokolské župy Rakouské

05. 05. 19:30 Wiener Konzerthaus: The Philharmonics
Großersaal, Wiener Konzerthaus, Lothringerstr. 20,

1030 Wien, www.konzerthaus.at
Tel.: 242 002, Info: 24200-100

09. 05. 19:30 Wiener Konzerthaus: „Yes Sir“

Rendezvous mit Zarah Leander – Tamara Trojani – Konstantin Schenk, Slowakisches Symphonieorchester Mozart-Saal, Wiener Konzerthaus, Lothringerstr. 20, 1030 Wien, www.konzerthaus.at
Tel.: 242 002, Info: 24200-100

11. 05. 19:30 film Habermannův mlýn

Česko – Německo – Rakousko, 2010, 104 min., něm. titulky, režie: Juraj Herz, předloha: Josef Urban, scénář: Juraj Herz, Jan Drbohlav, kamera: Alexander Šurkala
Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien
KK, ČcV, ZÚ

06. 05. 19:00 kulatý stůl: Česká integrace – Významní vídeňští Češi

Beseda s Petrem „Peko“ Baxantem – obchodním vedoucím soc. dem. hospodářského svazu, Vídeň
Moderuje: dr. Jana Starek. Pořád je v němčině.
České centrum Herrengasse 17, 1010 Wien
KK a ČcV

27. 05. 18:30 Májový koncert: Husákovo kvarteto

U příležitosti 70. výročí ukončení druhé světové války
Na programu: Josef Suk, Alexander Glazunov, Ástor Piazzola, Sylvie Bodorová, Leonard Cohen
Husákovo kvarteto – hudební multižánrové seskupení čtyř mladých studentů Konzervatoře Brno (Martin Husák – housle, Radek Blahuš – housle, Marek Vejputka – viola a Matěj Kovanda – violoncello)
Mramorový sál českého velvyslanectví
Penzingerstrasse 11-13, 1140 Wien
KK, ZÚ

08. 06. 19:00 beseda s režisérem filmu Operace Silver A Jiřím Strachem

08. 06. 19:30 film Operace Silver A

Česko, 2007, 150 min., něm. titulky, režie: Jiří Strach, scénář: Lucie Konášová, Josef Konáš, kamera: Martin Šec
Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien
KK, ČcV, ZÚ

24. 06. 12:30 Wiener Konzerthaus: Mittagsmusik

Josef Špaček – Violin, Miroslav Sekera – Piano
W. A. Mozart, L. Janáček, C. Saint-Saëns
Schubert-saal, Wiener Konzerthaus, Lothringerstr. 20, 1030 Wien, www.konzerthaus.at
Tel.: 242 002, Info: 24200-100

Program: THEATER BRETT

theaterbrett@gmx.at
oder 0676 734 55 66

INFORMACE:

Je přiložen aktuální **program Českého centra ve Vídni**.
Podrobnosti a další programy naleznete v oddílech: *Sokol & sport*, *Z české a slovenské Vídně a okolí* a *Oznámení*.

ČESKÉ OZVĚNY / SLOVENSKÉ OZVENY

Der ORF bietet im 25-minütigen Magazin mit dem Titel *České ozvěny / Slovenské ozveny* Beiträge in Tschechisch und Slowakisch. *Ozvěny / Ozveny* wird **sechsmal im Jahr jeden zweiten Sonntag in den Monaten Februar, April, Juni, August, Oktober, Dezember um 13:05 Uhr in ORF2 Wien** gesendet.

Důležité kontaktní adresy:

ČESKÉ CENTRUM:

Herrengasse 17, 1010 Wien,
tel.: 535 23 60
e-mail: ccwien@czech.cz
www.tschechischeszentrum.at,
<http://wien.czechcentres.cz/cs/>

**RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK
a SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK SOVA**

www.slovaci.at,
e-mail: rsks@slovaci.at, sova@slovaci.at
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien,
tel.: +43 1 596 13 15,
fax: +43 1 595 57 99,
sekretariát: Ut 9:00-10:30, Št 18:00-19:30
Přehľad našich podujatí:
<http://www.slovaci.at/program.html>

**SLOWAKISCHER SCHULVEREIN /
SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK SOVA**

www.slovaci.at/sova,
e-mail: sova@slovaci.at
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien,
tel.: 596 13 15, fax: 595 57 99
Přehľad našich podujatí:
<http://www.slovaci.at/program.html>

SLOVENSKÝ INŠTITÚT

www.mzv.sk/sivieden, e-mail: si.wien@gmx.at
Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien, tel./fax: +43 1 535 40 57
Für alle Veranstaltungen SI ist eine Anmeldung unter si.wien@gmx.at erforderlich.

Upozorňujeme, že i přes veškerou naši snahu a kontrolu kalendária může dojít u oznámených programů ke změně jejich data, resp. náplně. Bohužel, i když se tuto skutečnost dozvíme (ale někdy ani nedozvíme), nemáme již možnost provést jakoukoliv opravu. Změna programu vyhrazena. Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusejí být vždy shodné s názorem redakce. Redakce neodpovídá za obsah čtenářských dopisů. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo krátit a upravovat zaslané články po stránce gramatické i stylistické.

**Tschechische
Gemeinde in der
Erzdiözese Wien**

**Česká
duchovní služba
oblast Vídeň**

Poštovní adresa: Hagenmüllergasse 31, 1030 Wien

Tel.: +43 (0664) 406 55 41
www.sweb.cz/farnost.viden

Fax: +43 (01) 711 84 112
www.rozhledy.at

POŘAD PRAVIDELNÝCH BOHOSLUŽEB:

CHRÁM Panny Marie na Nábřeží, Salvatorgasse 12, Wien 1:

mše svatá **každou neděli a svátek v 08:30**

KOSTEL Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, Wien 3:

mše svatá **každou neděli a svátek v 10:00**

KOSTEL Don Bosco, Hagenmüllergasse 31, Salesianum, Wien 3:

mše svatá **druhou neděli v měsíci v 11:00**

KAPLE Panny Marie Pomocnice, St.-Veit-Gasse 25, Don Bosco-Haus, Wien 13:

mše svatá **třetí sobotu v měsíci v 18:00**

KALENDÁŘ AKCÍ

Ne 12. 04. SALESIANUM: Svátek sv. Vojtěcha – dětská mše svatá v 11:00 hodin, Hagenmüllergasse 31, Wien 3.

MARIAZELL

So 25. 04. Poutní mše svatá v 11:00 hodin. Bližší informace podá naše pastorační asistentka paní Pavla Carmignato. STUDIJNÍ DNY MLÁDEŽE od pátku 24. 04. do neděle 26. 04. 2015 v Sigmundsberg.

Jako prezidenta ho dostihla únava lidí mořených svěrací kazajkou protokolu; raději než s druhý, kteří mu nalévali rozumy, jakými hýří, kdo nemusí rozhodovat, klábosil s bodygárdy. Dohodu s komunisty mu nelze vyčítat, když Kreml, jak záhy prokázal puč, mohl stále rozpoutat masakr. Zato Lucernu přes Čalfu prodávat nemusel. Ale vše osobní a intimní zůstává ve stínu zásadního: Havlovo zosobnění vůle české společnosti, která za pár dnů položila totalitu na záda, přesvědčilo národy Západu, že se Češi a Slováci mohou vrátit do svobodného světa bez čekání. V legendu se Václav První mění právem!

Kdo je obdařen fantazií, dokáže ovládat lidi. Je-li navíc dramatik uvyklý táhnout figurami her, zkouší to bezděky i na živých. S užitím příměru od šejka Šejkspíra: Havel byl Oberon ze *Snu noci*, který očaruje svou Titanii, aby milovala osla, ale hned vše rozplete a odmění všechny pohádkovým mejdanem.

* * *

S Václavem Klausem jsem nenamluvil v životě víc než třicet minut. Zpočátku budil sympatie. Kupónová privatizace slibovala odnaučit otupělé občanstvo komunistické doktríně, že vše patří všem, a proto se smí rozkrást. Byl jsem pro zachování Československa, ale on bezkonfliktní odluhou, která obě strany spíš sblížila, získal můj respekt a v tom bodu neztratil dodnes.

Pak nás dva pozvala televize k duelu. Když jsem měl ve Vídni odjet na letiště, volal moderátor Vávra, že mě premiér nechce. Po shlédnutí jsem pochopil: oponent mu poddanský nahrával na smeče. Bylo zřejmé, že se Klaus silného soka bojí, což potvrdila jeho prohra v předvolebním klání s rivalem Špidlou, jehož vyměnit nesvedl. Brzy se projevilo, že privatizace nestřežená zákony se utrhla z řetězu, takže drahnou část národního majetku získali lupiči. Nato mu začala vadit Evropská unie, kterou nemohl komandovat, a ona mu zrušením hranic zabránila poroučet aspoň ve vlasti. Zavilým odporem k ní i k NATO ohrožoval bezpečnost republiky. Jeho nedávný výrok, že Evropskou unii nutno zničit jako bolševismus, patří k těm, pro něž staří Římané vyháněli špatné vládcy z města.

Zosobnil „prezidenta zeměkoule“, který všude byl, všecko ví a nikdy se nespletl. Jeho spisy zvětšující každý plk vystřídaly v knihovnách nečtené klasiky zašlé éry. Zejména zprávy z cest soutěží se slohovými úkoly. A přímo chorobné jsou množící se útoky na předchůdce. Na morální dno sestoupil letos v rozhovoru pro *MfD*. Redaktor k jeho citátu, že „Havlistmus byl schopen bourat, nikoli tvořit“: „Co Havel zbouřal?“ Klaus: „Všechno.“

On, který před třemi roky v Dómu velebil legendu, ji teď zkouší ořezat v trpaslici, což je tím trapnější, že marné. Havel ho při všech slabostech nedostíže převyšuje v moderních dějinách tím, že do nich od totality přes prezidentství až do smrti vnášel odvahu a naději, zatímco Klaus napřed příkrčenost, potom nestydatost a pak zpupnost.

Ani plná šatna rektorských hábitů mu na legendu nevystačí, neboť jeho fantazie je zlovolná. U Šejkspíra by ovšem nebyl Makbeth, který krále zamorduje vlastnoručně a pyká za to osobně, nýbrž Antonius, jehož spiklenci na rozkaz Bruta ušetří, a on se odvděčí řečí nad mrtvým Caesarem, v níž stále opakuje, že „všichni jsou to ctnostní mužové!“, ale přitom vnukne lidu, že Brutus mocichtivě zabil jeho dobrodince, a proto sám zaslouží smrt.

* * *

Čtenáři sotva ušlo, že úvaha pomínula Miloše Zemana. Portrét předchůdců ucelily předčasná smrt a mravní harakiri zaživa. On připomíná Šejkspírova Coriolana z úvodu hry, kdy ctěný římský generál se zatím jen nezavděčuje lidu, jenž ho zvolil; až když ho Římané vyženou, spojí se s nepřáteli, aby se Římu pomstil. Miloš Zeman svůj příběh nenapsal ani z půli a má vyznění dál v moci.

Sám úvod však vyjevil, že čeští voliči by měli za tři roky navázat na pokus, který minule zmařila politická reprezentace, když místo profesora Švejnara nadělila republice vykupčenými hlasy Klause II. Příští prezident/ka by už měl/a zastupovat generaci narozenou po roce 1968, kterou nepoznamenala ani hanba Anticharty, ani výlučnost Charty. Stihnu-li ještě volit, pak však tak!

Psáno pro nový měsíčník Reportér, leden 2015

Na přední straně obálky: **Josef ČAPEK: Žena v šátku**, 1917, linořez

Josef Čapek, mnohostranná osobnost meziválečného období, se narodil 28. března 1887 v Hronově. Byl to malíř, grafik, dramatik, prozaik a autor próz pro děti, žurnalista, výtvarný teoretik a kritik.

Již za studií navázal kontakty s uměleckým a literárním světem. V letech 1910-1911 pobýval studijně v Paříži. Po návratu do Čech byl kratší dobu redaktorem *Uměleckého měsíčníku*. Potom vstoupil do spolku Mánes a spoluredigoval jeho časopis *Volné směry*. Spolu s bratrem Karlem a s S. K. Neumannem se podílel na vydání generačního *Almanachu na rok 1914*. V období mezi válkami se vedle malířství, knižní grafiky a scénického výtvarnictví věnoval novinářské a literární činnosti. Pracoval v *Národních listech*, v letech 1921-1939 pak v *Lidových novinách*. Vzhledem k tomu, že se intenzivně angažoval v protifašistickém zápase, byl již 1. září roku 1939 zatčen a vězněn v koncentračních táborech.

Josef Čapek zemřel na sklonku druhé světové války, a to v dubnu 1945 v Bergen-Belsenu v Dolním Sasku, pravděpodobně na tyfus. Jeho symbolický hrob se nachází v Praze na Vyšehradském hřbitově.

Na přední straně obálky: **Mikuláš GALANDA: Česání**, 1927

Mikuláš Galanda (4. května 1895, Turčianské Teplice – 5. června 1938, Bratislava) byl významný slovenský malíř, grafik a ilustrátor. Patří k výrazným průkopníkům a propagátorům moderního umění na Slovensku. Je pochován na Národním hřbitově v Martině.

Z onoho světa VI.

Pavel KOHOUT

Těžké téma, které čeká autora i čtenáře, zaslouží předem odlehčit. Ať k tomu poslouží anekdota, i když ne přímo k popukání. Jde o starou z počátků Sovětského svazu, kterou učinil beztrestnou až jeho konec: „Serjožkovi zemře otec a nad rakví všichni chválí jeho odvahu. – Co tatínek udělal? ptá se maminky. – On potkal jednu soudruha Lenina a řekl mu »Dobrý den«. – A v čem je ta odvaha...? – No soudruh moh' přece tatínka zastřelit!“

Ta truchlivá veselost vyplynula z paměti nad vánočním číslem týdeníku *Respekt*, který vybral hrdiny odcházejícího roku. Defilé zahájila studentka, jejíž čin byl líčen pod titulkem *Sama proti všem*:

Když byl prezident při veřejném projevu rušen hlasitými protesty odpůrců, vyzval je, aby mu své námitky řekli zblízka. „Nikdo z vysokoškoláků se v té napjaté atmosféře jít na pódium neodhodlal. A Monice Grigarczikové došlo, že teď, nebo nikdy. Prodrala se přes hradbu těl až pod pódium a vykřikla, že ona mluvit chce!“ Vytkla prezidentu, že neuznává lidská práva a užívá vulgarismy, načež ho vyzvala k rezignaci „za pískotu a smíchu prezidentových příznivců“. Ten se potom dle zprávy pochválil a odešel, zatímco lidé na ni křičeli, aby už mlčela.

Ten příběh přijde ještě míň k smíchu, když se uváží, že prezident by byl kritičku nejen nezastřelil, nedal zatknout či poslat do exilu, ale ani jí nezničil kariéru, dokonce ani nepohrozil prstem. Dívčinu odvahu sice ocení, kdo se někdy sám k podobnému vystoupení sbíral, třásla se mu kolena a při řeči selhával hlas, ale pokud zažil celou totalitu a ještě před ní i celou válku, žasne, co je teď považováno za hrdinství v zemi, která je podle své ústavy svobodná a demokratická.

Nicméně autor, který se sice hlásí k „pražské kavárně“, protože ve Slavii a v Mánesu napsal mnoho svých textů, ale má i četná spojení s lidmi jiných profesí, ví: ve „staré Evropě“ běžné jednání svobodných občanů se u nás v posledních letech skutečně hrdinstvím stává. Svobody si užívají hlavně silnější, aby svobodně utlačovali slabší, aniž tím zjevně poruší zákony. Neboť i nejlepší zákon má mnoho vykladačů, jak víme už z *Desatera přikázání*.

Je v Čechách slavná továrna, kterou privatizátoři vydolovali málem k smrti, než se po řadě lžikapitalistů našel jeden skutečný, který ji vzkřísil k životu. Podmínil si, že mu to nákladné, a proto riskantní zmrtvýchvstání nebudou ztěžovat odbory. Stalo se, podnik prosperuje, mocně vyváží, z okolí skoro vyhnal nezaměstnanost a slušně živí stovky rodin. Zaměstnancům ovšem vládne provozní řád, který pouze spatřili a nikdy nedostali, aby neměli důkaz, že jim pod hrozbou propuštění normuje pět placených minut na věc třikrát za směnu, zakazuje dvojicím i krátce spolu postát a trojicím dokonce při potkání promluvit, což je sledováno i zaznamenáváno kamerovým systémem. Zaskočeným vysvětlí personalisté, že vedení tak své osazenstvo chrání, neboť majitel by při nejmenší revoltě továrnu zavřel a otevřel jinou jinde. Nebude asi u nás jediný.

Jsou v Čechách skoro sto let staré aerolinie, které mívaly světovou pověst, než se jich ujal putovní funkcionář, který utratil všechny rezervy za nákup obrovských letounů, aniž zabezpečil jejich využití. Ještě před kolapsem vyskočil z firmy s bytelným padákem a přistál na jiné štědře honorované štaci. Nové vedení si začalo přidávat na platech a propouštět piloty, techniky i palubní personál. Spojilo se s privátní dceřinou firmou, která začala mateřské užírat destinace, stroje i personál – ten pořádně oškubaný na platech. A se zbylými pracovníky si hraje na deset malých černoušků, kteří jeden po druhém mizí jako přítěž, přičemž každý představuje stovku odhozených. A řídnoucí pozůstalí si netroufají svědčit těm, kdo jim nabízejí zastání. Nenašla se druhá slečna Grigarcziková, které by „došlo, že teď, nebo nikdy“ musí promluvit, aby dostála svému úmyslu „nežít jako rodiče za normalizace“.

Starého koně novým kouskům nenaučíš! praví moudro a má pravdu. Co chtít po generacích, znejistělých opakujícími se kapitulacemi a vyčerpaných střídáním protimluvných vrchností, co po rodičích, kteří holdovali tribunám plným hlupáků i gaunerů, aby směly děti studovat, co po umělcích, kašpařících na slavnostech umlčovatelů, aby rovněž nepropadli do němoty umlčených. Ve srovnání s Maďary a Poláky se Češi a Slováci nejméně poddali osudu a vydobyli si nejmíň svobody. Zatímco Maďaři vzbudili trvalý respekt svým povstáním a Poláci masovou podporou Solidarity, u nás se stály fronty na podpis Anticharty.

Už podruhé v tomto mladém žurnálu budou osloveni čeští učitelé: Paní a páni, je to zas na vás! Není v naší zemi síla, která by naučila nové pokolení, co už vědí a umějí i pubertáci v západní Evropě: že svoboda není dar, ale produkt, který si člověk musí vyrobit sám. Chce to ovšem něco, na co sami nejste zvyklí: že své žáky vyučíte, aby hájili svůj názor i proti vám. Že se neproměňte v kyselé okurky, když se s vámi začnou tvrdohlavě přít, neboť pochopíte, že právě plníte základní zadání z dědictví Komenského: Škola hrou! – k čemuž dodejme – na život! Takže zápasníci, kteří mají vyhrávat, nejste vy, ale oni, pro něž plníte nenahraditelnou roli sparingpartnerů simulujících protivníky, dáváte do sebe obrazně bušit a obrazně rány vracíte tak, že nezraní – aby pak i na vás padl odlesk vítězství.

Veterán života je často tázán, není-li pro něho tato demokracie zklamáním, neboť si ji představoval jinak. Odpovědí je jasné Ne. Demokracie ovšemže trápí, unavuje i odpuzuje lidi dávající přednost tomu, aby je někdo spolehlivě živil a řídil, a přebíral tedy i odpovědnost za jejich nezmary. Ty mohou člověkem otrást tak ošklivě, že je sám nezmůže, a proto musí fungovat záchranné sítě, které uchrání vrávorající od tvrdého dopadu. Ale od nejstarších svědků lidské existence, kteří nám zanechali své kresby, texty, výpočty i hmotná díla ducha, víme, že život i ve své nepředvídatelnosti nabízí všem živým šanci předvést po svém to nejlepší, co v nich je.

Přáno pro nový měsíčník Reportér, únor 2015
(www.pavel-kohout.com)

Z onoho světa VII.

Pavel KOHOUT

Čtenáři, pozor! Autor chce šetřit Tvůj čas shrnutím, co tu stojí psáno, abys zvěděl, zda stojí i za to být čteno. Dnešní témata: Jak přesně poznat, že v člověku propuklo stáří. Co je pokolení a co je generace. Čím se může vážená osobnost změnit v šaška či patrona vrahů. Je neomezená svoboda bezmezná? Filosofie veřejného plivání. A návod, kterak i kmet doběhne odjíždějící tramvaj.

Žít v slušném stavu vysoký věk přináší radost i starost. Tak třeba už dvacet let smím jezdit tramvají zdarma a stále se mi daří dobíhat ji. Zato si dlouhé žití žádá svatou trpělivost. Děti a o to víc děti dětí soudí včerejšky, jež nezažily, očima dneška a přou se s předkem, který z vlastního prožitku ví, proč se co muselo stát, jak se stalo, a ne, jak by se jim líbilo. Chápe, že oni myslí normálně. Ale štve ho, že nechápu jeho.

Stáří začíná, když člověka při sporu poprvé napadne, že jeho potomci jsou pitomci. Pokud se nezarází, začne ztrácet soudnost, neboť zapomněl, že ta se v něm zrodila, když prvně nesouhlasil s někým starším, kdo mu vnucoval svou zkušenost. Generační předěl je tam, kde se osobně prožité mění v informaci z druhé ruky, které se věřit může i nemusí. Známymi příklady jsou letecké zničení Drážďan, atomový hřib nad Hirošimou či vyhnání Němců od nás. Současníci jásalí, že nálet i bomba zkrátily válku a z vlasti zmizeli nepřátelé. Když to jako barbarství odsuzují následníci zušlechtění půlstoletím míru, cítí předchůdci, že jejich pravdě stářím vypadly zuby.

Tak je to i v kumštu. Kdo mu propadl jako divák a pak i tvůrce, začne hlásat, že nástupci ztratili talent a vkus. Verše se nerýmují, hudba je bez melodie, balet připomíná zápas ve volném stylu, dramatický příběh nahradily teze, sochy a obrazy byly z galerií vypuzeny instalacemi a performancemi, které často neobjasní autor sám. Jako by se vytratila uměna zářící z Picassových abstrakcí proto, že uměl nakreslit koně.

Víra, že za mlada bývala i tráva zelenější, vede v hrozivé krajnosti až ke srazům veteránů z divizí SS, připíjejících na zlaté časy plynových komor, a k májovým radovánkám českých komunistů, kteří dechovkou plaší vzpomínky na šibenice.

* * *

V rodině mají pokolení jasné pořadí dle rodokmenu, nástupnictví je určeno daty narození, v životě se nejčastěji potkávají děd, otec, syn a vnuk. Národ rozlišuje generace podle událostí, které jej poznamenaly. V moderní české historii vede ta, jež počátkem dvacátého století vybojovala vlastní stát, sledována tou, která jej v roce 1938 po mnichovském diktátu nesměla bránit, což ochromilo i její dorost. Ten po válce uvěřil v lákavý přelud komunismu, proti němuž pak v roce 1968 sám vystoupil. Jeho děti byly za rodiče ztrestány dvaceti lety zvrácené normalizace, již v roce 1989 díky přízni hvězd odzvonily klíči. Žijí tu tedy nejstarší Češi s kojenci čtvrté generace.

Generace neznamena jen souhrn lidí spjatých dobou, ale i stupněm její civilizace ve vývoji lidstva. Svědčí o tom třeba rozdíl v schopnosti ovládat moderní komunikace, kdy i mudrce s encyklopedickým vzděláním předčí v znalosti počítačů školák. To je názorný důkaz, že potomci nejsou konkurenti, ale podobní pokračovatelé, jakými bývali dnešní senioři ve vztahu k předkům.

V osmdesátých letech minulého století, kdy se masy mladých Němců bouřily proti energii z jádra a rozmístění amerických raket v Německu, které podle nich zbytečně ohrožovaly rakety čerstvě instalované v Československu mírumilovnými Sověty, se málokterý pedagog odvážil kritizovat slepý zápal, nechtěl-li být odepsán jako reakčník. I vznešený Heinrich Böll se nechal před kamerami odnést jako „mrtvý“ od atomového míříře v Gorleben, i osvětlený futurolog Robert Jungk se dral do čela průvodů ve víře, že tím omládne. Vypadali směšně... A zbožněný Sartre navštívil hlavy teroristické skupiny Rote-Armee-Fraktion v německém vězení, čímž je povýšil na mučedníky matoucí i jeho vinou další blouznivé idealisty, kteří se pak jako oni stávali vrahy.

* * *

Jsou však i pře všegenerační, v nichž se podle povahy či stupně poznání mohou mladí projevit jako konzervativci a staří naopak neortodoxně.

Oběti masakru pařížských karikaturistů ještě nebyly pohřbeny, když se u nás rozhořel spor. Teolog Tomáš Halík vrahy příkře odsoudil, ale připojil úvahu, zda patří k evropské kultuře nebrat si servítky vůbec na nic. Obvykle je to mládež, kdo k pohoršení odrostlých kašle na vše, co se považuje za tabu. Tentokrát byli tabu-borci sedmdesátníci, kteří to zaplatili životem. Krutá poprava nad kreslicími stoly zasáhla mnoho lidí tak, že jim Halíkovo Ale přišlo odporné, a virtuálně ho ukamenovali odsudky. Předmětem sváru bylo, je-li svoboda, jež je podstatou demokracie, skutečnou svobodou, když není absolutní, jelikož ji omezují jakékoli ohledy.

Za názorný příklad poslouží plivátko. Tu nádobku na sliny v prostém plechovém i náročném keramickém provedení vídali dosud živí senioři jako děti na ulicích, úřadech i schodištích domů. Jinde alespoň hlásaly tabulky, že PLIVÁNÍ ZAKÁZANO! Přestože nebylo postihováno, neboť jen sloužilo potřebným, ve společnosti se postupně prosadilo, že odporuje tříbicímu se vkusu a je nevhodné. Už dávno plive jen ten, kdo nezbytně musí, anebo – chce provokovat. Ostatně provokací byl i tento nevkusný příměr!

Provokace je totiž smysl i zbraň zejména umění, neboť umí vyvolat emoce a názory, když jako reflektor nasvítí problémy i hrozby, které většina lidí ve všedním shonu nevnímá. To je důvod, proč totalitní moci nutí umělce, aby opěvovali skutečné i smyšlené krásy, zatímco autory „zvrhlých“ děl zakazuje, zavírá nebo dokonce zabíjí. I karikatura je nedílná součást kultury, a tudíž pod ochranou celé společnosti. Svobodný je však i názor na její vkus, pokud se jenom sama utvrzuje, že je opravdu svobodná, ať to stojí, co stojí. I já jsem Charlie. Ale současně Halík.

Slíbený návod, jak ve vysokém věku dohonit tramvaj, funguje hlavně zpředu: žádný řidič si netroufne odjet, když po kolejích spěchá, seč může, kmet, v jehož očích dosud plane mladistvá kuráž.

Psáno pro nový měsíčník Reportér, březen 2015

Kolo je vždy připravené

před kanceláří fary Karlskirche, neboť je oblíbeným dopravním prostředkem nového provinciála řádu křižovníků s červenou hvězdou ve Vídni, P. Mgr. Martina Pastrňáka, O.Cr. Jen při neoficiálních rozhovorech občas jeho mluva prozradí moravský původ – severní Moravu, kde se mluví „kratce“. Což ovšem vůbec neovlivňuje jeho nadání vstřícné komunikace, neboť pan provinciál povídá rád. A nejen to, což dokládá tento rozhovor.

V neděli 1. 3. 2015 se konala v Karlskirche slavnostní mše při příležitosti vzpomínky na úmrtí den sv. Anežky České a 25 let jejího svatořečení. Koná se tato slavnostní mše zakladatelky řádu křižovníků s červenou hvězdou každý rok?

P. M. Pastrňák: Křižovníci si připomínají 2. března, což je den úmrtí sv. Anežky, nebo jinak jak my, křižovníci, říkáme, jejího zrození pro nebe, každoročně. Dříve to byl svátek blahoslavené Anežky, od roku 1989 slavíme její druhý den, a to je listopad, den jejího svatořečení.

Nutno zdůraznit, že letošní slavnostní mše připomněla nejen tuto dvě výročí. Po slavnostní mši posvětil ostravsko-opavský biskup Mgr. František Václav Lobkowicz, který mši celebroid, nový obraz sv. Anežky (autor Clemens Maria Fuchs) v nově restaurované kapli sv. Anežky. Co bylo dříve v kapli, jak fungovala?

P. M. Pastrňák: Uvedený prostor v kostele není původně kaplí, ale je to východ z kostela. Pater Blecha z řádu Opus Dei, který zde dříve působil, měl takovou myšlenku, že v kostele založí adorační kapli, kde se lidé mohou během dne modlit, a protože Opus Dei spravoval kostel řádu křižovníků, nazval tuto kapli Agnes-Kapelle. Na boční zdi byl malý obrázek sv. Anežky, avšak na čelní stěně byl obraz Panny Marie. Když jsem přišel do Vídně a viděl jsem, že v Agnes-Kapelle vlastně nikdo neví, proč nese toto označení, neboť zde dominuje obraz Panny Marie, nechal jsem tu kapli předělat v souvislosti s jejím výročím a dal jsem namalovat obraz sv. Anežky. Nyní je tedy patrné, že se jedná o Agnes-Kapelle.

Řád křižovníků se vyvinul z laického špitálního bratrstva, které založila sv. Anežka v roce 1233, brzy se rozšířil z Čech na území Moravy, Slezska, Polska, Uher. Císař Karel VI. povolal řád křižovníků v 18. století do Vídně a do užívání mu předal kostel sv. Kar-

la Boromejského – Karlskirche. Čeští (böhmsche) křižovníci mají vedle svého hlavního sídla v Praze své působení právě zde. Kdy jste byl uveden do funkce provinciála křižovníků ve Vídni? Kolikátým českým provinciálem jste v pořadí?

P. M. Pastrňák: Do funkce provinciála jsem byl uveden v roce 2013 (3. 11. 2013), slavnostní mši tehdy celebroid velmistr křižovníků Pharm. Dr. Mgr. Josef Šedivý, O.Cr., z Prahy. Jsem zde jako druhý český provinciál, prvním byl jmenován v roce 1978 P. Dr. Josef Novotný. Bylo to proto, že nikdo z Prahy nemohl jezdit sem a nikdo odsud do Prahy, neboť byly tehdy hranice „zavřeny“. Tento dům nabyl správu Prahy a Vatikán rozhodl, že dům byl osamostatněn a změnil se na provinční dům.

Kde jste byl v době svatořečení Anežky, v Římě, Vatikánu?

P. M. Pastrňák: V době svatořečení jsem pracoval jako číšník na Moravě, je to moje původní povolání.

Odkud pocházíte? Kdy jste si ujasnil, že jste povolán k duchovní činnosti?

P. M. Pastrňák: Pocházím ze severní Moravy, narodil jsem se v Bílovci u Nového Jičína. Má cesta ke kněžství byla dlouhá. Jak už jsem řekl, vyučil jsem se číšníkem a ve svých třinácti letech jsem se rozhodl změnit svůj život, chtěl jsem jako kněz sloužit lidem a Bohu. Problémem byla ale jedna skutečnost, v té době jsem neměl maturitu, pouze výuční list. To bylo proto, že jsem „neposlechl“ doporučení své matky, abych zvolil učební obor s maturitou, že se mi maturita může někdy hodit. Tehdy jsem nechtěl být déle v učilišti, abych udělal obor s maturitou. Svoje předsevzetí jsem ale hodlal realizovat. Odešel jsem proto z práce a v letech 1993-1996 jsem studoval na Biskupském gymnáziu v Brně. Zde byla otevřena speciální tříletá třída pro všechny uchazeče o kněžství po revoluci, kteří neměli maturitu. Bylo nás z celé re-

P. Mgr. Martin Pastrňák, O.Cr.

publiky přes třicet, studium bylo velmi náročné, dvacet zájemců to neudělalo. V roce 1997 jsem nastoupil jako bohoslovec z nově vzniklé ostravsko-opavské diecéze do nultého ročníku bohoslovecké fakulty v Litoměřicích.

Co rozhodlo, že jste si zvolil řád křižovníků?

P. M. Pastrňák: Během doby studia v Litoměřicích jsem pocítil touhu prožívat kněžství v nějakém společenství. Hledal jsem místo v církvi, které by mně bylo, jak se říká, ušití na míru. Tehdy jsem měl velký zájem vstoupit do řádu německých rytířů, kteří jsou také zde ve Vídni. Jenomže v té době o nich v Čechách nebylo ani vidu, ani slechu. Náhodně jsem se seznámil s převorem řádu křižovníků v Praze Josefem Hudcem, který dnes působí na Znojensku v našem proboštví. Poznal jsem, že křižovníci jsou velmi podobní německým rytířům, takže jsem po roce 1997 odešel z diecéze ostravsko-opavské ke křižovníkům. Nicméně s biskupem diecéze Františkem Lobkowiczem jsem zůstal v kontaktu, neboť on byl v té době náš apoštolský delegát.

Jak už bylo řečeno, sv. Anežka založila původně špitální bratrstvo, z něhož se později vyvinul rytířský řád. Konají křižovníci v této souvislosti vedle duchovní správy na farách také služby v nemocnicích?

P. M. Pastrňák: Ano, je u nás běžné, že naši kněží působící na našich farách, které historicky vlastníme, mají také nemocniční službu. Dnes služba v nemocnicích není službou fyzickou jako kdysi, ale službou duchovní.

Objasněte prosím, co symbolizují znaky řádu křižovníků – osmihrací červený kříž a šesticípá červená hvězda.

P. M. Pastrňák: Právo užívat osmiramenný kříž jsme dostali od maltézských rytířů. Původně jsme měli kotvičkový kříž. Teprve po povýšení do rytířského stavu jsme mohli používat tento kříž. Maltézští rytíři mají kříž bílý, my ho máme červený. Kříž symbolizuje Kristovo srdce, z něhož vytryskáva osm paprsků, což jsou hroty tohoto kříže. Šesticípá hvězda má každý cíp rozdělený na polovinu, je zde tedy dvanáct částí, které symbolizují sedm radostí a pět bolestí Panny Marie. Toto rozdělení hvězdy na dílky lze vidět na rytině znaků křižovníků. Hvězda je umístěna pod křížem a řádu ji ještě za svého života darovala do znaku sv. Anežka, aby nás odlišila od jiných křižovníckých řádů, které tehdy byly.

Kolik je křižovníků v Rakousku, popř. ve Vídni, a kolik jich je v českých zemích? Jsou křižovníci i jinde v Evropě? Pronikli i do dalších světadílů?

P. M. Pastrňák: Momentálně jsem zde v Rakousku sám, neboť se zde obnovuje po letech náš život. Celkově je nás v řádu dvacet. Křižovníci jsou pouze na území České republiky a Rakouska, věřím že se časem dostanou i jinde. Nanejvýš zajímavé jsou dva fenomény – křižovníci jsou jediný český řád, který v dějinách církve vznikl. Všechny jiné řády, které v Čechách působí, jsou z ciziny, navíc jsme určitou raritou – jsme jediný mužský řád, který založila žena.

Konají se nějaké sjezdy křižovníků?

P. M. Pastrňák: Ano, každé první úterý v měsíci se křižovníci scházejí v řádovém domě v Praze u Karlova mostu, neboť řada křižovníků působí na farách a nejsou stále v klášteře. Máme společné modlitby, společnou mši svatou, řešíme věci řádového života a samozřejmě nechybí ani společný oběd.

Jak jste se připravoval na Vídeň?

P. M. Pastrňák: Působil jsem jako děkan v Orlové na Karvinsku a když mně pan velmistr řekl, že mě chce jmenovat do Vídně, byl jsem tím velmi zaskočen. Má znalost němčiny nebyla vůbec dobrá, maturoval jsem sice z tohoto jazyka, ale to bylo v roce 1997 a od té doby jsem neměl možnost němčiny v praktickém životě v Čechách používat, takže jsem všechno zapomněl. Proto jsem se okamžitě přihlásil na soukromý kurz němčiny a poté jsem strávil měsíc na intenzivním kurzu v Bambergu v Německu.

Jaké jazyky ovládáte?

P. M. Pastrňák: Polštinu, němčiny, samozřejmě češtinu. V těchto jazycích lze v Karlskirche přistoupit ke svatě zpovědi.

Věnujete se vedle duchovní správy na faře i mládeži?

P. M. Pastrňák: Na faře je mateřská škola, scházejí se zde skauti i skautky. Realizuje se zde příprava dětí na první svatě přijímání. V rámci svých jazykových možností se snažím i o tuto činnost, ale např. porozumět jazyku dětí ve školce je dosti namáhavé.

Jak vypadá běžný pracovní den pana provinciála?

P. M. Pastrňák: Kolem půl osmé ráno přicházím do kanceláře, kam přichází také pan sekretář. Řešíme program dne, tj. jaké jsou schůzky, termíny. V 9:30 se otevírá farní kancelář, do půl dvanácté pak přicházejí lidé s běžný-

mi záležitostmi farního života – žádosti o svatby, křtiny, výpisy z matrik, řeší se různé stavební věci okolo kostela, úpravy domu. Mám také dvouletý program pro kněze, kteří jsou ze zahraničí, tento projekt pořádá biskupství, je to program IKAP, navíc ještě navštěvuji kurz němčiny. Můj pracovní den končí po večerní mši svatě v 19:00 hodin.

Mají křižovníci ve Vídni ve správě kromě Karlskirche i nějaké jiné objekty či pozemky?

P. M. Pastrňák: Ne, pouze kostel.

Proč se do Karlskirche platí vstupné? Kdy bude otevřen hlavní vchod?

P. M. Pastrňák: Tento systém byl nápad pana komerčního rady Gaudernacka, což byl prezident Vereinu – spolku, který se stará o opravu kostela. Viděl, jak je tento obrovský kostel velmi poškozený, neopravený, a proto hledal způsob, jak se dopracovat peněžních prostředků pro tyto účely. Na mysli měl nejen generální opravu, ale i další údržbu kostela. Po poradě s diecézí podal spolek návrh zřídit v kostele výtah, z něhož mohou turisté sledovat probíhající restaurování kostela a současně jim výtah nabízí neobyčejnou vyhlídku do interiéru Karlskirche. Z takto získaných prostředků ze vstupného se tedy pokrývají náklady na opravy. Hlavní vchod se otevírá v neděli při mši svatě, dále při svatbách. Jinak vzhledem ke vstupnému se do kostela vchází bočním vchodem.

Pohled na křižovnícký klášter a Karlův most v Praze

Kulturní klub dostal možnost uspořádat v Karlskirche koncert (20. 10. 2014) k ukončení Roku české hudby. Kdo využívá dobrou akustiku kostela nejvíce – domácí či zahraniční hudebníci, anebo zde vystupují i umělci mluveného slova?

P. M. Pastrňák: Večerní koncerty nabízejí především domácí umělci, přicházejí sem ale i tělesa ze zahraničí – např. Gospel z USA, kozáci z Ruska, sbory z Anglie. Hudba, varhanní, popř. zpěv sólový či sborový, doprovází také bohoslužby. Po svém příchodu jsem právě zavedl varhanní doprovod mše i ve všední dny. Umělci mluveného slova – herci – v Karlskirche nevystupují.

Vaše činnost vyžaduje dobrou kondici nejen fyzickou, ale i psychickou. Co pro to děláte?

P. M. Pastrňák: Snažím se zdravě žít – cvičit, dobře spát, pravidelně se modlit a zdravě jíst. Mám trenéra, který je Albánc, hodně mi pomáhá s cvičením zad, se kterými jsem měl velké problémy.

Jste jediný duchovní ve Vaší rodině? Máte sourozence?

P. M. Pastrňák: Jsem jedináček a jediný duchovní v rodině.

Jaké máte koníčky, máte-li na ně čas?

P. M. Pastrňák: Jako malý jsem se věnoval sólovému zpěvu a vypadalo to dokonce tak, že se budu věnovat operní dráze. Díky menší profesionalitě tehdejší doktorky foniatričky jsem „získal“ nedomykavost hlasivek a musel jsem mít roční hlasovou pauzu. Nemohl jsem tedy v patnácti letech nastoupit na konzervatoř, proto jsem šel na toho číšníka. Mým velkým koníčkem je tedy zpěv a vážná hudba, pochopitelně opery, nejvíce mám rád Antonína Dvořáka, z jeho tvorby je mým největším favoritem opera *Rusalka*. Další hobby jsou květiny. Od dětství jsem chtěl být zahradníkem, ale kvůli velké alergii na pyl mně byl tento záměr rozmluven. Velmi rád jezdím na kole, nejraději na Donauinsel.

Občas proběhne tiskem zpráva o vystoupení lidí z církve. Pozorujete úbytek, nebo nárůst věřících ve Vašem kostele? Máte podchyceno sociální složení věřících v Karlskirche?

P. M. Pastrňák: Velký problém vidím v tom, že si mnoho lidí začalo plést církve s nějakou zájmovou organizací. Pokud se jim na církvi něco nelíbí, něco není podle jejich představ, jejich postoj končí slovy – my z té církve odejdeme. Myslím si, že se jedná o naprosté nepochopení toho, kdo a proč církve založil. Ježíš Kristus založil církve jako společenství lidí, kteří věří v to, že on je Boží Syn. Jak řekl papež – mimo církve není spásy. Kdyby tomu tak nebylo, nezemřel by Ježíš na kříži. Církve je nástroj boží, nikoliv lidský, mnohdy lidem říká něco, co se jim nelíbí. Církve není spolkem, kde si každý vykřičí, co se mu hodí a nehodí. Mám pocit, že se návštěvnost mší v Karlskirche zvýšila, ve všední den přichází okolo třiceti lidí, dříve to byli třeba jen dva tři věřící. V neděli to nelze přesně odhadnout, neboť do kostela přichází hodně turistů. Změnil jsem hodiny nedělních bohoslužeb, zrušil jsem večerní mši svatou. Domnívám, že nedělní mši máme slavit na začátku tohoto dne a ne na jeho konci. Chodí sem hodně příslušníků šlechty, která zde v okolí bydlí, je to pro ni tradiční kostel. Mám velikou radost, že začínají přicházet i rodiny s dětmi. Chybí vrstva dospívajících.

Jak dlouhou má provinciál dovolenou a kdy si ji může vybrat? Jakou dovolenou plánujete letos?

P. M. Pastrňák: Podle zákona jsou to čtyři týdny. Dovolenu si mohu vybrat, pokud sezenou za sebe zastup. V tomto směru mě zastupuje Msgre. Neumayer, je už důchodce, který spravuje kapli v Belvederu, jež patří k mé farnosti. Letos budu o dovolené převážně se svou maminkou, která je nemocná, možná na týden se dostanu buď do hor, anebo k moři. Přednost dávám moři, dobře působí na moje dětské neduhy se senou rýmou a pro hlasivky to také není špatné.

Jaké projekty v Karlskirche jsou aktuální pro rok 2015?

P. M. Pastrňák: Dokončili jsem opravu kaple sv. Anežky, budeme opravovat vstup nad hlavním vchodem, ve vnitřní části kostela se budou nově pozlacovat spodní části sloupů, které byly poškozené, a potom se budou opravovat boční balustrády k bočním oltářům.

Proč není v Karlskirche nový oltář otočený k věřícím?

P. M. Pastrňák: Není to nutné, aby byl. Dokumenty II. vatikánského koncilu, kterými se velmi mnoho lidí ohání, aniž by je znalo, uvádí to, že oltář, tzv. Volksaltar, může být umístěn čelem k lidu tam, kde to je vhodné, tedy ne za každou cenu, avšak musí být nepřenosný a mramorový. V mnoha kostelech se bohužel setkáváme s dřevěnými stoly, stolky, což je zakázáno. Stejná situace byla i zde, na doporučení kardinála Schönborna jsme tento dřevěný oltář odstranili.

Navázal jste kontakty s Čechy ve Vídni?

P. M. Pastrňák: Snažím se, vy z Klubu jste byli jedni z prvních, se kterými jsem kontakt navázal, za což jsem velmi rád. Rovněž jsem byl pozván do kostela na Rennwegu, kde jsem měl vloni slavnost Křtu Páně, tedy českou mši svatou. Jinak mě zatím další Češi nekontaktovali, jen občas někteří přijdou ke zpovědi.

Když jste v úvodu našeho povídání uvedl, že jste se vyučil číšníkem, máte už ve Vídni zmapovány české restaurace?

P. M. Pastrňák: Zatím jsem byl v jedné, v restauraci „Powidl“, která je na Margaretenstrasse. Byl jsem tam na svíčkové.

Jak se Vám líbí Vídeň?

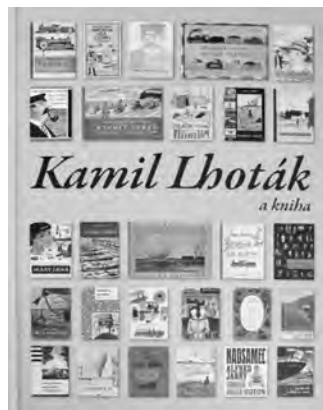
P. M. Pastrňák: Je krásná, město je velmi krásné, pouze si myslím, že lidé ve Vídni jsou podle mne zvláštní. Velmi často si nedají říct, když se jim člověk snaží něco říci, nedají žádný prostor k tomu, aby o dané věci přemýšleli, ale hned to zavrhnou. Myslím si, že se člověk musí celý život učit, nikdo nemá v žádném věku patent na moudrost.

Ve funkci provinciála můžete setrvat až do své penze, anebo můžete být odvolán?

P. M. Pastrňák: Nic není definitivní, mohu být odvolán, protože mě bude např. velmistr potřebovat někde jinde, ale víze toho, že jsem byl jmenován do Vídně, je dlouhodobá.

Děkuji Vám za rozhovor.

Rozmlouvala dr. M. Brandeis

Kamil Lhoták a knihaObálka knihy *Kamil Lhoták a kniha*

Obsáhlá a zajímavě koncipovaná publikace pod názvem *Kamil Lhoták a kniha* se věnuje, jak už sám název napovídá, knižním ilustracím tohoto významného umělce. Publikace představuje desítky malířových ilustrací, které ho proslavily, od Poláčkova *Okresního města* přes *Poezii* Ivana Blatného až po *Huckleberryho Finna*. Mapuje umělcovu tvorbu od čtyřicátých let minulého století až do jeho smrti v roce 1990.

Kamila Lhotáka lze zařadit mezi umělce, o jejichž dílo je trvalý zájem. Při své tvorbě vycházel z poetiky spojené se Skupinou 42, s jejím obdivem k technickému pokroku a okouzlením životem velkoměsta.

Úvodní text ke zmíněné publikaci napsal známý historik umění František Dvořák. Ten vycházel jednak z důkladné znalosti díla Kamila Lhotáka a jednak z dlouholetého přátelství, které vzniklo na začátku padesátých let. Tím mu byla dána možnost důkladně se seznámit s tvůrčími postupy známého výtvarníka, protože znal jako jeden z mála teoretiků jeho práci z první ruky. Zahajoval mu řadu výstav, z nichž na některých se objevily také jeho ilustrace. Ty byly vedle malby, kresby a volné grafiky důležitou součástí jeho díla. František Dvořák píše ve své úvodní stati o kořenech tvorby Kamila Lhotáka, o jeho obdivu k nejrůznějším technickým vynálezům, o tom, jaká byla jeho cesta k výtvarnému umění i jaká byla jeho oblíbená literatura a jací ilustrátoři ho zaujali.

Za tímto úvodním slovem následuje rozsáhlejší text Jana Dvořáka, který v něm v několika kapitolách důsledně rozebírá ilustrační tvorbu Kamila Lhotáka. Čtenář má tak možnost krok za krokem sledovat vývoj jeho ilustrační tvorby, jak začínala v prvních letech války, pokračovala během jeho členství ve Skupině 42 a zabývá se i jeho vztahem k surrealismu ve čtyřicátých letech. Zajímavá je i kapitola o padesátých letech, kdy mnoho umělců bylo nuceno uchýlit se k ilustraci dětských knížek, protože jinak neměli možnost představit se na veřejnosti.

Česká knižní ilustrace zaznamenala velký rozvoj především v šedesátých letech, kdy se jí věnovalo mnoho umělců, kteří do ní vnesli různé výtvarné názory. Kamil Lhoták však patřil vedle Cyrila Boudy, Zdeňka Seydla, Zdeňka Sklenáře, Jiřího Trnky a ještě několika dalších umělců ke stálícím v této výtvarné oblasti, zaručujícím její hodnoty po desítky let.

Kamil Lhoták byl nejen ve své volné tvorbě, ale i v ilustracích srozumitelný všem. O jeho oblibě mezi dětskými i dospělými čtenáři svědčí mnohokrát opakovaná vydání. Jeho ilustrace se dočkaly kladného hodnocení nejen na domácí půdě, ale získaly i mnohá ocenění v zahraničí.

Příprava publikace trvala několik let, bylo třeba zmapovat neobyčejně rozsáhlé dílo, které se rozvíjelo od počátku čtyřicátých let minulého století až do umělcovy smrti. Součástí knihy je unikátní katalog knižního díla Kamila Lhotáka, který vychází poprvé. První položka je z roku 1939 a poslední z roku 1990 – jedná se o 9. vydání *Dobrodružství Huckleberryho Finna* v nakladatelství Albatros.

(mk)

Výstava Ondřeje Kohouta

V minulém čísle Klubu byl uveden výstavní plán Galerie Portheimka na rok 2015. Jistě stojí za připomenutí, že v únoru zde byl hostem malíř Ondřej Kohout, syn známého spisovatele a dramatika Pavla Kohouta. *Návrat do Hlubáku*, tak se jmenovala výstava, která představila průřez tvorbou malíře Ondřeje Kohouta (*1953). Jeho obrazy jsou inspirovány především sportovním prostředím a zčásti také erotikou.

Ondřej Kohout vystudoval původně scénografii a v minulosti se stal autorem několika scén a kostýmů pro divadla. V Galerii Portheimka vystavoval obrazy především z posledních let, kde byl patrný vliv prostředí na jeho tvorbu. A co znamenal název výstavy? Pro výtvarníka, který žije trvale ve Vídni, to byl návrat do známých míst jeho dětství – Hlubákem byl myšlen park před Portheimkou, kde si autor jako malý často hrával.

Svoje obrazy vystavoval Ondřej Kohout v minulosti převážně v Rakousku, ale také v Německu a Belgii.

(mk)

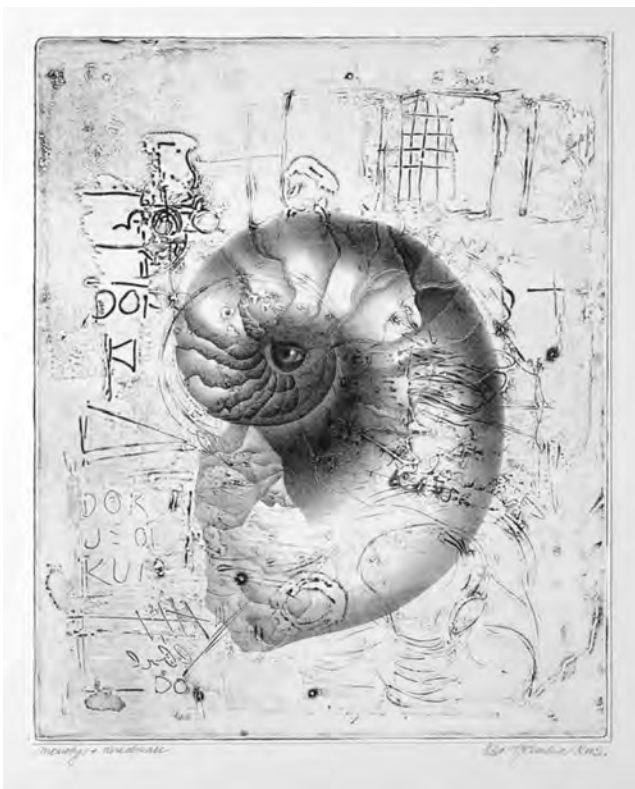
Ondřej Kohout a moderátor výstavy Jakub Železný

Ondřej Kohout: *Vyčerpaná kuřačka*

Výstava Oldřicha Hamery

V pražské Galerii Smečky probíhá výstava grafika a zajímavého výtvarníka Oldřicha Hamery, který je považován za jediného skutečného dědice explosionalismu Vladimíra Boudníka. Expozice pod názvem *Oldřich Hamera: Vrásnění* představuje tohoto umělce nejen jako grafika tíhnoucího k abstrakci, ale také jako milovníka mineralogie a geologie, který pojímá i horninu jako umělecké dílo.

Výtvarník a grafik Oldřich Hamera se narodil v roce 1944 v Úvalech u Prahy. Vyučil se strojním zámečníkem a pracoval jako tiskař. Od dětství se zabýval mineralogií, paleontologií, archeologií a geologií, což jej ovlivnilo v pozdější výtvarné tvorbě. Pracoval v ČKD, kde došlo k jeho klíčovému setkání s Vladimírem Boudníkem. Ten jej v industriálních kulisách ČKD zasvětil do svých progresivních grafických technik – byl jeho jediným žákem. V roce 1971 získal cenu Jiřího Koláře za literaturu, protože jako vydavatel nakladatelství Explozialismus vytiskl *Intimní deník Karla Hynky Máchy*. V roce 1973 vydal knihu Ladislava Klímy. Vystavuje doma i v zahraničí.

Oldřich Hamera: *Vrásnění*

Na současné expozici mohou návštěvníci vidět kromě zarámovaných monotypů i trilobity a leckterého z nich možná při té příležitosti napadne, že nejlepším umělcem na světě je příroda.

(mk)

Galerie La Femme

Galerie La Femme, je jedna z nejúspěšnějších pražských galerií, která vznikla v roce 2000 v Bílkově ulici v Praze. Věnuje se převážně tématu ženy ve všech jejích nepřeberných podobách, inspirujícímu a věčnému zdroji mnoha výtvar-

níků. Má již za sebou mnoho výtvarných projektů v České republice i v zahraničí. Galerie nabízí obrazy, grafiky i sochy předních současných českých výtvarníků. V současné době má ve své databázi již přes 150 autorů. Galerista Miroslav Lipina (* 1954, Ostrava) využívá ve svém oboru svých dlouholetých zkušeností a znalostí získaných během pětadvacetileté praxe v oblasti výtvarného umění. Spolupracuje s nadacemi a se členy českých uměleckých spolků. Je členem Svazu českých umělců grafiků (SČUG) Hollar. Jeho každodenní kontakt s výtvarníky umožňuje nabídnout jak renomované umělce, tak i začínající autory.

Asi nejznámějším projektem galerie jsou tzv. Domácí úkoly, při kterých současní čeští i slovenští umělci tvoří na jednotné téma zadané galerií. V letošním roce se staly domácím úkolem Zimní sporty. Akce se účastnilo na sedmdesát malířů a sochařů.

Tomáš Hřivnáč: *1500 m na ledě, suchá jehla*

Adolf Born: *Zimní radovánky*, pastel

Galerie La Femme, Bílkova 2, 110 00 Praha 1
Tel.: +420 224 812 656
e-mail: glf@volny.cz

Sekalův ateliér opustil Vídeň

Sochař Zbyněk Sekal si nerad pouštěl okolní svět k tělu. Přímo ze školy ho v osmnácti letech odvezli do koncentračního tábora v Mauthausenu, kde téměř čtyři roky zapisoval seznamy mrtvých. Kvůli svým nepohodlným názorům musel v roce 1969 emigrovat do Rakouska a ve Vídni pak strávil zbytek života. Možná právě z pocitu vydědění začal na jižním předměstí rakouské metropole budovat ateliér, který se z pracovní postupně změnil v živý organismus, do něhož Sekal pozvolně vrostl.

Po sedmnácti letech od umělcovy smrti ateliér opět ožil. Historička umění Marie Klimešová celou pracovní centimetr po centimetru zdokumentovala a začala jednat o jejím převezení do Prahy. Dlouho byla neúspěšná, až loni nové vedení Národní galerie souhlasilo a jako komplexní umělecké dílo zařadilo Sekalův ateliér do svých expozic. Nyní přenesený umělcův ateliér vystavuje Národní galerie ve Veletržním paláci do 31. 2. 2015.

Pohled do ateliéru Zbyňka Sekala

Svět Jiřího Muchy a jeho přátel v pražské galerii Millennium

Život a dílo Jiřího Muchy prezentuje výstava v pražské galerii Millennium. Spisovatel Jiří Mucha, syn slavného malíře Alfonse Muchy, by se 12. března dožil sta let.

O pestrém životě Jiřího Muchy svědčí dokumentarizující výstava v galerii Millennium. Představuje ho jako dítě z bohaté rodiny, studenta Sorbonny, příslušníka československé armády v Anglii a válečného reportéra, manžela talentované dirigentky Vítězslavy Kaprálové, která dva měsíce po svatbě zemřela, jako politického vězně padesátých let i jako úspěšného spisovatele a scénaristu. Je zde vidět i bohémská tvář Jiřího Muchy – jako pořadatele bujarých večírků, o nichž kolují legendy. Výstava, na níž je Jiří ztvárněn i jako objekt svého otce Alfonse, je vzhledem ke svému rozsahu jen zkratkovitým portrétem. Na to, jaký Jiří Mucha byl, odpovídal jeho syn John Mucha:

Jiří Mucha byl člověk mnoha zájmů. Stále se kolem něj pohybovalo dost zajímavých lidí. Pořád se píše o jeho večírcích v našem domě na Hradčanském náměstí. Já jsem je zažil do roku 1966, než jsem jako osmnáctiletý odešel do Británie. Byly to velké silvestrovské oslavy a nejen ty. Jenže večírky jsou jen jednou částí otcova života. Kromě toho byl dobrým spisovatelem a překladatelem, plynule mluvil několika jazyky. Jiřího Muchu je třeba posuzovat takto kom-

plexně. I právě probíhající výstava se snaží poukázat na to, že součástí jeho života je tvorba, myšlenky, válka...

Pořadatelem výstavy je Muchova nadace – Mucha Foundation, které jste předsedou. Co všechno vaše nadace dělá?

Jiří Mucha v roce 1991 nečekaně zemřel a vyvstala otázka, co se stane s jeho pozůstalostí. A tak jsme v roce 1992 založili nadaci, aby celý ten odkaz – především Alfonse Muchy – zůstal pohromadě, aby mohl být zpřístupněn tady i v zahraničí. Ten odkaz se samozřejmě týká taky Jiřího Muchy a jeho literární práce. V roce 1992 jsme začali spolupracovat s nakladatelstvím Eminent a znovu jsme vydali všechny jeho knihy. Po smrti mé maminky Geraldiny Muchové, která byla hudební skladatelkou, se činnost nadace ještě rozšířila o hudbu. Účelem nadace je tedy starat se o celé rodinné kulturní dědictví. Maminka říkala, že drží pevnost. Já tu pevnost držím dál. Jedno z mých dětí možná bude v naší práci pokračovat.

Vaše nadace pořádá i výstavy z díla Alfonse Muchy.

V archivu máme asi 3 000 děl – litografií, kreseb a olejů – a 2 000 fotografií. Sbíрку stále doplňujeme. Teď jsme například koupili v aukci jeden Muchův pastel, který byl pro nás důležitý. Pokud jde o výstavní činnost, teď jsme připravili výstavu Alfonse Muchy: In Quest of Beauty v Russell-Cotes Museu v anglickém Bournemouthu, která začala 1. dubna. Měla to být jen jednorázová akce, ale stává se z toho putovní výstava. Bude pokračovat do města Norwich a pak zřejmě také do Glasgow a Liverpoolu. Teď mě oslovila Národní galerie v Praze, zda bychom jim nezapůjčili některé věci o Jiřím Muchovi z probíhající výstavy, což samozřejmě rádi uděláme. Dál chystáme putovní výstavu o Muchovi a jeho spojení s dneškem. Stále se něco děje.

Vraťte se k Jiřímu Muchovi. Jaký byl jako otec a člověk?

Když mi byly dva roky, byl otec zatčen a zmizel z obzoru. Když se po letech vrátil z vězení, nebylo to po tak dlouhé přestávce jednoduché. Ale to se děje v mnoha rodinách. V roce 1966 jsem odjel do Anglie. Bylo mi osmnáct let, chtěl jsem jít na univerzitu a to v Československu můj kádrový profil naprosto neumožňoval. Protože jsem byl narozen v Londýně a měl jsem tam zázemí, mohl jsem odjet. Vztahy s otcem jsem postupně obnovil. Viděli jsme se, když přijel do Anglie. Jednou pořádal výstavu a vedl spor s jednou anglickou galerií. Já jsem ho v Británii zastupoval a ten spor jsme nakonec vyhráli. Jiří Mucha byl určitě inteligentní, férový a velice pracovitý člověk. Jeho tvorba byla dost mimořádná a je obtížně zařaditelná do českých literárních proudů. Když doma probíhaly večírky, tak někdy seděl stranou a psal. Obecně lze říci, že když měl čas, tak psal. Ale dělal také jiné věci. Třeba miloval zahradničení. V Jiřetině a potom v Železném Rudě, kde jsme měli chalupu, se velice rád staral o zahradu.

Jak velkou roli v životě Jiřího Muchy hrály ony proslulé večírky?

Na to se mi těžko odpovídá, protože jsem z Prahy odjel v roce 1966. Pamatuju si už jako kluk, bylo mi tak osm, když se na scéně objevila Marta Kadlecíková. Marta řídila a organizovala tyto večírky. Otec jí v tom dal volnou ruku. Objevovale se tam řada lidí a mělo to svou vlastní

dynamiku. Nejslavnější éra těchto večírků byla tak od poloviny šedesátých do poloviny osmdesátých let. Osa-zenstvo se také proměňovalo. Když tu byla maminka, navštívil nás třeba Ravi Shankar, Leonard Bernstein nebo Arthur Miller. A svým způsobem to pokračuje dodnes – byl u nás např. Salman Rushdie. Lidi se mění, místo zůstává.

Jak jste udržoval kontakty s otcem?

Pro Jiřího Muchu bylo velice důležité cestování. Kdyby nemohl cestovat, asi by ho to zabilo. Aby otec dostal výjezdní doložku, potřeboval pozvání od někoho z rodiny. Byl jsem v Anglii od roku 1966 a zpočátku stačilo pozvání ode mne. To v sedmdesátých letech už nebylo možné. Tehdy musela odjet do Británie maminka, aby mu mohla pozvání poskytovat. To byl důvod jejího odjezdu, nikoli že se rodiče rozešli nebo dokonce rozvedli, jak se říkalo. Rodiče se stýkali, když otec vycestoval z Československa. Když přijel do Londýna, vždycky nám vozil to, co jsme v Anglii postrádali: knedlíky v prášku, plnotučnou hořčici a chleba. Viděli jsme se také při mých návštěvách Prahy. Pracoval jsem v bance, měl jsem na starosti investice ve východní Evropě. Před rokem 1989 jsem tu byl několikrát služebně.

Připouštím, že žít takhle na dálku – jak žili mí rodiče – není obvyklé. Oni se k sobě chovali s respektem a s láskou. Maminka otce milovala do konce života a on ji také. Po roce 1989 přijela do Prahy a po jeho smrti už zůstala. Udržovali si svůj vztah a ženy z večírků jako Marta Kadlečková nebo Vlasta Plocková na to neměly žádný vliv.

Výstava v galerii Millenium je otevřena do 26. dubna 2015.

Redakčně zkráceno

Prof. Milan Knížák

Milan Knížák (* 19. 4. 1940, Plzeň) je český výtvarník, hudebník a performer. Od roku 1999 do května 2011 byl ředitelem Národní galerie v Praze. V letech 1990-1997 byl rektorem Akademie výtvarných umění v Praze a zároveň profesorem Intermediálního ateliéru tamtéž.

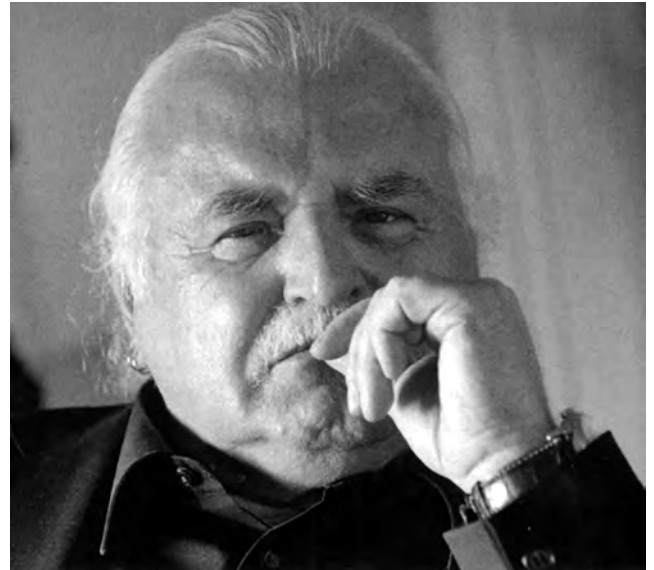
Milan Knížák: Učí umění člověka žít?

Nedávno jsem prošel prestižní pražskou galerií, která prodává současné umění, a najednou jsem pochopil, že většina toho, co vidím, je k ničemu. Zpětně mi došlo, že podobný pocit mám z galerií a výstavních hal i v zahraničí. Jako by se současné umění dělilo do tří kategorií: dekorace do bytu, provokace a neumětelství. Prvního a třetího se asi objevuje nejvíce, i když nejznámější jsou ti, co se snaží o provokace.

Když se mě někdo zeptá, jak vypadá dnešní kýč, asi bych odpověděl stejně. Kýčem je totiž skoro veškeré umění a možná že nejen umění, ale i způsob života společnosti. Mám pocit, že se kýč dostává i do oblasti vzdělávání, poněvadž zaklínadlem se stává kreativita, a nikoliv naslouchání a souvislá práce, a to ve všech oblastech.

Před časem jsem napsal text o současném umění, v němž jsem za typické mezinárodní kýče označil díla Jeffa Koonse, Damiena Hirsta, z oblasti architektury je to Zaha Hadid, kterou zná české publikum jako předsedkyni poroty na projekt Národní knihovny, která měnila regule za pochodu. Tyto osobnosti působí již dlouho na umělecké

scéně a jejich díla patří mezi ta nejdražší, přesto na svém tvrzení o kýči trvám.

Prof. Milan Knížák

Mohl bych uvést příklady i z české oblasti, ale vím, že tím by tento článek vyvolal jen bouřlivou nevoli, nikoliv diskusi. Dovolím si uvést jediný. Do kýče se vyvinula Cena Jindřicha Chalupického, která není ničím jiným než hloupým kopírováním panujících módních trendů. V jejím čele stojí Lenka Lindaurová, která má vztah k umění asi jako já k hloubkovému potápění (upozorňuji, že jsem se nepotopil ani ve vaně). Chudák Jindřich Chalupický asi v hrobě rotuje.

Možná že náš svět se vyvíjí divně. Možná už umění nepotřebuje. To, co se dnes označuje jako umění, je vlastně jen součástí zábavního průmyslu, který má za úkol odvést nás od závažných problémů a zabavit, abychom byli hodní a poslušní občané, které „hra na demokracii“ ke své existenci potřebuje.

Zajímavé jsou televizní pořady o zařizování bytů, kde tzv. umělecká díla nebo to, co jejich funkci zastupuje, vytvářejí dekoratéri.

Výstavním sáním a muzeím umění jde především o velkou návštěvnost a jsou ochotna udělat pro to v podstatě cokoliv.

Jelikož dnes se může v umění téměř všechno, veškerá omezení spjatá s morálkou či dobovou estetikou vymizela, musí být díla, která předstírají, že jsou umělecká, hodně provokativní, aby jich bylo všimnuto.

Velmi často se míchá oblast neumětelství s provokativností a tím vznikají ta nejhlupejší díla. Co se týká bytových dekorací, ty jsou dnes velmi rafinované, ale o to plytčí.

Umělecké školy ve své drtivé většině rezignovaly na výuku a ochotně se podřizují výše zmíněným a všude vládnoucím trendům. Žít dnes s uměním často znamená odnaučit se žít s uměním, poněvadž ono přestalo nabízet vznešenost. A život, který postrádá vznešenost, mění lidstvo ve vegetaci.

V šedesátých letech jsem se na své akční přednášce na břehu Vltavy ptal: Učí umění člověka žít?

Pátek 26. prosince 2014, 13:39

Miloš Nesvadba

Miloš Nesvadba (* 17. 4. 1925, Praha) je český herec, spisovatel, ilustrátor, výtvarník, dlouholetý člen činohry Národního divadla v Praze známý svými kresbičkami a malůvkami pro děti, působí také jako komiksový kreslíř, karikaturista, divadelní a televizní scénograf.

Již během studia na gymnáziu začal hrát ochotnické divadlo a pod vlivem staršího bratra se začal věnovat i malování. Po maturitě se přihlásil na konzervatoř (1944), ale ještě před zahájením studia byl totálně nasazen. Po válce se sice ke studiu herectví nevrátil, ale touha po divadle jej přivedla do Souboru mladých, kde prošel hereckou přípravou pod vedením Jindřicha Honzla. V roce 1948 pak nastoupil do angažmá v Národním divadle, kde až do vysokého věku překvapoval svou neuvěřitelnou svěžestí a tělesnou vitalitou. Se svou mrštnou postavou a nevinným dětským úsměvem byl Nesvadba předurčen ke komickým rolím, v nichž se stylizoval do charakterů šaška a naivního prostáčka. Ještě před vstupem do Národního divadla se Miloš Nesvadba objevil před filmovou kamerou, a sice v malé roli v historické veselohře *Alena* (1947), po několikaleté přestávce se pak v padesátých letech začal uplatňovat v nevelkých rolích nadějných mladíků v budovatelských

filmech, ale více si jej můžeme dodnes připomínat pohádkovými úlohami (*Pyšná princezna*, 1952; *Hrátky s čertem*, 1956; *O medvědu Ondřejovi*, 1959). V těchto letech točil Nesvadba nejčastěji a v dekadě padesátých let si zahrál přes dvacet filmových postav, později se do filmových ateliérů vracel již jen zřídka. Od počátků televizního vysílání spolupracoval také s tímto médiem, kde se později prosadil především tvorbou pro děti. Hrál též v několika televizních seriálech (*Hříšní lidé města pražského*, 1968; *Pan Tau*, 1969). Před filmovou kamerou se objevil naposledy jako ceremoniář v pohádce *Císařovy nové šaty* (1994).

Významnou kapitolou tvorby Miloše Nesvadby je výtvarná činnost. Po válce stál u zrodu humoristického týdeníku *Dikobraz*, později přispíval také do dětských časopisů (*Mateřídouška*, *Ohníček*). Vyniká jako svérázný karikaturista se schopností rychlého a výstižného črtu; tuto schopnost spolu s komickými hereckými výstupy zúročil jako průvodce televizních pořadů pro děti, které uváděl spolu se Štěpánkou Haničincovou (*Hračky naší Kačky*, *Malování na počkání*, *Veselé kuchaření*). Na toto televizní období dodnes Nesvadba velice rád vzpomíná. Je také autorem několika knih pro děti, na více než padesáti dětských titulech se podílel jako ilustrátor, jako kreslíř realizoval Nesvadba mnoho vlastních samostatných výstav.

PŘEDSTAVUJEME

Ivan Exner

Ivan Exner, narozený 6. 2. 1960 v Pardubicích, je český grafik a malíř.

Studium: 1975-1979 Střední průmyslová škola grafická, Praha, 1980-1986 Akademie výtvarných umění, Praha, ateliér Františka Jiroudka. Od roku 1992 členem SVU Mánes, rovněž členem skupiny Tunel. Kromě volné malířské tvorby se věnuje i typografii.

V současné době probíhá v Praze výstava jeho děl v galerii Kooperativy a je průřezem autorovy tvorby za posledních třicet let. Exnerovo dílo se vyznačuje tím, že v něm ožívají odkazy na antické a renesanční umění.

Ivan Exner: „Paralelně s výstavou se podařilo vydat i velkou publikaci, která mapuje prakticky celou moji tvorbu za posledních jednatřicet let. Obsahuje pět stovek děl, tedy každý druhý obraz, který jsem namaloval. Je tam jasně

rozeznatelné, čím jsem jako malíř procházel. Je tam cítit vliv Itálie i další inspirační zdroje.“

Výstava *Exner: Výběr z díla 1983-2014* probíhá v galerii Kooperativy do 22. května.

Stefan Milkov

Stefan Milkov, narozený v Bohumíně 9. 3. 1955, je akademický sochař, malíř, grafik, designér a hudebník. Absolvent Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze a zakládající člen skupiny Tvrdohlaví působí na české výtvarné scéně od druhé poloviny osmdesátých let a patří k nejzajímavějším reprezentantům současného českého sochařství. Je autorem četných realizací, vystavuje jak v Čechách, tak i v zahraničí. Žije a tvoří v Praze. Jeho díla jsou zastoupena v galeriích a soukromých sbírkách v Čechách i v zahraničí.

Stefan Milkov: *Muž zasažený padlou hvězdou*, 1989, modrá kamenina

VZPOMÍNKA

Bohumil Štěpán

Bohumil Štěpán (12. 4. 1913, Křivoklát – 1. 3. 1985, Mnichov) byl malíř, grafik, karikaturista, ilustrátor a filmový výtvarník. Patřil k osobnostem českého výtvarného a dílem i filmového umění. Výtvarné prostředky, kterými vybočoval z běžného výtvarného standardu, spočívaly v jednoduchosti a překvapivé výtvarné zkratce. Svůj výrazný výtvarný talent rozvíjel nejprve studiem na soukromé grafické škole profesora Rottera v Praze, po které navštěvoval ateliér prof. Kunce na pražské Ukrajinské akademii výtvarných umění. Krátce po skončení druhé světové války si své výtvarné vzdělání doplňoval u malíře Stavinohy. Po roce 1946 byl již výtvarníkem nakladatelství Melantrich a zabýval se užitnou a knižní grafikou. Svůj výtvarný projev obohatil o kresbu a koláž, následně se pustil do fotomontáže. Jeho dokonale vypracovaný styl se v padesátých a šedesátých letech minulého století hojně objevoval také na filmových plakátech a karikaturách v časopisech *Dikobraz* a slovenském *Roháči*.

Svémi kolážemi doprovodil film *Smích* (1964) a nejvýrazněji se do plakátové filmové tvorby zapsal plakátem k filmu *Limonádový Joe aneb Koňská opera* (1964). Jakási lavina Štěpánových koláží a kreseb je spojena i s rokem 1968, kdy doplňoval svými lapidárními karikaturami celou početnou skupinu československých karikaturistů. Mezi lety 1952-1969 se jeho karikatury i ilustrace objevovaly v periodikách, jako byly *Literární noviny*, *Tvorba*, *Plamen* aj.

Od roku 1969 žil trvale v Mnichově, kde pobýval až do své smrti. Rovněž v Německu ilustroval různé knihy, např. *Arrangement. Eine wahre vulgäre Tragikomödie* (1972) aj. V roce 1961 získal Cenu Haškovy Lipnice. Vystavoval své koláže v Praze a ve Vídni.

Bohumil Štěpán: *Fotbalový míč s hřebíky*, 1968-1969, kombinovaná technika

Helena Zmatlíková

Helena Zmatlíková, rozená Wehrbergerová, (19. 11. 1923, Praha – 4. 4. 2005, Praha) byla česká malířka a ilustrátorka. Ilustrovala přibližně 250 knížek, hlavně pro děti. Její syn Ivan Zmatlík byl ženatý s herečkou Kateřinou Macháčkovou, se kterou má dceru Helenu. Zmatlíková studovala na soukromé Ukrajinské akademii Grigorije Musatova, později přešla na Rotterovu školu kresby a propagační grafiky. Své studium dokončila ve škole volné a užité grafiky, knižního a reklamního umění *Officina Pragensis* (v roce 1942). Již během studií si přivydělávala jako módní kreslíčka. Po studiích nejprve pracovala v ateliéru Melantrich, pak se osamostatnila, ale nakonec přešla pod nakladatelství Albatros jako jeho kmenová ilustrátorka. Soustavně se vydávání knížek s jejími ilustracemi věnuje nakladatelství Artur.

Za své dílo získala řadu ocenění za nejkrásnější knížku. Podílela se i na Světové výstavě v Bruselu 1958. Znamé jsou její ilustrace *Honzíkovy cesty* Bohumila Říhy, protože to byla povinná četba v první třídě. Podobně známé jsou i *Děti z Bullerbynu* Astrid Lindgrenové. Mezi její nejoblíbenější knížky patřilo Aškenazyho *Putování za švestkovou vůní*, Collodiho *Pinocchiho dobrodružství* a *Malý princ* od A. de Saint-Exupéryho. Kromě knih ilustrovala i mnoho leporel pro nejmenší. Pracovala i na animovaných filmech, například na příběhu o kocouru Modroočkovi.

Knihy, které ilustrovala, byly překládány do mnoha jazyků a vycházely v zahraničí i s původními ilustracemi, takže je znají děti takřka na celém světě.

Helena Zmatlíková

Brněnský Špilberk nabízí výstavu bratří Saudkových

Průřez tvorbou bratrů Jana a Káji Saudkových nabízí brněnský hrad Špilberk. První výstavu k letošním osmdesátým narozeninám jednovaječných dvojčat připravilo Muzeum města Brna ve spolupráci s Gallery of Art Prague, která Brnu díla obou autorů ze soukromé sbírky zapůjčila. Výstava světového fotografa Jana a legendy českého komiksu Káji obsahuje okolo 130 děl a potrvá do 12. dubna. Potom se přesune do Prahy. Raritou jsou například malované titulky pro televizní pořad *Vlaštovka* nebo kresby, které se staly inspirací i pro Janovy fotografie. V případě Jana jsou k vidění známé fotografie jako *Život, Osud kráčí dolů k řece a doprovází dvě nevinné děti, Útočiště, Hey Joe a Hey Joe po třiceti letech*. Kromě toho lze zhlédnout i paraván, který se objevuje na Saudkových fotografiích, ale i židli pomalovanou Janem Saudkem. Tvorbu Saudkových zapůjčil Muzeu města Brna soukromý sběratel Zdeněk Kočík, který vlastní Gallery of Art Prague na Staroměstském náměstí v Praze.

Muzeum Kampa ukazuje tvorbu v tuzemsku neznámého malíře Serpana

Muzeum Kampa připravilo výstavu děl Jaroslava Serpana, původem českého malíře, který celý život tvořil ve Francii a ve své vlasti je málo známý. Retrospektivní přehlídka *Mezi uměním a vědou* bude pro zájemce přístupná do 12. dubna. Serpan nejen maloval, byl také básník a vědec. Pro názvy svých obrazů používal vlastní smyšlený jazyk, kterým prý mluvila mezi sebou jeho rodina.

Výstava Kokoschka a Praha ukazuje jeho prvorepubliková díla

Národní galerie v Praze zahájila sérii výstav ve Veletržním paláci, jíž dominuje jeden z hlavních letošních projektů, výstava *Kokoschka a Praha*. Představuje výběr děl Oskara Kokoschky, jednoho z nejvýznamnějších malířů 20. století, která vytvořil v letech 1934-1938 v Československu. Připomíná malířovy kontakty s česky i německy mluvícími osobnostmi tuzemské kulturní scény. Nově výstava podle kurátorů představuje jeho spolupráci s českou divadelní avantgardní scénou.

Kokoschka přijel do Prahy v roce 1934, jeho pobyt v předválečném Československu pro něj znamenal velký obrat v životě. Plánoval původně kratší cestu kvůli portrétu Tomáše Garrigua Masaryka, prezidentův zdravotní stav a vývoj politické situace ale jeho tuzemský pobyt prodloužily. Masarykův alegorický portrét, v němž prezident obklopují reformní pedagog a biskup Jednoty bratrské Jan Amos Komenský, umučený církevní reformátor Jan Hus a kulisa Hradčan, se ne zcela známou cestou dostal do Pittsburghu, odkud ho zapůjčilo Carnegie Museum of Art.

Výstava je otevřena do 28. 6. 2015.

Olomoucké muzeum vystavuje více než 200 děl Salvadora Dalího

Vlastivědné muzeum v Olomouci otevřelo výstavu více než 200 děl Salvadora Dalího. Na výstavní ploše přes 400 metrů čtverečních jsou představeny především jeho grafiky, bronzové plastiky a keramiky ze soukromých sbírek. Mezi vystavenými díly zaujme rozsáhlý cyklus ilustrací Dantovy *Božské komedie*. Na výstavě jsou představeny také oblíbené autorovy náměty, mezi které patřil také kůň, pradávny symbol ušlechtilosti a síly.

Cyklus o smrti pokračuje v Národním muzeu dalšími výstavami

Neobvyklý výstavní cyklus Národního muzea (NM) s tematikou smrti vrcholí. V nové budově jsou otevřeny dvě nové expozice na toto citlivé téma. Nevšední exponáty představují poslední chvíle člověka jako nedílnou součást existence všeho živého. Na výstavě *Smrt* jsou vedle sebe například desítky milionů let stará čelist šelmy z období třetihor, staroegyptská mumie dítěte, popravčí meč z roku 1720 a popravčí nástroje. Druhá výstava *Smrtné slasti* vymezuje prostor k úvahám o rozporuplnosti lidského chování ve světě uměle vyvolávaných psychických a fyzických zážitků. Z označení 18+ vyplývá, že je přístupná jen dospělým. Uvidí na ní například dýmku generála Windischgrätze, staré pornografické ilustrace i šokující ukázky krajních následků závislosti – plíce postižené rakovinou či játra alkoholika.

Retrospektiva Dalibor Chatrný: Vidět svět jinak v Domě U Kamenného zvonu

Dalibor Chatrný (28. 8. 1925, Brno – 5. 7. 2012, Rajhrad u Brna) patří k pionýrské generaci českých konceptuálních umělců. Vystudoval Pedagogickou fakultu a AVU a po většinu života pracoval jako středoškolský učitel v Brně. Teprve počátkem devadesátých let krátce působil na pražské AVU. Tři roky po smrti mu Galerie hlavního města Prahy uspořádala velkou soubornou výstavu. Chatrný je jedním z nejvýraznějších tvůrců poválečného výtvarného modernismu působících v Brně. Jeho vlastní tvorba je rozsáhlá a značně členitá. Poté, co si osvojil bravurní techniku v malbě, kresbě i grafice, vstoupil na cestu nekončícího experimentu. Velmi brzy se dostal přes stylizované figurální náměty ke znaku a nepředmětnému vyjadřování. Na konci šedesátých let začíná čím dál více převládat jeho konceptuální myšlení, které uplatňuje v tvorbě kovových plastik, v experimentech s magnetickým polem a v sedmdesátých letech také při akcích a land-artu. Konceptuální jsou rovněž sémantické kresby a malby, které se v cyklech objevují od počátku sedmdesátých let. Průkopnické jsou Chatrného audiovizuální projekty, které vytváří spolu se skladatelem Aloisem S. Piňosem.

Současně by měla k výstavě vyjít kniha *Tak ted' tu – komplementární život Dalibora Chatrného*, která představí východiska jeho tvorby, žánrové okruhy a přinese i autorovy texty. Výstava v Domě U Kamenného zvonu je

otevřena do 26. dubna, a to do 20:00 hodin, denně, s výjimkou pondělí. V druhé polovině roku se expozice v pozměněné podobě přesune do Brna a do Klatov.

Výstava Jakuba Schikanedera

V Krajské galerii ve Zlíně probíhá výstava malíře Jakuba Schikanedera pod názvem *Od svědectví k obrazovému snění*.

Jakub Schikaneder se narodil v Praze 27. února 1855. V letech 1870-1878 studoval na pražské Akademii. Silné sociální cítění a znalosti soudobého evropského malířství Schikaneder osobitě uplatnil v řadě obrazů s postavami žen, zobrazených v těžkých životních situacích, stáří a bídě. Nejznámější část Schikanederova díla tvoří pražská nockturna. Ve své tvorbě se zaměřoval především na pošmourné impresy zapadlých uliček a pražských zákoutí.

Jedinečná je umělcova práce se světlem, která patřila k jeho nejsilnějším zbráním – stmívání v krajině, podvečer v pražských uličkách nebo dušičková atmosféra, to vše zahaleno v šerosvitném oparu. Po roce 1910 se malíř stáhl do ústraní a své obrazy již veřejně nevystavoval. V té době také vznikly záznamy opuštěných interiérů, které patří k dosud málo známým částem jeho tvorby. Cesta na severní pobřeží Německa a ostrov Helgoland v roce 1922 inspirovala Schikanedera k pohledům na rozhraní moře a země, mola s majáky a přístavní uličky, které jsou poslední etapou jeho díla.

Současnou expozici tvoří obrazy z majetku několika českých galerií. Do majetku zlínské galerie patří tři obrazy – *Žena loupající brambory* (1887), *Ulice s drožkou* (1900-1910) a *Dívka před domem* (1910-1915), které mohou sloužit jako ukázka Schikanederova výtvarného rukopisu. *Žena loupající brambory* zastupuje realistickou malbu, *Ulice s drožkou* se vyznačuje zasněnou mlžnou scénérií uliček a siluet lidí v nich, což jsou klasické znaky malířových obrazů, a v *Dívce před domem* se jeho zájem přesunul z městské oblasti do zasněné krajiny.

Výstavu Jakuba Schikanedera, která ukazuje většinu milníků tohoto malíře, připravila Krajská galerie výtvarných umění ve Zlíně. Bude otevřena do 3. května tohoto roku.

(mk)

Výstava Ateliér Jiřího Trnky

Po celý rok je v západočeské metropoli pro návštěvníky i místní připravena spousta různě zaměřených akcí. Jednou z nich je i výstava díla plzeňského rodáka Jiřího Trnky s názvem *Ateliér Jiřího Trnky*, která jej představí jako tvůrce animovaných filmů, malíře, sochaře, loutkáře a ilustrátora. K vidění budou také Trnkovy filmy. A návštěvníci si mohou i sami vyzkoušet, jak takový film vzniká. „Výstava je koncipována do několika témat, většinou je to tak, že v každé místnosti jsou jedno nebo dvě témata, každé to téma má své těžiště v jiném období. Na začátku se člověk setká s tématem od dřevěného divadla po Národní, to je takové dvojtéma, kde jsou Trnkovy počátky v loutkovém divadle a přechod ke scénografické práci v Národním divadle ve čtyřicátých letech. Na to navazuje téma Příběh a tradice, které má těžiště v obrazech ze čtyřicátých let, a takhle to jde dál. Ta témata mají jakousi logickou návaznost a i časovou posloupnost. I přes tu různorodost si myslím, že v tom návštěvník vytuší tu skrytou logiku. Je tam přítomna i časová linka, která návštěvníka dovede od raných počát-

ků v Plzni až k tomu vrcholnému filmu *Ruka*, který stojí na úplném závěru,“ podotkl kurátor výstavy Marcel Fišer.

Výstava bude k vidění do 10. května tohoto roku.

Venkov na výstavě

Výstava *Venkov* seznámí návštěvníky Národopisného muzea – Músaionu s každodenností českého, moravského a slezského venkova v druhé polovině 19. a na počátku 20. století. Návštěvníci poznají činnosti hospodářů, sedláků i dalších obyvatel venkova. Model trojdílného domu s dvorem téměř v reálné velikosti přenesl návštěvníky přímo do původní venkovské domácnosti. Zpracování mléka přiblíží dřevěný lis k výrobě tvarohu, na chov domácích zvířat upozorní bohatě zdobený koňský chomout. Šumavské sáně na svážení dřeva pak připomenou těžkou práci dřevorubců. Zajímavostí a zároveň nejstarším předmětem výstavy je ruční motovidlo k navíjení soukané přize, které je oceňované tak, aby se předešlo podvodům při prodeji vlny. Jedinečnou atmosféru venkova navíc doplní unikátní fotografie z archivů etnografického oddělení Národního muzea.

Výstavu oživuje celá řada interaktivních prvků. Animovaná počítačová hra provede návštěvníky všedním dnem na statku. Na modelu krávy si bude možno vyzkoušet, jak nesnadné je dojení mléka. Život na venkovském hospodářství přiblíží návštěvníkům také množství doprovodných akcí. Malí i dospělí návštěvníci se tak v průběhu trvání výstavy mohou těšit na ukázky tradičních řemesel, sušení sena, praní prádla v neckách a zážitky navázané na lidové tradice a svátky, jako jsou Velikonoce, otvírání studánek apod.

(mk)

Výstava připomíná nádraží Těšnov na místě, kde stálo

Tři desítky let od doby, kdy bylo v Praze zbouráno památkově chráněné nádraží Těšnov, připomíná výstava připravená Muzeem hlavního města Prahy. Lidé ji uvidí venku před muzeem na Florenci, tedy poblíž místa, kde nádraží stálo. Poslední části budovy, kterou tehdejší moc obětovala stavbě Severojižní magistrály, byly odstřeleny 16. března 1985. Likvidace nádraží je dodnes symbolem necitlivého přístupu úřadů k památkám. Nádraží na Těšnově začalo fungovat v květnu roku 1875, nechala je vystavět významná železniční společnost Rakouská severozápadní dráha, která o dva roky dříve propojila svou rozsáhlou síť železničních tratí s Prahou. Novorenesanční budovu navrhl architekt Karel Schlímp.

Lašské muzeum ukazuje ilustrace Buriana ke knize, která nevyšla

Lašské muzeum v Kopřivnici vystavuje ilustrace Zdeňka Buriana ke knize, která nikdy nevyšla. Mezi exponáty je i portrét malířova otce v kostýmu rytíře, který Burian namaloval podle fotografie z roku 1906. Výstava sestavená z vlastních sbírek je věnovaná 110. výročí narození slavného kopřivnického rodáka. Ilustrace k chlapeckému románu *Na tajné stezce* Burian vytvořil v roce 1944. Text napsal Jan Čačík. Podle zadání měl autor navázat na oblíbené příběhy Jaroslava Foglára. Dílo ale nikdy nevyšlo. Ze všeho sešlo vinou měnové reformy, která vydavateli znehodnotila připravené prostředky.

ARCHITEKTURA

Grand designérem roku 2014 je sklářské studio Dechem

Vítězem cen Akademie designu a držitelem titulu Grand designér roku 2014 se stalo studio Dechem. Tvoří je architektka Michaela Tomišková a sklář Jakub Jandourek. Sklo letošního ročníku designových cen dominovalo – Dechem se svými vázami a svítidly zvítězilo i v kategorii Designér roku a jejich kolekce Laboratory Lights, kterou vyrábí Kavalierglass, přinesla této sklárně titul Výrobce roku. Dalším sklářským výtvarníkům patří i Cena veřejnosti a ocenění pro jednoho z laureátů v kategorii Objev roku.

Letošní vítězové dostali kimona navržená loňským Grand designérem roku, návrhářkou Monikou Drápalovou. O udílení cen rozhoduje početná Akademie designu složená z teoretiků, kurátorů, novinářů a designérů.

Do užšího výběru architektonické ceny EU se stavby z ČR nedostaly

Porotu prestižní architektonické ceny Miese van der Roheho, kterou každé dva roky uděluje Evropská unie, letos nezaujala žádná z desítky nominovaných českých staveb, a čeští architekti tedy tentokrát nebudou mít šanci ocenění získat. Pořadatelé zveřejnili seznam 40 z původních

420 uchazečů, kteří se dostali do užšího výběru. Jsou mezi nimi projekty ze sedmnácti zemí, největší zastoupení má Dánsko a Španělsko.

Čeští odborníci loni na cenu Miese van der Roheho nominovali například dva projekty ateliéru Josefa Pleskotta – Svět techniky v Ostravě a vilu v Procházkově ulici v Podolí. Dvě nominace získal i ateliér Hájek architekti, a to díky návrhu Krkonošského centra environmentální výchovy ve Vrchlabí a rodinného domu Chameleon v Lipencích. Kromě dalších známějších jmen, jako jsou Martin Rajniš a David Kubík s majákem a muzeem Járy Cimrmana nebo ateliér FAM s jejich často publikovanou chatou u Máchova jezera, získalo nominaci také několik mladých architektů.

Do Prahy přijedou přednášet evropské architektky

Celoroční kurz přednášek českých i zahraničních architektek připravilo sdružení Kruh, které se věnuje současnému dění v architektuře. Od března do prosince se v Praze představí významné architektky, zakladatelky a kreativní ředitelky úspěšných českých i evropských studií, jejichž realizace uspěly v mezinárodním měřítku. Úvodní večer bude patřit desítkě tuzemských autorek, jejichž tvorbu uvede známý architekt Martin Rajniš.

VZPOMÍNKA

Bohuslav Fuchs

Bohuslav Fuchs (24. 3. 1895, Všechnovice pod Hostýnem – 18. 9. 1972, Brno) spoluvytvářel v první polovině minulého století současnou tvář Brna, jeho dílo dodnes vzbuzuje u lidí rozporuplné reakce. V Brně navrhl několik desítek budov včetně svého domu, například autobusové nádraží, hotel Avion aj. Oživil projekt původní Zemanovy kavárny, tato jeho první funkcionalistická stavba z let 1925-1926 musela v roce 1964 ustoupit stavbě Janáčkova divadla. Během působení na stavebním úřadě města Brna navrhl Fuchs regulační plány několika městských částí a také soutěžní návrh na regulaci historického centra Brna „Tangenta“ z let 1926-1927 (společně s Josefem Peňázem a Františkem Sklenářem). Z Fuchsových urbanistických studií je nutné zmínit jeho teorii nového zónování.

Bohuslav Fuchs v letech 1916-1919 studoval na Akademii výtvarných umění v Praze u J. Kotěry, v letech 1919-1921 pracoval v Kotěrově pražském ateliéru. Roku 1922 se trvale usadil v Brně, kde od roku 1923 působil jako pracovník městského stavebního úřadu. Od roku 1938 do roku 1940 byl profesorem Uměleckoprůmyslové školy ve Zlíně, v letech 1945-1958 učil architekturu na Vysokém učení technickém v Brně, kde byl roku 1947 jmenován profesorem. Kromě intenzivní projektové a pedagogické práce byl činný též jako teoretik a grafik. Své grafické a architektonické práce vystavoval v Praze, v Brně a v řadě evropských měst. Byl členem řady odborných organizací, např. SVU

Mánés, dopisujícím členem RIBA v Londýně, stálým delegátem CIAM a čestným místopředsedou IFHP. Roku 1968 byl jmenován národním umělcem.

Bohuslav Fuchs byl vynikajícím architektem, urbanistou, pedagogem a výtvarníkem. Byl čelným představitelem českého funkcionalismu – tzv. brněnské architektonické školy. Patřil i k nejvýkonnějším architektům (přes sto realizovaných staveb a množství soutěžních nerealizovaných návrhů) s mimořádným smyslem pro soulad funkcionalistické novostavby s prostředím. Jeho avantgardní budovy pomohly vytvořit z Brna moderní velkoměsto a svou myšlenkovou a výtvarnou hodnotou patří k trvalým dílům české moderní architektury.

Ing. arch. Kamil Dvořák

Zemanova kavárna v roce 2010

DIVADLO

**Divadlo v Dlouhé uvedlo Klímovu
Lidskou tragikomedii**

Lidskou tragikomedii Ladislava Klímy v úpravě režisérky Hany Burešové a dramaturga Štěpána Otčenáška připravilo pražské Divadlo v Dlouhé. Inscenace měla premiéru 21. března. V hlavních rolích se objevují Marek Němec, Jan Vondráček, Martin Matejka, Miroslav Táborský a Miroslav Hanuš.

**Činohra Národního divadla uvedla
Audienci u královny s Janžurovou**

Pohledem na politiku z jiného úhlu je hra britského dramatika Petera Morgana *Audience u královny*. Alžběta II. v ní přijímá své premiéry ke konzultacím, výsledkem je jakási pohádka o monarchii v moderním světě, i když jsou v ní prakticky všichni konkrétní premiéři od Winstona Churchilla, přes Margaret Thatcherovou po Davida Camerona. Premiéra byla 19. března ve Stavovském divadle. Pod režijním vedením Alice Nellis britskou královnu Alžbětu II. ztvárnila Iva Janžurová.

**Pražské quadriennale zve školy i rodiny
na program pro děti**

Největší světová divadelní výstava *Pražské quadriennale (PQ)*, která bude od 18. do 28. června, nabídne speciální tvůrčí program pro děti, mládež i celé rodiny. Pro nejmladší návštěvníky připraví interaktivní trasu národními expozicemi ze všech koutů světa, kreativní dílny i hlasování o nejlepší z vystavených exponátů. ČTK to sdělila mluvčí přehlídky Eliška Míkovcová z Institutu umění – Divadelního ústavu, který výstavu pořádanou ministerstvem kultury realizuje. *Pražské quadriennale scénografie a divadelního prostoru* slibuje během jedenácti dnů možnost prohlédnout si 64 národních expozic a vidět přes 500 živých akcí na více než stovce míst v centru Prahy.

**Divadlo bratří Formanů přivezlo
do Plzně pohádku Aladin**

Divadlo bratří Formanů přivezlo do Plzně jako Evropského hlavního města kultury 2015 výtvarnou inscenaci *Aladin*. Představení plné loutek, exotických rekvizit, melodií a obrazů divákům nabídne svět pohádek *Tisíce a jedné noci*. Režisérem je výtvarník a divadelník Matěj Forman, který s česko-francouzským týmem rodinné představení vytvořil před dvěma lety. Inscenace *Aladin* vznikla mezi lety 2013 a 2014 v divadle Théâtre du Jeu de Paume v Aix-en-Provence ve Francii. Impulzem ke vzniku bylo i to, že se město Marseille stalo evropským hlavním městem kultury, jako je letos Plzeň.

**Čeští a norští loutkáři připravují
dvě verze lidové pohádky**

Norská lidová pohádka, české loutky a světoznámý islandský loutkář se spojí v novém srovnávacím projektu, který

se zaměřuje na dětské diváky. Společné úsilí divadelníků z Česka, Norska a Islandu vyvrcholí na začátku července na festivalu Loutkářská Chrudim a na podzim v norském městě Hamar, oznámila ČTK mluvčí Národního informačního a poradenského střediska pro kulturu Marcela Hančilová. „Česko-norsko-islandský divadelní projekt, který oficiálně začal 1. února, pracuje s norskou lidovou pohádkou *Na západ od slunce, na východ od měsíce*, kterou v první polovině 19. století zaznamenali sběratelé lidové slovesnosti Peder Christian Asbjørnsen a Jørgen Moe. V rámci projektu, který porovná různorodé cesty loutkového nastudování norské pohádky, dojde ke konfrontaci dvou divadelních přístupů, k výzkumu diváckých reakcí a uspořádání workshopů.“

**Městské divadlo Brno uvedlo
světovou premiéru hry Skleněný pokoj**

Městské divadlo v Brně nabídlo světovou premiéru jevištní verze úspěšného románu *Skleněný pokoj*. V hledišti nechyběl ani britský autor knihy Simon Mawer, který kvůli tomu do Brna přijel. Mawer se při psaní knihy, která vyšla v roce 2009, inspiroval osudem slavné brněnské vily Tugendhat a jejich obyvatel. Postavy jsou však fiktivní a jména změněná. Výsledkem je rodinná sága i historická freska s několika milostnými trojúhelníky.

**Divadlo v Plzni uvedlo jako první
balkánskou komedii Sboristé**

Světovou premiéru balkánské komedie *Sboristé* od bulharských autorů Nikolaje Peneva a Dimitara Sabova uvedlo v Novém divadle Divadlo J. K. Tyla v Plzni. Inscenace, jejíž děj se odehrává v osmdesátých letech v zemích socialistického bloku, je humornou sondou do lidských povah. Komedie získala hlavní cenu na Mezinárodním festivalu Nové bulharské drama 2014. Režisérem, stejně jako choreografem je Nikolaj Penev.

Letošní Ceny divadelní kritiky

Mimořádným úspěchem pražského Divadla Na Zábradlí skončilo v Praze vyhlásování Cen divadelní kritiky. Stalo se Divadlem roku 2014, režisér Jan Frič převzal cenu za Inscenaci roku a zvítězilo i v dalších kategoriích. Ceny, nesooucí dříve v názvu jméno Alfréda Radoka, se udělují na základě ankety časopisu *Svět a divadlo*, do níž své hlasy poslalo 69 kritiků.

Inscenací roku a zároveň nejlepší poprvé uvedenou českou hrou se stal autorský projekt Miloše Orsona Štědrone *Velvet Havel*, který měl v Divadle Na Zábradlí premiéru loni 2. května. V hudebně-dramatickém zpracování osudů Václava Havla, k němuž Štědroň vytvořil libreto a hudbu, ztvárnil titulní roli Miloslav König a získal cenu za herecký výkon. V ženské kategorii zvítězila Marie Spurná, která hrála Olgu Havlovou. Štědroň byl oceněn také za hudbu k představení.

Cena Alfréda Radoka byla poprvé udělena za rok 1992. Loni ale správní rada Nadačního fondu Cen Alfréda Radoka, který je na základě ankety časopisu *Svět a divadlo*

uděloval, oznámila, že s nimi končí. Za důvod označila „rozdílné názory obou stran na podobu inscenačních cen“.

Sestry B.

Znáte Lídu Baarovou? Bezpochyby. A Zorku Janů? Tápete? To byla Lídina mladší sestra. Právě v téhle jednoduché větě se skrývá tragédie Zorčina života. Nejen o ní vypráví nová divadelní hra *Sestry B.* Autorkou hry *Sestry B.*, tedy sestrách Babkových, slavné, obdivované i nenáviděné Lídě a nešťastné talentované Zorce, je Milena Štráfaldová.

„Já jsem hodně přemýšlela o tom, co vlastně znamená především pro Zorku Babkovou, později Zorku Janů, žít vedle slavné sestry. Jako autorku mne zajímají především ty, jak já říkám »vedlejší postavy«. To jsou ti neznámí lidé v pozadí, kteří vždycky žijí jako širší okruh těch slavných. Co to pro ně znamená, jaké to je soužití, co to pro ně přináší za konflikty, za problémy. Každý má navíc nějaké ctižádosti, nakolik se jim je podaří naplnit... Někdy ti slavnější sourozenci, nebo prostě lidé v rodině, mívají trošku sklon k egoismu a jak se to promítá do vztahů. To mne zajímalo především. Další věc, která tam pro mě byla velmi zajímavá, je, že obě sestry chtěly hrát, ale každá z nich za to byla ochotna zaplatit a zaplatila něco jiného. Pro Lídu Baarovou to znamenalo pohybovat se v tom velkém třpytivém světě showbusinessu, vztahů s Goebbelsem, ale nejen s ním. Ta touha hrát a později nemožnost hrát byla pro Zorku Janů fatální. Ona nedokázala tu situaci unést a spáchala sebevraždu. To je jádro konfliktu celé té hry *Sestry B.*“

Lídu Baarovou hraje Jana Stryková, Zorku Janů Klára Sedláčková-Oltová. Příběh *Sestry B.* s podtitulem *Cesta k oknu v patnácti obrazech a tmách* měl premiéru v pražském Divadelním klubu Troníček.

V Chrudimi začala výstava o loutkářství za války a Říši loutek

Muzeum loutkářských kultur v Chrudimi otevřelo novou sezónní výstavu. Její první část k 70. výročí konce druhé

světové války ukazuje loutkářství v době fašismu, druhá část *Říše loutek – 95 let bez přestávky* přibližuje českou loutkohereckou divadelní scénu. Návštěvníci mohou zhlédnout i unikátní soubor deseti loutek Václava Podsedníka, který vznikl za jeho služby u československých jednotek ve Velké Británii. Za války čeští loutkáři uváděli často představení s historickou a národní tematikou. Za odbojovou činnost byl 18. ledna 1944 zatčen Josef Skupa. Loutky Spejbla s Hurvínkem gestapo při domovní prohlídce zabavilo a uvěznilo je do trezoru až do konce války.

Festival Skupova Plzeň se letos zaměří na zahraniční tvorbu

Loutkáře a jejich inscenace z Finska, Francie, Japonska či Argentiny nabídne 31. ročník festivalu loutkového divadla *Skupova Plzeň*. Přehlídka, která se vždy koná jako bienále v sudých letech, se mimořádně uskuteční i letos v souvislosti s projektem Plzeň Evropské hlavní město kultury 2015. Namísto běžného červnového termínu se přesune na září a nabídne co nejvíce zajímavých zahraničních inscenací z posledních let.

Herečka a dabérka Atka Janoušková slaví pětadesátiny

Včelce Máje, Broučkům, Včelím medvídkům a dalším postavičkám propůjčila svůj nezaměnitelný hlas jedna z nejmenších českých hereček Atka Janoušková, která 16. března oslavila pětadesátiny. V roce 2009 obdržela Cenu Františka Filipovského za celoživotní přínos domácímu dabingu. Jejího hlasového umění hojně využívali i tvůrci televizních reklam. Pražská rodačka (vlastním jménem Vlasta Janoušková) se hraní věnovala už od dětství. Během druhé světové války účinkovala v Národním divadle, odkud ale dostala vyhazov, protože její rodiče zatkl gestapo. Někdy čas se živila jako cizojazyčná korespondentka, zpět na divadelní prkna ji přivedl až později E. F. Burian.

VZPOMÍNKA

Vzpomínka na Miloslava Šimka

V březnu letošního rohu by se dožil pětadesátiletý Miloslav Šimek, který zemřel v nedožitých čtyřiašedesáti letech v roce 2004.

Miloslav Šimek byl český komik, humorista a spisovatel, který se v Praze proslavil jako partner Jiřího Grossmanna už počátkem šedesátých let. Do širšího povědomí české veřejnosti vstoupil teprve poté, co vydavatelství Panton začalo vydávat jejich gramofonové desky a když Československá televize pod režijním vedením Jána Roháče začala uvádět jejich semaforové pořady.

Miloslav Šimek

Miloslav Šimek se narodil 7. března 1940. Vystudoval Pedagogický institut a stal se učitelem – učil dějepis, češtinu a výtvarnou výchovu. Na právnickou fakultu, kam se nejprve hlásil, nebyl přijat kvůli

špatnému kádrovému profilu. Po maturitě proto pracoval v úctárně státního podniku Stavoinvest, poté pracoval jako skladník ve skladu sanitární keramiky. Na vysoké škole se Miloslav Šimek potkal s Jiřím Grossmannem, se kterým založili humoristickou dvojici, která vystupovala v divadle Semafor. Na vojně Šimek spoluzaložil divadelní soubor VOJ, což byla zkratka pro Vojenské jeviště. Po jejím skončení se vrátil ke spolupráci s Jiřím Grossmannem, se kterým spolupracoval až do jeho smrti v roce 1971.

Po smrti Jiřího Grossmanna spolupracoval s Petrem Nárožným a Ludkem Sobotou a poté s Jiřím Krampolem, v tomto období se jeho humor dostal na úroveň estrádních pořadů a z toho pramenily neshody s Jiřím Suchým, které ukončila až výpověď z divadla Semafor. Poté Miloslav Šimek založil Divadýlko Jiřího Grossmanna, kde působil spolu se Zuzanou Bubílkovou až do své smrti. Miloslav Šimek zemřel 16. února 2004 na leukémii.

(mk)

FILM TELEVIZE

Vítězové Českých lvů byli zvoleni

22. ročník Českého lva, výročních cen České filmové a televizní akademie, proběhl opět ve slavnostním stylu. Skleněné sošky z dílny Jakuba Berdycha byly předány ve Dvořákově síni pražského Rudolfiny v sobotu 21. února 2015 během gala večera, který v přímém přenosu vysílala Česká televize. O Českého lva bojovali tvůrci více než padesáti celovečerních hraných filmů či dokumentů, uvedených do distribuce v roce 2014.

Nejlepším snímkem roku byl zvolen film režiséra Petra Václava *Cesta ven*. Tento film získal řadu další ocenění – za nejlepší režii získal cenu Petr Václav, ten byl zároveň oceněn i za nejlepší scénář, za nejlepší kameru bodoval Štěpán Kučera a konečně cenu herečky v hlavní roli získala Klauďa Dudová. Velká část filmu *Cesta ven* se natáčela ve vyloučené lokalitě ostravského Přednádraží a jeho obyvatelé se stali hrdiny – herci příběhu. Příběh ze současnosti vypráví o mladém romském páru a jeho snaze vést normální život, která naráží na dluhy, nemožnost získat legální práci, nesnadnou komunikaci s úřady, předsudky většinové společnosti i problémy s vlastním vymezením ve společnosti. Představitelka hlavní hrdinky Klauďa Dudová pochází z Ústí nad Labem. Příběhy podobné tomu, ve kterém hraje, vidí kolem sebe každý den.

Další herecké ceny patřily protagonistům filmu režiséra Miroslava Krobota *Díra u Hanušovic* – za nejlepší herecký výkon v hlavní roli byl oceněn Ivan Trojan, ve vedlejší roli Jaroslav Plesl a za ženský herecký výkon ve vedlejší roli Lenka Krobotová.

Divácky nejúspěšnější film roku, hudební pohádka *Tři bratři* Zdeňka a Jana Svěrákových, dostala ocenění za nejlepší kostýmy, masky a scénografii. Za nejlepší hudbu byl oceněn Jan P. Muchow za film *Krásno*. Nejlepším dokumentem se stal snímek *Olga* od Miroslava Janka.

Cenu za celoživotní přínos českému filmu převzala čtyřiaosmdesátiletá režisérka Drahomíra Vihanová. Cenu Magnesia za nejlepší studentský film předal režisér Jan Svěrák Pavlu Noskovi za snímek *Pravomil*.

Sošky předávali laureátům významní čeští lékaři, což se ukázalo jako jeden z nejlepších nápadů v historii Českých lvů. Na pódiu tak defilovali osobnosti, které jsou špičkami ve svých oborech a při této příležitosti se projeví i jako vesměs vtípní lidé.

(mk)

Kvůli roli Lídy Baarové studuje Pauhofová dobové prameny

Slovenská herečka Tatiana Pauhofová studuje kvůli hlavní roli v celovečerním snímku o Lídě Baarové historické dokumenty. „Chci co nejvíce pochopit její komplikovaný osud,“ řekla Pauhofová ČTK. Film režiséra Filipa Renče se má začít točit koncem března. Zachycuje předválečnou dobu i konec druhé světové války, období, jež se výrazně podepsalo na kariéře i soukromí prvorepublikové filmové hvězdy. Ta byla před válkou milenkou říšského ministra propagandy Josepha Goebbelse. Pauhofová byla loni nominována na

Českého lva za výkon ve filmu Agnieszky Hollandové *Hořící keř*. Film se má točit v češtině a v Česku. Rakouští herci Karl Markovics, který se objeví v roli Goebbelse, a Gedeon Burkhard, ztvárňující dalšího partnera Baarové, německého herce Gustava Frölicha, budou točit v němčině. Zatím zveřejněný anglický název pro mezinárodní distribuci zní *Devil's Mistress* neboli *Ďáblova milénka*.

Filmař Vláčil má na domě, kde žil, pamětní desku

Byla odhalena pamětní deska předního scénáristy a režiséra Františka Vláčila na domě, kde žil, v Čínské ulici 6. Autorem desky o rozměrech půl metru na metr je sochař Tomáš Medek. Námětem je filmový pás s typickým pruhem na spodním a horním perforovaném okraji. V levé části je umístěn portrét Vláčila. Při slunečním odlesku může dílo stejně jako fotografie střídavě připomínat negativ a pozitiv. Vláčil patří k nejuznávanějším českým filmovým tvůrcům. Do dějin domácí kinematografie se zapsal svou monumentální historickou freskou *Marketa Lazarová* považovanou za nejlepší tuzemský film všech dob.

Česko-německý film Schmitke bude uveden na Febiofestu

Česko-německý film *Schmitke* se po světové premiéře na MFF v Jižní Koreji představí na letošním Febiofestu. Jde o nízkorozpočtový absolventský film režiséra Štěpána Altrichtera, který bude během přehlídky uveden v rámci soutěžní sekce Nová Evropa. Film na festivalu v Cottbusu loni v listopadu vyhrál cenu za nejlepší debut. Příběh se odehrává v malém městečku uprostřed lesů na hřebenech Krušných hor. Julius Schmitke je postarší osamělý konstruktér. Když je jednoho dne pověřen opravou nevysvětlitelně skřípající staré turbíny, již kdysi navrhl, není z výletu na českou stranu Krušných hor nadšen. Podivný kraj hlubokých lesů, zchátralých dolů a neméně podivných lidí v něm mnoho důvěry nevyvolá, ale když se mu kolega přes noc záhadně ztratí, musí i Schmitke vstoupit mezi mlhou zahalené stromy. Snímek spojující komediální nadsázku a mysteriózní atmosféru vznikl v česko-německé koprodukcii.

Cesta ven Petra Václava je vítězem Cen české filmové kritiky

Vítězem Cen české filmové kritiky je sociální drama Petra Václava *Cesta ven*. Bylo oceněno jako nejlepší film a dále pak za nejlepší režii a scénář. Cenu za herecký výkon si odnesla představitelka hlavní role v tomto dramatickém příběhu o hledání nových životních jistot, neherečka Klauďa Dudová. Ceny byly předány v pražském divadle Archa. Ocenění za nejlepší dokumentární snímek patří režiséru Martinu Duškovi a producentce Kamile Zlatuškové za originální příběh o vyznavačích tuningu s názvem *K oblakům vzlhžíme*. Loni v říjnu zvítězil v soutěži mezinárodního festivalu dokumentů v Jihlavě. V mužské kategorii byl za he-

recký výkon oceněn Martin Finger v černé komedii *Krásno* debutujícího režiséra Ondřeje Sokola. Cenu za kameru získali při rovném součtu hlasů Martin Žiaran za film *Hany* a Jaromír Kačer za snímek *Místa*. Cenu RWE pro Objev roku si odnesl Jiří Mádl coby debutující režisér a scénárista filmu *Pojedeme k moři*.

Do kin přichází *Velká noc* dokumentaristy Petra Hátleho

Portrét noční Prahy a jejích obyvatel s názvem *Velká noc* má v Praze distribuční premiéru. Film předloni získal hlavní cenu v soutěži českých dokumentů na Mezinárodním festivalu dokumentárních filmů v Jihlavě, zvítězil i v soutěži dokumentů na Finále Plzeň. Snímek je debutem režiséra a scénáristy Petra Hátleho, který v něm podle kritiky skvělým výběrem protagonistů a zvláštní poetikou zachytil divoký životní styl „nočních lidí“ a zmapoval odvrácenou tvář života velkoměsta. Hátle se rok pohyboval v pražských nočních ulicích a sledoval prostitutky, prodavačky, skladníky a další lidi, kteří v noci žijí a ve dne spí.

Festival Finále připomene válku projekcemi v interiérech Loose

Konec druhé světové války a problematiku holokaustu a antisemitismu připomene speciálními projekcemi plzeňský filmový festival Finále. Osmadvacátý ročník přehlídky bude od 26. dubna do 2. května v Měšťanské besedě, jako součást doprovodného programu nabídne festival projekce ve zrekonstruovaných předválečných interiérech architekta Adolfa Loose v Bendově ulici. Součástí sekce Stigmata holokaustu budou kromě promítání filmů besedy s osobnostmi.

Režisér Jiří Svoboda dokončil natáčení trilogie *Jan Hus*

V hlavní roli Jana Husa Matěj Hádek

Režisér Jiří Svoboda dokončil natáčení trilogie o Janu Husovi, jednoho z největších projektů v historii České televize. Stalo se tak po třiašedesáti natáčecích dnech na více než dvaceti lokacích. Titulní roli projektu, připomínajícího šestisté výročí Husovy mučednické smrti, ztvárnil Matěj

Hádek. Na obrazovce se trilogie objeví v červenci. Natáčení adaptace původně samizdatové knihy spisovatelky Evy Kantůrkové, která je zároveň autorkou scénáře, začalo vloni v červnu. Natáčení začalo v Anežském klášteře. Tvůrci postupně navštívili například Křivoklát, Kutnou Horu, Lipnici nad Sázavou a Švihov. Celkem se ve filmu objeví přes dva tisíce komparsistů.

Národní filmový archiv zpřístupnil na webu zpracované fondy

Národní filmový archiv (NFA) na webu zpřístupnil přes 120 souborů filmových institucí či osobních fondů. K fondům a sbírkám písemných archiválií na webových stránkách <http://www.nfa.cz> přibýly detailně zpracované inventáře, které mohou významně ulehčit práci badatelům. NFA kromě filmových sbírek pečuje o více než půl milionu fotografií, přes 30 000 plakátů a 134 000 propagačních materiálů. Patří tak k nejstarším a největším ústavům svého druhu na světě. Během generální inventury Národního archivního dědictví v letech 2012-2013 prošly všechny inventáře komplexní revizí. Od sklonku roku 2014 jsou ve formátu pdf dostupné k prohlížení i ke stažení na webových stránkách NFA. Zájemci tak mají k dispozici přes 120 inventářů filmových institucí či osobních fondů.

Cenu Kristián převzali na Febiofestu Annaud, Rickman a Novaková

Čestnou cenu Kristián za přínos světové kinematografii převzali při zahájení Mezinárodního filmového festivalu Praha – Febiofest francouzský oscarový režisér Jean-Jacques Annaud, britský herec a režisér Alan Rickman a americká herečka a výtvarnice s českými předky Kim Novaková. V české premiéře byly pak uvedeny Annaudův snímek *Talisman vlků* a Rickmanova kostýmní historická podívaná *Králova zahravnice* z doby Ludvíka XIV. Annaud při přebírání ceny připomenul, jak do Prahy koncem osmdesátých let často jezdil za režisérem Břetislavem Pojarem, který přispěl animovanými snovými pasážemi malého medvídky do jeho hraného filmu *Medvěd*. Kim Novaková byla dojata. Připomněla, že Česko je země jejích předků. „Jako malá jsem v Chicagu chodila do české školy, ale dnes už česky umím jen slovo děkuji,“ uvedla. Diváky pozvala na výstavu svých obrazů, kterou otevřela ve Strahovském klášteře.

Zahajovací ceremoniál měl ještě jeden vrchol. To když zlatou pamětní medaili převzal ke svým letošním devadesátinám „nejslavnější český kovboj“ Karel Fiala, představitel Limonádového Joea ze stejnojmenné hudební komedie Oldřicha Lipského. Dvaadvacátý ročník Febiofestu nabídl 159 filmů z 56 zemí.

Byly uděleny ceny kameramanům

Výroční ceny Asociace českých kameramanů získali v Praze Aleš Hart za celovečerní film režiséra Zdeňka Viktory *Raluca* a Ivo Popek za kameru k televiznímu snímku Jiřího Svobody *Poslední cyklista*. Za celoživotní dílo připadla cena Jiřímu Kadaňkovi, který byl pětadesát let kameramanem Československé televize.

(mk)

NAROZENINY

Jitka Molavcová

Jitka Molavcová se narodila 17. 3. 1950 v Praze. Vystudovala Střední průmyslovou školu grafickou, její profesionální život se však změnil po celostátní pěvecké soutěži Talent v roce 1970, kterou vyhrála s písní Hany Hegerové *Lásko má*. V tom samém roce se zúčastnila konkurzu do divadla Semafor. Prošla s úspěchem a stala se jednou ze semaforových „girls“. Její jemný dívčí soprán se začal prosazovat také v rozhlase a na nahrávkách Supraphonu, písničky jako *Ted hádej, Hej Tóny, Nové boty, Vrať mi moje srdce zpátky* nebo *Náledí* se staly hity. Neobvyklé kombinace jemného půvabu a nevšedního komického talentu Jitky Molavcové si všimla brzy také televize a film. Na plátně se stala například partnerkou Karla Gotta ve snímku *Hvězda padá vzhůru* (1974).

V osmdesátých letech započala její dlouholetá a velice úspěšná práce pro děti (*Malý televizní kabaret, Studio Kamarád, Kosmická čarodějnice*), objevila se v řadě televizních pohádek jako *Taneček přes dvě pekla, Královna koloběžka, Doktorská pohádka, O chytrém Honzovi aneb Jak se Honza stal králem, Vohnice a Kylián* a v mnohých dalších. Vtiskla svůj hlas jednomu z nejoblíbenějších večerníků – *Kátě a Škubánkovi*. Nezapomenutelná je také její postava nešťastně zamilované pokojské Heli v seriálu *Návštěvníci*. V té době Jitka Molavcová ztvárňuje na semaforovém jevišti řadu dalších zajímavých rolí (Markéta ve hře *Faust*), ale jedna z nich má pro její budoucí kariéru rozhodující význam. Ve hře *Jonáš, dejme tomu v úterý*, která měla premiéru 5. 3. 1985, se zrodila slečna Žofie Melicharová. Jako věrná a zamilovaná hospodyně stárnoucího kabaretiéra, nepřilíší vzdělaná, ale s velkým srdcem, získala Jitka Molavcová svoji životní roli a velkou popularitu. Výstupy pana Jonáše a slečny Melicharové patří dodnes na repertoáru Semaforu k tomu nejlepšímu. Společně se objevili také na filmovém plátně: *Jonáš a Melicharová* (1986) a *Jonáš, aneb Jak je důležité mít Melicharovou* (1988).

Velkou šanci dalo v polovině devadesátých let Jitce Molavcové také Hudební divadlo v Karlíně, kde na jeho prknech několik let ztvárňovala Dolly Leviovou v legendárním muzikálu *Hello Dolly*. O kvalitě jejího výkonu nejlépe hovoří Cena Thálie za rok 1996. Později se zde objevila také jako herečka v inscenaci *Zvonokosy*.

V hudební produkci posledních let přinesla coby zpěvačka dva výrazné počiny. Jednak to byl titul *Já mám ráda komiky*, ve kterém nazpívala nové verze slavných šlágrů českých a světových komiků, a v roce 1999 pak album australských lidových písní *Nezacházej slunce* s moderními aranžemi a krásnými texty. Pro děti natočila CD *Zpívanky*.

V posledních letech se Jitka Molavcová kromě nepřetržitého účinkování v divadle Semafor (nejnověji komedie *Jako když tiskne*) věnuje také středověké tematice (inscenace *Oráč a smrt*) a moderování (jeden z ročníků cen Týty a ceny Thálie). Ke kytarě a saxofonu, které bravurně ovládá, přidala několik dalších hudebních nástrojů. S úspěchem vystupuje v rozhlase a je autorkou několika pohádkových knížek (*Pohádky z pastelky, Pohádky a písničky pro šikovné děti*).

Sylva Daničková

Sylvie Daničková, uměleckým jménem také Sylva Daničková (* 10. 4. 1935, Mladá Boleslav) je česká herečka, konferenciérka, redaktorka a překladatelka. Pamětníci znají Sylvu Daničkovou jako partnerku Jiřího Šlitra a především jako proslulou konferenciérku Radokovy Laterny magiky na Expu 1958 v Bruselu. S její uměleckou dráhou zametla sovětská okupace v roce 1968, osud jí vzal i životního partnera, a to všechno během roku a půl. V té době přišla i o zajímavé zaměstnání. Přesto i těžké roky normalizace nakonec Sylva Daničková zúročila velmi dobře – začala překládat, spolupracovala s Lyrou Pragensis. Po sametové revoluci začala Sylva Daničková pracovat v Akademii věd ČR. Před nedávným časem vydala knihu rozhovorů s našimi předními vědci *Skrytá poselství vědy*.

Simona Stašová

Simona Stašová

Od poloviny devadesátých let se Simona Stašová stala jednou z nevytíženějších českých hereček současnosti. Ztvárnila několik desítek postav především v televizních filmech a seriálech, ale velké role umí zahrát i ve filmu. Nemluvě o dalších rolích na divadelní scéně, kterým v současnosti dává přednost a hraje životní role v několika inscenacích.

Simona Stašová se narodila doktoru přírodních věd, seismologovi a geofyzikovi Břetislavu Stašovi a dnes již slavné herečce Jiřině Bohdalové 19. března 1955 v Praze. První divadelní angažmá získala v roce 1976 v Českých Budějovicích v tamějším Jihočeském divadle coby studentka dvou škol, konzervatoře a DAMU. Po roce odchází do tehdejšího pražského divadla E. F. Buriana, kde v angažmá zůstala dlouhých čtrnáct let a mj. zde ztvárnila postavu Agáty ve hře *Ženitba* či Varju v Čechovově *Višňovém sadu*. Mezitím absolvovala DAMU. V roce 1991 se stává členkou Městských divadel pražských. Nejprve působila v Divadle K a současně hostovala v Divadle za branou II, v Činoherním klubu a v neposlední řadě i v soukromých divadelních produkcích. O dva roky později se její domovskou scénou stává Divadlo ABC, kde působí dodnes. Můžeme ji vidět mj. v inscenacích *Ideální manžel* (jako paní Chevelyovou), *Taxi na věčnost* nebo *Tříkrát život*. Další postavy ztvárnila např. v inscenacích *Sestup Orfeův* od amerického dramatika Tennessee Williamse, ve *Veselých paničkách windsorských* jako Pazourová nebo v anglické detektivní komedii od Normana Robbinse *Do hrobky tanečním krokem*.

Ve filmu se poprvé objevila v polovině sedmdesátých let. Jedna z nejlepších rolí přišla ale až v roce 1998, kdy začala natáčet film Jana Hřebejka *Pelíšky*, následovaly filmy *Musíme si pomáhat*, *Babí léto* (2001), *Šťěstí* (2005) *Román pro ženy* (2005) aj. Zahrála si v mnoha televizních inscenacích a pohádkách. Často je obsazována do televizních seriálů. Simona Stašová se občas věnuje i dabingu.

Saša Rašilov

Saša Rašilov (6. 9. 1891 – 1955) – přední český komik první republiky. Uplatnil se také ve filmu nejen jako svérázný komediální typ, ale i jako vynikající představitel tragikomických postav. Nejznámější filmy: *Dobryj voják Švejk*, *Rožina sebranec*, *Hostinec U kamenného stolu*, *Kavárna na hlavní třídě* aj.

Jaroslava Adamová

Jaroslava Adamová (15. 3. 1925, Praha – 16. 6. 2012, Praha) byla česká herečka. Působila především v divadle a dabingu, ztvárnila řadu televizních rolí, objevila se i ve více než padesáti filmech. Svou bohatou hereckou kariérou se řadila k legendám československého a českého herectví. Po ukončení studia získala první angažmá v Divadle na Vinohradech, kde působila v letech 1946-1950. Poté byla zaměstnána v několika různých pražských divadlech, až se stala členkou Divadla ABC a Městských divadel pražských (1950-1951, 1962-1990).

Během svého života ztvárnila mnoho divadelních rolí, často přitom hrála výrazné ženské postavy (*Pygmalion*). Její herecký rejstřík sahal „od vypjatě dramatických a tragických postav přes vytříbené umění konverzační dramatiky až ke komediálnímu herectví s darem groteskního nadhledu a ironie“. Její hereckou dráhu ovlivnila celá řada osobností, např. Jiří Frejka, Alfréd Radok, Jan Werich nebo Ota Ornest. Její herecký talent se kromě divadla uplatnil především v televizi.

Patřila mezi legendy českého dabingu, svůj hlas propůjčila například Sofii Lorenové. Za své celoživotní působení v dabingu získala cenu Františka Filipovského a za výborné herecké výkony v roce 1997 cenu Thálie za celoživotní dílo. V roce 2001 obdržela další ocenění – Medaili Josefa Hlávky. Již v roce 1967 byla jmenována zasloužilou umělkyní a v roce 1969 obdržela Státní cenu.

Začátkem roku 2010 si zlomila nohu v krčku a musela podstoupit endoprotézu. Dne 16. června roku 2012 zemřela v léčebně dlouhodobě nemocných v Praze.

Její bratrancem byl český zpěvák Richard Adam.

Ljuba Štiplová

Ljuba Štiplová (30. 4. 1930, Praha – 24. 9. 2009, Praha) byla česká scenáristka, spisovatelka, autorka knížek pro děti. Mimo jiné byla spoluautorkou dětského časopisu *Čtyřlístek*, kde spolupracovala s malířem a grafikem Jaroslavem Němečkem, který jej vytvářel po výtvarné stránce. Je držitelkou ceny za celoživotní práci s dětskou knihou, kterou uděluje každý rok nakladatelství Albatros.

Studovala na UMPRUM obor sochařství, studia však nedokončila. Původně psala satiru především pro časopis *Dikobraz*. Dlouhá léta spolupracovala se *Sluníčkem*, kde vycházel seriál *Atomíci*. Téměř čtyřicet let vymýšlela příběhy postavíček v *Čtyřlístku*.

Raoul Schráníl

Raoul Schráníl se narodil 24. března 1910 v Mostě jako Raoul Marian Kristian Schráníl do rodiny bývalé operní a koncertní pěvkyně a ministerského rady. Navštěvoval ško-

ly ve Vídni, Praze, Slezsku a čtyři roky francouzském lyceu Carnot v Dijonu. Slušné vzdělání a jazykové dovednosti ho předurčovaly pro dráhu diplomata nebo ředitele hotelu. Byl úředníkem ve sklárně v třeboňském Chlumu a recepčním v pražských hotelích (Alcron, Flóra). Na radu svého bratrance, režiséra Karla Antona, započal se svojí hereckou dráhou. Vystupoval v Divadle Vlasty Buriana (1935-1938), Okružní scéně Theodora Pištěka (1938), českobudějovickém Jihočeském Národním divadle (1938-1939), Divadle Anduly Sedláčkové (1939-1942), Vinohradském divadle (1942-1943) a Uranii v Holešovicích (1943-1945). Po okupaci jezdil s estrádní skupinou (1945-1947) a byl členem Divadla Ference Futuristy (1947-1948), Vesnického divadla (1949-1953, 1960-1962), kabaretu Alhambra (1953-1960) a oblastních divadel v Mladé Boleslavi (1962-1965) a Ostravě (1965-1967). Nakonec zakotvil v Národním divadle jako kulturní a propagační referent.

Přestože na divadelních prknech vytvářel výrazné dramatické úlohy, pravou hereckou hvězdu a symbol elegantního milovníka třicátých a čtyřicátých let z něho udělal až film (i když mu takové stěžejní úkoly nikdy nedal). Po válce se jeho typ salónních milovníků nemohl uplatnit a nikdo z diváků si také nedokázal Raoula Schráníla představit jako dělníka v montérkách. Na několik let jeho filmová kariéra ustala (i z důvodu jeho ročního vězení na Pankráci kvůli pouhé zmínce o případné emigraci) a musel se živit jako stavební dělník a zeměměřič, v padesátých letech se mohl vrátit v historických filmech Václava Kršky. Hrál rovněž v zahraničních produkcích (*Les Affinités électives*, *Rosa Luxemburg*, *Burning Secret*, *Maigret* apod.). Na filmovém plátně se naposledy zjevil jako vrchní v Hřebejkově muzikálu *Šakalí léta* (1993). Spolupracoval rovněž s rozhlasem a do devadesátých let účinkoval ve vzpomínkových pořadech. Jeho druhou ženou byla herečka Věra Lišková (* 1930). Raoul Schráníl zemřel 20. září 1998 v Praze ve vysokém věku osmaosmdesáti let.

Karel Smyczek

Karel Smyczek (* 31. 3. 1950, Mělník) je český režisér, scenárista a herec. Jako devítiletý hrál ve filmu *Zpívající pudřenka* (1959), pak měl výraznou roli nemocného chlapce ve filmu *Holubice* (1960). Během let 1960-1985 hrál v dalších sedmi filmech, ve svém zatím posledním celovečerním filmu *Lotrando a Zubejda* si zahrál komparsní roli poutníka. Po maturitě asistoval ve Filmovém studiu Barrandov režisérům Karlu Zemanovi a Věře Plívové-Šimkové. V roce 1975 absolvoval režii na FAMU.

Během studia natočil *Psoty lopoty* (1973) a absolventský film *Kapři pro wehrmacht* (1975), přepis povídky Oty Pavla. Pro bratislavskou televizi režíroval v letech 1975-1976 třináct dílů magazínového programu pro mladé *Račte vstúpit!* Potom pracoval na Barrandově jako pomocný režisér Oty Kovala a samostatně debutoval filmem ze života textilních učnic *Housata* (1979). Během let 1980-1982 vytvořil volný triptych ze života dospívajících, kde spolupracoval se scenáristy Radkem Johnem a Ivo Pelantem: *Jen si tak trochu písknout* (1980), *Jako zajíci* (1981), *Sněženky a machři* (1983). S Radkem Johnem v roce 1987 pracoval na filmu *Proč o příčinách agrese*

foťbalových fanoušků. Zájem o mladá projevil i v televizních seriálech (např. *Třetí patro*).

Pro televizi natočil inscenace *Už mu to začalo* (1983), *Pánská jízda* (1983). V celovečerní tvorbě pokračoval filmy *Krajina s nábytkem* (1986), *Sedm hladových* (1988), *Nemocný bílý slon* (1989), *Pražákům, těm je hej* (1990), ježž spolurežiroval s Michaellem Kocábem, a pohádkou *Lotrando a Zubejda* (1997).

Karel Smyczek je také režisérem šestidílného seriálu detektivních komedií *Případy detektivní kanceláře Ostrozrak*, který vznikl podle románových předloh Josefa Škvoreckého a Jana Zábřavy.

Tomáš Holý

Tomáš Holý (17. 3. 1968, Praha – 8. 3. 1990, Kytlice) byl nejslavnější dětskou hvězdou své doby. Jako dětská hvězda zazářil tak silně a měl už jako dítě takový náboj jedinečnosti a neopakovatelnosti, že i přesto, že zmizel bohužel už před patnácti lety navždy, z obrazovek nezmizí asi nikdy. Vzpomínáte na scénku z filmu *Marečku, podejte mi pero*, kde malý žáček podá roztržitému profesorovi chemie (F. Filipovský), skrytému za chemikáliemi a zkoumajícím, zda je přítomen draslík, ocucanou a ulepenou hašlerku? Tak to byla jeho úplně první role. Během šesti let – od osmi do čtrnácti – natočil třináct filmů a jeden třináctidílný seriál. Z herectví odešel dobrovolně, studoval práva. V březnu roku 1990 se ve svém autě zabil při čelním nárazu do stromu v malé vesničce na severu Čech.

Miroslava Šternová

Miroslava Šternová (* 26. 2. 1925, Praha) – mexická herečka českého původu, v Mexiku známá prostě jako Mi-

roslava. Její herecká tvorba náleží do zlatého věku (Época de Oro) mexické kinematografie. Mnohými je nazývána Marilyn Monroe „à la mexicana“. Byla vychována adoptivními rodiči Miroslavou Bekovou a doktorem Oskarem Šternem, s nimiž emigrovala z Československa a přistála u mexických břehů v roce 1940. V roce 1944 byla zvolena královnou plesu Country Clubu v Mexico City. Brzy si díky svému exotickému vzhledu a slovanskému přízvuku získala oblibu publika, stala se jednou ze stěžejních ikon mexického filmu, převážně jako krasavice z hororových snímků sporných kvalit. Zahrála si také ve třech filmech hollywoodské provenience *Adventures of Casanova*, *The Brave Bulls* a *Stranger on Horseback*. Bohužel pro ni to však byla hlavně její krása, která přivolovala pozornost. Celou svou kariéru se snažila o to, aby byly brány v potaz její herecké přednosti. Velmi těžce nesla, pokud tomu tak nebylo. Příležitost přišla až v roce 1955 s filmem *Ensayo de un crimen* (v překladu známý jako *Pokus o zločin* nebo také *Zločinný život Archibalda de la Cruz*) Luise Buñuela. Byl to její poslední film. Zamilovala se do španělského toreadora Luise Miguela Dominguína, který jí sliboval věčnou lásku. Když se později dozvěděla z tisku o sňatku Dominguína s italskou herečkou jménem Lucia Bosé, zhroutila se a svůj poslední, třetí, dokonáný pokus o sebevraždu spáchala ve věku devěťadvaceti let 10. března 1955.

Až dodnes je herečka v Mexiku obdivována a vzpomínána. Kromě toho, že se v Mexiku rozmohl zvyk pojmenovávat holčičky Miroslava, bylo o herečce napsáno několik knih. V roce 1993 podle jedné z nich natočil mexický režisér Alejandro Pelayo životopisný film *Miroslava* s francouzskou herečkou Arielle Dombasle v hlavní roli.

LITERATURA

Nominace na Literu má 24 knih, cenu může získat Reiner nebo Kahuda

Čtyřadvacet knih vydaných v loňském roce má nominace na ocenění v soutěži Magnesia Litera. V šesti kategoriích pořadatelé oznámili po třech nominacích, na Literu za prózu je nominováno šest titulů. Je mezi nimi úspěšná publikace Martina Reinerja o básníkovi Ivanu Blatném, která loni vyhrála tradiční anketu Kniha roku, nebo obsáhlý román Václava Kahudy *Vítr, tma, přítomnost*, který v anketě obsadil páté místo. Dvojnásobný počet nominací v kategorii prózy pořadatelé vyhlašují proto, aby pomohli více beletristickým knihám v jejich propagaci a cestě ke čtenářům. O Reinerově knize *Básník* se mluví jako o jednom z největších literárních počinů loňského roku, dostal za ni i Cenu Josefa Škvoreckého.

Loňský hlavní vítěz soutěže se dočkal více než deseti-tisícového prodeje, překročil tedy hranici, o níž čeští knihkupci mluví jako o bestsellerové. „Vzhledem k tomu, že *Průvodce protektorátní Prahou* od Jiřího Padevěta nebyla kniha z kategorie beletrie, ale literatury faktu a její cena se blížila 600 korun, považujeme tento ročník za až nečekaně úspěšný,“ řekl dnes novinářům Pavel Mandys z pořádacího sdružení Litera. Právě získat co nejvíce čtenářů a pomoci lepším prodejům knihy a propagaci kvalitní lite-

ratury je hlavním cílem sdružení. Výsledky budou známy v dubnu.

Loni v Česku vyšlo 18 379 knih, beletrie bylo přes 5 000 titulů

V Česku loni vyšlo 18 379 knižních titulů. Je to o 500 více než v předchozím roce a druhý největší počet od rekordního roku 2011. Tehdy vyšlo 18 985 knih, což bylo nejvíce od roku 1993. Vyplývá to z údajů Národní knihovny. Z celkové produkce ale až polovinu tvoří tituly vydávané státními institucemi, které se nedostanou na knihkupecké pulty. Roční obrát českého knižního trhu odborníci odhadují na sedm miliard korun.

Čtení pro Josefa Škvoreckého

Před nedávnem proběhl v kavárně Krásný ztráty již čtvrtý ročník Čtení pro Josefa Škvoreckého. Tato kulturní akce trvala dvanáct hodin a došlo při ní k setkání mnoha osobností veřejného života, které se také aktivně zapojily do četby. Mezi přítomnými byli například Daniela Kolářová, Michal Viewegh, Jiří Menzel, Jiří Dědeček, Otakar Brousek, Pavel Kohout, Tomáš Císařovský, Vladimír Merta nebo Jiří Suchý. Setkání bylo doplněno dramaturgií Škvoreckého

Zločinu v šantánu v provedení žáků Soukromého gymnázia Josefa Škvoreckého a také proběhla beseda s režisérem Jiřím Menzelem. Již tradičně bylo pořadatelem celé této akce literárně zaměřené Soukromé gymnázium Josefa Škvoreckého jako vzpomínka na tohoto významného spisovatele, nakladatele a ochránce a propagátora exilových autorů. Gymnázium se mimo jiné zabývá právě výukou předmětu tvůrčího psaní, probíhajícího pod vedením spisovatele Jiřího Dědečka.

(mk)

Slavné i opomíjené ženy v dějinách Brna připomíná nová kniha

Slavné i neprávem opomíjené ženy brněnských dějin představuje kniha historičky Mileny Flodrové a novináře Miloše Šenkýře. Společně popsali patnáct osudů od středověku do 20. století napříč různými obory, profesemi a společenskými vrstvami. Výběr byl složitý, zajímavých žen spojených s Brnem samozřejmě bylo mnohem více, řekl ČTK Šenkýř. Kniha začíná portrétem Virpirky, manželky úředního knížete Konráda I. Brněnského. Podle *Kosmovy kroniky* zprostředkovala smír s králem Vratislavem II., který přitáhl s vojskem k Brnu. Další málo známou postavou je Hodava zmiňovaná v zakládací listině špitálu svatého Duha. Chybět nemůže Eliška Rejčka, královská vdova, která v Brně dožila a přispěla k jeho rozkvětu například založením starobrněnského kláštera. Kniha si všímá také významných umělkyní, například herečky a představitelky filmové *Babičky* Jarmily Kurandové, její kolegyně Vlasty Fialové a pěvkyně Marie Jedličkové, jež dobyla světová jeviště pod uměleckým jménem Maria Jeritz. Prostor dostala také Vítězslava Kaprálová, hudební skladatelka, jež za pětadvacet let života dokázala vytvořit mimořádné a dosud připomínané dílo. Od jejího narození letos uplynulo sto let.

Nová kniha Milana Kundery Oslava bezvýznamnosti

Útlá kniha nazvaná *Oslava bezvýznamnosti* (*La fête de l'insignifiance*) vychází u příležitosti autorových 85. narozenin, půl roku poté, co se prvně objevila v italském překladu. Knihu vydalo francouzské nakladatelství Gallimard. Žánrově jde o Kunderovu první novelu za posledních jede-

náct let. Le Figaro oceňuje v *La fête de l'insignifiance* dvojsmyslnost řeči, která vyvolává u čtenáře úzkost a současně smích. Kundera podle listu neztratil nic z umění strhnout oponu a vše obnažit. Jeho předchozí román *L'Ingnorance* (*Neznalost*) vyšel v roce 2000.

Web Mediapart vidí v díle skutečnou apoteózu bezvýznamnosti prostřednictvím lidu, který trpí nedostatkem. Ukazuje práh bezvýznamnosti. Kniha je podle webu „zamyšlenou procházkou podél neviditelné hranice, za níž věci ztrácejí smysl“.

„Když se civilizace hroutí a mocenská centra již nefungují, nastane chvíle, kdy rozklad přestává být viditelný pouhým okem. A v tu chvíli nám to může osvětlit jen román, jen on,“ uvedl web k novému Kunderovu počínu.

Das Fest der Bedeutungslosigkeit, Hanser Verlag, Mnichov, překlad: Uli Aumüller, 140 s. Euro 17,40.

Zemřel ostravský spisovatel a publicista Oldřich Šuleř

Ve věku 90 let zemřel 26. ledna spisovatel a publicista Oldřich Šuleř. Napsal tři desítky knih, byl rovněž autorem rozhlasových her. Spisovatel byl čestným občanem Ostravy, v níž se narodil i žil. Na spisovatelskou dráhu se vydal poté, co v roce 1949 vyhrál celostátní rozhlasovou soutěž o nejlepší rozhlasovou hru. Debutoval v roce 1957 *Letopisy v žule* o osudech čtyř generací dvou rodin na Jesenicku. Dalšími jeho knihami jsou například *Na srnčích nohách*, *Bílý kůň ve znaku* nebo *Hořela lípa, hořela*. Vystupoval také pod literárními pseudonymy Ján Obraz, Jiří Pelíšek, Jura Machýček či Cyril Krutílek.

Zemřel překladatel Harryho Pottera Pavel Medek

Zemřel překladatel Pavel Medek, společně se svým bratrem Vladimírem proslul hlavně převodem sedmidílné ságy o Harrym Potterovi. Kromě bestselleru Joanne Rowlingové se věnoval také překladům detektivek a science fiction. „Při své práci stačil přeložit více než stovku knih, z nichž vyniká překlad povídek Raymonda Chandlera *Vyděrači nestřelí*, jímž uzavřel kompletní vydání díla tohoto klasika drsné školy v češtině, a dále množství knih z žánru science fiction a fantasy,“ uvedla Kateřina Obadalová z Albatrosu.

VZPOMÍNKA

Spisovatel Jan Drda

Jan Drda, prozaik, novinář, dramatik a filmový scénárista, autor moderních pohádek, se narodil 4. dubna 1915 v Příbrami. Pocházel z velmi chudé rodiny, brzy mu zemřela matka. Značný vliv na Drdu měla jeho babička, vypravěčka lidových pohádek a příběhů. Jan Drda vystudoval příbramské gymnázium. Od roku 1932 publikoval ve *Studentském časopise*. V letech 1934-1938 studoval na FF UK v Praze srovnávací dějiny literatur a klasickou filologii. Redigoval univerzitní časopis *Rozbor*. Studia ale nedokončil. Od roku 1937 byl Drda kulturním redaktorem *Lidových novin*, pracoval i v dalších redakcích. Po skončení váleč-

ných let působil krátce ve *Svobodných novinách* a v roce 1948 byl jmenován šéfredaktorem svého „mateřského“ listu *Lidových novin*. O rok později je zvolen kandidátem ÚV KSČ a předsedou Svazu československých spisovatelů (1949-1956). V roce 1968 se otevřeně vyjádřil proti vstupu vojsk Varšavské smlouvy do Československa. Dne 25. srpna 1968 v *Rudém právu* vyšel článek s názvem *Nezkřivte jim ani vlas, nedejte jim ani kapku vody*, v něm důrazně vystupuje proti okupantům. Z KSČ byl okamžitě vyloučen a propuštěn také z místa šéfredaktora listu *Svět práce*, jež sám založil. Stáhl se do ústraní a 28. listopadu 1970 v Dobříši zemřel.

Jan Drda

Němá barikáda – tak zní název asi neznámější povídkové sbírky Jana Drdy, která vyšla roku 1946. Jedná se o dílo zaměřené protiválečně a hovořící s bolestnou otevřeností o hrůzách, které válka přináší prostému lidu. Z jedenácti povídek je zřejmě nejvýznamnější příběh podle skutečné události s názvem *Vyšší princip*. Tato povídka vešla ve všeobecnou známost díky vynikajícímu filmu

režiséra Jiřího Krejčíka z roku 1960. Na rozdíl od povídky, v níž jsou nacisty popraveni tři studenti, jež si „dovolili zhanobit“ fotografii Heydricha v novinách, ve skutečnosti byl tento příběh trochu jiný. Postava profesora klasické filologie, jenž byl žáky přezdíván „Vyšší princip“, byla inspirována PhDr. Josefem Lukešem, ředitelem příbramského gymnázia, jenž jako reakci na atentát na Heydricha před studenty řekl: „Zabít tyrana není zločin.“ Kdosi jeho slova udal na gestapu...

Pohádky Jana Drdy lze právem označit za klasiku dětské četby. Kniha s prostým názvem *České pohádky* je stále kouzelným místem, kde malý čtenář může prožívat příběhy zapomenutého čerta z Dalskabátů, hříšné vsi, proletět se s ševcem a princeznou Jasněnkou ke zlé čarodějnici či společně s mazaným havířem Dařbujánem pořádně vytrestat hamizného Pandrholu. O oblibě Drdových pohádek svědčí fakt, že jsou často tématem, který si vybírají filmaři.

Václav Hrabě

Václav Hrabě (13. 6. 1940, Lochovice u Berouna – 5. 3. 1965, Praha) byl český básník, autor beatnické poezie. Vystudoval Vysokou školu pedagogickou v Praze – obor čeština a dějepis. Od mala ho bavila hudba, hrál na housle, klarinet a saxofon, sám také skládal. Se studentskými soubory vystupoval v Redutě, Olympiku a dalších sálech. Miloval jazz, jazz hrál a jeho básně jsou vlastně také takovým jazzem. Po skončení vojenské služby vystřídal Václav Hrabě několik zaměstnání – byl knihovníkem v Městské knihovně, pracoval jako vychovatel v učňovském středisku, byl lektorem poezie v časopise *Tvář*, pracoval v poetické kavárně Viola a nakonec nastoupil jako učitel na základní školu. Těsně před smrtí se Hrabě setkal s americkým básníkem Allenem Ginsbergem, který v roce 1965 navštívil Prahu. Václav Hrabě tragicky zahynul na otravu plynem.

Josef Nesvadba

Josef Nesvadba (19. 6. 1926, Praha – 26. 4. 2005, Praha) byl český spisovatel, mistr české sci-fi literatury. Rodák z Prahy vystudoval po druhé světové válce Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy, obor psychiatrie. Od roku 1956 až do odchodu do důchodu v roce 1992 pracoval Josef Nesvadba jako psychoterapeut na psychiatrickém oddělení Fakultní polikliniky v Praze. Věnoval se především skupinové psychoterapii. Navštívil řadu zemí západní Evropy, Čínu i Vietnam. Díky kontaktům ve vědeckém světě měl přehled o nejnovějším vývoji v oborech, které ho zajímaly.

Při své tvorbě využíval Nesvadba i poznatků ze své profese. Ve společnosti světové sci-fi měl řadu osobních přátel, např. Harry Harrisona. Byl dlouholetým předsedou

české sekce organizace World SF a dvojnásobným nositelem ceny této organizace.

Nejlepší díla Josefa Nesvadby z přelomu padesátých a šedesátých let překvapila svou originalitou celý svět. Jeho jméno bylo spojováno s novátorstvem Karla Čapka. V polovině šedesátých let se mu dostalo pozvání do USA a Hollywoodu, kde si ho mimořádně vážili.

Kromě překladů z angličtiny psal Josef Nesvadba převážně povídky a divadelní hry. Několik jeho povídek bylo zfilmováno. Spolupracoval na celé řadě filmů a rozhlasových a televizních seriálů.

Dcera Josefa Nesvadby Bára se dala rovněž na spisovatelskou dráhu.

Josef Čapek

Josef Čapek, mnohostranná osobnost meziválečného období, se narodil 28. března 1887 v Hronově. Byl malířem, grafikem, dramatikem, prozaikem a autorem próz pro děti, žurnalistou, výtvarným teoretikem a kritikem.

Slovesné dílo Josefa Čapka se vyvíjelo v těsném vztahu k tvorbě výtvarné. Zpočátku psal s bratrem Karlem krátké prózy, které postupně dokumentují vývoj obou autorů v kontaktu s dobovými stylovými tendencemi – od secese přes novoklasicismus po kubismus. Rozsáhlou část díla Josefa Čapka tvoří studie, eseje a fejetony o umění.

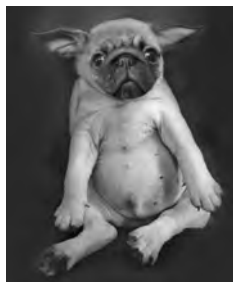
Otec Josefa Čapka byl lékař a osvětový pracovník, matka byla sběratelkou literárního folklóru. Oba sourozenci Josefa Čapka – Karel a Helena – byli spisovatelé. Dětství prožil v Malých Svatoňovicích a v Úpici. Josef Čapek vystudoval německou tkalcovskou školu ve Vrchlabí. Roku 1904 odešel natrvalo do Prahy, kam se později přestěhovala celá rodina. V letech 1904-1910 studoval malbu a kresbu na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Již za studií navázal kontakty s uměleckým a literárním světem. V letech 1910-1911 pobýval studijně v Paříži. Po návratu do Čech byl kratší dobu redaktorem *Uměleckého měsíčníku*. Potom vstoupil do spolku Mánes a spoluredigoval jeho časopis *Volné směry*. Spolu s bratrem Karlem a s S. K. Neumannem se podílel na vydání generálního *Almanachu* na rok 1914. V období mezi válkami se vedle malířství, knižní grafiky a scénického výtvarnictví věnoval novinářské a literární činnosti. Pracoval v *Národních listech*, v letech 1921-1939 pak v *Lidových novinách*. Vzhledem k tomu, že se intenzivně angažoval v protifašistickém zápase, byl již 1. září roku 1939 zatčen a vězněn v koncentračních táborech.

Josef Čapek zemřel na sklonku druhé světové války, a to v dubnu 1945 v Bergen-Belsenu v Dolním Sasku pravděpodobně na tyfus. Symbolický hrob je v Praze na vyšehradském hřbitově.

Karel a Josef Čapkové

Psí snímky v Galerii Portheimka

V březnu obsadila výstavní prostory v Galerii Portheimka přehlídka psích fotografií. Projekt k 10. výročí fotografických výstav Czech Pess Photo připravil fotograf a výtvarník Antonín Malý a je tematicky zaměřen na všechny druhy fotografie (reportáž, portrét, aranžovaná fotografie, koláž a digitální zpracování), kde vystupuje jako hlavní motiv pes!

Na výstavě byly také vystaveny fotografie z charitativních kalendářů pro Středisko výcviku vodících psů pro nevidomé v Jinonicích a vernisáže se zúčastnili i vodící psi.

Autor Antonín Malý (64) je absolventem oboru fotografie na pražské FAMU. Od roku 1973 pracuje jako nezávislý fotograf-výtvarník. Věnoval se reklamní a propagační fotografii a ve své volné tvorbě dává přednost krajinářské černobílé fotografii. Z původně náhodného fotografování psů se stala pro Antonína Malého téměř hlavní výtvarná činnost – dodnes asi nejúspěšnější černobílý snímek *Eda* – pes baset v knihovně – koluje po celém světě jako pohlednice nebo plakát.

Malý je pravidelným účastníkem nejrůznějších výstav, klasickou fotografií se psí tematikou obesílá pravidelně Czech Press Photo, kde v roce 2003 a 2006 získal zvláštní cenu poroty. V pražské Komorní galerii J. Sudka pořádá od roku 2005 každé léto Czech Pess Photo – společné fotografické výstavy, zaměřené tematicky na psa jako výtvarný objekt. Stejnojmenná výstava se uskutečnila v Galerii Portheimka rovněž před pěti lety.

(mk)

Viktor Kolář v Hannoveru

V hannoverském Sprengelově muzeu probíhá v současné době výstava fotografií Viktora Koláře, který je považován za jednoho z nejlepších českých fotografů dokumentární tvorby. Od roku 1960 se jako jeden z mála fotografů soustavně věnuje jednomu tématu, svému rodišti – Ostravě.

Kolář se narodil v Ostravě v roce 1941 v rodině vedoucího fotoateliéru a prodejny s fotografickými potřebami, což byla jedna z důležitých skutečností, která ho přivedla k fotografování. Studoval Pedagogický institut v Ostravě, v roce 1964 zahájil svoji pedagogickou dráhu na základní škole v Ostravě a absolvoval svou první autorskou výstavu. V roce 1968 odešel do Kanady, kde pracoval jako pomocník při těžbě molybdenu a v niklových hutích v Manitobě. Poté se dostal do fotografických laboratoří v Torontu. Díky uměleckým stipendiím nasnímal soubory zachycující nákupní centra v Montrealu, kde také posléze uspořádal v Optical Gallery výstavu. V roce 1973 se však přes Paříž a Londýn vrátil zpět do Ostravy, která se v té době nacházela v hluboké normalizaci. Byl proto vyslýchán policií a následně pracoval jako dělník v Nové Huti (tehdy Klementa Gottwalda) a poté v letech 1975-1984 jako jevištní technik Divadla Petra Bezruče. Především se ale dále ve

svém volném čase zabýval fotografováním a toto období se dá nazvat jeho vrcholným. Teprve od roku 1985 se mohl opět věnovat fotografii ve svobodném povolání. V roce 1991 získal cenu Nadace Mother Jones v San Francisku. V roce 1994 začal vyučovat fotografický dokument na FAMU v Praze, kde se v roce 2000 habilitoval na docenta. Ve spolupráci s básníkem Jaroslavem Žilou vydal knihu *Ostrava – obležené město*. Ostravský magistrát však s jejím vyzněním a obsahem nesouhlasil, a proto byla kniha stažena.

Díky Kolářovu unikátnímu souboru fotografií z Ostravy mohou ti, kteří v tomto regionu nežijí, nahlížet do života obyčejných lidí a vidět život takový, jaký zde doopravdy je. Bez nadsázky zobrazuje konfrontaci místních obyvatel s každodenní realitou, která často není příliš radostná. Z autorových fotografií je cítit jeho láska k rodnému městu a lidem.

V Sprengelově muzeu v Hannoveru se mohou návštěvníci seznámit s padesáti černobílými fotografiemi, které představují průřez Kolářovou tvorbou. Výstava je otevřená do 31. května tohoto roku.

(mk)

Sitenského snímky připomínají 75. výročí vzniku RAF

Výstava snímků významného českého fotografa Ladislava Sitenského (1919-2009) připomíná 75. výročí vzniku československých perutí RAF. Přehlídka nazvaná *Perutě*, která začala v Českém centru v Rytířské ulici, připomíná i blízkí se výročí konce druhé světové války. Sitenský fotografoval od mládí a nafotil statisíce snímků. Jeho tvorba je nejvíce spjata s působením československých letců v Británii. Sitenského fotografie ze života pilotů patří k nejpůsobivějším dokladům této důležité epizody českých a slovenských dějin. Fotografovat začal Sitenský už na gymnáziu a první velký úspěch zažil se snímky, které pořídil v září 1937 na pohřbu Tomáše Garrigua Masaryka. V roce 1938 začal studovat architekturu a ještě v březnu 1939 nafotil příjezd německé armády do Prahy. Po vypuknutí války se přihlásil do československé zahraniční armády a zachycoval boje na západní frontě.

Jovan Dezort se stal osobností české fotografie

Cenu Osobnost české fotografie za rok 2014 obdržel fotograf Jovan Dezort. Udělila mu ji Asociace profesionálních fotografů, která cenu udílí od roku 2003. Jovan Dezort se fotografii věnuje šest desítek let a patnáct let byl fotoreportérem České tiskové kanceláře. Na sklonku loňského roku oslavil 80. narozeniny. Charakteristickým rysem jeho záběrů je přirozenost a bezprostřednost při zachycování života lidí, což mu vyneslo řadu cen a uznání v domácích i mezinárodních soutěžích. Získal třeba Zlatou pečeť na World Press Photo v Haagu v roce 1970 a úspěchem byla v roce 1973 také hlavní cena v celosvětové soutěži vyhlášené Mezinárodní organizací novinářů (MON) a nazvané *Mír Vietnamu*. Rozsáhlý cyklus fotografií zachycuje život Vietnamců v době války.

HUDBA

Björk nahradí na Colours of Ostrava svou neúčast z roku 2012

Islandská zpěvačka Björk bude letos hlavní hvězdou festivalu Colours of Ostrava, který se uskuteční 16. až 19. července v areálu památky Dolní oblast Vítkovic. Na stejné akci měla extravagantní umělkyně vystoupit již v roce 2012, ale tehdy s odvoláním na zdravotní důvody svůj koncert zrušila. Na letošních Colours of Ostrava představí nové album *Vulnicura*. Festival Colours of Ostrava nabídne čtyři dny koncertů hvězd světové i domácí hudby, divadel, diskusí, workshopů, filmů i výtvarných aktivit.

Skupina Queen vystoupila v O2 areně

Do vyprodané pražské O2 areny, kam se podle pořadatelů vměstnalo 15 000 lidí, se po sedmi letech vrátila legendární britská kapela Queen. Na rozdíl od svého vystoupení v roce 2008 má ve svých řadách nového zpěváka Adama Lamberta. Členové kapely i projekce s archivními záběry připomněli zpěváka Queen Freddieho Mercuryho, který v roce 1991 podlehl chorobě AIDS.

Forum Karlín v Praze aplaudovalo návratu Michala Hrůzy

Téměř zaplněné Forum Karlín v Praze aplaudovalo vystoupení zpěváka a skladatele Michala Hrůzy, který se po osmi měsících od úrazu vrátil na koncertní pódia. Se skupinou s názvem Kapela Hrůzy zahájil turné se symbolickým názvem *Noc a Den Michala Hrůzy 2015*. V Praze s Hrůzou vystoupila řada spřátelených muzikantů. Hrůza vystoupení zahájil hitem *1+1* pocházejícím ještě z období jeho působení ve skupině Ready Kirken. Návrat Hrůzy po jeho vážném zranění považují lékaři za malý zázrak. Sám Hrůza si prý myslel, že první písničku po pobytu v nemocnici si zazpívá tak za rok. „Musel jsem si pořídit přístroj na promítání textů. S hudbou problém nemám, ale s činností mozku při zapamatování slov si nejsem ještě zcela jist.“

Cenu Břítva pro metalové album roku dostali Master's Hammer

Blackmetalová skupina Master's Hammer získala cenu Břítva pro nejlepší tvrdě rockové či metalové album minulého roku. Do galerie legend vstoupila rocková skupina Stromboli, dále punková kapela Plexis a metalový Debustrol. Odborní publicisté udělují ocenění Břítva v mnoha kategoriích už čtrnáct let. Doplnují a přitvrzují tak žánrový záběr ostatních hudebních cen. Objevem roku je punková Hanba.

Tomáš Klus obhájil vítězství v hudební anketě Žebřík

Zpěvák Tomáš Klus obhájil své loňské a předloňské prvenství v hlavní kategorii hudební ankety Žebřík za rok 2014. Zpěvačkou roku se stala Aneta Langerová, která podle

hlasujících natočila nejlepší album *Na Radosti* a nejlepší skladbu *Tráva*. Skupinou roku se stali Chinaski. Výsledky ankety vyhlásili pořadatelé v plzeňském kulturním centru DEPO2015.

Muzikál *Kdyby tisíc klarinetů* vyrobil šlágry a hvězdy

O groteskní proměně zbraní na hudební nástroje a následně televizní estrádě vypráví filmový muzikál *Kdyby tisíc klarinetů*, od jehož premiéry uplynulo rovné půlstoletí. Za účasti tehdejší herecké a muzikantské elity vznikl snímek v režii Jána Roháče a Vladimíra Svitáčka na námět Jiřího Suchého a hudbu Jiřího Šlitra, dnes pokládáný na kulturní klenot české pop-music. Film převedl na plátno slavné hudební pásmo, jímž na konci padesátých let začala v Divadle Na zábradlí éra divadel malých forem. Z mnohých písní zde uvedených se staly hity – *Babetta, Kapitáne, kam s tou lodí, Tak abyste to věděla, Motýl* či *Spím*. K jeho hudebním vrcholům patří zamilovaný song pro Terezu v podání Waldemara Matušky, jazzové ohlasy v písních autorské dvojice Suchý a Šlitr, jímavé balady Hany Hegerové či duet Evy Pilarové s mladičkým Karlem Gottem o tom, že „je nebezpečné dotýkat se hvězd, na zem spadlých z nebe“.

Petr Muk – 50 let / 50 písní

K únorovým nedožitým padesátinám Petra Muka (4. 2. 1965 – 4. 5. 2010) vychází nejucelenější 3CD kompilace. Jedná o ten nejkompletnější, v početných ukázkách zachycující téměř všechny hudební podoby tohoto umělce.

Petr Muk vystudoval stavební průmyslovku v Českých Budějovicích. Začínal v punkových kapelách (Dural). V roce 1985 spoluzaložil kultovní skupinu Oceán (alba *Dávná zem, Pyramida snů, 2 a 1/2*; vítěz festivalu Rockfest 1988; koncertní turné po Velké Británii se skupinou Erasure – téměř 30 vystoupení; více než 400 000 prodaných nosičů).

S Petry Kučerou a Honsem vytvořil v roce 1992 projekt Shalom, kde dále působily zpěvačky Jana Feriová, Jana Benetová, Jana Badurová, Míša Klímková ad. (alba *Shalom, Olympictures, Brány vzkazů, 5, 4, 3, 2, 1... Shalom!*, kompilace *Bon soir, mademoiselle Paris a Komplet*; v roce 1994 v Londýně natočený singl *Someday/Passing By* pro mezinárodní trh; závěrečný cover hit *Stín katedrál*; více než 300 000 prodaných nosičů, několikanásobné ocenění Platinovou deskou; Grammy 1992 – Zpěvák roku a Skupina roku).

Po kultovní megahvězdné éře Oceánu a Shalomu zažil nelehké období odklonu zájmu fanynek a fanoušků, následovalo dlouhé hledání a odhodlávání se k sólové kariéře...

Za všechna studiová alba získal Platinová nebo Zlatá ocenění IFPI ČR. V letech 2002 a 2003 obdržel Stříbrné Slavíky a v roce 2004 Bronzového. Několikrát byl oceněn v anketě TýTý ad.

Český rozhlas nabídl Adama Plachetku v přímém přenosu z MET

Český rozhlas Vltava odvysílal v sobotu 21. února přímý přenos z Metropolitní opery v New Yorku (MET), kde v Mozartově *Donu Giovannim* účinkoval i Adam Plachetka. Český barytonista premiérově vstoupil na jeviště této prestižní operní scény letos 4. února. S úspěchem se zhostil role Masetta. Na prestižním newyorském jevišti vystoupil Plachetka 109 let poté, co se zde divákům představil v roce 1906 jako první český pěvec tenorista Karel Burian.

Pecková nazpívala album *Hříšnice*, představí ho i na koncertech

Mezzosopranistka Dagmar Pecková na své nové album s názvem *Hříšnice* nazpívala árie osudových hrdinek, jako jsou Máří Magdalena, Herodias, Dalila, Médea, Elektra či Salomé. Novinka se objeví 27. března, vydání předejde galakonzert, který se uskuteční 24. března ve Dvořáko-

vě síni pražského Rudolfinu. V plánu jsou i další koncerty včetně účasti na několika hudebních festivalech. Za provokativním názvem alba se skrývá dramaturgická myšlenka samotné Peckové a Williama Diddena. Všechny postavy z árií, které mezzosopranistka ztvárnila, spojuje jeden společný jmenovatel, a tím je hřích.

Muzikolog a znalec moravské hudby Trojan zemřel, bylo mu 88 let

Ve věku osmaosmdesáti let zemřel 26. ledna 2015 v Brně muzikolog a významný znalec moravské lidové hudby Jan Trojan. Působil také jako rozhlasový redaktor a dlouholetý pedagog Janáčkovy akademie múzických umění v Brně. Věnoval se moravské lidové písni, dějinám české i světové opery a hudbě moravských i slezských kantorů v 17. a 18. století. Pro praktické provedení připravil 84 skladeb starých mistrů. K jeho významným knihám patří *Moravská lidová píseň* a *Dějiny opery*. Podílel se na znovuoživení barokního skladatele Josefa Schreiera a jeho pastýřské mše s ryze moravskou melodikou.

JUBILEA

Ladislav Štáidl

Ladislav Štáidl (* 10. 3. 1945, Stříbrná Skalice) je český hudebník, kytarista, pianista, dirigent, skladatel, textař, hudební aranžér, zpěvák, dnes podnikatel. Dlouholetý vedoucí Orchestru Ladislava Štáidla, kapely, která doprovázela zpěváka Karla Gotta, bývalý přítel zpěvačky Ivety Bartošové, se kterou má syna Artura. Jeho starší, předčasně zesnulý bratr Jiří Štáidl byl známý a úspěšný muzikant a textař.

Radim Smetana

Hudební skladatel Radim Smetana (* 14. 3. 1950), jak sám říká – vyučený hobojista a skladatel vážné hudby –, je dlouhé roky znám i českým televizním divákům jako producent hudebních pořadů. Hudba je pro něho prostě smetanou na životním dortu. „Hudební vzdělání samozřejmě samo

o sobě ještě nemusí nic znamenat. Ale i když se o tom hloupě povídá, snažím se v muzice nebýt povrchní a vždy chci hudbou něco říci. Tím pádem mě lákal, jako hudebně dramatické dílo, i muzikál. *Fantom Londýna* pro mě není jenom nějaký písničkál.“

Radim Smetana je mimo jiné i spoluzakladatelem udílení českých hudebních cen Grammy, dnes známých Andělů. Nyní se v České televizi těší na další přibližování jazzu (nejen) divákům u obrazovek. „Mám rád televizní práci, kterou dělám. Dostávám se do styku se spoustou zajímavých lidí. Přitom pořád opravdu jsem a chci být skladatelem. Nejdříve ale musíte mít v hlavě nějaký pocit, že chcete někomu něco sdělit. Proto nejsem až tak aktivní autor. Ale když mám potřebu skládat, pak si ji rád užiji. V pokoji, v lese, v parku... Jak to přijde.“

VZPOMÍNKA

Anna Hostomská

Anna Hostomská (6. 8. 1907, Tábor – 28. 3. 1995, Praha) byla hudební propagátorkou, spisovatelkou a překladatelkou operních libret z polštiny, ruštiny a italštiny a také redaktorkou Československého rozhlasu, ve kterém pracovala od roku 1929. Především díky práci v rozhlase se stala skutečnou legendou, vzorem, k němuž ještě dnes s velkou úctou vzhlížejí další generace rozhlasových pracovníků. „Vždy jsem byla přesvědčena, že v každém člověku je schopnost vnímat i složitou hudbu. Jenže někteří potřebují pomoc. Byla jsem šťastná, že ji ode mne přijímají. A také pořád profesionálně poslouchám rozhlas. Zlobím se, když je nějaký pořad ušit horkou jehlou a raduji se z každého dobrého. A když jdu Vinohradskou třídou kolem rozhlasu,

pořád je mi divné, že už tam každý den nespěchám, a srdce se mi zatetelí.“

Eduard Haken

Eduard Haken (22. 3. 1910, Šklíř na Ukrajině – 12. 1. 1996, Praha) byl významný český operní pěvec-basista, od srpna roku 1941 dlouholetý člen opery Národního divadla v Praze. V roce 1928 maturoval na gymnáziu v Lucku, v letech 1929-1932 studoval medicínu na Univerzitě Karlově. Už na střední škole zpíval na školních večírcích, v Praze účinkoval ve sborech a vydělával si jako zpěvák hudebních složek při filmových představeních. V letech 1930-1937 se soukromě učil zpěv u D. Levytského a připravoval si role pod vedením B. Plaškeho, v roce 1957 studoval čtyři mě-

síce v Itálii u A. Granforteho. (Ve studiu pokračoval i při pozdějších Granforteho pobytech v Praze.) V roce 1936 ho šéf opery ND Václav Talich přijal jako sustentanta, v letech 1938-1941 byl angažován v Olomouci. Od 1. 8. 1941 do 31. 7. 1991 byl sólistou opery Národního divadla. Dva jeho nejpopulárnější jevištní výkony jsou zachyceny v televizní inscenaci *Prodané nevěsty* (nastudování ND) a v televizním filmu *Rusalka* (režisér B. Zoul). Nejčastěji zpíval Kecal v *Prodané nevěstě*, ale nejoblíbenější rolí byl Vodník z *Rusalky*. Obě role se staly vzory pro generace operních zpěváků, stejně jako řada dalších velkých Hakenových pěveckých partů převážně ve vážných polohách, ale jedinečný byl i v komických rolích. Intenzivně se účastnil českého hudebního života, jehož předním reprezentantem a propagátorem se během své umělecké dráhy stal i v zahraničí (např. v Polsku, Maďarsku, NDR, SSSR, Jugoslávii). In memoriam mu byla udělena Cena Thálie 1995 za celoživotní mistrovství.

V ND se stal Haken jednou z nejvýraznějších a nejvýznamnějších uměleckých osobností své doby. Jeho bas se vyznačoval krásnou barvou, objemným tónem, velkým rozsahem od sytých znějících profundních hloubek až po barytonové výšky a jedinečnou pěveckou technikou. Kromě jedinečného hlasu – basu krásné syté barvy, objemného tónu a velkého rozsahu – na jevišti vynikal štíhlou postavou, skvělým hereckým projevem a charismatem. Byl manželem herečky ND Marie Glázrové. Oba umělce spojovala láska k divadlu, ač se k nim to jejich mateřské Národní často chovalo více než macešsky. Marii Glázrové rolí stále ubývalo (poslední byla v *Kočičí hře* s Danou Medřickou) a ani Eduard Haken, který se nikdy netajil svými politickými názory, to neměl snadné. Ale lepší Kecal a Vodník prostě nebyl – hrál ho snad tisíckrát a vypiloval k dokonalosti!

Vedle opery miloval koncerty a recitoval v kostelech, jezdil po celé republice, aby potěšil milovníky opery. Bylo mu pětadesát let, když ještě zpíval v nabitém svatojakubském jičínském kostele – plný energie a hlasem jako zvon. Ale následující dva měsíce vše změnily. Eduard Haken zemřel náhle 12. ledna 1996. Jeho manželka ho přežila o pouhé čtyři roky. Oba leží na vyšehradském Slavíně hned vedle přítele největšího Bena Blachuta.

Skladatelka a dirigentka Vítězslava Kaprálová se mohla stát světovou hvězdou

Bylo jí pětadvacet let, když zemřela. V tu dobu ji znaly desítky odborníků a několik tisíc posluchačů v Evropě.

Vítězslava Kaprálová se narodila 24. ledna 1915 v Brně. Byla dítětem hudebního skladatele Václava Kaprála (studoval u Leoše Janáčka) a Viktorie Kaprálové, která byla

Vítězslava Kaprálová

výbornou zpěvačkou a učila na manželově hudební škole. Bylo jí pět let, když poprvé s otcem hrála čtyřručně na klavír. To už uměla číst. V devíti letech napsala skladbu *V říši bájí*. Mezi notami jsou poznámky, co hudba vlastně vyjadřuje: Noc. Příšery. Příchod rusalek. Rusalky tančí. Blesk. Bouře. Smutek rusalky. Bouře se vzdaluje. Víly přiběhnou a těší ji tancem. O rok poz-

ději napsala skladbu *Po bitvě bělohorské*, kterou věnovala (a poslala!) prezidentu T. G. Masarykovi. Bylo jí třináct let, když napsala tříhlasý dětský sbor *Matičce* na slova Jana Nerudy. Ten pak uvedl její otec za války v internačním táboře ve Svatobořicích.

Byla jedinou dívkou mezi deseti nově přijatými posluchači konzervatoře, skladbu studovala u Viléma Petrželky a od druhého ročníku dirigování u Zdeňka Chalabaly. Byla nadaná a navíc velmi pilná a cílevědomá – nakonec absolvovala z celé skupiny jediná. Pět let studia zakončila Vítězslava Kaprálová svým *Koncertem pro klavír a orchestr d moll*. Ona jako dirigentka, klavírní sólo hrál odborníky i posluchači velmi ctěný prof. Ludvík Kundera. Bylo to poprvé, kdy tak velký orchestr řídila žena! Ohlas na koncert byl mimořádný, mluvilo se o něm jako o senzaci a Kaprálová získala i cenu za nejlepší absolventskou skladbu. Bylo jí dvacet let a před ní se rýsovala léta dřiny a hvězdné kariéry...

Dalším krokem k ní byla Praha a studium na mistrovské škole pražské konzervatoře. Jejími učiteli byli skladatel Vítězslav Novák a dirigent Václav Talich. V muzice měla svou zpěvnost blízko k Novákovi, se kterým ale měla tvůrčí spory, jeho preciznosti i zvláště formulovaným názorům se však obdivovala. Moravský původ ji obdařil smyslem pro klenutou melodii a zvláštní rytmus. I to najdeme v její nejslavnější skladbě – *Vojenské symfonietě*, kterou mistrovská studia v roce 1937 završila.

V předtuše přicházející války a strážní s ní spojených ji věnovala nejvyššímu veliteli československých ozbrojených sil Edvardu Benešovi. Uvedena byla v pražské Lucerně 26. listopadu 1937 za účasti Beneše a sklídila velký úspěch. Oslavovaná byla skladatelka Vítězslava Kaprálová i dirigentka Vítězslava Kaprálová. Prezident Beneš jí osobně poděkoval.

Pak do jejího života vstoupil koncem roku 1937 hudební skladatel Bohuslav Martinů. To bylo po kladném vyřízení její žádosti o státní stipendium na École Normale de Musique v Paříži. Martinů žil v hlavním městě Francie už několik let a měl tam hodně přátel. Také si ho vážili a jeho chráněnka se stala členkou skupiny českých umělců, ve které byli mj. také spisovatel Jiří Mucha, od roku 1939 také jeden z nejlepších klavíristů 20. století Rudolf Firkušný, pianista a skladatel Josef Páleníček, Rudolf Kundera, Adolf Hoffmeister, Josef Šíma, E. E. Kisch.

Hudební vědec Jiří Macek píše, že Vítězslava Kaprálová byla křehká, skoro průzračná, plná nesmírné energie, vyzařovala životní štěstí i dětskou naivitu, rozum střídala s rozmarem... A jak připomíná Mucha: Byl zde však stín, který se neustále objevoval nad obzorem: její chatrné zdraví. Přesně řečeno: jako malá dostala tuberkulózu a musela se léčit mj. ve Smokovci.

Dlouholetý vztah s Bohuslavem Martinů neměl budoucnost, protože byl ženatý s Charlottou, velmi obětavou a milující ženou. Ta ho v trpkých začátcích ve Francii živila šitím a on by ji nikdy neopustil. Mezi ním a Kaprálovou bylo skoro pětadvacet let rozdílu, a tak jejich pocity kolísaly mezi vztahem otec-dcera a milenec-milenka. V této napjaté atmosféře vznikala díla, která jsou oslňující, například 29. března 1938 uvedené *Variace na zvonkohru kostela Saint-Etienne du Mont*. Ale už předtím byla poctěna uvedením své *Vojenské symfonie* v Londýně, kdy řídila orchestr BBC. Byl to její první světový úspěch.

V létě 1938 byla na posledních prázdninách na Vysočině ve Třech studních, to už měla po studiích. Martinů tam byl s ní, na návštěvě se objevili i bratři Křížkové. Po mnichovském diktátu se vrátila do Paříže a po 15. březnu 1939 se z ní stala opravdová emigrantka. Psala, byla plná elánu a většina její korespondence se věnuje především komponování. Na počest Karla Čapka například napsala *Elegii*. A to ani netušila, že už se blíží smrt...

Vše, co napsala, se okamžitě hrálo. O vánocích 1939 dirigovala ve francouzském rozhlase své *Vánoční preludium*, její díla hrál s velkým úspěchem Rudolf Firkušný. V tu dobu se zasnoubila se spisovatelem Jiřím Muchou, synem Alfonse Muchy, a 23. dubna byla svatba. To už Vítězslava Kaprálová byla hodně nemocná a ležela v pařížské nemocnici. Lékaři jí slibovali operaci, ke které však nedošlo. Mucha přijel za svou novomanželkou a odvezl ji do jihofrancouzského města Montpellier, ani tam jí nemohli pomoci. Pohřbena byla na hřbitově St. Lazar v oddělení pro

neznámé a nemajetné. Manžel Jiří Mucha hodil do hrobu vlčí máky. Tělo bylo později převezeno do Paříže, zpopelněno a Vítězslava Kaprálová teď spí na Ústředním hřbitově v Brně.

Zůstalo po ní na čtyřicet skladeb, její jméno nese ulice v Brně a umělecká škola v brněnském Králově Poli. Od roku 2001 nese její jméno také smyčcové kvarteto.

Redakčně zkráceno – Venda Šebrlová (s použitím materiálů na internetu, Jiří Mucha: *Podivné lásky*)

Michal Tučný

Michal Tučný (11. 1. 1947, Praha – 10. 3. 1995, Praha) byl český zpěvák, jedna z legend české country music (často byl označován za jejího krále). Byl vyučený prodávčem (sám se o tom v několika písních zmiňuje). Maturitní zkoušky složil v roce 1965 na obchodní škole. V dětství hrával na klavír. Jeho písně takřka zlidověly a přátelům i fanouškům dodnes chybí.

Druhá koordinační schůzka k zahraniční politice bude v červnu

Příští schůzka ústavních činitelů k zahraniční politice se sejde v červnu. Po setkání s prezidentem Milošem Zemanem to České televizi řekl ministr zahraničí Lubomír Zaorálek (ČSSD). S prezidentem mluvil také o situaci Čecha pohřešovaného v Libyi po útoku neznámých ozbrojenců na tamní ropné pole. V polovině února se konala první koordinační schůzka vrcholných ústavních činitelů k zahraniční politice, jejímž cílem je sjednotit postoje českých představitelů k důležitým zahraničním otázkám. Premiér Bohuslav Sobotka (ČSSD) po prvním jednání v tomto formátu uvedl, že druhé setkání by se mělo věnovat zejména ekonomické diplomacii.

Z EU svého lídra na 9. května do Moskvy posílá prý zatím jen ČR

Český prezident Miloš Zeman je jedinou hlavou státu v rámci Evropské unie, která zatím potvrdila účast na vojenské přehlídce v Moskvě, jež se koná 9. května u příležitosti 70. výročí konce druhé světové války v Evropě. Uvedl to web EUObserver. Zemanův mluvčí Jiří Ovčáček na Twitteru sdělil, že prezident by neúčast považoval za urážku Rusů zemřelých při osvobození Československa.

Zaorálek by se prý na rozdíl od Zemana oslav v Moskvě neúčastnil

Ministr zahraničí Lubomír Zaorálek by se na rozdíl od prezidenta Miloše Zemana neúčastnil vojenské přehlídky v Moskvě k výročí konce druhé světové války. Šéf české diplomacie to řekl v rozhovoru pro vydání německé listu *Süddeutsche Zeitung*. Památku sovětských vojáků padlých při osvobození Československa by ministr uctil jinak. Právě vzdáním holdu padlým sovětským vojákům zdůvodňuje Zeman plánovanou cestu na květnové oslavy do Moskvy, které většina západních států hodlá bojkotovat kvůli ruské anexi Krymu a ruské podpoře východoukrajinským separatistům.

Zeman jmenoval Pelikána ministrem spravedlnosti

Prezident Miloš Zeman jmenoval novým ministrem spravedlnosti Roberta Pelikána. Ve vládě nahradí Helenu Válkovou, která rezignovala k 1. březnu. Oba vybralo hnutí ANO. Pelikán dosud působil na ministerstvu jako první náměstek pro legislativu a justici a ministerstvo po demisi Válkové řídil.

Pelikán chce zrychlit trestní řízení a zamezit obchodu s chudobou

Nový ministr spravedlnosti Robert Pelikán chce zrychlit a zkvalitnit trestní řízení a v rámci regulace exekucí zamezit obchodu s lidskou chudobou. Řekl to poté, co jej premiér Bohuslav Sobotka (ČSSD) oficiálně uvedl do úřadu. Předseda vlády pokládá za další priority resortu například snížení nákladů na vězeňství, posílení elektronizace justice, nový zákon o státním zastupitelství či novelu občanského zákoníku.

Sobotka na sjezdu prosadil své lidi i návrhy

Sjezd ČSSD posílil pozici předsedy Bohuslava Sobotky. Nejenže získal při obhajobě funkce 85 % hlasů a do vedení strany dostal jen své lidi, ale k tomu prosadil i plánovanou změnu stanov. Podle ní by měly mít ženy na kandidátkách do krajských a sněmovních voleb nejméně 40 % míst a na výběru kandidátů do voleb se mají podílet všichni straníci, nikoliv jen špičky sociální demokracie. ČSSD se na sjezdu vymezovala vůči vládnímu hnutí ANO, ale koalici nezpochybnila. V závěrečné rezoluci delegáti konstatovali, že demokratický systém Česka se nesmí stát předmětem manipulace ze strany bohatých oligarchů, vlastníků a kontrolujících současně firmy, média i politická uskupení. Jasně přitom mířili na ministra financí a šefa hnutí ANO Andreje Babiše, který je majitelem Agrofertu a řady médií.

Babiš na adresu sjezdu konstatoval, že je rád, že je v ČSSD tak populární a přispívá k jejímu sjednocování. „Pan premiér může konečně začít řídit své ministry koalice,“

vedl. Podle předsedy KDU-ČSL a vicepremiéra Pavla Bělobrádka rétorické přestřelky mezi silnějšími koaličními partnery činnost vlády neovlivní, spojí je podle něj pragmatismus a snaha řešit problémy. Podle parlamentní opozice Sobotka posílil uvnitř strany, to ale neznamená, že všechny návrhy v koalici prosadí, upozorňuje přitom na výsadní postavení Babiše ve vládě.

Místopředsedy sociálních demokratů byli podle Sobotky zvoleni silní kandidáti. Slabí neměli na sjezdu nejmenší šanci, prohlásil. Nakonec nezvolený bývalý šéf poslaneckého klubu Jeroným Tejc přitom získal značnou podporu, která zdramatizovala volbu ministra vnitra Milana Chovance do funkce prvního místopředsedy. Kromě Chovance sjezd místopředsedy ČSSD zvolil ministra zahraničí Lubomíra Zaorálka, předsedu Sněmovny Jana Hamáčka, ministryni práce a sociálních věcí Michaelu Marksovou Tomínovou, dosavadního místopředsedu ČSSD pro hospodaření Martina Starce a náměstkyni ministra zdravotnictví Lenku Tesku Arnoštovou. Za revoluční označila rozhodnutí ČSSD zvolit do vedení strany dvě ženy politoložka Vladimíra Dvořáková.

Podle politologa Josefa Mlejníka má staronový předseda ČSSD stranu pevně v rukou, i když se mu zcela nepodařilo vymýtit stranické křídlo, které proti němu po sněmovních volbách v roce 2013 zorganizovalo puč. Volba předsednictva ČSSD podle něj ukázala, že křídlo v minulosti vedené Michalem Haškem nemá sílu, aby dostalo své lidi do vedení. Sjezd skončil o několik hodin dříve oproti plánovanému programu. Mlejnek kritizoval, že volba předsednictva předcházela diskusi o programu. Obrácený sled podle něj ukazuje, že se sociální demokracie „babišizuje“.

Zelení si schválili zavedení spolupředsednictví

Strana zelených si na svém sjezdu v Brně schválila zavedení institutu spolupředsednictví. Znamená to, že v čele strany budou stát dva spolupředsedové – muž a žena. Nejprve musí zelení v průběhu roku změnit stanovy a nový tandem si poprvé zvolí příští rok v lednu. Vzorem jsou zelení například z Německa, řekla na tiskové konferenci nová předsedkyně strany Jana Drápalová. „Chceme být moderní stranou a ukázat, že rovné příležitosti mužů a žen nejsou v našem programu jen prázdné gesto. Tento princip uplatňujeme i v orgánech strany a na kandidátkách. Ženy do politiky patří a ukazuje se, že naše starostky jsou úspěšné. Spolupředsednictví funguje u zelených nejen v Německu, ale i ve Švýcarsku či ve Švédsku,“ řekla Drápalová.

V ČR jsou další krajané z Ukrajiny, přiletěli armádním speciálem

Do Prahy přiletělo dalších pětadvacet krajanů z Ukrajiny, kteří se kvůli obavám z bezpečnostní situace v zemi rozhodli přestěhovat do Česka a získali tu povolení k trvalému pobytu. Krajané z jihu a východu Ukrajiny přiletěli armádním speciálem a na ruzyňském letišti je přivítali prezident Miloš Zeman, ministr vnitra Milan Chovanec a ministr zahraničí Lubomír Zaorálek (oba ČSSD). Podle Zemana by nakonec z Ukrajiny mohlo přijet celkem až 500 krajanů.

V projevu Zeman připomněl, že loni dostal několik dopisů od krajanů z Ukrajiny, kteří ho žádali o pomoc s re-

patriací. Za to, že se nakonec tito a další dostali do Česka, veřejně poděkoval ministru vnitra Chovancovi a jeho spolupracovníkům.

První skupina čtyřiačtyřiceti lidí z Čechohradu na východě Ukrajiny přijela na počátku března autobusem. Někteří další se pak přesunuli automobilem. Celkem už je v Česku sedmaosmdesát krajanů. Ostatní držitelé povolení k trvalému pobytu mají přijíždět průběžně po vlastní ose. Toto povolení udělily české úřady ve zrychleném řízení 150 krajanům hlavně z jihu a východu Ukrajiny, kteří byli nejvíce ohroženi boji mezi vládními a separatistickými silami na Donbasu. Úřady jsou v kontaktu také s volyňskými Čechy ze Žytomyru a dalších měst na západě Ukrajiny. Po přivítání na letišti nasedli krajané do připravených autobusů, které je odvezly do Červené nad Vltavou v jižních Čechách, kde budou stejně jako ostatní přesídlenci dočasně ubytováni.

Jurečka nebude proti Bělobrádkovi kandidovat na předsedu KDU-ČSL

Ministr zemědělství Marian Jurečka nebude na květnovém sjezdu KDU-ČSL ve Zlíně kandidovat do funkce stranického předsedy strany. Jurečka uvedl, že bude chtít zůstat prvním místopředsedou lidovců. Jediným kandidátem do čela KDU-ČSL tedy nejspíš bude nynější předseda, vicepremiér Pavel Bělobrádek. Obhajobu pozice oznámil už v prosinci.

Baudyšová za Nadaci Naše dítě převzala cenu Evropského parlamentu

Šéfka Nadace Naše dítě Zuzana Baudyšová slavnostně převzala Cenu evropského občana 2014, kterou nadaci udělil Evropský parlament za jednadvacet let činnosti v ochraně dětí. Nadace patří mezi první české organizace, jimž se tohoto ocenění po sedmi letech jeho existence dostalo. Senátorka Baudyšová (za ANO) připomněla, že nadaci zakládala v roce 1993, aby pomáhala především dětem týraným, zneužívaným či opuštěným. Mezi její projekty patřila Linka bezpečí, nyní se věnuje i dětem handicapovaným a ze sociálně slabých rodin a ochraně dětí v rámci jejich rodiny. Baudyšová také oznámila, že ji ve funkci ředitelky s ohledem na povinnosti senátorky za hnutí ANO nahradí její bývalá zástupkyně a někdejší vládní zmocněnkyně pro lidská práva Monika Šimůnková. Baudyšová se stane prezidentkou nadace.

Podle RE je podíl Romů ve speciálních třídách stále příliš vysoký

Podíl romských žáků ve školách dětí s mírným mentálním postižením je v České republice stále nepoměrně vysoký, ale pozitivní změnu by mohla přinést opatření usilující o inkluzivní vzdělávání, tedy zařazování všech dětí do běžných škol. Usnesl se na tom výbor delegátů ministrů Rady Evropy. Orgán RE, který sdružuje velvyslance při RE, každoročně na jednom ze svých zasedání posuzuje, jak se Praha řídí rozsudkem Evropského soudu pro lidská práva z roku 2007. Soud v něm Českou republiku odsoudil za diskriminační zařazování romských dětí do speciálních škol. V hodnocení výbor RE konstatoval, že nástroje,

kteří předpokládá akční plán inkluzivního vzdělávání z roku 2012, jsou uplatňovány, ale vyjádřil znepokojení nad tím, že podle aktuálních statistik je podíl romských žáků ve zvláštních třídách nadále příliš vysoký, sdělil velvyslanec ČR při Radě Evropy Tomáš Boček. Výbor uvítal legislativní změny, které vyplývají z připravovaného školského zákona a vyzval české úřady, aby je uplatňovaly a aby v této oblasti rozšířily svou spolupráci s občanskou společností.

V Libyi unesen Rakušan i Čech

Do rukou ozbrojenců po útoku tzv. Islámského státu na ropné pole Ghaní 750 kilometrů od Tripolisu padlo na počátku března několik cizinců včetně jednoho Čecha a jednoho Rakušana, kteří zde pracovali. Čeští představitelé se zapojili do činnosti rakouského štábu, který už s případy tohoto druhu má své smutné zkušenosti. Bohužel situace se pro oba muže a jejich rodiny nevyvíjí nijak příznivě. Rakouské zdroje pouze dokázaly potvrdit, že cizinci nebyli zabiti ani zraněni a do zajetí je odvěkla skupina hlásící se k již zmíněnému a obávanému tzv. Islámskému státu. Totéž potvrdili i filipínští představitelé, kteří postrádají hned několik svých občanů. Situaci se patrně snaží sledovat i česká rozvědky, která v oblasti má tradičně dobré kontakty. Supluje tak diplomatické pátrání, které je ztížené skutečností, že Česká republika své zastoupení v Libyi v minulosti zrušila.

Rozvrácená země, která má v současnosti hned dvě navzájem znesvářené vlády, je po pádu dřívějšího diktátora Muammara Kádáfího horkou půdou pro všechny Evropany. Strategickou iniciativu dlouhodobě přebírají různé radikální islamistické milice, které se většinou netají svými hlubokými sympatiemi pro tzv. Islámský stát operující v Sýrii a Iráku a dokonce se prohlašují za jeho integrální součást. I představitelé libyjské legální vlády připouštějí, že hrozí rozpad země na jednotlivá kmenová území. České ministerstvo zahraničí dlouhodobě pobyt v Libyi českým občanům nedoporučuje a podobný postoj zastávají i ostatní evropské státy.

Co se stane s unesenými, není dosud zcela jasné. Jako relativně nadějná se jeví možnost, že je ozbrojenci budou ochotni propustit po zaplacení výkupného. Ne snad, že by Česká republika (stejně jako Rakousko) bylo ochotné a schopné platit astronomické částky, které v takovém případě únosci většinou požadují, ale snad by se dalo doufat v osvobození rukojmích. Nelze ale ani vyloučit, že oběti potká osud jiných cizinců zajatých samotným Islámským státem v Iráku a Sýrii, tedy spektakulární poprava. Situaci v českém případě může přitom komplikovat i skutečnost, že země patří mezi jednoznačné odpůrce Islámského státu a dlouhodobě udržuje mimořádně úzké a přátelské styky s Izraelem. Na straně druhé je ale otázka, zda islamisté takto jemně diferencují a zda nevnímají Evropany (respektive ne-muslimy) jako jednolitě nebezpečí, které je třeba bez milosti zničit.

Skutečné česko-rakouské drama teprve začíná, ale nezdá se, že by se rýsoval nějaký happy end. Tzv. Arabské jaro před několika lety začínalo vzletnými slovy o demokracii a svobodě, o nutnosti zbavit se starých despocií. Výsledky se nyní jeví jako tristní. Na troskách dřívějších diktatur vznikla semeniště radikálních hnutí, které ohrožují stále větší území. Nedávné útoky v Paříži znovu jasně ukáza-

ly, že jistotu neskýtá ani „stará, dobrá Evropa“. Současné problémy, únosy a vraždy jen ukazují, jak málo se Evropa i USA orientovaly v realitě muslimského světa. „Západ“ nedokázal nabídnout v tomto regionu žádnou alternativu, která by dokázala získat většinu jeho obyvatel. Jako jediné schůdné řešení se tak jeví egyptský návrat k režimu velmi podobnému tomu z dob Husního Mubaraka.

Ani Česká republika ani Rakousko nemají vzhledem ke své velikosti možnost sehrát nějakou zásadnější roli. I její občané se však mohou stát obětí tažení proti západní civilizaci. Po událostech v Libyi je to snad ještě jasnější než dříve.

(MaFr)

Voják a odpůrce komunistického režimu Arnošt Kubík slaví devadesátiny

Plukovník Arnošt Kubík, který 6. února slavil devadesátiny, proslul jako jeden z odpůrců komunistického režimu. Po převratu v roce 1948 byl členem ilegální vojenské odbojové skupiny, jež patřila k hlavní pražské organizaci řízené plukovníkem Alexandrem Kordou. V roce 1949 byl zatčen a odsouzen ke dvaceti rokům těžkého žaláře. V uranových dolech strávil jedenáct let a poté byl až do roku 1989 tehdejším režimem perzekvován. Po listopadu 1989 byl plně rehabilitován, povýšen do hodnosti plukovníka ve výslužbě a aktivně působil v Konfederaci politických vězňů ČR. V roce 2004 mu tehdejší prezident Václav Klaus propůjčil Řád T. G. Masaryka za vynikající zásluhy o demokracii a lidská práva.

Zemřel válečný veterán Vasil Korol, bylo mu 92 let

Ve věku dvaadevadesáti let zemřel válečný veterán Vasil Korol. ČTK to sdělil jeho syn Michal Korol s tím, že zemřel po krátké nemoci v Ústřední vojenské nemocnici. Korol se za druhé světové války účastnil bojů u Kyjeva i karpatsko-dukelské operace, v níž přišel o pravou ruku. Za své hrdinství dostal mnoho vojenských vyznamenání, která mu předloni ukradli zloději. Byl mu také propůjčen Řád Bílého lva. Major Korol uprchl po nacistické okupaci Československa do Sovětského svazu. Tam byl zatčen a prošel útrapami sibiřských pracovních táborů. V roce 1943 byl propuštěn a vstoupil do řad československé armády. Jako dělostřelec se účastnil bojů u Kyjeva, karpatsko-dukelské operace a řady dalších bitev. Po válce byl v roce 1949 z armády propuštěn, byl členem Československé obce legionářské.

Zemřel polistopadový ministr školství, významný matematik Vopěnka

Ve věku devětasáti let zemřel polistopadový ministr školství v české vládě Petr Vopěnka. Patřil k významným českým matematikům. Ministrem byl od června 1990 do července 1992 ve vládě premiéra Petra Pitharta. Vopěnka, který se narodil 16. května 1935 v Praze, byl autorem knižních publikací a řady článků publikovaných v československém a zahraničním odborném tisku. V roce 1998 ho tehdejší prezident Václav Havel vyznamenal medailí za zásluhy, v roce 2004 získal Cenu Nadace Vize 97.

Ve Vídni se žije nejlépe

Již po šesté americká poradenská společnost Mercer oceňuje rakouskou metropoli jako město, které nabízí obyvatelům nejlepší podmínky pro život. Na druhé příčce skončil švýcarský Curych následovaný vzdáleným novozélandským Aucklandem. V první desítce měst se objevila ještě tři německá města – Mnichov (4.), Düsseldorf (6.) a Frankfurt nad Mohanem (7.) nebo další švýcarské město Ženeva. Naopak s velkým odstupem se na čelo dívají největší světové metropole – Londýn byl až 40., New York s Tokiem obsadily společně 44. příčku a Šanghaj sužovaná mimo jiné obrovskými problémy se smogem dokonce až 101. Nijak zvlášť se nedařilo ani městům v bývalém východním bloku – Praze patří až 68. místo a Bratislavě dokonce 81. V žebříčku však poměrně rychle stoupají polská města Varšava a Vratislav, naopak i kvůli napjaté situaci a rostoucím ekonomickým problémům se prudce zhoršila pozice Moskvy i Kyjeva.

Američtí vědci hodnotí u města např. politickou stabilitu, úroveň bezpečnosti, kvalitu životního prostředí, pestrost kulturní nabídky, fungování veřejné dopravy nebo kvalitu vzdělávacího systému. Proto asi nepřekvapí, že poslední, 230. místo, obsadil irácký Bagdád (Islámským státem ovládaný Mosul asi vůbec nebyl hodnocen). Naopak Vídni k první příčce dopomohly podle Američanů přiměřené ceny bydlení, promyšlený a levný systém veřejné dopravy, kvalita nabízené zdravotní péče i bohatá nabídka kulturního vyžití.

A co brání například Praze, aby se probojovala mezi nejlepší? Samozřejmě ji brzdí tradiční nedůvěra Američanů k tomuto regionu, ale zároveň se potýká s přetrvávajícími problémy v infrastruktuře a s praktickou neexistencí celkové koncepce sociálního bydlení. Ani v pestrosti kulturní nabídky nemůže konkurovat Vídni či Mnichovu. I když jde o nejbohatší region v České republice, stále jsou tam limity oproti staré patnáctce patrné.

V posledních letech se navíc sblížování životní úrovně se západní Evropou v České republice zastavilo nebo dokonce došlo k drobnému regresu. Teprve nyní se snad situace opět začala rychleji zlepšovat. Magistrát české metropole se dlouhodobě zmiňuje v různých problémech a aférách, z nichž patrně tou nejvýznamnější je ta spojená s tzv. Opencard, tedy kartou na veřejnou dopravu. V ní jde o částky převyšující miliardu korun a podobných kostlivců ve skříni zůstalo na pražské radnici hlavně z období absolutní vlády Občanské demokratické strany ještě mnoho. Nelze se pak divit, že nová pražská koalice složená z hnutí ANO, sociálních demokratů a tzv. Trojkoalice jen s velkými obtížemi dokáže formulovat perspektivní koncepcie, které by umožnily městu nabídnout svým obyvatelům ještě lepší životní komfort.

(MaFr)

Brno dalo 12 lidem cenu města, například Kožené a Vorlíčkovi

Pěvkyně Magdalena Kožená, bývalý ředitel Masarykova onkologického ústavu a onkolog Jiří Vorlíček nebo divadelní kritik Vít Závodský převzali Cenu města Brna za rok 2014. Oceněno bylo celkem dvanáct osobností. Město přijalo celkem čtyřiapadesát návrhů na udělení cen. Oce-

nění získal například Petr Vavřín, který založil první československou počítačovou laboratoř vidění, autor záběrů sluneční koróny Miloslav Druckmüller, jazykovědec Rudolf Šrámek nebo architektka a ředitelka brněnské vily Tugendhat Iveta Černá.

Češi jsou přeborníky ve sledování seriálů, ukázal průzkum

Češi jsou přeborníky ve sledování seriálů, téměř polovina dotázaných jich souběžně sleduje pět až deset. Zjistil to průzkum, který v Evropě uskutečnila společnost Samsung Electronics, v Česku ve spolupráci se seriálovým portálem Edna.cz. Potřebu začít sledovat další seriál mají po skončení oblíbené řady více než dvě třetiny Čechů. Přibližně polovina Čechů i ostatních Evropanů seriály sleduje po jednotlivých epizodách. Průzkum dále zjistil, že pro polovinu respondentů v Evropě je sledování televize formou úniku od každodenního života. Téměř polovina evropských diváků se při skončení oblíbeného seriálu nebo pořadu cítí „zarmoucená“. Průzkumu se zúčastnilo 2 286 respondentů.

O romskou *Bibli* je velký zájem

Bible je přeložena do více než 2 300 jazyků a nářečí. Marek Oláh ze slovenského Sabinova se zasloužil o to, že si ji mohou přečíst ve svojí mateřtině i Romové.

Pierre van Vuuren z církve bratrské, který žije na východním Slovensku, hledal před lety Romy, kteří by si troufli na překlad bible. Stal se také iniciátorem výběrového řízení. V silné konkurenci nakonec uspěl Marek Oláh a stal se vítězem konkurzu.

Marek Oláh je vedoucím mládeže Apoštolské církve v Sabinově. Vyučil se opravářem chladicích zařízení a *Nový zákon* překládal do východoslovenské romštiny sedm let. *Nový zákon* se v romštině jmenuje *E neviz mluva* a mezi Romy je o něj velký zájem. Během několika dnů se z 1 500 výtisků prodalo 800 kusů.

Marek Oláh již začal uvažovat o překladu *Starého zákona* a podle jeho odhadu by to trvalo deset až patnáct let – ve srovnání s *Novým zákonem* má první část *Bible* podstatně rozsáhlejší a těžší text.

„Než jsem si přečetla *Nový zákon*, nevěděla jsem, že Bůh mluví tak, abychom mu rozuměli i my Romové,“ prohlásila nadšeně jedna romská čtenářka překladu *Bible*.

(mk)

Návrat starožitností z Rakouska po 15 letech

Celá devadesátá léta v České republice znamenala doslova pohromu především pro církevní památky. Ty se staly obětí obrovské vlny nájezdů lupičů, kteří jednotlivé, v té době často minimálně chráněné kostely a kaple v řadě případů doslova vydrancovali. Mizelo vše, o co byl na trhu se starožitnostmi zájem, a většina artefaktů okamžitě putovala do zahraničních obchodů, zejména v Německu a Rakousku. Jen zlomek z nich se podařilo vypátrat a vrátit na původní místo.

Na vině byla i chybějící dokumentace i tehdy přece jen občas vážnoucí přeshraniční spolupráce policie. To se naštěstí v novém století již výrazně zlepšilo, stejně jako zabezpečení sakrálních památek různými elektronickými

systemy. Staré případy se však podaří uspokojivě vyřešit jen zřídka. O to větší radost měl farář ve slezské Dolní Životici, když se rakouské policii podařilo najít sochy barokních andělů ukradené z tamější poutní kaple svatého Salvátora v roce 2000. Dřevěné artefakty policisté objevili na konci loňského roku v soukromé sbírce rakouského občana, který je získal patrně od překupníka. Po dohledání původního majitele je rakouská strana vrátila na hraničním přechodu Mikulov – Drasenhofen. Památky jsou podle českých odborníků v relativně dobrém stavu, i když byly v minulosti napadeny červotočem. V současnosti jsou vystaveny opět v Dolních Životicích, nikoliv však v původní kapli, ale v blízkém kostele Božského spasitele, kde je chrání hlásicí systém propojený s policií.

I když šťastný konec příběhu andělů z Dolních Životic není bohužel úplně obvyklý, nejedná se o úplně ojedinělou záležitost. Rakouské policii se sice podaří ročně dohledat jen jednotlivé artefakty, ale přesto je vidět v této oblasti jednoznačně pozitivní trend. Vedle zlepšené přeshraniční spolupráce, lepšího zabezpečení i kvalitnější evidence hraje určitou roli i pokles zájmu sběratelů v Rakousku o sakrální předměty. Ukradené sochy a další artefakty jsou na černém trhu jen velmi obtížně prodejné, a to samozřejmě snižuje zisky zločineckých gangů. Lze také říci, že si rakouské a německé policejní orgány i starožitníci v posledních dobách naplno uvědomují, že jakákoliv podpora zločinců a překupníků s památkami by dlouhodobě znamenala cestu ke zkáze.

I když předávání památek nadále doprovází velká porce byrokracie, snižuje se vzájemná nedůvěra a předsudky na obou stranách. Lze jen doufat, že přeshraniční spolupráce v boji proti zločincům bude i nadále úspěšně pokračovat a do budoucna se díky tomu podaří úspěšně snižovat kriminalitu jak v České republice, tak v Rakousku.

(MaFr)

Něco z historie – po stopách historických památek Prahy

Jednou z kulturních památek městské části Prahy 5 je bývalá synagoga z 19. století v ulici Stroupežnického 32. Před téměř třiceti lety unikla demolici a v současné době slouží badatelským účelům.

Jednolodní smíchovská synagoga byla postavena v šedesátých letech 19. století v novorománském stylu, interiér ve stylu maurském. Budovy byly vyzdobeny nástěnnými

malbami a vitrážovými okny. U hlavního sálu nechyběla vstupní předsíň a v patře ženská galerie. Na jižní a východní straně byly dva přístavky, které sloužily jako zimní modlitebna. Vnitřní dvůr byl přístupný z ulice i ze synagogy. Vysvěcena byla 8. září 1863. Před druhou světovou válkou byla synagoga přestavěna v konstruktivistickém stylu, a to architektem Leopoldem Ehrmannem, který pracoval pro Židovskou obec. Po druhé světové válce již nebyla Židovská obec obnovena. Od padesátých let synagoga dlouhou řadu let chátala a v roce 1986 jí dokonce hrozila demolice. Po sametové revoluci připadla synagoga Židovské obci. V letech 2003-2005 zde proběhla rekonstrukce podle návrhu Ateliéru Znamení čtyř – architekti s. r. o. a nově tu byla vybudována i studovna a badatelna. V současné době synagoga slouží jako depozitář Židovského muzea.

Na budově jsou zachovány dva nápisy. Nad hlavním vstupem: „Mír a zdar dalekému i blízkému“ a hebrejský nápis v ulici Stroupežnického: „Ne mocí ani silou, nýbrž mým duchem, praví Hospodin.“

(mk)

Byly vyraženy zlaté medaile s Karlem IV.

V České mincovně v Jablonci nad Nisou byla vyražena kilogramová investiční medaile ze zlata, na které je zobrazen motiv ze stokorunové bankovky s portrétem Karla IV. Její cena činí bezmála milion a půl.

Medaile připomíná také nedožitý 75. narozeniny výtvarníka Oldřicha Kulhánka, autora návrhů českých bankovek. Ten v minulosti připravoval i návrhy medailí pro mincovnu. Po jeho náhlém úmrtí začala spolupracovat s mincovnou jeho dcera, grafička Klára Melicharová. To ona již podruhé připravila návrh pamětní medaile. Pracuje s reprodukcemi bankovek, které vkládá do kruhové výseče. Samotné zpracování plastiky pak má na starosti jablonecký medailér Vladimír Oppl, akademický sochař a mimo jiné autor současné české dvacetikoruny. „Oldřich měl vždy vše dokonale prokreslené do nejmenšího detailu. Na jeho návrzích se mi vždy pracovalo dobře, i když to mnohdy stálo opravdu hodně práce,“ přiznal Vladimír Oppl.

Akademický sochař Vladimír Oppl a grafička Klára Melicharová

Společná práce grafičky a sochaře dala vzniknout medaili, na jejíž lícní straně se nalézá portrét Karla IV. a na druhé historická pečeť Karlovy univerzity, na které klečí Karel IV. s korunou na hlavě před stojící postavou svatého

Václava. „Právě tato zdobná pečeť se svou pečlivou zpracovaností detailů je důvodem, proč řadíme tuto medaili mezi ty nejkrásnější z celé série,“ uvedl Aleš Brix, obchodní ředitel České mincovny.

Česká mincovna vydává již pravidelně kromě padesátky kilogramových medailí také zlatý čtyřicetidukát za 229 tisíc korun a pro sběratelskou veřejnost dvě miniatury – zlatý dukát za 5 950 a stříbrnou medaili za 1 250 korun.

Zlaté kilovky s portrétem Karla IV. jsou exkluzivní záležitostí, mincovna jich totiž jen razí jen padesát kusů. Mincovna plánuje v příštích letech ještě vydání kilové medaile s motivem Anežky České na padesátikoruně a Přemysla Otakara z dvacetikoruny, které již nejsou v oběhu.

(mk)

Nejkrásnější pražské mlýny

V Praze existuje několik zachovalých mlýnů, které v dnešní době již samozřejmě neslouží svému původnímu účelu, ale jejich poloha, architektonické řešení i historie přímo vybízejí k příjemné jarní procházce z Kampy přes Královskou oboru až do Divoké Šárky.

Jedním z nejstarších pražských mlýnů je historická budova Sovových mlýnů, kde v současné době sídlí Museum Kampa – Nadace Jany a Medy Mládkových. Základy této budovy spadají až do 14. století a někdy se dokonce uvádí 10. století. Podle pověsti získal mlýn své jméno podle sovy, která byla ve své době uctívána jako posvátný pták. Sova sídlila ve stromě, který stál na místě určeném pro zbudování mlýna – při kácení stromu vylétla z jeho dutiny. Ale prozaičtější varianta je ta, že v polovině 16. století byl vlastníkem mlýna významný měšťan Václav Sova. V 19. století se potom mlýn stal majetkem slavné pekařské rodiny Odkolků. Mlýn pak dlouhodobě sužovaly nejrůznější přírodní i jiné pohromy, požáry, povodně i války. Během staletí prošel několika přestavbami, jsou zde patrné gotické, renesanční i novogotické prvky.

V malebném prostředí Čertovky se nachází Velkopřevorský mlýn. Tento mlýn původně patřil pod klášter a kostel maltézských rytířů, kteří jej založili ve 12. století. V průběhu husitských válek byly kostel, klášter i veškerá hospodářská stavení zničeny. Později získala mlýn malostranská obec a došlo zde k přestavbám, nejprve v renesančním a poté barokním stylu. Ve 20. století sloužila budova mlýna k nejrůznějším účelům, především jako skladiště. V devadesátých letech bylo na zakázku vyrobeno nové mlýnské kolo, protože to původní již bylo v dezolátním stavu. Funkční a stále se točící kolo je na Čertovce k vidění dodnes, a přestože již dnes nic nepohání, přispívá k půvabné rázovitosti tohoto místa.

Během panování Rudolfa II. zažil svoje nejslavnější období Císařský mlýn. Čeští stavové koupili v roce 1584 mlýn nedaleko Královské obory a darovali ho Rudolfovi II. jako poděkování za to, že se se svým dvorem usídlil v Praze. Císař si budovu i její okolí velmi oblíbil a investoval značné prostředky do četných stavebních úprav. Rudolfinský manýrismus, z něhož zůstala zachována pouze vstupní brána, postupně ustoupil empírovým a následně klasicistním úpravám. V době komunistického režimu byl mlýn ve velmi zrušeném stavu. Po celkové rekonstrukci se Císařský mlýn proměnil v obytný areál, který nabízí luxusní apartmány.

Císařský mlýn

V oblíbené procházkové oblasti Pražanů, v Divoké Šárce, se nacházel mlýn, pocházející ze 17. století. Původně se jmenoval Tučkův mlýn, ale v polovině 19. století se z něj stala restaurace a ta byla přejmenována na Čertův mlýn. Areál mlýna využil Národní divadlo pro svá představení v plenéru. Tento projekt byl zahájen představením *Prodané nevěsty* v roce 1913. Problémy s financováním však způsobily krach a v roce 1922 i zavření divadla. Po revoluci v roce 1989 byla tradice přírodního divadla obnovena a operní představení se konají nedaleko od místa původního divadla v Šárce. Samotná budova je od sedmdesátých let památkově chráněna a v současné době je v soukromém vlastnictví.

(mk)

Konec restaurace U Rozvařilů

Tradiční pražská restaurace U Rozvařilů, jejíž kořeny sahají až do první republiky, končí. Firma na sebe podala návrh na konkurz, její dluh dosáhl výše 6,85 milionů korun. Provozovatel restaurace se s finančními problémy potýkal již delší dobu. V současné době proto společnost navrhuje soudu, aby vyhlásil úpadek restaurace a následně konkurz na její majetek.

Vedle Legiobanky, projektované ve dvacátých letech Josefem Gočárem v tzv. stylu obloučkového kubismu (kubistické krychle, hrany a jehly byly zjemněny a zaobleny v duchu slovanské tradice), byla postavena v roce 1937 budova ve funkcionalistickém stylu a její součástí se stala pasáž se známým automatem U Rozvařilů, jehož jméno navazuje na kabaretní pivnici, oblíbenou před první světovou válkou. Ve stejném průchodu působilo také Divadlo E. F. Buriana (od přelomu 20. a 21. století Divadlo Archa). V restauraci, která si udržovala tradici zájezdního hostince, byl ve dvacátých letech 20. století v provozu také kabaret a šantán. Na konci osmdesátých let téhož století měl podnik formu samoobslužné restaurace, bufetu a vinárny o kapacitě padesáti návštěvníků. Zájemci mohli též využít drůbežího grilu. Prostory bufetu prošly v roce 1993 rekonstrukcí a i nadále byl zachován samoobslužný systém.

Počátkem roku 2008 však musel podnik své původní prostory opustit, neboť je majitel objektu plánoval pronajmout jiným obchodníkům a zřídil zde i kavárnu. Nové prostory našel provozovatel restaurace přes ulici v objektu obchodního domu Bílá labuť, a tak mohli nadále Pražané svoji vyhledávanou a oblíbenou lidovou jídelnu navštěvovat v nezměněné podobě.

(mk)

Nové muzeum v Berouně

V únoru bylo v Berouně otevřeno nové Muzeum berounské keramiky a současně i zrekonstruované informační centrum. Městu Berounu se podařilo pro muzeum získat historický dvoupodlažní dům postavený v polovině 19. století bezúplatně. Součástí převodu byla i zahrada obklopená kamennou zdí, která také prošla rekonstrukcí. Právě do jejích prostor byla přemístěna maketa jedné z hrnčířských pecí odhalených při archeologickém průzkumu.

Během vernisáže výstavy představili svá díla berounský keramik a pořadatel berounských Hrnčířských trhů Vladimír Izbický a sklář z Bělčic Václav Vlasák. Repliky renesanční berounské keramiky a historického skla obou výtvarníků budou k vidění ve výstavní síni muzea do konce dubna. Návštěvníci muzea budou mít také k dispozici stálou expozici. Přízemní keramická dílna je ozdobena stylovými kachlovými kamny a je zde i funkční keramická pec. Ve vstupní místnosti je kromě jiného umístěno i unikátní keramické umyvadlo z Mexika. V patře potom naleznou návštěvníci repliku dobové kuchyně se smaltovanými kamny a kuchyňským nádobím. V muzeu bude představena berounská keramika od nejstarších nálezů až po současnost.

(mk)

König je ve Veletržním paláci

Ve Veletržním paláci v Praze nově funguje pobočka knihkupectví Walthera Königa z Kolína nad Rýnem. Jedná se o nejvýznamnější světovou společnost, která se zabývá prodejem knih o výtvarném umění v kamenných obchodech. König má pobočky v mnoha světových galeriích – v Amsterdamu, v Berlíně, ve Vídni i v Londýně. Ve Veletržním paláci je prodejna zaměřena na moderní umění, design a architekturu a pražští zájemci tak mají poprvé možnost seznámit se s reprezentativní nabídkou knih o umění předních světových nakladatelů. Knihkupectví současně nabízí také knihy a katalogy Národní galerie v Praze. Smlouva s Königem byla uzavřena zkušebně na jeden rok.

(mk)

Pomník pro oběti holocaustu

V letošním roce uplyne sedmdesát let od konce druhé světové války a v Praze dosud nestál pomník obětem holocaustu. Odhalen byl až letos v únoru, přesně jednademdesát let po vyraždění téměř čtyř tisíc vězňů z Terezína v Osvětimi. Byl pojmenován *Brána do nenávratna* a stojí u nádraží Praha-Bubny, kudy pražští Židé prošli v letech 1941-1945 do transportů. Autorem pomníku je sochař Aleš Veselý. Pomník má podobu dvacet metrů dlouhé kolejnice, která směřuje šikmo k nebi. Připomíná Jákobův žebřík – sen, v němž Jákob viděl žebřík do nebe a v němž se zjevil starozákonní Bůh. Monument tvoří dva sedmitunové díly, přičemž kolejnice mají dubové pražce.

Odhalení pomníku se zúčastnilo mnoho významných osobností, například ministr kultury Daniel Herman, exministr zahraničí Karel Schwarzenberg a nechyběli velvyslanci USA, Izraele, Německa, Dánska, Švédska, Lucemburska a dalších zemí. A především se tohoto aktu zúčastnily dvě desítky pamětníků.

Podle autora má socha několik významů – je z kolejnic, po kterých jezdily transporty, volá do nebe a je mementem před zlem a nenávistí. Zároveň je také poselstvím, že z nádraží, které se zachovalo v autentické podobě, vznikne Památník ticha – ten by zde měl být otevřen v příštím roce, při příležitosti 75. výročí prvního transportu pražských Židů. Usiluje o to obecně prospěšná společnost Památník Šoa Praha. Holocaust v Praze dosud připomínala ještě destička sochařky Helgy Hoškové u současného Parkhotelu, kde bylo kdysi shromaždiště pražských Židů před transporty z Bubnů do Terezína nebo do neznáma. Destička zachycuje přesné údaje o 45 513 odvezených mužích, ženách a dětech v letech 1941-1945 z Prahy.

(mk)

Gobelínka z Valašského Meziříčí dokončuje obnovu gobelínů ze 17. století

Moravská gobelínová manufaktura ve Valašském Meziříčí na Vsetínsku nyní dokončuje restaurování tří historických gobelínů. Chystá také prezentaci prací, které vznikly podle děl současných českých výtvarníků, řekl ČTK ředitel gobelínky Jan Timotej Strýček. Manufaktura dokončuje práci na dvou gobelínech utkaných kolem roku 1700 ve francouzském městě Aubusson a restauruje také gobelín z manufaktury v belgickém Oudenaarde, který vznikl kolem roku 1680.

V Plzni vaří pivo pro papeže

Plzeňský Prazdroj tradičně připravuje velikonoční várku piva, kterou dostane jako dar papež František. Do Vatikánu poputuje 2015 třetinek Pilsner Urquell. Pěnivému moku přímo ve varně poželhal plzeňský biskup František Radkovský. Designér Bořek Šípek Svatému otci věnuje pivní sklenice, které vyrobí speciálně pro tuto příležitost.

Designér Bořek Šípek, biskup František Radkovský a sládek Plzeňského Prazdroje Václav Berka

Batův Lockheed Electra se po rekonstrukci v USA vrátí do Česka

Historický letoun Lockheed Electra 10A Jana Antonína Bati se po nedávno dokončené rekonstrukci vrátí do Česka. K vidění bude na pražském letišti Točná, které jej před šesti lety koupilo do své sbírky. Letadlo po kompletní rekonstrukci již úspěšně absolvovalo první ověřovací let v USA. Nyní bude čekat na vhodné počasí pro přelet přes Atlantik

na Točnou. Necelé dva roky letadlo sloužilo firmě Baťa jako cestovní stroj pro nejvyšší management a majitele. Jeho posádku tehdy tvořilo několik pilotů, kteří po vypuknutí války uprchli do Velké Británie a vstoupili do RAF.

Krupka má novou kulturní památku, kterou je štola Martin

Štola Starý Martin v Krupce na Teplicku se stala kulturní památkou. Město věří, že zápis někdejší nejdelší cínové štoly ve střední Evropě může přivést do Krupky více turistů než dosud. Bývalé hornické město se teď stane centrem pozornosti komise, která vybírá památky na seznam UNESCO. Na soupis se chce Krupka dostat společně s dalšími důlními městy na české a německé straně Krušných hor.

Karlovarský Thermal chce prodat venkovní bazén, výtěžek investuje

Hotel Thermal v Karlových Varech, jehož stoprocentním akcionářem je ministerstvo financí, chce prodat venkovní bazénový komplex. Při uvedení nového generálního ředitele hotelu Klause Pilze do funkce to řekl ministr financí Andrej Babiš (ANO). Výtěžek z prodeje by hotel použil na investice. Bazén dlouhý 50 metrů je podle Babiše ztrátový. Venkovní termální bazén hotelu Thermal je jedním ze symbolů současných Karlových Varů. Byl postaven na skále nad hotelem v sedmdesátých letech minulého století. Třetina vody v bazénu je minerální. Bazén býval v provozu i přes zimu a jeho návštěvníci si mohli užít teplé vody i v mrazech. Od roku 2012 je kvůli úsporám v zimě uzavřen.

V Kuksu po dvou letech skončila rekonstrukce barokního hospitalu

Oprava hospitalu začala v listopadu 2011, kdy památku prozkoumali archeologové. Stavební práce se rozjely o necelé dva roky později. Největší událostí byl objev dvaapadesáti nástěnných maleb *Tanců smrti*, které se táhnou po celé délce chodby v přízemí hlavního křídla. Podle památkářů byly nejzajímavější právě restaurátorské práce na výzdobě stěn. Součástí opravy byla obnova tří obrazů v kapli, podařilo se také restaurovat malovaný strop historické lékárny. Díky projektu vzniklo v bývalém hospodářském křídle multifunkční centrum, které nabídne různé semináře, kurzy a další akce. „Rekonstrukce se týkala exteriérů i interiéru památky, obnovena byla i původní bylinková zahrada, kde se budou pěstovat tradiční odrůdy bylin, ovoce, zeleniny. Do podoby z počátku 18. století byl navrácený i prostor nádvoří hospitalu,“ řekl kastelán Libor Švec. Podle jeho slov je komplex nyní v nejlepší kondici od svého založení.

Otevírají se hrady a zámky

Po zimní přestávce se středočeské hrady a zámky otevírají návštěvníkům v nové sezóně. Výjimkou jsou Karlštejn, Mníšek pod Brdy a Křivoklát, které jsou otevřené celoročně. K nim od 1. března přibyl hrad Točnick. Postupně se pak přidávaly další, například zřícenina hradu Krakovec. Ten bude hrát v letošním roce obzvlášť důležitou roli, protože

se tady po celý rok bude připomínat 600 let od upálení mistra Jana Husa. Hrad Krakovec a jeho tehdejší pán poskytl v roce 1414 ochranu českému kazateli, když na něj byla papežem vyhlášena klatba. Z Krakovce se také Jan Hus vydal i na svoji poslední cestu do Kostnice, kde ho koncil odsoudil k smrti upálením. Během celého roku budou Husovu památku připomínat nejrůznější kulturní akce i samotný duch místa.

Hrad Krakovec a socha Jana Husa

Další zajímavou památkou, která stojí za návštěvu, je zámek Mnichovo Hradiště, který je spojen se jménem knížete Metternicha. V letošním roce uplyne 200 let od konání Vídeňského kongresu, na kterém se domlouvalo uspořádání Evropy po napoleonských válkách. Jednou z hlavních postav kongresu byl kníže Metternich, rakouský ministr zahraničí, pozdější kancléř. Právě Mnichovo Hradiště se stalo zázemím schůzky Svaté aliance za účasti rakouského kancléře Metternicha v roce 1833.

Pro návštěvníky středočeských památek je připravena mimořádná nabídka – na Karlštejně, Křivoklátu a Konoopišti je například připravena sleva vstupného o 50 procent během posledního březnového víkendu. Národní památkový ústav bude zase v roce 2015 nadále rozšiřovat výuku a vzdělávání na památkách, o které je velký zájem. Byl vytvořen program například pro zámek Veltrusy, kde se budou věnovat zahradám a parkům, i pro zahrady pod Pražským hradem. Ve Veltrusech bude ještě k tomu otevřeno i vzdělávací centrum a navíc se tu uskuteční i tradiční Slavnosti růží. Pro klášter Sázava byly vytvořeny vzdělávací bloky Po stopách sv. Prokopa, Klášterní písařská dílna a Staň se archeologem.

Hrad Točnick se letos představuje veřejnosti pod novou střechou. Na zámku Hořovice zase letos pokračuje za plného provozu generální oprava, která byla zahájena v loňském roce.

(mk)

Knihovna v telefonní budce

Před Středočeským muzeem v Rostokách stojí Knihobudka. Další vyřazená telefonní budka slouží dál veřejnosti, ale její návštěvníci v ní nenajdou telefonní aparát, ale regál s knihami. Výborný nápad, který se osvědčil. Podle slov Zity Suchánkové, ředitelky Středočeského muzea, se chce tato instituce o Knihobudku nejen postarat, ale využít ji i jako aktivní součást programu muzea. Do vybavení netradiční knihovny se v minulém roce zapojila veřejnost – muzeum ji v minulém roce vyzvalo, aby do poličky na knihy v tamní kavárně přibýly nějaké svazky. Nakonec se knížek

sešlo tolik, že bylo třeba jejich umístění nějak řešit, a tak vznikla Knihobudka.

Knihobudka je neziskový projekt, který vznikl v roce 2013. Jeho cílem je adopce – přetvoření vysloužilé telefonní budky na malou bezplatnou veřejnou knihovnu a její umístění na veřejném místě. Úplně první Knihobudka byla zprovozněna v loňském roce v lednu v pražské nemocnici IKEM. Celkem jich je po České republice rozmístěno deset. Prvních sedm těchto knihovniček bylo otevřeno v roce 2014 a další následovaly. Knihobudky slouží k bezplatnému půjčování a výměně knih.

(mk)

Stát vrátí olomouckému arcibiskupství zámek v Kroměříži

Stát vydá v církevních restitucích olomouckému arcibiskupství barokní zámek v Kroměříži. České televizi to řekl ministr kultury Daniel Herman (KDU-ČSL). Zámek je spolu s okolními zahradami zapsán na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. Církvi patří momentálně v zámku desítky tisíc předmětů. Mezi nejceněnější se řadí například Tizianův obraz *Apollo a Marsyas*. Obrazárna kroměřížského zámku je po Národní galerii druhá nejvýznamnější v Česku. Celý soubor více než 500 obrazů představuje unikátní sbírku i v evropském měřítku. Obsahuje plátna a desky věhlasných autorů, jako jsou Tizian, van Dyck, Brueghel, Cranach či Veronese.

Skanzenem Veselý Kopec šel masopustní průvod

Skanzenem Veselý Kopec na Chrudimsku prošel tradiční masopustní průvod, který je od roku 2010 součástí světového kulturního dědictví UNESCO. Mezi roubené stavby se vydala skupina z Vortové u Hlinska, kde se masky dědí z generace na generaci a masopustní tradice je stále živá. Žádný z návštěvníků neunikl tradičnímu pomazání speciálním černidlem, které se prý skládá ze sazí s krémem. V hospodě Na vejměnku lidé mohli ochutnat staročeskou zabijačku.

Košt pálenek v Bukovanech na Hodonínsku nabídl 1 465 vzorků

V Bukovanech na Hodonínsku se konal jeden z největších koštů slivovice a pálenek na Moravě. Příchozí mohli ochutnat některý z 1 465 vzorků destilátů a přesvědčit se o tom, že pálenku lze vyrobit nejen ze švestek, višní či třešní, ale i z piva, mandarinek, angreštu nebo mrkve. Akce se konala poosmnácté a nabídla rekordní počet vzorků. Čtrnáctičlenná komise degustátorů, mezi nimiž byli odborníci ze Zahradnické fakulty Mendelovy univerzity v Lednici na Břeclavsku, vybrala za šampióna letošního koštu loňskou třešňovici Lubomíra Karafiáta z Prostějova.

Společnost SEV Litovel loni vyrobila rekordních 96 000 gramofonů

Rekordních 96 000 gramofonů loni vyrobila a prodala společnost SEV Litovel s. r. o., která je největším evropským a patrně i světovým producentem gramofonů v kvalitě

Hi-Fi. Výrobu gramofonů firma v loňském roce díky rostoucímu exportu zvýšila meziročně o pětinu. Více než 99 % gramofonů SEV Litovel vyvezla do zahraničí. Produkce firmy SEV Litovel se zvyšuje už několik let. Po celém světě se vedle gramofonů zvyšuje také poptávka po gramofonových deskách.

Nová Miss Universe s korunkou české výroby

Novou Miss Universe se ve finále ve Spojených státech stala dvaadvacetiletá Kolumbijka Paulina Vegaová. Letošní Miss Universe získala za své vítězství korunku české výroby. Diamantový šperk v hodnotě zhruba 300 000 dolarů (asi 7,26 milionu korun) má tvar připomínající siluetu newyorského Manhattanu a pracovalo na něm deset špičkových českých klenotníků a brusičů, sdělili zástupci české společnosti Diamonds International Corporation (DIC).

V Mošnově přistál Antonov An-225 Mrija, největší letoun na světě

Největší letoun světa Antonov An-225 Mrija přistál na Letišti Leoše Janáčka Ostrava v Mošnově na Novojičínsku. Přiletěl pro obrněnou techniku, kterou společnost Excalibur Army posílá do Afriky. Letadlo je dlouhé 84 metrů, jeho křídla mají rozpětí 88,4 metru, prázdný letoun váží 175 tun, jeho maximální vzletová hmotnost, tedy váha včetně nákladu a paliva, činí 600 tun. An-225 existuje v jediném exempláři.

Rybník Jordán v Táboře je po šesti letech obnoven

Jordán byl naposledy vypuštěn před 170 lety. Projekt obnovy nádrže spočíval v jejím odbahnění a vybudování spodní výpusti. Celkem bylo vytěženo téměř 269 000 metrů krychlových usazenin. Jordán vznikl v roce 1492 a je pravděpodobně nejstarší přehradní nádrž v Česku. Vyčištění a oprava rybníka trvaly šest let a do poloviny loňského roku stály téměř 420 milionů korun. Z evropských dotací bylo uhrazeno 302,4 milionu korun, z rozpočtu Státního fondu životního prostředí 18 milionů korun a zbytek doplatilo město Tábor.

Přemyslovské insignie byly převezeny do Českých Budějovic

Originály pohřebních insignií Přemysla Otakara II. byly převezeny z Pražského hradu na českobudějovickou radnici. Vernisáž byla součástí zahájení oslav 750. výročí od založení města. Svou historii píše od roku 1265, kdy ho založil právě český král Přemysl Otakar II. jako oporu své moci proti rozvětvenému a vlivnému šlechtickému rodu Vítkovců. Pohřební insignie – královská koruna, žezlo a jablko, byly vyrobeny na příkaz českého krále Václava II., syna Přemysla Otakara II., v roce 1296, nejspíše ve zlatnické dílně benediktinského kláštera v Praze-Břevnově pro účely slavnostního církevního pohřbu krále železného a zlatého v bazilice svatého Víta na Pražském hradě.

Česká národní banka vydala k tomuto jubileu pamětní mince. Organizátoři chystají během roku desítky akcí.

Loosovy interiéry v Plzni mohou být v seznamu Evropského dědictví

V národním kole o nominaci do seznamu Evropského dědictví se v konkurenci hradu Karlštejn a Arcidiecézního muzea v Olomouci prosadily Loosovy interiéry v Plzni. Národní porota, která rozhodla jednohlasně, ocenila kvalitu zpracování přihlášky, která představila interiéry nejen jako turistický produkt, ale zároveň jako místo vhodné pro využití v oblasti vzdělávání a kultury. O tom, zda Loosovy interiéry v Plzni označení Evropské dědictví opravdu získá, rozhodne v Bruselu na přelomu roku třináct nezávislých odborníků jmenovaných Evropským parlamentem, Evropskou radou, Evropskou komisí a Výborem regionů roku.

V ČR je 19 krytých dřevěných mostů, jednomu hrozí zánik

V Česku je podle dostupných informací už jen devatenáct dřevěných mostů krytých střechou a většina z nich díky provedeným opravám stále slouží veřejnosti. Hrozí však, že se počet těchto unikátních lávek sníží. Most v Bystré nad Jizerou na Semilsku je totiž v havarijním stavu a obec není schopna ho z vlastních zdrojů zachránit. Ještě nedávno to platilo i pro historický most v Lenoře, obec ale získala dotaci a zrekonstruovala ho. Některé ze stávajících dřevěných lávek v minulosti zničilo bombardování za druhé světové války, požár nebo povodeň a obce je poté nahradily kopie. Zcela obnoven byl mimo jiné most, který od 14. století stál v Radošově na Karlovarsku a v minulém století ho zničil požár.

Zřejmě nejstarší dochované dřevěné mosty se střechou jsou na Brněnsku a Chrudimsku. Most přes Svratku v Černvíru leží nedaleko hradu Pernštejn a byl vyroben v roce 1718 z jedlového dřeva. Obec nechala technickou památku před pěti lety s pomocí kraje opravit. Most v obci Kočí byl postaven v roce 1721 a vede k dřevěnému gotickému kostelu, který nechala postavit na konci 14. století královna Žofie.

Produkce máku loni vzrostla, plochy se letos dál rozšíří

Produkce máku v Česku loni vzrostla téměř o 80 % na 24 665 tun, vyplývá z údajů Českého statistického úřadu. Česko je největším pěstitelem potravinářského máku na světě a Češi jsou jeho největšími jedlíky. Domácí pěstitelé však čelí dovozům levných technických máků, které někteří překupníci přimíchávají do makových směsí. Zhruba 80 % máku se vyváží. Největším odběratelem českého máku je Rusko před Rakouskem, Ukrajinou, Polskem a Slovenskem.

Vinaři z ČR vezou z Paříže 30 medailí z toho šest zlatých

Vinaři z České republiky vezou z jedné z nejprestižnějších světových soutěží Vinalies Internationales z Paříže třicet medailí. Je to o čtyři více než loni. Šest medailí je zlatých, zbytek stříbrné. Vyplývá to z tiskové zprávy Národního vinařského centra. Letos soutěžilo více než 3 500 vín, z toho 107 z ČR.

Do Třebíče se po 30 letech vrací festival Nezvalova Třebíč

Do Třebíče se po třiceti letech vrací festival oslavující poezii a slovesnou tvorbu Nezvalova Třebíč. Městská knihovna festival pořádá ke 130. výročí svého založení a 115. výročí narození Vítězslava Nezvala. Jeho součástí budou čtení literárních děl, koncerty, výstavy i odborná konference. Novinářům to řekla ředitelka městské knihovny Marie Dočkalová. Festival potrvá od 20. března do 2. dubna. Na zahajovací Noci s Vítězslavem Nezvalem se návštěvníci mimo jiné dozvědí výsledky celostátní literární soutěže. Festival Nezvalova Třebíč se bude podle Dočkalové pořádat v pětiletých intervalech.

Vysoká pec v Dolních Vítkovicích bude mít novou atrakci

Součástí vysoké pece v ostravské Dolní oblasti Vítkovice bude od května nová atrakce. Právě nyní se tam dokončuje více než dvacetimetrová prosklená válcová nástavba, jejíž součástí bude vyhlídková terasa, klub či kavárna. Jedna z hlavních dominant Ostravy tak bude nejvyšším geografickým bodem ve městě a návštěvníci se po okolí budou moci rozhlédnout z výšky téměř 80 metrů.

Vojenský ústřední archiv sídlí místo Invalidovny nově v Ruzyni

Ministr obrany Martin Stropnický (ANO) slavnostně otevřel novou budovu Vojenského ústředního archivu v Praze. Do zrekonstruovaného objektu v areálu kasáren v Praze-Ruzyni se archiv přestěhoval z historické budovy Invalidovny v Karlíně, kterou v roce 2002 poničily povodně a poškodily tam velkou část sbírek. Právě po záplavách před třinácti lety, které v Invalidovně zatopily na 30 000 kartonů archiválií, bylo rozhodnuto o přesunu archivu do bývalého vojenského gymnázia v areálu kasáren 17. listopadu. Jeho rekonstrukce pro potřeby skladování archivních materiálů vyšla podle ministerstva obrany na zhruba 393 milionů korun. Samotné stěhování sbírek loni stálo asi 18 milionů korun.

Podle ředitele archivu Josefa Žikeše bude nová budova poskytovat badatelům veškerý komfort jako jiné moderní archivy. Historici tu mají k dispozici 24 kilometrů archivních materiálů k celým československým a českým vojenským dějinám od první světové války až po současnou dobu. Mezi archiváliemi je podle Žikeše i mnoho z těch, které byly v roce 2002 zatopeny. Žikeš představil také čtyři nové archivní národní kulturní památky, které byly podle něj naposledy vyhlášeny před padesáti lety. Nové odborná komise mezi výjimečné historické materiály zařadila dokumenty týkající se operace Anthropoid, jejíž účastníci v roce 1942 provedli v Praze atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha, či roty Nazdar a České družiny za první světové války.

Nová budova Vojenského ústředního archivu nese jméno významného vojenského archiváře Vojtěcha Fejla, který archiv vedl od konce padesátých let do začátku sedmdesátých let minulého století. Připomíná ho i pamětní deska, kterou na budově Stropnický odhalil.

Počet padělků bankovek a mincí loni stoupl o 2 331 na 5 461

V České republice bylo loni zadrženo 5 461 kusů padělaných a pozměněných bankovek a mincí všech měn, což je meziroční nárůst o 75 procent. Nejčastěji byly padělané zahraniční bankovky a mince, meziročně jejich počet stoupl o 1 978 na 3 063 kusů. ČNB to oznámila v tiskové zprávě. Padělků české měny bylo loni v ČR zadrženo 2 398 kusů, což je meziroční nárůst o 353 kusů. Nejčastěji padělané jsou dlouhodobě tisícičkoruny a pětisetkoruny, většinou se staršími bezpečnostními prvky. Celková hodnota zadržovaných padělků v českých korunách loni činila 2,22 milionu korun, předloni to bylo 1,89 milionu korun.

V Berouně otevřelo muzeum keramiky

V Berouně je nově muzeum keramiky, které vzniklo rekonstrukcí historického domu z 19. století v Zámečnické ulici. Muzeum představuje berounskou keramiku od nejstarších nálezů až po současnost. Nechybí ani současná keramická tvorba a keramická dílna, v zahradě by mohla výhledově vzniknout galerie pod širým nebem. Berounští hrnčíři se proslavili svou tvorbou už na počátku 14. století.

Češi v cizích jazycích rozumí textům, ale příliš nekomunikují

Jednoduchým psaným textům alespoň v jednom cizím jazyce s výjimkou slovenštiny rozumí bezmála tři čtvrtiny Čechů. Pokud ale mají aktivně komunikovat, je situace výrazně horší. Jen třetina respondentů v průzkumu společnosti STEM pro agenturu CzechInvest uvedla, že mluví plynně nebo aktivně anglicky. V případě němčiny to byla pětina, u ruštiny 13 %. Největší skupina lidí (42 %) uvedla, že jednoduchému textu rozumí jen v jednom cizím jazyce. Dva jazyky zná zhruba čtvrtina, vyšší počet jazyků 6 % respondentů. Jazykové znalosti mají nejlepší lidé v Praze a Olomouckém kraji. Průzkumu STEM se v květnu a červnu loňského roku zúčastnilo 2 641 lidí od 18 do 59 let.

Policejní pohádky jsou úspěšné, chystá se dotisk 30 000 kusů

Moravskoslezská policie vydala před časem knihu pohádek pro děti, která slaví úspěch. Zájem mají školy, knihovny i laická veřejnost. Autorem šestnácti pohádkových příběhů s kriminální zápletkou i následným poučením je představa ostravského okresního soudu Roman Pokorný. Pro něj to je první kniha, kterou napsal. „Nikdy předtím jsem v sobě něco takového neobjevil,“ uvedl. Při psaní vycházel ze svých osobních zážitků i ze soudní praxe. „V příbězích odkazují na klasická pravidla. Například na to, že se nemá krást či lhát,“ doplnil. Dějem příběhů provází děti policista Honzík a soudce, spravedlivý Přemysl.

V Chicagu našli film o lodním neštěstí, v němž zahynulo 220 Čechů

Nečekaný nález objevil náhodou v chicagských archivech student místní univerzity Jeff Nichols. Ve starých filmových záznamech z let první světové války našel obrázky tragické-

ho lodního neštěstí na Michiganském jezeře z roku 1915, při němž přišlo o život 844 lidí. Víc než čtvrtina z nich byli Češi. Firma Western Electric připravila v létě roku 1915 pro své zaměstnance piknik. Chtěla své pracovníky dopravit na druhý břeh jezera do Michigan City v Indianě s pomocí přistavených parníků. Na jeden z nich, SS Eastland, se naložilo 2 500 lidí. Lod' se ještě v přístavišti se pod tíhou výletníků převrátila na bok a nabrala vodu. Pumpy nefungovaly a výsledkem bylo 844 mrtvých, z toho kolem 220 české národnosti. U Western Electric tehdy pracovali tisíce Čechů.

Česko-polská expedice vytvořila námořní rekord u Antarktidy

Česko-polská expedice vytvořila nový námořní rekord a na plachetnici Selma doplula po téměř měsíci plavby až do Velrybí zátoky v Rossově moři u Antarktidy. Jde o vůbec první jachtu, která doplula až tak daleko na jih. Dostala se na 78. stupeň a 43. minutu zeměpisné šířky na jižní polokouli.

Valentýna v ČR slaví čtvrtina mužů, 80 procent by ho zrušilo

Dárek partnerce na svátek svatého Valentýna kupuje čtvrtina mužů a 60 % žen. Téměř čtyři pětiny mužů by přitom oslavy 14. února zcela zrušily, naopak 70 % žen jej chce slavit pravidelně. Vyplývá to z průzkumu společnosti Shop-tet. Obvyklá částka, kterou lidé utratí, se pohybuje kolem 500 Kč. Podle společnosti GfK jsou při koupi valentýnských darů štedřejší na Slovensku, kde je průměrná částka o 200 Kč vyšší.

Nejvřelejší vztah mají Češi stále ke Slovákům

Češi mají z ostatních zemí stále nejlepší vztah ke Slovákům, Francouzům a Švédům. Je to stejné pořadí jako před dvěma roky. Ke Slovákům chová sympatie 90 % dotázaných lidí, k Francouzům 82 % a ke Švédům 78 procent. Na opačném konci zůstávají Írán, Afghánistán a Irák. Vyplývá to z průzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění (CVVM). Pokud jde o další sousední země, k Rakousku chová sympatie 80 % Čechů, což je nárůst o 7 % proti roku 2013. K Němcům 63 %, Poláky má v oblíbě 53 % dotázaných. Sympatie k USA v poslední dvou letech klesly o dva procentní body na 58 procent. K Rusku má dobrý vztah 21 % Čechů, stejně jako k Ukrajině.

Restaurátoři opravují unikátní kolekci vycpaných psů na Bítově

Restaurátoři opravují unikátní sbírku devětačtyřiceti vycpaných psů z hradu Bítov na Znojemsku, která je největší kolekci svého druhu na světě. Vytvořil ji poslední majitel hradu, bezdětný a svobodný baron Jiří Haas. Za první republiky si nechal své čtyřnohé miláčky po jejich smrti vycpat. Bítovská kolekce psů je velkou raritou a turistickým lákadlem. Jsou v ní dogy, kolie, bernardýni či různé ovčáci, stájoví pinčové – toto plemeno již neexistuje. Na vycpaném boxerovi je zase vidět, jak toto plemeno vypadalo před sedmdesáti lety, kdy ještě nebylo vyšlechtěno do současné podoby. Kolekce vycpaných psů barona Haase je zapsaná i v Guinnessově knize rekordů.

Klausová by měla kvůli věku jako velvyslankyně skončit

Velvyslankyně na Slovensku Livia Klausová by měla kvůli služebnímu zákonu na konci roku ve funkci skončit. Napsal to server Echo24.cz. Zákon podle něj obsahuje pasáž, která stanoví horní věkovou hranici pro úředníky na sedmdesát let a manželka bývalého prezidenta Václava Klause loni oslavila jedenasedmdesáté narozeniny. Ministerstvo zahraničí o problému ví a snaží se ho řešit. Kromě Klausové se z velvyslanců věkové omezení zákonem týká šéfky ambasády v Sýrii Evy Filipi. Klausová o situaci podle serveru ví a čeká na výsledek právních rozborů.

Češi odmítají přistěhovalce téměř nejvíc z celé Evropské unie

Češi odmítají přistěhovalce ze zemí mimo Evropskou unii téměř nejvíce ze všech členských zemí. Vyplývá to z posledního výzkumu Eurobarometru, který zadává Evropská komise. Negativnější postoj vůči imigraci ze zemí za hranicemi osmdvacítky už mají jen Lotyš (79%) a tři jihoevropské národy: Řekové, Italové a Kypřané (všichni 75 procent). Slovinci se 74% odmítavých reakcí zaujali stejnou příčkou jako Češi. Čechům ale podle průzkumu téměř nejvíce vadí i občané přicházející z unijních zemí. V průměru všech osmdvaceti členských zemí odmítá imigranty ze zemí mimo EU 57% lidí. Zatímco v Lotyšsku je však proti 79% dotázaných, v tradičně tolerantním Švédsku se příchod cizinců nelíbí jen čtvrtině.

Od roku 2003 zmizelo od silnic nižších tříd 166 000 stromů

Počet vykáčených stromů podél silnic druhých a třetích tříd v Česku stále roste. Od roku 2003 zmizelo z okrajů silnic až 166 tisíc stromů, přičemž silničáři za ně jako náhradu vysázeli necelých sto tisíc stromů. Tvrdí to ekologické sdružení Arnika. K nejhorším patří dlouhodobě podle ekologů kraje Liberecký a Královéhradecký, kde počet vykáčených stromů převyšuje výsadbu více než desetinásobně. Nejlepší situace byla předloni na Pardubicku a Olomoucku, kde se sázelo víc, než kácelo.

Evropským stromem roku 2015 je Dub na fotbalovém hřišti

V ekologické anketě Evropský strom roku byl český zástupce, borovice z Velkých Opatovic u Blanska. Velkoopatovické borovice je 250 let a je rozvětvená tak zvláště, že připomíná sedmihlavou saň. Loni vyhrála titul Strom roku ČR, a proto postoupila do evropské části soutěže. V souboji o nejsympatičtější dřevinu, v němž má své zástupce třináct zemí, se například nacházel Král platanů z Maďarska, vítězný dub z Estonska, rostoucí uprostřed fotbalového hřiště, topol černý ze Španělska ad. Loni získal titul evropského stromu roku jilm z Bulharska.

Byla zahájena instalace expozic v pavilonu pro milánské Expo

Čeští organizátoři začali s instalací expozic v národním pavilonu pro světovou výstavu Expo 2015 v Miláně. Přes pro-

blémy italských pořadatelů čeští organizátoři počítají, že zkušební provoz pavilonu zahájí měsíc před plánovaným otevřením Expa. Rozpočet české účasti je přes 180 milionů korun. Expozice se nazývá *Laboratoř ticha* a bude zahrnovat 12 m² živého lesa, který s pomocí vyspělých technologií návštěvníkům odhalí tajemství světa rostlin. Tématem světové výstavy v Miláně, která začne 1. května a potrvá do konce října, jsou Potraviny pro planetu, energie pro život. Česká republika chce v Itálii prezentovat hlavně své úspěchy ve vědě a moderních technologiích.

Letošní rok bude pro Brno tzv. Rokem smíření

Letošní rok bude v Brně takzvaným Rokem smíření, který má připomenout různými akcemi 70. výročí konce druhé světové války. Lidé si připomenou události s Brnem spojené, dopady války na město a jeho obyvatele. Kromě hlavní myšlenky je záměrem projektu poukázat na kosmopolitní charakter Brna. Do projektu se zapojila různá brněnská muzea, Masarykova univerzita, některá divadla či Filharmonie Brno. Z již plánovaných akcí lze jmenovat například prohlídku míst, která jsou s válkou spojená, jako například Kounicovy koleje, kde nacisté popravovali. Dále se bude jednat o různé výstavy, pietní shromáždění, koncerty či divadelní představení.

Něco o Českých lvích

Plastiky pro vítěze letošního ročníku Českých lvů byly poprvé vyrobeny společností Lasvit. Autorem návrhu sošek, jež mají symbolizovat kužel světla osvětlujícího stříbrnou čočku, je designér Jakub Berdych. Podle autora nová podoba ceny Českého lva odkazuje na tradici klasické tavené skleněné plastiky, která je unikátní svým vnitřním prostorem. „Každá plastika je samostatným originálem. Symbolika filmu se promítá do kužele světla, který míří k zemi a osvětluje stříbrnou čočku s emblémem Českého lva,“ vysvětlil svůj nápad Jakub Berdych. Sklářská a designérská společnost Lasvit má s výrobou skleněných trofejí velké zkušenosti, vyrobila již také například trofeje pro vítěze cyklistického závodu Tour de France.

Společnost je předním výrobcem luxusních světelných konstrukcí, skleněných instalací a kolekcí světél. Její snahou je spojit tradiční české sklářské umění s moderními technologiemi a designy. Její výrobky jsou zastoupeny například v Londýně, Paříži, Moskvě, Los Angeles, Melbourne, Hongkongu nebo Dubaji. V Praze zdobí skleněné plastiky od Lasvitu nákupní centrum Quadrio, kancelářskou budovu Florentinum či Tančící dům. V současné době se Lasvit podílí na přípravě muzea moderního skla ZIBA v centru Prahy, kde bude mít interaktivní expozici světových i domácích autorů.

(mk)

Ve Znojmě začala výstava k výročí Divišova úmrtí

V Jihomoravském muzeu ve Znojmě začala výstava k 250. výročí úmrtí kněze Prokopa Divíše, vynálezce bleskosvodu. Návštěvníci uvidí například jeho originální rukopis z roku 1762 nebo některé dobové přístroje. Znojmská výstava potrvá do 24. května.

Swarowski se stahuje z ČR i z Číny

Rakouská společnost Swarovski patří mezi nejvýznamnější světové producenty křišťálového skla, a tak se její expanze do České republiky jako země s obrovskou výrobní tradicí v tomto oboru jevila jako naprosto logickým krokem. A jako překvapení se nejevilo ani umístění závodu Swarovski v samém centru českého sklářství – v Jablonci nad Nisou. Snaha společností přeměnit se na velkou globální firmu byla zase vyjádřena vybudováním závodu v čínském Ťing-šangu. Nyní je ale všechno jinak – představitelé firmy oznámili, že hodlají uzavřít jak závod v Česku, tak ten v Číně a naopak investovat především do modernizace centrály ve Wattensu v Tyrolsku a také do nové pobočky v městě Subotica v severním Srbsku.

Zdůvodnění tohoto kroku podala společnost Swarovski jen částečně – v Číně prý konkurenční podmínky nedovolují sladit nároky na obchodní etiku a kvalitu s požadavkem pokrytí všech nákladů. Jinými slovy je Čína za současného stavu pro rakouského výrobce šperků a komponentů z křišťálu, brusných a leštících nástrojů, optických zařízení a syntetických drahokamů příliš drahá, pokud nechce sáhnout k méně kvalifikovaným silám nebo riskovat v oblasti bezpečnosti práce. O místo tak přijde asi 200 lidí, kteří pracovali v Ťing-šangu.

Důvod odchodu z České republiky, kde Swarovski zaměstnával v závodech asi pětasedmdesát lidí, však rakouská firma neuvedla a českým médiím se ani nepodařilo získat vyjádření vedení místní pobočky. Samozřejmě svoji roli může hrát klesající poptávka po klasickém křišťálovém skle a výrobků z něj. V posledním období se asi projevil i výpadek v exportu do Ruska, daný velkým oslabením rublu a propadem tamější koupěschopné poptávky. Navíc už možná pracovní kvalifikovaná síla v České republice byla příliš drahá a snad se projevil i její nedostatek. Zatímco v minulosti fungovala v České republice řada sklářských škol, nyní je tento obor na rychlém ústupu a podobně velkým tempem ubývají i sklárny. Odchod firmy Swarovski z Jablonce tak v České republice jenom prohloubí krizi oboru, kterým se severní část země v minulosti proslavila na celém světě. Bohužel se někdy zdá, že z celé slávy českého skla nakonec zbudou jen muzeální ukázky a možná ještě televizní seriál *Synové a dcery Jakuba skláře*.

(MaFr)

Česká spořitelna opět nejziskovější

I když České spořitelně, součást rakouské skupiny Erste Group, roce 2014 ve srovnání s rokem předchozím poklesl zisk o zhruba 3,3 %, uhájila si celkově pozici nejziskovější české banky. Dosáhla neauditovaného zisku ve výši přesahující mírně 15 miliard korun, zatímco Československá obchodní banka (ČSOB) podle neauditovaných výsledků vydělala 13,66 miliardy korun a bronzovou příčku vybojovala Komerční banka, u níž se jednalo o necelých 13 miliard. Pětici nejúspěšnějších pak doplnila ještě UniCredit Bank (ta vykazuje zisk společně se Slovenskem) a další dcera rakouské matky, česká pobočka Raiffeisenbank. Česká spořitelna dokázala udržet na zhruba stejné úrovni jako v roce 2013 provozní zisk a k jejím dobrým výsledkům přispěl i mírný růst úvěrového portfolia o 2,1 procenta. Daří se jí také v podstatě udržovat rozsah příjmu z poplatků

a provizí, i když u klasických bankovních služeb se objem těchto peněz přece jen snižuje. Na druhé straně rostou příjmy instituce z investičních fondů. Zároveň Česká spořitelna sáhla k nepopulárnímu kroku a mnohé poplatky oproti minulosti zvýšila, a to nikoliv o zcela zanedbatelné částky.

I když to samozřejmě vede k určitému odlivu klientů, nadále zůstala největší českou bankou podle počtu klientů. Svoji roli přitom jistě hraje skutečnost, že jde o finanční ústav, jehož případný pád by měl nedozírný dopad na celé české hospodářství, a proto prakticky nepřichází v úvahu. Navíc velkou část zákazníků tvoří velmi konzervativní drobní klienti, kteří své prostředky ukládají do České spořitelny již dlouhé desítky let a činili tak dávno před rokem 1989. U nich se nedá předpokládat, že snadno vymění Českou spořitelnu za jednu z nově vzniklých moderních bank, zakládajících si na převedení prakticky celého provozu na internet. Nicméně i klienti České spořitelny se pomalu tomuto trendu přizpůsobují a internetové bankovníctví jich má zavedeno stále více, což pochopitelně vede k poklesu celkové sumy vybrané na poplatky.

K dobrému výsledku banky v České republice významně přispěl i pokles provozních nákladů o 2,7 procenta, který je dán především již zmíněnou modernizací provozu. Jestliže ale Česká spořitelna i za rok 2014 vykázala velmi slušný zisk, celá rakouská finanční skupina Erste Group Bank za loňský rok vykázala značnou ztrátu ve výši 1,44 miliardy eur a její provozní výnos poklesl o 1,7 procenta. Podle předsedy představenstva Erste Group Bank Andrease Treichla za tím stojí především velké problémy a celkově nejistá situace v Rumunsku a vlastně již tradičně problémy s úvěry v cizích měnách, respektive s jejich splácením v Maďarsku.

Naopak v dalších zemích, včetně České republiky, se celé skupině dařilo hospodařit úspěšně. Obecně lze říci, že právě Česká spořitelna je stále pro rakouskou skupinu jedním ze slepic snášejších zlaté vejce a je i jakýmsi ostrůvkem jistoty i v dobách, kdy některé trhy zejména na Balkáně sužuje velká nejistota a nepříznivý politický i ekonomický vývoj. Vedení Erste Group Bank však věří, že v roce 2015 se do černých čísel vrátí celá skupina a odůvodňuje to zejména výsledky posledního čtvrtletí loňského roku, kdy dosáhla zisku 42 milionů eur, přestože v předchozím období se její ztráta vyhoupla na 554,2 milionu eur. Podle A. Treichla šlo o jakýsi bod zlomu, který dokazuje, že dříve přijatá tvrdá opatření začala naplno fungovat.

Česká spořitelna si s velkou pravděpodobností dobrý zisk udrží i v letošním roce. Musí však počítat se stále rostoucí dravou konkurencí nových bank, které lákají klienty mimo jiné na účty, z nichž se neplatí žádné poplatky. Na druhé straně ale tyto nové finanční ústavy většinou negenerují v prvních letech své existence žádný zisk a mnohé dokonce propadly hluboko do červených čísel. Jen velmi silní investoři dokážou toto období přestát a umožnit tak novému ústavu, aby plně rozvinul svůj potenciál. Není vyloučeno, že přinejmenším některé menší banky z českého trhu v nejbližším období zmizí, protože jejich investorům prostě již definitivně došla trpělivost. Současný hospodářský růst však dává bankám řadu jiných příležitostí jak vydělat peníze než se je snažit vytáhnout z kapsy klientům prostřednictvím různých poplatků a provizí.

(MaFr)

Ahold v ČR zvýšil tržby po převzetí Intersparu

O odchodu rakouského řetězce Spar/Interspar z České republiky v minulém roce jsme v časopise poměrně zevrubně informovali. Jeho provozovny přebírá jeden z nejsilnějších hráčů na českém maloobchodním trhu, nizozemský Ahold, který provozuje síť supermarketů a hypermarketů pod názvem Albert. V průběhu roku 2014 změnilo svou značku z Intersparu na Albert celkem čtrnáct supermarketů a zbytek z celkem devětačtyřiceti provozoven včetně hypermarketů se dočká v průběhu roku letošního. Nicméně jejich tržby už jsou připočítány k výsledkům za řetězec Albert, a i proto celkový objem tržeb řetězce za poslední čtvrtletí roku 2014 stoupl v meziročním srovnání o výrazných 32,6 % na celkem 433 milionů eur.

Ahold se akvizicí stal jedničkou na českém trhu s podílem zhruba ve výši 21 procent. Za tuto expanzi však samozřejmě nizozemská firma musela zaplatit náležitou cenu. Její základní provozní marži ve výši 1,2 % za loňský rok významně poznamenala započítaná ztráta z prodejen Interspar v celkové hodnotě 12 milionů eur. A společnost ve své zprávě zároveň přiznala, že akvizice sítě Spar/Interspar bude mít negativní vliv i v roce letošním. Jednorázový náklad s akvizicí v roce 2015 údajně dosáhne sumy kolem 40 milionů eur. Ovšem již v roce 2016 se naopak výrazné rozšíření sítě má projevit jako důležitý pozitivní faktor.

V každém případě nyní síť Albert může těžit i z obnoveného nákupního apetitu Čechů – statistika ukázala, že maloobchodní obrat rostl výrazně nejen v prosinci loňského roku, ale i v lednu 2015, a to ve většině segmentů, včetně potravinářství a drogerie, tedy sortimentu supermarketů a hypermarketů. Ovšem právě ceny potravin stejně jako v jiných evropských zemích v meziročním srovnání klesají, k čemuž přispěla mimořádně dobrá úroda v roce 2014, takže s nějakým dramatickým růstem marží v letošním roce řetězec nemohou počítat. Pokud však se udrží dobrá nálada mezi kupujícími po celý rok, budou spokojeny určitě i se stávajícími procenty.

Přesto však nelze vůbec vyloučit, že se počet řetězců působících v České republice v nejbližší době dále zredukuje. Hodně se hovoří především o možném stažení britské společnosti Tesco nejen z ČR, ale i ze Slovenska a dalších středoevropských států. Tesco se v současnosti potýká s velkými hospodářskými problémy a v České republice již některé problematické provozovny uzavřela. Vedení britské firmy však alespoň prozatím zprávy, že by měl tento řetězec následovat Interspar, odmítl potvrdit. To však vedení Intersparu odmítalo do poslední chvíle rovněž.

(MaFr)

Rakouští potravináři míří do ČR

I když má Česká republika již dnes mimořádně hustou síť různých stánků s občerstvením, fastfoodů, kaváren a dalších podobných zařízení, chystají se k expanzi na jejím území různé další řetězce včetně těch rakouských. Velké plány má například rakouská síť stánků s tradičními tyrolskými specialitami Tiroler. Ta nabízí špek, klobásy, sýry, víno nebo med již od roku 1986, ale pouze v Rakousku a Německu. To by se mělo nyní změnit – společnost Tiroler vidí v České republice velký potenciál. Láká nejenom blíz-

kostí rakouskému trhu, ale především kvůli velmi podobným zvyklostem, zájmům a poptávce českých zákazníků ve srovnání s těmi rakouskými. Firma už jedná s partnerem, který by síť Tiroler v České republice provozoval na základě franšizové dohody. Zároveň si poptávku a zájem potenciálních klientů otestovala již před Vánoci na farmářských trzích v pražské čtvrti Dejvice.

Pokud se expanze firmy Tiroler do České republiky vydaří, chce vedení společnosti zvážit i proniknutí na další trhy v regionu střední Evropy, tedy na Slovensko, do Maďarska, Polska, Slovinska nebo Chorvatska. V ČR se však bude muset síť Tiroler vyrovnat nejenom s dosavadní konkurencí, ale i dalšími zahraničními řetězci, které se zde chtějí nově usadit. Jde například o slovenskou fastfoodovou síť Mr. Kebab, která přitom i na samotném Slovensku má pouze dvě provozovny ve východoslovenských Košicích. Plánuje však další pobočku v Košicích a franšizovou prodejnu v Bratislavě. Mr. Kebab nabízí, jak název napovídá, především kebaby, ale v jeho nabídce jsou i např. bramboráky nebo kuřecí nugety. Šéf řetězce věří, že na Slovensku rychle vznikne kolem dvaceti provozoven, expanzi zatím brzdily spory o značku v Maďarsku a Thajsku, kde se celý koncept snažili okopírovat potenciální franšizanti, kteří se pak neměli k zaplacení poplatků. I v České republice představitelé Mr. Kebab počítají s asi dvaceti pobočkami, které by to mohly vyrůst do pěti let.

Prostřednictvím nabídky franšizových licencí se však hodlá do České republiky proboujet i síť vídeňských pekáren Anker, která se už dokázala prosadit na slovenském trhu, kde svoji prodejnu otevřela v roce 2013. Dalším silným hráčem na gastronomickém trhu v České republice by se mohla stát proslulá kalifornská síť Tutti Frutti Frozen Yogurt, která v současnosti působí již ve osmačtyřiceti zemích po celém světě. Nabízí zase ve shodě se svým názvem řadu druhů mražených jogurtů, k nimž nabízí různé polevy. Na jejich produktech si pochutnávají nejen lidé v Rakousku, Německu, Francii, Švýcarsku, Itálii, Španělsku, ale i např. v Maďarsku. Pobočky však najdeme i v řadě států Jižní Ameriky či Asie (včetně např. Afghánistánu).

V oblasti kaváren zase hodlá zamíchat Českým trhem americký řetězec PJ's Coffee z jižanského New Orleansu fungující od roku 1978. V USA provozuje celkem pětadesát kaváren a v České republice se chce prosadit především vysoce kvalitní kávou ze zrn Arabicy. V České republice již působí americký řetězec Starbuck's proslulý rovněž svojí kávou, podle mnoha zákazníků však kvalita kávy v něm nabízené pokulhává za nápoji nabízenými ve stejné síti v některých dalších zemích, např. v Německu. V tom ostatně spočívá obecně nebezpečí franšizových obchodů – místní podnikatelé v řadě případů nedokážou udržet kvalitu původního originálu.

Ale někdy i místní pobočky řetězců a velcí světoví producenti potravin se snaží ušetřit na surovinách, aby na trzích v bývalém východním bloku udržely nízké ceny. V minulých letech v České republice, na Slovensku i v dalších státech proběhla řada testů, které ukázaly, že se výrobky proslulých značek např. Coca-coly nebo čokolády Milka výrazně kvalitativně liší na tamějších trzích od nabídky týchž značek v zemích staré patnáctky. Firmy to sice občas obhajovaly údajnými jinými spotřebitelskými preference-mi, ale ve skutečnosti šlo jednoznačně o snahu ušetřit. To ale samozřejmě pověst těchto značek v ČR, na Slovensku,

v Polsku či Maďarsku dlouhodobě poškozují a podobně může nevhodná franšíza do budoucna ohrozit i značky řetězců. Zisky dosažené šetřením na surovinách tak mohou přijít v delší perspektivě velice drahé. Doufejme, že nic takového nepostihne ani společnost Tiroler, ani pekárny Anker a rakouská gastronomie bude mít i nadále v České republice skvělý zvuk.

(MaFr)

Český prezident kontra Česká národní banka

I na počátku letošního roku se hodně mluví o politice České národní banky, jejíž důležitost ukázala intervence proti koruně v listopadu 2013. Vedení cedulové banky se s jedinou výjimkou skládá z lidí jmenovaných předchozí hlavou českého státu Václavem Klausem, a proto nepřekvapí, že se vesměs jedná o přesvědčené odpůrce zavádění eura. Existenci samostatné české koruny využívají i jako jeden ze základních nástrojů své finanční politiky. Má jim pomáhat především při naplňování inflačního cíle, který je nyní stanoven na 2 % ročně. Přitom většina členských států Evropské unie naopak již nějakou zápolí s deflací a Česká republika se jí zatím vyhýbala jen velmi těsně. Čeští centrální bankéři proto opakovaně uvedli, že pokud bude hrozba deflace v ČR trvat, mohou opět sáhnout k dalšímu oslabení koruny vůči euru. To na počátku roku vedlo k poměrně razantnímu oslabení české koruny vůči euru, což ale zase vyvolalo kritickou reakci veřejnosti, ale i politických špiček i některých ekonomů. Situace se poměrně rychle zase uklidnila, ale při každém přiblížení se kurzu eura k hodnotě 27 korun už zdvihají členové bankovní rady varovně prst a připomínají, že jsou odhodláni ve svém závazku vytrvat až do konce roku 2016.

Podporuje je přitom zejména silná lobby exportního průmyslu i stávající ministr financí za hnutí ANO, miliardář Andrej Babiš, který jako vlastník obří zemědělsko-potravinářské skupiny Agrofert rovněž vítá levnou korunu, díky níž se snadněji prosazuje na zahraničních trzích, a naopak hájí svou domácí produkci před polskou a jinou konkurencí. Na druhé straně se ovšem bouří zbytek veřejnosti, která své příjmy získává v korunách, a tématu se chopil také stávající český prezident Miloš Zeman. To samozřejmě má nezanedbatelný význam – právě prezident totiž členy bankovní rady České národní banky jmenuje, aniž by do toho mohl zasahovat jakýkoliv jiný orgán. Miloš Zeman opakovaně stávající Českou národní banku ostře kritizoval za intervenci, ale především za euroskepticismus. Zároveň prohlásil, že v budoucnu jmenuje pouze takové členy bankovní rady, kteří podobnou chybu, jakou bylo podle něj oslabení české koruny, už neudělají. Naopak si přeje, aby centrální bankéři více usilovali o přijetí eura Českou republikou.

Současný guvernér České národní banky Miroslav Singer, jehož mandát vyprší v polovině příštího roku, prezidentův názor velmi razantně zpochybnil a ve svých blížících se pokusil vysvětlit, proč podle něj by vstup do eurozóny České republiky spíše uškodil. Podpořili ho i někteří další členové bankovní rady, zejména ti, kteří jsou vnímáni jako klíčoví tvůrci stávajícího trendu centrální banky. V souvislosti s razantností prezidentova prohlášení se také začaly více ozývat hlasy na politické scéně, že by parlament mohl prezidenta o jeho výsostnou roli při jmenování bankovní rady připravit.

V současnosti se chystá úprava české ústavy, která má mimo jiné omezit prezidentské pravomoci. Původně se sice při přípravě přímých voleb prezidenta hovořilo naopak o možnosti, že by hlava státu naopak získala silnější mocenské postavení, což údajně vyplývá z její vyšší legitimacy. Nyní často totiž komentátoři právě díky kontroverzní postavě zvoleného prezidenta požadují pravý opak. Sám prezident projevil přání, aby nadále nejmenoval vysokoškolské profesory, to však zase odmítá akademická obec. Ta totiž vnímá jmenování profesorů prezidentem jako výraz prestiže vysokých škol. O jednu z nejvýznamnějších pravomocí prezidenta, které se rozhodně vzdát nechce, tedy o již zmíněné jmenování členů bankovní rady České národní banky a jejího guvernéra, se rozpoutala rozsáhlá diskuse mezi novináři i ekonomy. Doporučován je především model, kdy by se na výběru členů bankovní rady důležitým způsobem podílela horní komora českého parlamentu – Senát. Do něj se volí většinovým způsobem a dlouhou dobu byl jednoznačně v rukou pravice. To se sice v posledních letech změnilo a nejsilnější stranou v Senátu je sociální demokracie, ale dá se očekávat, že v budoucnu v něm zase mohou převážit pravicové síly. Senát jako relativně nový prvek v politickém systému má relativně omezené pravomoci a především nemůže nijak zasáhnout do tvorby státního rozpočtu. Podílem na jmenování členů vedení České národní banky by tak výrazně rozšířil svůj vliv na formování hospodářství. Na druhé straně, i když se původně hovořilo o tom, že v českém Senátu budou dominovat osobnosti a nikoliv politické strany, s výjimkou několika zámožných excentriků schopných si samostatně financovat volební kampaň v něm hraje hlavní roli i nadále politická sféra. Senát by tak jen těžko mohl přispět k odpolitizování výběru členů bankovní rady, která přitom má být maximálně nezávislá. Navíc ústavní změny se prosazují jen poměrně obtížně a zdlouhavě a je pro ně potřeba získat souhlas širokého spektra politických stran zastoupených v parlamentu.

Podle většiny analytiků tak nakonec pravděpodobně omezení prezidentských pravomocí v oblasti České národní banky nebude ani oficiálně navrženo. Zcela vyloučit se to však nedá. V každém případě prezident Zeman jasně formuloval, koho hodlá jmenovat guvernérem banky. Nejedná se o žádné překvapení – prezident na funkci počítá s nynějším členem bankovní rady, bývalým ministrem financí a úřednickým premiérem Jiřím Rusnokem. Nicméně touto kandidaturou Miloš Zeman poněkud zpochybňuje svoji rozhořčenou kritiku intervencí národní banky proti kurzu koruny. Jiří Rusnok je totiž v době jejich zavedení ještě jako dosluhující premiér výslovně podpořil. V současné době se sice k této otázce nevyjadřuje, ale rozhodně své názory neodvolal. Naopak jednoznačně a dlouhodobě podporuje Rusnok vstup země do eurozóny. Samozřejmě si ale uvědomuje, že jde o složitý proces, který potrvá několik let a jako dobu možného přijetí eura v České republice uvádí opatrně jako vůbec nejbližší možný termín rok 2020.

V každém případě bude moci prezident zasáhnout do personálního složení vedení České národní banky až v polovině příštího roku, kdy vyprší již zmíněný mandát stávajícího guvernéra Miroslava Singera. Tomu bude končit již druhý mandát, takže bude muset z vedení v každém případě odejít. Na základě jakých parametrů bude Miloš Zeman vybírat jeho nástupce a nástupce několika dalších

členů bankovní rady, jimž v dohledné době rovněž vyprší mandát, se ve skutečnosti teprve ukáže. Stojí za zmínku, že další svou velkou úlohu, tedy navrhování členů Ústavního soudu ČR, plní prezident až překvapivě dobře a postupuje v ní se značnou opatrností a umírněností. Členy Ústavního soudu však nakonec na základě návrhu prezidenta volí Senát, na nějž tedy prezident musí brát ohled. S problematickým jménem totiž může narazit a také naráží – do funkce se mu nepodařilo přes Senát několik kandidátů prosadit. U bankovní rady prezident dosud nijak podobně limitován není. Ovšem i jediný jím jmenovaný člen bankovní rady, víckrát jmenovaný Jiří Rusnok, má pověst schopného finančníka, respektovaného i v odborných kruzích. Pravicová opozice sice prohlašuje, že by jako guvernér národní banky byl prezidentovým povolným nástrojem a nezávislost české cedulové banky by přišla vniveč, ale dosavadní Rusnokovo chování naznačuje, že má na řadu otázek své názory a dokáže na nich trvat. Je proto možné, že se Miloš Zeman i k úkolu jmenovat členy bankovní rady postaví daleko rozumněji, než jeho četní oponenti z řad politiků i novinářů očekávají. Na druhé straně by v tom případě prezident musel potlačit svou takřka neovladatelnou touhu okolí dráždit a provokovat.

(MaFr)

Domácnostem loni začaly růst příjmy, měsíčně se zvýšily v průměru o 369 Kč

Domácnostem loni začaly růst příjmy, měsíčně si polepšily v průměru o 369 korun na osobu. Rodinám s dětmi přibýlo zhruba 600 korun na jednoho člena, mírně vyšší růst vykázaly i domácnosti důchodců. Vyplývá to ze statistiky rodinných účtů zveřejněných Českým statistickým úřadem. Výdaje domácností loni také rostly, avšak pomaleji než příjmy. Průměrná domácnost loni hospodařila s příjmy 12 912 korun měsíčně v přepočtu na jednoho člena. Rodiny s dětmi mohly počítat s 11 471 korunami, což bylo meziročně o 607 korun více. Domácnosti důchodců si polepšily v průměru o 71 korun, což odpovídá průměrným měsíčním příjmům 12 197 korun na osobu. Pětinu peněz domácnosti utratily za jídlo a pití. Další pětinu výdajů spolky náklady spojené s bydlením, zejména nájemné, energie, teplo a voda. Desetina výdajů připadla na dopravu, další desetina na dovolenou a kulturu. Například důchodcům z rodinného rozpočtu ukrojily náklady na bydlení 28 % financí a potraviny 24 procent. U rodin s dětmi šlo na jídlo a pití 19,5 % financí a na bydlení 17,6 procenta.

Bakala v dubnu odejde z představenstva NWR

Podnikatel Zdeněk Bakala odstoupí na dubnové valné hromadě z představenstva těžební společnosti New World Resources (NWR), která je majitelem černouhelné firmy OKD. Ozámila to NWR na své webové stránce.

Firma Agrofert si stěžuje na několik reportáží České televize

Firma Agrofert vlastněná ministrem financí a šéfem hnutí ANO Andrejem Babišem si stěžuje na několik reportáží České televize (ČT), kde podle stížnosti ČT tvrdí, že Babiš je ve střetu zájmů a že podnik díky jeho vlivu získal posta-

vení, které by jinak neměl. Ani jedno není podle Agrofertu pravda. Babiš řekl, že Agrofert má na stížnost právo. Autoři reportáží si za nimi stojí. Stížnost Babišovy firmy tvrdě kritizují členové opozičních i vládních stran. Premiér a šéf ČSSD Bohuslav Sobotka míní, že ČT by se stížností Agrofertu neměla nechat vyvést z míry. Ředitel ČT Petr Dvořák uvedl, že televize reportáže standardní cestou prověří a konečné slovo bude mít Rada ČT. Babiš uvedl, že „snad každý ví“, že v ČT jsou někdy manipulované reportáže.

Ženy mají o 23 % nižší průměrnou mzdu a o 17 % nižší plat než muži

Ženy v Česku mají o 23 % nižší průměrnou mzdu než muži. Medián neboli střední hodnota výdělku mužů a žen se pak liší o pětinu. Ve službách státu a ve veřejném sektoru jsou rozdíly o něco nižší než v privátní sféře. Ženy vydělávají průměrně o 17 % méně, medián mají o 12 % nižší. Vyplývá to z údajů informačního systému o průměrném výdělku ministerstva práce. Asociace žen Business & Professional Women (BPW) uvedla, že ženy tak musejí pracovat o 2,5 měsíce déle než muži, aby dosáhly na mužský roční výdělek. Podle statistiků je za rozdílem to, že ženy působí v hůře placených profesích a odpracují méně hodin.

Karlovarské minerální vody kupují firmu, která je jedničkou na maďarském trhu minerálek

Karlovarské minerální vody (KMV) vstupují do Maďarska. Odkoupí společnost Kékkúti Ásványvíz Zrt., která je jedničkou na tamním trhu minerálek. Společnosti cenu nezveřejnily. Kékkúti Ásványvíz Zrt. zaměstnává 110 lidí, jejichž místa plánuje KMV zachovat v plném rozsahu. Historie společnosti Kékkúti sahá do počátku 20. století, kdy roku 1907 začala stáčet minerální vodu, která od roku 1921 nese název Theodora. Karlovarské minerální vody jsou největším výrobcem minerálních a pramenitých vod v České republice a v regionu střední a východní Evropy. Své produkty vyváží do více než dvaceti zemí a zaměstnávají 750 lidí.

Škoda očekává nárůst prodeje Superbu o 25 procent

Škoda čeká od nového Superbu o 25 % vyšší prodeje než u předchozích dvou generací. Těch prodala od roku 2001 celkem 700 000 vozů. Při světové premiéře třetí generace Superbu to uvedl předseda představenstva Škody Auto Winfried Vahland. Nová generace Škody Superb se začne prodávat na konci prvního pololetí včetně vrcholné verze Laurin & Klement, kombi přijde na podzim.

Čeští vědci postoupili ve výzkumu rakoviny střev a konečníku

Čeští vědci zjistili jeden z mechanismů, proč chemoterapie nemusí účinkovat na pacienty s rakovinou střev a konečníku stejně. Příčinou může být rozdílná schopnost opravy DNA, která brání organismus proti cizorodým prvkům včetně léků. Výzkum přispěl k tomu, že se v budoucnu bude moci tato nemoc léčit individuálněji a pacienti nebudou muset dostávat zbytečně vysoké dávky cytostatik nebo záření, řekl molekulární epidemiolog Pavel Vodička z Ústavu experimentální medicíny Akademie věd ČR. Vědci studovali dynamiku opravy DNA v krevních buňkách stovky pacientů s nádory tlustého střeva a konečníku v době diagnózy, po ukončení terapie (šest měsíců) a po dalších šesti měsících. Rakovina tlustého střeva patří mezi nejčastější diagnózy rakoviny v Česku. Úmrtnost je vysoká, protože je často diagnostikována ve vyšších stádiích rozvoje onemocnění. V ČR je ročně zjištěno onemocnění u zhruba 8 000 lidí, 4 000 na něj zemře.

Domácí test ukáže, zda pacient potřebuje antibiotika

Při rozhodování, zda s teplotou a bolestí v krku navštívit lékaře, pomůže domácí test, který z kapky krve z prstu ukáže do pěti minut, jestli člověk potřebuje antibiotika. Hladinu tzv. c-reaktivního proteinu (CRP) zjišťují v ordinacích praktičtí lékaři u dětí i dospělých, nově je možné si test udělat doma. Test prodávají lékárny bez lékařského předpisu, balení se dvěma sadami za 285 korun. Vysoké hodnoty CRP ukazují bakteriální zánět, který se léčí antibiotiky. Nízké hodnoty potvrzují virovou infekci, na ni antibiotika nezabírají. C-reaktivní protein je bílkovina, která se vylučuje v organismu při větším zánětu.

Čeští a austrálští vědci zjistili, proč mohou buňky tvořit nádory

Čeští, austrálští a novozélandští vědci zjistili, co potřebují rakovinné buňky k tomu, aby vytvářely nádory, rychle se množily a snadněji překonávaly nepříznivé podmínky. Objev může podle molekulárního biologa Jiřího Neužila z Griffithovy univerzity v Austrálii a pražské Akademie věd ČR přinést i nový pohled na důležité aspekty buněčné biologie, řekl ČTK. Vědci zkoumali mitochondrie, což jsou energetická centra v buňkách, jakési buněčné „mikroelektrárny“ zodpovědné za tvorbu energie. Mitochondrii může být v buňce i několik set. Za průlomový objev považují vědci to, že mitochondrie mohou samy přecházet z buňky do buňky, a tím umožnit vznik nového nádoru. To dosud podle nich nikdo nezjistil. Vědci v laboratořích vyrobili pokusné nádory. Jejich buňky vnesli podkožně experimentálním myším. Když mitochondrie ztratí svou DNA, nemohou se rakovinné buňky dále množit. Výzkum funkce nádorové buňky, který by v budoucnu mohl přispět k léčbě rakoviny, zveřejnil prestižní časopis *Cell Metabolism*.

Pálivé papričky tlumí chronické bolesti, zjistili čeští vědci

Receptory pro kapsaicin, který je obsažen v chilli papričkách a je zodpovědný za jejich pálivou chuť, tlumí bolest. Pomáhají zejména u chronických bolestí. Zjistili to vědci z Fyziologického ústavu Akademie věd ČR. Poznatky by v budoucnu mohly přispět k vývoji účinnějších a cílenějších léků pro léčbu bolesti, uvedla mluvčí AV ČR Diana Moosová. Chronické bolesti jsou často obtížně léčitelné, protože příčiny jejich vzniku bývají různé. Vědci z oddělení funkční morfologie se soustředí hlavně na roli takzvaných TRPV1 receptorů. Ty se nacházejí především v neuronech periferního nervového systému, kde se podílejí na přenosu a modulaci bolestivých podnětů. Receptory mohou být aktivovány pomocí různých podnětů, například teplotou nad 43° C a nízkým pH. Mezi jejich nejznámější aktivátory však patří právě kapsaicin. „Naše pokusy ukázaly, že významnou modulační úlohu při přenosu informace vyvolávající bolest mají TRPV1 receptory na centrálních výběžcích neuronů míšních ganglií. Zablokováním aktivity těchto receptorů dojde k výraznému snížení patologicky zvýšené citlivosti na mechanické a tepelné podněty, která je symptomem řady chronických bolestivých stavů,“ uvedl vedoucí týmu funkční morfologie Jiří Paleček.

Týden mozku představil v Akademii věd jeho nejnovější výzkum

Nejnovější poznatky ve výzkumu mozku, duševních poruch i neurologických onemocnění představila série přednášek nazvaná Týden mozku. Ve svém pražském sídle v Národní ulici je pořádá Akademie věd, pro veřejnost je vstup zdarma. Na akci vystoupilo třináct předních českých odborníků v oboru teoretických a klinických neurověd. Organizátoři upozornili na to, že ačkoliv se výzkum mozku za posledních dvacet let posunul, stoupá množství chorob, počet úrazů mozku a míchy a také náklady na léčbu. Týden mozku se v Česku pořádá už sedmákrát, a to ve stejnou dobu jako jinde ve světě. V roce 1993 akci založila americká organizace Dana Alliance for the Brain, která sdružuje několik stovek amerických a evropských vědců.

IKEM transplantoval loni 484 orgánů, poprvé v ČR tenké střevo

Institut klinické a experimentální medicíny (IKEM) transplantoval loni rekordních 484 orgánů, mj. poprvé v Česku i tenké střevo. V evropsky unikátní operaci dostal pacient loni v půli prosince poprvé pět orgánů – žaludek, slinivku, slezinu, játra a tenké střevo. Novinářům to řekl přednosta transplantcentra Pavel Trunečka. IKEM provádí téměř 60 % transplantací v Česku a řadí se mezi největší a nejvýkonnější transplantáčnická centra Evropy. Oproti předchozímu roku stouply v IKEM počty transplantovaných orgánů o pětadvacet. Týdně lékaři provádějí v průměru téměř deset zákroků, kdy pacient dostane jeden i více orgánů

najednou. Navíc často ojedinělými metodami, které jsou kvůli náročnosti a složitosti málo využívané.

Cukrovka hrozí během života každému třetímu člověku v ČR

Diabetiků v Česku podle předního českého diabetologa profesora Štěpána Svačiny dramaticky přibývá. Zhruba 850 000 lidí se léčí s cukrovkou, až půl milionu dalších o své nemoci neví a další tisíce mají takzvaný prediabetes, kdy je hladina cukru v krvi zvýšená jen mírně. Z hlediska infarktu či mrtvice je to však stejné riziko jako cukrovka. Svačina to řekl novinářům a upozornil, že pokud se životní styl v Česku zásadně neozdraví, onemocní cukrovkou druhého typu během svého života každý třetí člověk.

MfD: Membrána vědců z Liberce je prý nejlepší v odvádění potu

Na trh by se brzy měly dostat nanovlákněné membrány pro oděvy. Vynález liberecké Technické univerzity bude údajně nejlepší v odvádění potu. Prototypy oblečení s novou technologií teď procházejí zátěžovými testy, uvedla liberecká příloha *MF Dnes*. Speciální přístroje univerzity podle deníku prokazují u oblečení s Nanomembrane lepší vlastnosti než u výrobků lídrů trhu s outdoorem. Vynálezci i průmysloví výrobci membrány mají ambice nabízet takové oblečení nejen sportovcům a turistům, ale i lidem, kteří chtějí chodit elegantně oblečení a přitom nechtějí zmoknout.

CEITEC a Univerzita Karlova mohou z EU získat 113 mil. Kč

Česko vyjednalo s Evropskou komisí (EK) výjimku pro dva výzkumné projekty. Ty tak mohou získat 113 milionů korun z evropských fondů. Týká se to brněnského CEITECu a Výukového a výzkumného centra Univerzity Karlovy. Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR), které čerpání peněz z evropských fondů na národní úrovni koordinuje, jedná o výjimkách z pravidel čerpání evropských fondů v programovém období 2007-2013 už od loňského roku. Česko patří z pohledu čerpání peněz z evropských fondů k nejhorším z členských států. Předloni nedočerpalo 12 miliard korun, v celé EU to bylo 16 miliard korun. O dalších devět miliard korun přišlo loni. Letošní rok je posledním, kdy je možné čerpat peníze z programového období 2007-2013. Česko v něm mělo k dispozici více než 700 miliard korun.

Akademie věd ocenila pět vědců

Pět významných medailí udělila vědcům Akademie věd ČR. V pražském sídle této největší tuzemské vědecké instituce převzal čestnou medaili Karla Engliše za zásluhy v sociálních a ekonomických vědách expert na ústavní právo Václav Pavlíček. Jako jediný oceněný nepracuje v AV ČR, ale na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Medaili Františka Palackého za zásluhy v historických vědách získal archeolog Petr Sommer. Pamětní medaili Jana Patočky obdržel matematik a filozof Adolf Filáček z Filosofického ústavu. Čestnou oborovou medaili Jaroslava Heyrovského za zásluhy v chemických vědách a oboru cílených léčiv převzal Karel Ulbrich, který pracuje v Ústavu makromolekulární

chemie. Předseda AV ČR Jiří Drahoš rovněž ocenil jednu z úřednic Drahoslavu Vaníčkovou. V instituci působila téměř čtyřicet let a podle Drahoše se zasloužila o organizaci a podporu vědců v akademii.

Brněnští vědci přispěli k výzkumu vzniku života na Zemi

Brněnští vědci přispěli k výzkumu chemických procesů, které mohly vést ke vzniku života na planetě Zemi. Pomocí počítačových modelů zkoumají možné kombinace základních jednotek genetického kódování. Další posun v jejich bádání přijal k publikaci prestižní časopis *Chemistry*. Novinářům to oznámila mluvčí Středoevropského technologického institutu (CEITEC MU) Jana Šilarová. Práce souvisí také s další českou studií, o které loni v prosinci informovaly prestižní vědecké časopisy i světová média. Studie naznačuje, že ke vzniku života mohly výrazně přispět dopady asteroidů.

Do Olomouce zamířili špičkoví vědci v čele s biologem Dawkinsem

Do Olomouce zamířili špičkoví vědci z tuzemska i zahraničí. Od konce února se ve městě představují laureáti prestižního českého ocenění za vědu a výzkum Česká hlava, kteří jsou ústředními postavami přednáškového cyklu Současná chemie. Při čtyřech přednáškách se v aule přírodovědecké fakulty představí nositelé ceny za chemii a lékařství. Vrcholem má být v dubnu návštěva britského biologa a strůjce myšlenky nového ateismu Richarda Dawkinse, který zavítá na festival Academia film Olomouc. ČTK o tom informovali zástupci Univerzity Palackého. Nejvýznamnější osobnosti tuzemské vědy se představí v Olomouci do konce dubna v cyklu Současná chemie, kterou pořádá nejcitovanější český vědec Pavel Hobza. V uplynulých devíti letech přijalo jeho pozvání na šedesát vědců. „Při přípravě desátého ročníku jsem si řekl, že připravím něco mimořádného a pozvu laureáty České hlavy. Studenti si poslechnou, jak vědci k významným úspěchům dospěli. Hodně často to bývají vedlejší produkty jiných zkoumání. Věřím, že přednášející toto dobrodružství poznání zdůrazní,“ uvedl Hobza, držitel České hlavy za rok 2008.

Brněnský vědec získal miliony na výzkum temné hmoty genomu

Brněnský biolog Richard Štefl získal od Evropské výzkumné rady dva miliony eur (55,4 milionu korun) na výzkum takzvané temné hmoty genomu. Přírodovědec působí ve Středoevropském technologickém institutu Masarykovy univerzity (CEITEC MU). Příspěvek je rozvržený na pět let. Získání grantu je obrovským úspěchem, řekla mluvčí institutu Jana Šilarová. Temná hmota genomu neboli nekódující RNA je výzvou pro budoucí medicínu. „Zdá se, že mnohé nemoci mají genetický původ právě mimo kódující oblasti genomu – v jeho temné hmotě,“ popsal Štefl. Jeho skupina využívá nukleární magnetickou rezonanci a studuje detailní mechanismy vzniku temné hmoty. Nalezení temné hmoty genomu umožnily až moderní technologie. Biolog, jenž má za sebou působení v Curychu a Los Angeles, peníze získal v kategorii pro mladé nadějně vědce, kteří již

mohou prokázat úspěchy ve vědecké práci a pohybují se v rozmezí sedm až dvanáct let od ukončení doktorského studia. Podpora mu umožní soustředit se na výzkum, aniž by musel řešit, zda má jeho tým peníze na další rok.

Novinář, etnografka a jazykovědkyně ocenění za popularizaci vědy

Tři osobnosti, které poutavě přibližují veřejnosti svět vědy i své obory, dostaly ocenění od Akademie věd ČR. Jazykovědkyně Markéta Pravdová, etnografka Jitka Staňková a novinář Marek Janáč převzali medaile Vojtěcha Náprstka za zásluhy o popularizaci vědy od předsedy AV ČR Jiřího Drahoše. Věda podle šéfa Akademie popularizaci potřebuje stále.

Bývalý redaktor úspěšného populárně-naučného rozhlasového pořadu Meteor Janáč pracuje v současnosti v internetové verzi časopisu *Vesmír*. Když byl v *Meteoru*, stal se pořad nejúspěšnějším na ČRo Dvojka a nejposlouchanějším víkendovým pořadem ČRo. Přední jazykovědkyně a vedoucí jazykové poradny Pravdová v poslední době nejvíce přispěla ke kultivaci českého jazyka prostřednictvím televizních pořadů i tištěných médií, uvedla Akademie. Je mimo jiné autorkou *Internetové jazykové příručky Ústavu pro jazyk český*. Významná etnografka a výtvarná teoretička Staňková (90) propaguje lidové umění a kulturu celý život. Jak uvedl Drahoš, její dílo formovalo českou etnografii 20. století. Lidové kroje a tradice studovala i popularizovala také prostřednictvím filmových dokumentů a knih často se svým manželem Ludvíkem Baranem.

Světznámý astronom Luboš Kohoutek oslavil osmdesátiny

Ve vesmíru objevil Luboš Kohoutek, narozený 29. ledna 1935, několik komet a desítky planetek, kterým dával často česká jména. A objevení Kohoutkovy komety v březnu 1973 z něj udělalo světovou mediální hvězdu a inspirovalo i umělce a hudebníky. Objev Kohoutkovy komety, kterou astronom spatřil v emigraci v Německu, způsobil senzací, protože se mu podařilo s dostatečně velkým předstihem, aby mohla být pozorována světovou veřejností. Kometa byla médií prohlášena za „kometu století“ a informace, které poskytla vědci, byly jedinečné.

Kohoutek pocházel ze Zábřehu na Moravě a v necelých šestnácti letech se stal historicky nejmladším členem Československé astronomické společnosti. Ke konci kariéry se soustředil na sledování mlhovin, například na pyrenejské observatoři Calar Alto či na Evropské jižní observatoři ESO v La Silla v Chile. V roce 2004 obdržel Kohoutek cenu Česká hlava za mimořádný vědecký výkon českého občana v zahraničí.

Zakladatel vodoléčby Priessnitz je na seznamu lidové kultury

Ministerstvo kultury zapsalo vodoléčebné procedury a jejich zakladatele Vincence Priessnitze z Jeseníku na seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury. Priessnitzův odkaz je prvním zástupcem Olomouckého kraje na tomto seznamu, který čítá dvanáct položek z celého Česka, řekl novinářům hejtman Jiří Rozbořil (ČSSD). Nominaci na zá-

pis tradičních léčebných procedur a odkazu jesenického rodáka posuzovali historici, etnologové a Národní rada pro tradiční lidovou kulturu. Na jejich doporučení pak ministr kultury Daniel Herman (KDU-ČSL) zápis loni v provincii schválil.

Priessnitz po sobě zanechal pětapadesát postupů, které využívají aplikace studené vody pro zlepšení zdravotního stavu pacientů. Ze své rodné malé horské osady učinil Priessnitz světoznámé lázně, podle jejichž vzoru vyrostly desítky vodoléčebných ústavů po celé Evropě. Vyléčil na 40 000 pacientů. Zemřel v roce 1851.

Zemřel přední český historik dr. Jiří Kořalka

PhDr. Jiří Kořalka, DrSc.

Dne 30. ledna 2015 po dlouhé nemoci zemřel ve věku nedožitých čtyřiaosmdesáti let historik PhDr. Jiří Kořalka, DrSc. Jiří Kořalka byl předním českým historikem, který se specializoval na národnostní a sociální vztahy v pozdní habsburské monarchii, na dějiny slovanských národů a slovanskou vzájemnost od konce 18. do počátku 20. století. Narodil se 7. února 1931 ve Šternberku. Středoškolská studia absolvoval na gymnáziu v Prostějově a díky stipendiu též v americké Pensylvánii. Pokračoval studiem na Vysoké škole politických a hospodářských věd a na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, poté nastoupil do Historického ústavu ČSAV, kde zůstal do roku 1974. Tehdy byl z politických důvodů přeřazen na pozici historika v Husitském muzeu v Táboře, kde se již v roce 1972 ujal přípravy nové expozice novějších dějin Táborska. Stal se organizátorem prvních tábořských husitologických symposií, které představovaly v tehdejší Československu vzácné ostrůvky svobodného vědeckého bádání a myšlení.

V letech 1990-1995 působil na Institutu historie při Technické vědecké akademii v Praze. Jako hostující profesor přednášel na zahraničních univerzitách (Německo, Velká Británie). Byl tajemníkem Česko-rakouské komise historiků a členem vícera vědeckých kolegií – mj. Mezinárodní komise pro dějiny sociálních hnutí a sociálních struktur při Mezinárodním výboru historických věd v Paříži. V roce 1992 obdržel cenu Gottfried Herder-Preis, v roce 2007 Cenu Antona Gindelyho.

Ani po odchodu do důchodu nepřerušil Jiří Kořalka odbornou práci. Publikoval, přednášel, zůstal platným členem vědecké rady časopisu *Husitský Tábor*. Kromě řady zásadních prací, studií a příspěvků do sborníků vydal dvě pozoruhodné práce rekapitulující celoživotní dílo: syntetickou studii *Češi v habsburské říši a v Evropě 1815-1914. Sociálněhistorické souvislosti vytváření novodobého národa a národnostní otázky v českých zemích* (Praha: Argo, 1996) a biografii *František Palacký: Evropský historik a politický myslitel (1798-1876)* (Praha: Argo, 1998).

Podobně jako jiná Kořalkova publikační vystoupení, obě knihy vzbudily značný ohlas doma i v zahraničí. Jiří Kořalka také pečlivě a obětavě redigoval časopis *Táborský archiv* a sborník Státního okresního archivu v Táboře. Projekt Dějiny Tábora, započatý Františkem Šmahalem, stejně jako řada jiných rozpracovaných záměrů, již zůstane odkazem pro Kořalkovy žáky a následovníky.

Rok oslav české Akademie věd začal

Akademie věd České republiky si letos připomíná 125 let vzniku České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění (ČAVU) a za tímto účelem pořádá sérii výstav a dalších akcí připomínající úspěchy české mimo-univerzitní vědy a zároveň ukazující její současnou podobu. První velkou událostí v tomto cyklu se stalo otevření výstavy *Věda a technika. Dobrodružství, které vás bude bavit!* v Národním technickém muzeu v Praze na začátku března. Muzeum si oblíbily hlavně děti a tomu se samozřejmě do určité míry koncepce výstavy přizpůsobila. Neznamená to však, že by tvůrci slevili na celkové grafické kvalitě a na sdělovací hodnotě. Jen se více počítá s návštěvníky, kteří se sami chtějí něčeho dotýkat a touží po vlastním tvoření. Ti si na své přijdou především v závěrečné části výstavy, v níž je nejen představena sbírka přírodovědných a technických hraček inspirujících v minulosti významné české vědce, ale také zde najdeme jakousi dílnu či spíše laboratoř pro malé návštěvníky, kteří si zde za pomoci lektorů mohou sami vyzkoušet vědeckou práci. Zvláštní pozornost je v této části věnovaná slavné kovové stavebnici Merkur, kterou využíval i proslulý český vynálezce Otto Wichterle.

Výstava ovšem začíná poctou dosud největšímu mecenáši české vědy a osoby stojící za vznikem ČAVU, stavitel a architektem Josefem Hlávkou (1831-1908). Vedle jeho portrétu zde mohou vidět lidé také Hlávkovu křeslo a pracovní stůl. Z našeho pohledu stojí jistě za zmínku, že již v životních osudech této postavy můžeme pozorovat stopy české komunity žijící v Rakousku. Vždyť právě Josef Hlávka získal svůj obrovský majetek právě díky stavitelské činnosti ve Vídni (a v dalších koutech tehdejší monarchie). Mimo jiné je znám jako stavitel vídeňské Opery a dalších budov ve stylu Ringstrasse. V tehdejší metropoli Rakouska-Uherska také vlastnil několik činžovních domů v okolí dnešního Hundertwasserhausu.

Ale i v dalších částech výstavy najdeme zmínky o některých českých vědcích, kteří alespoň část svého života strávili v rakouských zemích, ať již jako studenti, nebo naopak později jako profesori vídeňské univerzity. S vídeňským prostředím byl například úzce spojen jeden z dalších iniciátorů vzniku Akademie, profesor chirurgie na vídeňské univerzitě Eduard Albert. Jemu i jiným úspěšným Čechům žijícím ve Vídni však ve výraznější aktivitě ve strukturách

ČAVU bránila skutečnost, že řádné členství bylo spojeno s pobytem v Praze nebo jeho okolí.

Výstava v Národním technickém muzeu ukazuje, že i přes tyto limity se podařilo v ČAVU shromáždit velmi reprezentativní soubor špičkových přírodovědců a techniků, přestože přírodní, technické, matematické i lékařské vědy měly k dispozici pouze jedinou třídu ze čtyř. Na druhou stranu právě u přírodovědců či techniků nehrály tak velkou roli mocenskopolitické aspekty vzniku ČAVU, které měly nepříznivý dopad na reprezentativnost zastoupení umělců či představitelů společenských věd.

V Národním technickém muzeu se snaží připomenout široké spektrum vědců a techniků, kteří se stali členy ČAVU. Graficky skvěle zpracovaný výstavní prostor s informacemi a ilustracemi doplňují některé pozoruhodné trojrozměrné exponáty. Mezi ty nejpřipomínanější patří polarograf, s nímž pracoval jediný český laureát Nobelovy ceny v některé z vědeckých kategorií, fyzikální chemik Jaroslav Heyrovský (1890-1967) či letecká kombinéza radiologa a účastníka proslulé, nicméně neúspěšné výpravy vzduchodolů na severní pól Umberta Nobileho Františka Běhounka (1898-1973). Heyrovský i Běhounek se později stali i řádnými členy Československé akademie věd, instituce založené na počátku padesátých let 20. století a navazující právě na ČAVU, byť novým způsobem a s odlišnými akcenty.

Výstava se věnuje i výsledkům české přírodovědy a techniky i v rámci této instituce a přesvědčivě ukazuje, že i zde se podařilo dosáhnout některých zásadních úspěchů, samozřejmě zejména v oblastech, které nebyly vystaveny tak velkému ideologickému dohledu. Postavou dokazující, že i v této době v Československu dosahovali nadaní vědci špičkových výsledků, je bezpochyby chemik Otto Wichterle (1913-1998), jehož slavný čočkostroj (tedy stroj na odlévání kontaktních čoček) postavený z již zmíněné stavebnice Merkur představuje další z klíčových exponátů výstavy. Značné pozornosti se dostalo i další významné postavě nejen české, ale i světové vědy, chemiku Antonínu Holému (1936-2012). Tento objevitel látek tvořících základ dnes nejužívanějších a neúčinnějších léků proti AIDS i jiným virovým onemocněním symbolizuje i přechod k další etapě mimouniverzitního výzkumu v České republice, k éře stávající Akademie věd České republiky (AV ČR), která se stala v roce 1993 demokraticky organizovanou nástupkyní Československé akademie věd.

Národní technické muzeum se snaží zpřístupnit i výsledky ústavů v rámci AV ČR z posledních let, kurátoři však narážejí jen na velmi těžko řešitelný problém – česká Akademie věd se zabývá především základním výzkumem, takže její výsledky se do nějaké snadno pochopitelné podoby přetaví až po určité době. Výzkumy Antonína Holého jsou v tomto ohledu spíše výjimkou. I od nich však musely uběhnout dlouhé roky, během nichž se z chemické látky postupně stal účinný lék zachraňující lidské životy. Jestli i dnes vznikají na půdě akademických ústavů výsledky s podobným dopadem na lidstvo, se ukáže až v následujících desetiletích. I proto výstava ukazuje spíše již uzavřené

výzkumy, o nichž bezpečně víme, že je korunoval nepochybný úspěch.

I tak ale uděláte jediné dobře, když Národní technické muzeum navštívíte i se svými dětmi či vnuky. Nejen že se zde mohou báječně pobavit a rozvinout svoji kreativitu, ale také pochopí, že Češi nejsou ani na poli vědy a techniky rozhodně žádní nuly a mají se věru čím pochlubit. Kromě samotné výstavy, která potrvá do 19. července, to ostatně dokládají i stálé expozice v tomto muzeu, které vznikly v posledních několika letech po rozsáhlé rekonstrukci muzea.

(MaFr)

VZPOMÍNKA

Před dvaceti lety zahynul Josef Vavroušek, na jehož počest je udělována cena za přínos životnímu prostředí

Je to přesně dvacet let od tragické smrti prvního porevolučního federálního ministra životního prostředí. Jak na něj vzpomínají jeho blízcí a jaký je jeho odkaz?

Josef Vavroušek byl přední český ekolog a zároveň federální ministr životního prostředí. Narodil se 15. září 1944 v Praze. V roce 1968 se zúčastnil expedice směřující do nemocnice A. Schweitzera v Lambaréné (Gabon). Jejím cílem byla jednak materiální pomoc nemocnici, jednak podpora Schweitzerových ideálů humanismu a úcty k životu. Od roku 1975 pracoval v Ústavu pro ekonomiku a řízení v oblasti kybernetiky a teorie systémů, později se specializací na péči o životní prostředí. Zároveň přednášel na řadě konferencí a kurzů. Aktivně se účastnil činnosti nevládního ekologického hnutí, zejména Ekologické sekce čs. biologické společnosti při ČSAV. Podílel se na zakládání a činnosti Kruhu nezávislé inteligence (1988) a Občanského fóra (1989).

V březnu 1990 byl jmenován náměstkem Státní komise pro vědeckotechnický rozvoj odpovědným za péči o životní prostředí, v červnu téhož roku ministrem vlády ČSFR, předsedou Federálního výboru pro životní prostředí, a to do konce volebního období v červnu 1992. V červnu 1991 zorganizoval první celoevropskou konferenci ministrů životního prostředí (Dobříš). V září 1992 pak inicioval založení dobrovolné neziskové Společnosti pro trvale udržitelný život. Přednášel také na řadě vysokých škol v Čechách i na Slovensku a dále ve Velké Británii (Cambridge). Na jaře 1994 navštívil USA, kde přednesl dvaadvacet přednášek na univerzitách, vědeckých ústavech i státních institucích. Byl vedoucím československé delegace na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji v Rio de Janeiro (červen 1992).

Osudnou se mu stala výprava do Tater, kde 18. března 1995 zahynul pod lavinou společně se svou dcerou Petrou.

Vavroušek byl jedním z hlavních protagonistů konceptu trvale udržitelného rozvoje nejen u nás, ale i v rámci celé Evropy. Z jeho odkazu čerpají přední čeští environmentalisté dodnes.

Nominujte na Cenu Josefa Vavrouška

Na jeho počest a jeho jménem uděluje Nadace partnerství Lidé a Příroda od roku 1996 cenu, která oceňuje konkrétní činy pro zdravé životní prostředí a udržitelný rozvoj. Na Cenu Josefa Vavrouška můžete nominovat i vy, a to až do konce dubna.

<http://www.nadacepartnerstvi.cz/Vzdelavani/Cena-Josefa-Vavrouska>

Emanuel Vlček

Prof. MUDr. Emanuel Vlček, DrSc. (1. 3. 1925 – 24. 10. 2006) vystudoval Lékařskou fakultu UK a antropologii na Přírodovědecké fakultě UK. Zabýval se vývojem člo-

věka a antropologicko-lékařským výzkumem historických osobností. Nejdůležitějším okruhem jeho zájmů byla paleoantropologie. Obsáhl výzkum předchůdců dnešního člověka od forem Homo erectus přes formy neandertálského člověka až k fosilním formám Homo sapiens sapiens. Profesor Vlček se věnoval také morfologii fosilních opic z evropského území. Od roku 1955 se všemi okruhy jeho práce neustále prolínal antropologicko-lékařský výzkum pozůstatků historických osobností. Zpracoval pozůstatky Přemyslovců, Lucemburků, Ladislava Pohrobka, Jiřího z Poděbrad, Habsburků pohřbených v Praze a dále jednotlivých významných osobností, např. Jana Žižky, sv. Vojtěcha, sv. Prokopa, bl. Hroznaty, bl. Zdislavy, sv. Ivana, sv. Anežky České, sv. Jana z Nepomuku, K. H. Máchy, B. Bolzana, B. Smetany, B. Martinů, W. A. Mozarta, evangelisty sv. Lukáše.

Kardinál Tomáš Špidlík

Před patnácti lety 16. dubna zemřel v kruhu svých blízkých a spolupracovníků v římském sídle Centra Aletti – Papežský orientální ústav mezinárodně uznávaný teolog, profesor a člen Tovaryšstva Ježíšova Tomáš Špidlík.

Mnozí Češi, když slyší slovo jezuita, vybaví se jim duchovní temno. Tomáš Špidlík patřil k jedné ze slavných etap jezuitského řádu. Když v roce 1940 vstupoval do jezuitského noviciátu, byli jezuité jedním z největších řádů na světě, s desítkami tisíc členů byli považováni za oporu papeže, provozovali nesmírné množství škol, vedli vatikánské rádio i vatikánskou observatoř.

Jakmile to konec války umožnil, Tomáš Špidlík v souladu s jezuitskou praxí studoval v cizině. V roce 1948 začal s teologií v Maastrichtu a pak již jako kněz pokračoval ve Florencii. Komunistický puč způsobil, že Špidlík zůstal v cizině. V Římě pak působil šest desetiletí. Svě znalosti mohl využít od roku 1984 i jako poradce Kongregace pro svatořečení a později i člen Kongregace pro východní církve. Od roku 1991 působil v Centru Aletti v Římě.

Kardinál Tomáš Špidlík

To, že se stal v tak pozdním věku kardinálem, je také součástí jeho „jezuitství“. Jezuité totiž většinou žádné

hodnosti nedostávají. Být jmenován kardinálem u nich často znamenalo ocenění za celoživotní vědeckou práci. Titul kardinál znamená především oprávnění volit papeže a také možnost být jím zvolen. Tomáš Špidlík byl Janem Pavlem II. kardinálem jmenován v roce 2003, jenže to již byl ve věku, kdy podle církevního práva volit papeže nemohl. Při volbě posledního papeže však byl pověřen pronést úvodní slovo.

Špidlíkovo jezuitství se projevovalo v jeho univerzálnosti. Nezapomínal na své domácí kořeny, byl však v podstatě kosmopolita. Působil na slavných univerzitách, a přesto zvládl mluvit lidově. Dokázal vystupovat na kazatelně, ale také v rozhlasu a novinách.

Václav Vilém Štech

PhDr. Václav Vilém Štech, DrSc. (31. 3. 1885, Slaný – 24. 6. 1974, Praha) – výtvarný teoretik a historik. Narodil se v rodině učitele, spisovatele, dramatika a divadelního ředitele Václava Štecha (1859-1947), matka mu zemřela brzy po porodu. Na pražské Filozofické fakultě studoval dějiny umění a estetiku (u Bohumila Matějky a Otakara Hostinského), navštěvoval i přednášky z historie (u Josefa Pekaře a Josefa Šusty) a krátce studoval také na Humboldtově univerzitě v Berlíně a na pařížské Sorbonně. Po ukončení fakulty (PhDr. 1910 prací *Poznámky k problému formy ve výtvarném umění*) Štech přijal místo odborného asistenta ředitele Muzea hlavního města Prahy. Tam rozšířil akviziční plán o Pragensia a umění 19. století a inicioval vědecké zpracování muzejního inventáře. V roce 1925 se stal profesorem nauky o slohu na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Na pražské Akademii výtvarných umění vyučoval dějiny umění (1930-1958, s výjimkou tří let za okupace, kdy byl vězněn v Buchenwaldu). Mimořádným profesorem byl jmenován již v roce 1930, řádným 1945.

Štech se podílel na činnosti různých společenských a kulturních organizací, nejvýrazněji Klubu Za starou Prahu, jehož členem byl od roku 1904. Uskutečnil řadu studijních cest do zahraničí (Benátky, Londýn, Milán, Monza, Paříž, Řím, Stockholm, Štrasburk aj.). Vedle množství čs. kulturních a státních ocenění se Štech stal také držitelem četných zahraničních vyznamenání (např. švédského Řádu polární hvězdy, polského Zlatého kříže, byl rytířem francouzské Čestné legie aj.).

Odbornými studiemi, ale také popularizačními články přispíval od 1904 do periodik *Čas*, *České slovo*, *Fotografický obzor* (v roce 1922 zde vyšla studie *Estetika fotografie*), *Den*, *Hollar*, *Lumír*, *Národní kultura*, *Národní listy*, *Přehled*, *Styl*, *Světobzor*, *Umělecký měsíčník*, *Umění*, *Ven-*

kov, *Volné směry*, *Výtvarná práce*, *Výtvarné snahy* aj., po roce 1945 publikoval v *Kulturní tvorbě*, *Svobodném slově*, *Panoramě*, *Práci*, *Lidové demokracii*, *Listech*, *Literárních novinách*, *Novém životě*, *Orientaci*, *Umění*, *Výtvarném díle*, *Výtvarné práci*, *Výtvarném umění* aj. Spolu s řadou úvodních studií či doslovů k výtvarným i beletristickým publikacím se Štech podílel také na četných výstavních katalozích, např. prvních dvou výstav Skupiny výtvarných umělců (1912), výstavy umělecké pozůstalosti Františka Ženíška (1917), ojedinělé expozice *Pražské baroko* (1938), dále souborných výstav děl Františka Kavána (1932), Vojtěcha Sedláčka (1943), Vincence Beneše (1954), Otakara Španiela (1956), Miroslava Holého (1956), Maxe Švabinského (1958), Jana Štursy a Vratislava Nechleby (1975) a Ludvíka Kuby (1979, s Miladou Novákovou). Štech napsal rovněž řadu průvodních textů k malířským, grafickým a fotografickým publikacím.

V letech 1916-1924 řídil edici *Umělecké památky* v nakladatelství F. Topič, v letech 1931-1934 edici *Umění v obzorech*. Od počátku vysílání vystupoval v řadě populárně naučných programů Čs. rozhlasu i Čs. televize (mj. v šedesátých letech cyklus *Procházka Prahou*).

Prokop Málek

19. dubna 2015 uplyne sto let od narození prof. MUDr. Prokopa Mála, DrSc. (1915-1992). Prof. Prokop Málek byl český lékař, vědec, organizátor a popularizátor lékařské vědy, průkopník české experimentální chirurgie, lymfologie, transplantologie i dalších moderních lékařských disciplín. Je autorem stovek vědeckých prací včetně několika monografií, jakož i řady knih vědeckopopulárních, zakladatel a první ředitel Institutu klinické a experimentální medicíny, jehož zásluhou došlo k rozvoji transplantací v ČR. Byl členem výborů mnoha národních i mezinárodních odborných společností a redakčních rad, navíc i malíř a muzikant.

Josef Arnošt Ryba

Josef Arnošt Ryba (21. 3. 1795 – 1. 3. 1856) vystudoval filozofii, poté medicínu, působil na oftalmologické klinice profesora Högra, stal se stavovským očním lékařem a v letech 1848-1849 byl děkanem lékařské fakulty Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze. Byl synem Jana Jakuba Ryby, autora *České mše vánoční*. Jeho vědecká práce se zaměřovala především na oblasti oftalmologie, ale psal také o choleře a o léčivých vodách Karlových Varů a Teplic.

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

ČR do závěrů jednání EU prosadila téma dostupných cen elektřiny

Česká republika na summitu v Bruselu podpořila projekt energetické unie. Do závěru jednání se jí společně s dalšími zeměmi visegrádské čtyřky navíc podařilo prosadit zmínku, že je třeba klást důraz i na téma dostupných cen

elektrické energie pro domácnosti i podniky. Obecně je zde rovněž nově naznačeno, že by do budoucna nemělo docházet k podobnému náporu elektřiny z Německa, kterým česká přenosová soustava čelila na začátku letošního roku. V příštích měsících Evropská komise připraví jednotlivé konkrétní legislativní návrhy týkající se energetické unie.

Ve Žďárských vrších je líp vidět Bílá skála, odkryty budou další skalní vrcholy

Ve Žďárských vrších začali letos ochránci přírody uskutečňovat svůj dlouhodobý plán na odkrytí výhledů na skalní vrcholy. První přišla na řadu Bílá skála nedaleko Křižánek, u níž byly z jedné strany vykáceny smrky, které ji překrývaly. Na podzim by měla být odkryta také Malinská skála u Blatin. V dalších letech postupně dojde i na další skály v této chráněné krajinné oblasti. Záměr na odkrytí skalních vrcholů ochránci nejdříve probrali s odborníky i s veřejností. Skalní vrcholy patří k hlavním přírodním fenoménům Žďárských vrchů. Kdysi byly vidět, ale pak je přerostly převážně smrkové lesy. Viditelné skály zvýší atraktivitu krajiny, jejich odkrytí by mělo prospět i některým živočichům. Na Bílé skále se hned po tom zásahu uhnízdili krkavci. U Bílé skály byly vykáceny smrky asi z půl hektaru pozemků. Postupně tam budou na řídko vysazovány jedle a buky, aby byla obnovena původní skladba porostů.

Počet želv bahenních ve volné přírodě v Česku klesl na minimum

Počet želv bahenních v Česku klesl na minimum. Ve volné přírodě jich žije posledních pár stovek, přitom v minulosti se zde nacházely až miliony těchto živočichů. Organizace Herpeta vede projekt, který se zabývá zachováním želvy a jejím návratem do přírody. Evidenci chovných jedinců tohoto živočicha vede zoologická zahrada v Hluboké nad Vltavou na Českobudějovicku.

Ptákem roku 2015 se stala potápka černokrká, které se v ČR nedaří

Ptákem roku 2015 vyhlásila Česká společnost ornitologická (ČSO) potápku černokrkou, která je typickým ptákem rybníků a odráží všechny jejich problémy. Z Česka tento ptačí druh přitom téměř vymizel, ačkoli ještě nedávno se zde vyskytoval v hojných počtech. Ještě v padesátých a šedesátých letech minulého století v Česku hnízdily potápky černokrké v koloniích i o několika stovkách párů, loni se podařilo najít jen padesát hnízd. V okolních zemích se s ničím takovým ornitologové nesetkali, podle nich je proto nutné hledat příčiny úbytku potápek v Česku.

V Beskydech je asi desítka rysů

Až deset rysů žije podle odhadů zoologů v Beskydech a přilehlé pohraniční oblasti Slovenska. Vzácně zde žijí i vlci a medvědi. Beskydy jsou zatím jedinou oblastí v republice, kde rysy, vlci a medvědi společně žijí. Rys ostrovid, medvěd hnědý a vlk obecný jsou v ČR chráněni. Kvůli jejich výskytu je chráněná krajinná oblast Beskydy zařazena mezi evropsky významné lokality velkých šelem.

Milovičtí divocí koně byli vypuštěni na hlavní pastvinu

Milovičtí divocí koně byli vypuštěni na hlavní pastvinu, která má 40 hektarů. Koně byli v části bývalého vojenského prostoru Milovice od ledna na aklimatizační dvouhektarové pastvině. Jejich úkolem je spásání agresivní trávy. Stá-

do nyní čítá čtrnáct klisen, v dubnu k nim přibude hřebec a stádo by se tak mělo začít rozmnožovat přirozenou cestou. Koně spásáním travin pomáhají zachovávat vzácné přírodní druhy, například byliny a hmyz. Akce je součástí projektu zaměřeného na záchranu ohrožených motýlů a mizejících stepních společenstev podpořeného Evropskou unií.

Ochranáři loni ošetřili rekordních 16 tisíc zraněných zvířat

Ochránci přírody loni ošetřili rekordních více než 16 tisíc zraněných nebo jinak postižených volně žijících živočichů. Jejich počet vzrostl proti roku 2013 o tisíc. Nejčastěji do stanic přijímají ptáky, jichž loni bylo více než deset tisíc, dalších 40 % tvořili savci. Polovina živočichů byla vrácena do volné přírody, třetina uhynula nebo musela být utracena. Do zveřejněných statistik ochránci přírody nezahrnují například záchranné přesuny bezprostředně ohrožených živočichů, jako jsou například kolonie netopýrů z nevhodných míst, ježky z nejrůznějších pastí a občas i domácích zvířat. Interně tak ochranáři evidují pomoc více než 30 tisícům živočichů. Zvířata se zraní často v dopravě, nárazy do prosklených ploch, popálením o elektrická vedení nebo pády do komínů.

ZOO v Plzni chystá expozici nejjedovatějších hadů i rostlin z Alp

Expozici pro nejjedovatější hady světa, rozsáhlý soubor zaměřený na alpské rostliny s tisíci jejich druhy i expozici upozorňující na vymírající druhy zvířat a mizející rostliny z oblasti Filipín připravuje letos jako své největší akce Zoologická a botanická zahrada města Plzeň. Během roku také otevře opravený přilehlý amfiteátr a pokusí se vykoupit poslední dva pozemky pro svůj velký sen, kterým je projekt Sloni na Mži.

V ZOO Dvůr se narodila dvě mláďata vzácných nosorožců dvourohých

V Zoologické zahradě Dvůr Králové nad Labem se narodila dvě mláďata nosorožce dvourohého černého, východního poddruhu. Tato zvířata jsou ohrožena vyhytnutím, ve volné přírodě jich žije posledních asi sedm set. Mláďata jsou současně 52. a 53. nosorožcem, kteří se ve dvorské zoo narodili. ZOO Dvůr Králové patří mezi nejspěšnější chovatele nosorožců na světě.

Velemloci v pražské ZOO by se už za rok mohli začít množit

Velemlok Boleslav Jablonský z pražské zoologické zahrady je samička, ukázalo překvapivě i ultrazvukové vyšetření. To je prakticky jediný způsob, jak spolehlivě určit pohlaví těchto obojživelníků. Během příštího roku by tento velemlok měl dospět a pak by se chovatelé mohli pokusit o rozmnožení. Andy, kterého ZOO získala jako druhého z největších mláďat, je totiž už prakticky dospělý samec. Už příští rok by tak mohl proběhnout pokus o rozmnožení těchto velemloků, kteří dostali jméno podle postav románu Karla Čapka *Válka s mloky*.

VZPOMÍNKA

Josef Velek

Josef Velek byl jedním z prvních českých publicistů, kteří se soustavně zabývali ekologickou problematikou. Narodil se 30. listopadu 1939 ve vesnici Klíнец u Mníšku pod Brdy, v Praze vystudoval elektrotechnickou fakultu ČVUT a v roce 1974 stál u zrodu mládežnického hnutí na ochranu životního prostředí Brontosaurus. O rok později se stal redaktorem populárního časopisu *Mladý svět*, do kterého přispíval už od začátku šedesátých let. Také spolupracoval s dalšími periodiky, televizí a rozhlasem. Byl iniciátorem mnoha akcí na ochranu životního prostředí a autorem řady publikací s ekologickou tematikou a reportáží z cest, například *Perla Antil*, *Jak jsem bránil přírodu*, *Od polderů k Ardenám*, *Příběhy pro dvě nohy* nebo *Muž přes plot*. V červnu 1989 byl zapsán jako vůbec první Čech na čestnou listinu Organizace spojených národů Global 500, kde jsou uváděna jména jednotlivců i organizací z celého světa, kteří vynikajícími výsledky přispěli k ochraně a zlepšování životního prostředí.

O rok později už nebyl mezi živými – 30. dubna 1990 utonul při potápění v Rudém moři u letoviska Safága, asi 800 kilometrů jižně od Káhiry. Jako ekolog a novinář se tehdy zúčastnil československé výpravy, která doprovázela potápěčskou expedici Blue World 90.

Jiří Janda

Jiří Janda (24. 4. 1865, Praha – 25. 8. 1938, Praha) byl středoškolský profesor, ornitolog, první ředitel pražské zoologické zahrady. Již od mládí se zajímal o zvířata. Studoval přírodní vědy na Filozofické fakultě UK (tehdy ještě přírodovědecká fakulta neexistovala). Navštěvoval přednášky zoologie u významného přírodovědce Antonína Friče. Během studia, které dokončil v roce 1889, absolvoval i roční studijní pobyt (1887-1888) na univerzitě ve Štýrském Hradci. Po skončení studia zůstal nějaký čas na fakultě jako asistent a demonstrátor – věnoval se broukům a pa-

voukům. Z fakulty odešel a pracoval jako středoškolský profesor na mnohých školách na Moravě (např. Uherské Hradiště, Kroměříž, Brno). V té době se intenzivně věnoval ornitologii. Napsal mnoho kratších a několik rozsáhlejších prací, například *Užitečné ptactvo našeho domova* (1898) nebo *Atlas ptactva středoevropského* (1902). Opět se vrátil do Prahy, kde učil jako středoškolský profesor na akademickém gymnáziu a toto místo zastával až do svého odchodu do penze v roce 1926. Nadále se věnoval publikační činnosti. V roce 1928 se stal zakladatelem a prvním předsedou Československé společnosti ornitologické. Spoluzaložil také Klub přátel exotického ptactva. Sám byl uznávaným chovatelem papoušků, především amazoňanů.

Primátor Prahy dr. Groš v roce 1906 pověřil profesora Jiřího Jandu, aby připravil plán na vybudování zoologické zahrady. V původní myšlence realizátorů se zjevil nápad postavit zahradu na Štvanici, ale později byl prostor shledán jako nevhodný. Hledání vhodného pozemku zbrzdilo realizaci zahrady až do první světové války. V roce 1922 velkostatkář Alois Svoboda daroval státu své pozemky v Troji pod podmínkou, že na nich bude stát zoologická zahrada.

V roce 1926 se konala ustavující schůze Hospodářského, nákupního a stavebního družstva Zoologická zahrada a Jiří Janda se stal jeho prvním předsedou (jím zůstal až do roku 1932). Organizoval výstavbu prvních pavilónů, terénní úpravy a další přípravné práce. Během výstavby zahrady přicházela první zvířata a pro nedostatek místa umístil Jiří Janda některá z nich i do své vily v Troji. Nejznámějším exemplářem byla mladá lvice Šárka, kterou ZOO daroval majitel cirkusu Rebernigg.

Zoologická zahrada byla otevřena 28. září 1931 – tehdy ještě jako „staveniště zoologické zahrady“ – a Jiří Janda se stal jejím prvním ředitelem. Pod jeho vedením probíhala výstavba dalších expozic a pavilónů.

Ředitelem ZOO zůstal prof. Jiří Janda až do své náhlé smrti na srdeční selhání 25. srpna 1938.

ARCHEOLOGIE

Archeologové v Cerhenicích našli další pravěké hroby

Pohřebiště z mladší doby bronzové a z období stěhování národů i kostru takzvaného skrčence z doby ještě starší objevili archeologové v Cerhenicích na Kolínsku při výzkumu, který předchází výstavbě rodinných domů. V několika hrobech jsou zde k vidění kostry lidí položené hlavou směrem k západu. „Takové pohřebiště se v Čechách najde tak jednou za tři až čtyři roky,“ řekl Zdeněk Beneš z Ústavu archeologické památkové péče středních Čech. Nyní objevené hroby původně obsahovaly i šperky a nádoby s jídlem, ve většině případů byly podle archeologů ale brzy po pohřbu vykradené. Bohatší ženy byly podle Beneše pochovávány například s dlouhými náhrdelníky nebo stříbrnými

a pozlacenými sponami, přezkami a dalšími šperky. Kvůli zlodějům se ale v hrobech dochovaly většinou jen skleněné zbytky šperků.

Výstava Velká Morava v Brně skončila, ale pro velký úspěch se asi do Brna vrátí nastálo

Podle mluvčí Moravského zemského muzea Evy Pánkové to je nejuspěšnější výstava za poslední roky. „Začala 27. listopadu 2014 a každý měsíc přišlo okolo dvou tisíc lidí, což je opravdu mimořádné,“ uvedla Pánková. Pozitivní ohlasy sbírají i kurátoři Pavel Kouřil, Luděk Galuška a Zdenka Kosarová. „Je to výstava opravdu převratná, protože se nám podařilo nashromáždit nejvíc předmětů z tohoto období a vystavit je na jednom místě,“ zdůraznila Kosarová. „Mno-

hé z vystavených předmětů ze starších i nových archeologických výzkumů jsou národními kulturními památkami a řada z nich je vystavena vůbec poprvé," upozornili hlavní autoři výstavy Luděk Galuška a Pavel Kouřil. Doplnili, že přes 1 200 vystavených předmětů zapůjčilo pětatřicet institucí.

A právě z podnětů těch, kdo výstavu zhlédli, uvažují kurátoři o její další prezentaci. „Zazněly názory, že by to mohla být i stálá expozice. Zatím počkáme, až výstava zavrhší svá naplánovaná uvedení v Praze a v Bratislavě, a poté to teprve bude aktuální téma k diskusi," naznačila Zdenka Kosarová z Archeologického ústavu Akademie věd.

Výstava *Velká Morava a počátky křesťanství*, Císařská konírna Pražského hradu: 17. dubna až 28. června, Bratislavský hrad: 6. srpna až 1. listopadu 2015.

Archeologové začali bádát u přerovského Prioru, už našli zbytky středověku

Základy původních statků na Šířavě, ale také doklady středověkého osídlení této části města odkryli přerovští archeologové, kteří začali provádět výzkum u Prioru. Detailně probádat historii místa jim umožnila plánovaná rekonstrukce obchodního domu, která by měla začít v dohledné době. Přestože je průzkum teprve na začátku, podařilo se odkrýt novověké základy domů. „Objevíli jsme zpevněnou plochu, jejíž povrch je dlážděný drobným kamenným štetem. Může se jednat o původní zpevněný průjezd. V místech křižovatky ulic Šířava a Čechova narazili na doklady vrcholně středověkého osídlení tohoto prostoru ze 13. a 14. století.

Záhadný skrčenec i nádoby z keramiky

Stavba úseku dálnice D11 na polích za výjezdem z hradeckých Kuklen směrem na Chlumeck je od července 2014 také v obležení archeologů, kteří pracují na podrobném výzkumu. „Momentálně pracujeme na katastru Plačic, zkoumali jsme také lokalitu na druhé straně silnice na katastru Stěžer," přibližuje archeolog a hlavní šéf v terénu Petr Hejhal. Tým čítající kolem třiceti lidí od kopáčů přes archeology až po antropologa bude nyní pokračovat směrem na jih na Vlčkovice. Díky příznivé zimě se zatím vše vyvíjí podle plánů – v lokalitě se pracovalo téměř denně, krátkou přestávkou si výzkumníci udělali v podstatě jen o vánočních svátcích. Výkopy by měly skončit do konce května.

Archeologům se na místě podařilo odkrýt sídliště ze starší doby bronzové datované do doby zhruba 1900 let před našim letopočtem, které patří k únětické kultuře. Poměrně rozsáhlé sídliště skrývalo půdorysy domů kúlové konstrukce i objekty, které zatím archeologové souhrnně označují jako „sídlištní" a zkoumají, k čemu asi mohly sloužit. Na místě se našla především keramika, objevili jsme ale také doklady textilní výroby, v jednom objektu byla uložena hliněná závaží ke tkalcovskému stavu. Dalším významným nálezem je pohřebiště z raného středověku. Nejstarší doklady pohřbívání představují zbytky pohřebních mohyl z 8. až začátku 9. století, které ve většině případů sloužily k uložení žárového pohřbu. Kremace se často ukládala do nádoby, která byla postavena na vršku mohyly. „Na Královéhradecku jsou dochované mohyly pouze v oblastech, které jsou zalesněné. Tady to je první příklad toho, kdy raně středověké mohylové pohřebiště bylo zkoumáno

v otevřeném, roky zemědělsky obdělávaném terénu. Mohly samotné tu už dávno nejsou. Zachytili jsme ale příkopy, které byly vyhloubeny po jejich obvodu. Velmi zajímavé na tom je také to, že loni na podzim jsme pohřebiště tohoto typu z té samé doby zachytili i v rámci výzkumu na Slezském Předměstí," mluví o neobvyklé shodě okolností Petr Hejhal. Mladší fáze existence pohřebiště je zatím pouze předběžně datována do druhé poloviny 10. a do začátku 11. století. „Výzkumem se nám podařilo zachytit 65 kostrových hrobů. Nalezli jsme tři hranice pohřebiště – severní, západní a východní – a není vyloučeno, že pokračovalo dále směrem na jih. Teoreticky tedy mohlo být větší," naznačuje archeolog a dodává, že jde i tak o největší dosud známé pohřebiště z této doby ve východních Čechách. Jen o něco menší je například na katastru Lochenic.

Na pohřebišti byly až na dvě výjimky všichni pohřbení v tehdy běžné pozici, natažení na zádech, hlavou k západu. V jednom případě ale byla kostra uložena severojižně a ve druhém šlo dokonce o člověka pohřbeného ve skrčené pozici na boku. „Jedna z možností je, že se jednalo o pohřeb ze starší doby bronzové, kdy se takto pohřbívalo běžně. Pak je tu ale druhá varianta, ke které se přikláním, že se jednalo o atypický raně středověký pohřeb. Ty sice nejsou úplně běžné, ale objevují se a jejich interpretace jsou různé. Šlo o někoho, kdo se vymykal normálu, ale nevíme jak. Existují různé výklady. Například že to byl cizinec, delikvent, nebo někdo, o kom se komunita domnívala, že by mohl třeba po smrti škodit. Zkrátka nějak vybočoval." V kostrových hrobech byli nebožtíci uloženi většinou v dřevěných rakvích. „Standardní výbavou hrobu je keramická nádoba, hrnec, který byl uložen u nohou mrtvého. Snadno rozpoznatelné jsou pak pohřby žen, ty byly vybaveny šperky," přibližuje archeolog. Četně zastoupeny byly takzvané esovité záušnice, jedna mladá dívka jich měla v hrobě dvanact. Některé ženy byly také vybaveny náhrdelníky se skleněnými korálky, tři měly korálky z broušeného karneolu.

Proč se starší mohyly a mladší kostrové pohřebiště překrývají, je téměř jisté. Slované v 10. a 11. století věděli, že se jedná o místo k pohřbívání, a tak na tuto tradici navázali. Svě mrtvé pohřbívali jak mezi mohyly, tak v některých případech přímo do nich. Využití staršího mohylového pohřebiště k pohřbívání v raném středověku není výjimečné, z Královéhradecka známe tuto situaci z blízké Hvozdnice nebo Stračovské Lhoty.

Zhruba před měsícem archeologové odkryli část raně středověkého sídliště na jižním břehu Plačického potoka, asi 300 metrů od zkoumaného pohřebiště. Domnívají se, že jsou obě lokality současné a že jde o pozůstatek raně středověké vesnice, jejíž obyvatelé pohřebiště využívali.

Pokutu 15 000 korun dostali stavbaři za to, že loni v létě zničili archeologické naleziště v Měnině na Brněnsku

Původně jim přítom hrozila pokuta až čtyři miliony, úřad ale sankci snížil „po zvážení všech okolností případu". V lokalitě, kde probíhal záchranný průzkum, archeologové původně objevili pozůstatky téměř tři tisíce let starého osídlení. Tisíce let historie zničily u Měnina bagry. V místě stavby probíhal loni v létě záchranný archeologický průzkum. Během něj se ukázalo, že místo má bohatou historii, archeologové totiž objevili pozůstatky mimořádně

rozsáhlého pravěkého sídliště. Než ale stačili lokalitu pečlivě prozkoumat, stavbaři místo vybagrovali. Firma tím nejen rozzlobila archeology, ale porušila i zákon o státní památkové péči. Zachránit se povedlo jen málo – třeba mince z doby římské. Vědci ale ztratili to nejcennější, a to celkový obraz o pravěké sídlišti. Právě umístění jednotlivých staveb a nálezů poskytuje archeologům nejdůležitější informace. „Je to bezesporu devastující precedens. Je to návod k tomu, jak předpisům zákona nevyhovět. Nejde vůbec vyloučit, že tam mohlo být zničeno něco, co by se mohlo zařadit mezi unikáty moravské archeologie, jako je například i Věstonická Venuše,“ upozornil archeolog Balázs Komoróczy z Archeologického ústavu Akademie věd ČR. Nalezené předměty spadaly do doby halštatské a doby římské. V době halštatské (750-450 př. n. l.) se ve střední Evropě objevili Keltové a začalo se zpracovávat železo. V době římské (0-400 n. l.) bylo naše území obýváno především germánskými kmeny, které nahradily odcházející Kelty. Jde o dobu konfliktů mezi germánskými kmeny a římskou říší.

Není to přitom poprvé, co bylo kvůli stavbě bezohledně zlikvidováno historické dědictví. Řadu investorů totiž záchranné archeologické práce děsí – průzkum se může protáhnout, a tím se zdrží celá stavba. V roce 2010 zničila stavba rodinného domu v Podolí u Brna velmi vzácné, až 35 tisíc let staré paleolitické naleziště. Archeologové tehdy stavebníka několikrát žádali, aby jim umožnil provést na staveništi výzkum. Ten jim to ale nedovolil a krajský úřad, který žádali o pomoc, mu to nedokázal včas nařídít.

Muzeum poprvé společně vystaví denárové poklady z Hradecka

V Muzeu východních Čech v Hradci Králové je od konce února otevřená výstava *Královéhradecký poklad*, která lidem představí nálezy českých denárů v okolí Hradce Králové. Celkem bude vystaveno na osm stovek stříbrných mincí, poprvé bude vystavená část nálezů mincí z Radíkovice z roku 2011. „Poprvé pohromadě budou vystavené části celkem pěti mincovních pokladů nalezených v Hradci Králové, Čistěvsi, Radíkovcích, Hřibsku a Černožicích. K tomu vystavíme i další denáry, které nebyly zastoupené v těchto nálezích,“ řekl vedoucí historického pracoviště hradeckého muzea Vojtěch Brádle. Denáry se platilo od 10. století do zavedení pražského groše v roce 1300, který denáry nahradil.

Boskovické muzeum vystavuje stříbrný poklad

Regionální muzeum v Boskovicích vystavuje stříbrný poklad, který našel hledač kovů v roce 2010 na vrchu Zlatník za městem. Příchozí si mohou prohlédnout 2 270 mincí z období od 14. do 17. století. I když jde o unikátní numismatickou sbírku, jde jen o zlomek z původního pokladu. Z nálezů se dochoval hliněný džbán, v němž byl poklad ukryt. Bylo v něm šest kilogramů mincí. Jeho nálezcí ale 4,4 kilogramu mincí rozprodali. Následně je dopadla policie. Z pokladu se tak zachovalo 1,6 kilogramu mincí. Nejstarší jsou ražené za císaře Karla IV., ve džbánu se našly mince z moravských mincoven, ale i z celé Evropy, včetně Vatikánu. Komu poklad patřil, už se nepodaří vypátrat. Jde ale o jeden z největších pokladů, které se dosud podařilo na Moravě najít.

Slezské muzeum poprvé v historii vystavuje jediný exemplář dukátu

V Opavě je k vidění unikátní mince, jediný exemplář dukátu knížete Přemysla Opavského z 15. století na světě. Mince vyraženou před rokem 1434 vlastní Národní muzeum v Praze a zapůjčuje ji pouze výjimečně. V Opavě, kde žil vydavatel dukátu, je mince vystavena úplně poprvé. Na pouhý týden se stala součástí výstavy *Země a její pán*, která se zaměřuje na správu Slezska od středověku až do roku 1918.

V Tišnově mají výstavu o nálezů šibenice a hrdelních trestech

Historii hrdelních trestů v Tišnově na Brněnsku připomíná nová výstava v městském muzeu. Podnětem k jejímu uspořádání se stal loňský nález základů kamenné šibenice na vrchu Klucanina. Podobné nálezy jsou podle odborníků poměrně vzácné. Při hledání šibenice pomohly týmu kolem archeologa a kulturního antropologa Josefa Ungera staré mapy a historická zobrazení Tišnova. Do pátrání a výkopových prací se zapojili také místní nadšenci, z nichž někteří šibenici už v minulosti hledali. Archeologický výzkum ukázal, že šibenice byla čtvercová stavba se stranami dlouhými přes pět metrů. Na kamenných základech pak nejspíš stála konstrukce z trámů. Kolem šibenice se našly také zpřeházené lidské kosti a pár drobnějších nálezů. Výstava potrvá do 12. dubna.

DOPRAVA

Jak dále s mýtným v ČR?

Se systémem mýtného na českých dálnicích, jak ho provozuje již od roku 2007 rakouská společnost Kapsch, jsou spojeny dlouhodobě různé problémy a spekulace. Zdaleka ne všichni odborníci byli spokojeni se systémem, který nakonec zvítězil v soutěži a staví se za variantu, která by technologicky byla zcela neutrální. Smlouva s firmou Kapsch vyprší v roce 2016 a do té doby se počítalo s provedením

nového výběrového řízení, které by mělo přinést konkurenční prostředí. Nadále už nemá být provozovatel mýta vybrán na deset let, ale pouze na tři až čtyři roky.

Jenže příprava obrovského tendru nabrala zřetelné zpoždění, a proto premiér Bohuslav Sobotka při jmenování nového ministra doprava Dana Ťoka (za hnutí ANO) stanovil jako jeden z hlavních úkolů nového člena kabinetu urychlené řešení celého problému. Jenže nyní se ukazuje, že je možná už pozdě a k danému termínu se vyhlášení

otevřené soutěže ani nedá stihnout. Podle Dana Ťoka například v Rakousku podobné výběrové řízení trvá tři až čtyři roky. Navíc smlouva s firmou Kapsch moc nepočítá s možnou výměnou za jiného provozovatele a neřeší ani možnou koordinaci s případným novým provozovatelem mýta. Ministerstvo dopravy se pokusilo pro řešení celého komplexu problémů vybrat tzv. mýtného manažera, vhodného kandidáta se však celý rok nepodařilo najít, a tak ho nahradila ministerská pracovní skupina. Nicméně ani ta dosud nedokázala najít řešení, které by zaručilo, že se tendr podaří stihnout.

Premiér Sobotka ovšem na celou věc velmi tlačí a jednání koaliční rady o situaci na ministerstvu dopravy i pod jeho vlivem přijalo rozhodnutí, že ministerstvo dopravy má během několika týdnů předložit návrh dalšího postupu při vyhlášení tendru. Sociální demokraté evidentně nechtějí připustit situaci, kdy by bylo nutno jednat s firmou Kapsch o prodloužení kontraktu bez další soutěže. Takový krok by navíc téměř jistě vzbudil i nelibost Evropské unie. Jde přitom o obrovské sumy – od zahájení vybírání mýtného v České republice se na něm vybralo celkem necelých 58 miliard korun a jen loni zisk činil 8,7 miliardy. Firmě Kapsch a jejím subdodavatelům z této sumy připadlo mezi 18 až 20 procenty, tedy rozhodně nezanedbatelný podíl.

(MaFr)

Ťok se saským ministrem jednal o vysokorychlostní železnici

Vysokorychlostní železniční spojení Prahy a Drážďan patřilo k hlavním tématům schůzky saského ministra hospodářství, práce a dopravy Martina Duliga s českým ministrem dopravy Danem Ťokem. Věnovali se tématu Labské vodní cesty nebo chystanému zpoplatnění dálnic v Německu. Dulig dostal rovněž pozvánku na zprovoznění dálnice D8, které ministerstvo plánuje do konce příštího roku, řekl ministr dopravy Ťok.

Technické muzeum do půlky dubna vystavilo unikátní vozy Jawa

Národní technické muzeum v Praze do 19. dubna vystavilo unikátní automobily značky Jawa. Celkem představuje šest vozů Jawa 700 a Jawa Minor z let 1934-1947, z větší části zapůjčených Auto Jawa klubem. Jawa vyrobila celkem kolem 3 500 automobilů. Značka Jawa je v povědomí veřejnosti spojena s motocykly. Zakladatel továrny František Janeček se ale v polovině třicátých let minulého století rozhodl rozšířit výrobu i o lehké automobily. Nadějnou historii kvalitních malých levných automobilů Jawa bohužel ukončil poválečný vývoj Československa, zestátnění podniku a přechod na direktivní státem řízené plánované hospodářství. Po roce 1947 byla historie značky Jawa spojena již jen s výrobou motocyklů.

Demolice nádraží Těšnov vzbudila před 30 lety bouři nevole

Odstřel železničního nádraží na pražském Těšnově se stal jakýmsi mementem a symbolem necitlivého přístupu úřadů k památkám. Novorenesanční stavba, která patřila k nejkrásnějším nádražím ve střední Evropě, definitiv-

ně zmizela v oblacích prachu před třiceti lety, 16. března 1985. Vedle 400 kilogramů trhaviny se na tom podílelo i politické rozhodnutí, a to navzdory protestům odborné i laické veřejnosti. Místo, kde nádraží Těšnov kdysi stálo, dnes protíná severojižní magistrála.

V paměti mnohých Pražanů je budova, která vyrostla na pomezí Nového Města a Karlína v letech 1872-1875, dobře známá pod důvěrným názvem „Deniska“. Zrod nádraží byl dílem Rakouské severozápadní dráhy (ÖNWB) – společnosti, která na počátku sedmdesátých let 19. století začala budovat nové dálkové spojení Vídně s Berlínem. Nová trať však Prahu míjela zhruba třicet kilometrů severně. Aby tedy ÖNWB poněkud zmírnila domácí nelibost nad opomenutím hlavního města, rozhodla se do něj vybudovat odbočnou trať.

Když bylo nádraží 15. října 1875 slavnostně předáno do provozu, bylo zřejmé, že na jeho konečné podobě dražební společnost nijak nešetřila. ÖNWB zadala projekt svému dvornímu architektovi, kterým byl Karel Schlimp, rodák z Velenic u Žatce. Schlimp ve světě architektury nebyl jen tak někdo – v době stavby pražského nádraží působil jako profesor na vídeňské technice. Svě představy zhmotnil opravdu velkoryse, když navrhl komplex budov, jež měly do mnohdy tuctové železniční architektury víc než daleko.

Stavbě vtiskl Schlimp charakter novorenesanční. Boční křídla ponechal bez vnějších ozdob, o to honosněji ale vybavil budovu střední: monumentálně působící římský triumfální oblouk s korintským sloupovím, korunovaný alegorickým sousoším Austrie – ochránitelky orby a průmyslu. Rozlehlou odjezdovou halu pak krásily znaky měst, jimiž dráha projížděla. Křídelní dostavby byly určeny provozním potřebám železnice, zčásti do nich Schlimp umístil i reprezentační prostory, salony, čekárny a restauraci.

Více než čtyřicet let neslo nádraží své původní jméno Severozápadní, po firmě, jež je postavila. Po roce 1919 získalo název po tenkrát ještě žijícím Ernestu Denisovi, francouzském historikovi a slovanofilovi. Jeho jméno bylo ale nepřijatelné pro nacisty, kteří v roce 1940 dodali novou firmu: Moldau Bahnhof čili Vltavské nádraží. Poválečná doba se zas nakrátko vrátila k Denisovi, ovšem padesátá léta podobným tradicím nepřála a nádraží bylo nazváno Těšnov. Název však neneslo dlouho, neboť s nástupem šedesátých let začalo tehdejšími urbanistům stát v cestě.

Posledním dnem, kdy nádraží ještě patřilo vlakům a cestujícím, byl 1. červenec 1972. Poté byla budova uzavřena a následoval její úpadek. Severní křídlo bylo zbouřeno a pro torzo Schlimpovy neorenesance se dlouho hledalo využití. V plánu byla depozitní budova Muzea hlavního města. Uvažovalo se také, že by se z objektu, zaneseného v roce 1978 do Státního seznamu nemovitých památek, měla stát vysokoškolská menza či nákupní středisko. Nakonec se ale žádná z variant nerealizovala. Idea vedení dálnice městem byla silnější.

Osud Těšnova byl završen, když se 15. března 1985 v denících objevila stručná zpráva, že „v sobotu 16. března v osm hodin bude likvidována odstřelem budova bývalého nádraží Těšnov v Praze. Pro zajištění bezpečnosti provozu byla povolena uzavírka v Praze 1 a Praze 8. Doprava bude pozastavena asi na 10 až 20 minut...“ Takový byl oficiální nekrolog budovy číslo 562 v Praze 8 – Karlíně.

13. 3. 2015 – Zpravodajství ČTK, zaslal Ing. Jiří Zajíček

Bratislavský Zimný prístav vlastní ďalšie národné kultúrne pamiatky

Bratislava prispela svojimi ďalšími dvoma objektmi, ktoré budú patriť medzi národné kultúrne pamiatky. Potvrdilo to Ministerstvo kultúry v správnom konaní. Reč je o Zimnom prístave v Bratislave, ktorý sa nachádza za mostom Apollo. Konkrétne ide o Dielňu lodnú a Výťah lodný. Medzi doterajšie národné kultúrne pamiatky Lodného prístavu v Bratislave patrí už Starý dom lodníkov, ako aj Prečerpávací stanica.

Dielňa lodná a Výťah lodný boli vyhlásené za národné kultúrne pamiatky už 10. septembra 2014, kedy ich vyhlásil Pamiatkový úrad SR. Konečné rozhodnutie vyhlásilo až ministerstvo kultúry, keďže sa dvaja účastníci konania, Slovenská plavba a prístavy, a. s. a Verejné prístavy, a. s., proti tomuto rozhodnutiu odvolali. Ministerstvo kultúry následne po vyhlásení odvolania vykonalo obhliadky Lodného prístavu a požiadalo aj o spracovanie odborného posudku Fakulty architektúry Slovenskej technickej univerzity. Na základe nedostatočnej obhajoby strán, ktoré sa odvolali, že neuviedli skutočnosti, ktoré by vyvrátili umiestnenie oboch objektov medzi národné kultúrne pamiatky, ministerstvo rozhodlo a pôvodné rozhodnutie Pamiatkového úradu SR definitívne potvrdilo.

Lodná dielňa bola postavená v roku 1943. Slúžila ako opraváreň jednotlivých lodných častí. Nachádza sa v nej aj zachované technické vybavenie – mostový žerjav. Lodná dielňa je prízemná hala z tehlového muriva a má nosnú rámovú železobetónovú konštrukciu.

Lodný výťah bol postavený pravdepodobne v 30. rokoch 20. storočia a spĺňal funkciu vyťahovania plavidiel pri ich údržbe. Pozostáva zo siedmich koľajových dráh s poháňacími mechanizmami a strojovne.

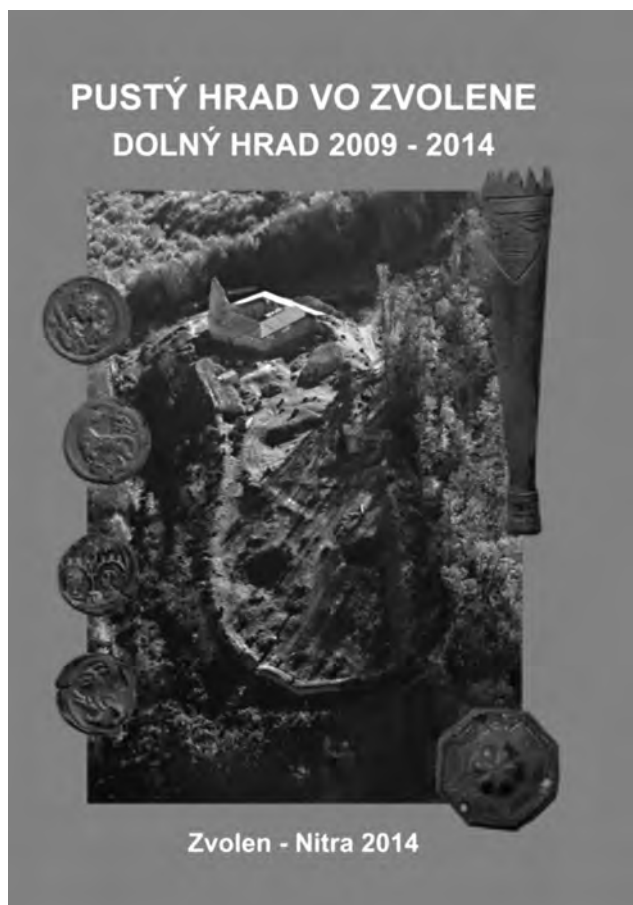
Zimný prístav dostal kedysi svoj názov, pretože počas zimy voda v Dunaji zamrzala a lode potrebovali niekde stráviť tento čas. Bratislavský prístav vlastní 26 remorkérov (ťažných lodí), cca 100 vlečných člnov a zamestnáva približne 300 pracovníkov. Slovenské technické múzeum chce tiež zriadiť Lodné múzeum.

Krst knihy *Pustý hrad vo Zvolene, Dolný hrad 2009-2014*

Krst knihy *Pustý hrad vo Zvolene, Dolný hrad 2009-2014* sa konal 10. 3. 2015 v Rytierskej sále na Zvolenskom zámku. Ministerstvo kultúry podporilo výskum a obnovu národnej kultúrnej pamiatky Pustý hrad už viackrát, prostredníctvom grantového programu Obnovme si svoj dom.

Táto nová kniha opisuje výsledky pamiatkovej obnovy a archeologického výskumu na Pustom hrade vo Zvolene a bola vypracovaná v rámci šesťročného archeologického výskumu Dolného hradu v rokoch 2009-2014. O publikáciu knihy sa podelil internacionálny kolektív pätnástich autorov z troch európskych krajín, a to zo Slovenska, Poľska a Maďarska. Samotná publikácia sa krstila hlinou z Pustého hradu a krstnou mamou bola prvá dáma mesta Zvolen ing. Lenka Balkovičová.

Pustý hrad pochádza už z 12. storočia a patrí medzi národné kultúrne pamiatky a je jedným z najvýznamnejších

slovenských hradov. Návštevami ho obohatili viacerí králi z Uhorska. Keďže sa rozprestiera na území 4,7 ha, patrí medzi najrozsiahlejšie hradné areály na Slovensku. Veža na Dolnom hrade je s rozmermi 20 × 20 m jednou z najrozsiahlejších rezidencií v strednej Európe. Pustý hrad vlastní aj najväčšiu hradnú cisternu. Skladá sa z dvoch hradných komplexov: Dolného a Horného hradu. Keďže Pustý hrad je ruina, momentálne je možné vidieť vežu, vstupnú bránu na Dolnom hrade, vežu komitátneho hradu a vežu 2. na Hornom hrade, baštu na Hornom hrade, areál tzv. Dončovho hradu na Hornom hrade a hlavnú vstupnú bránu na Hornom hrade.

Rok Ľudovíta Štúra 2015

Rok 2015 je presne dvestoročným výročím od narodenia Ľudovíta Štúra, ktorý predstavuje jednu z najvýznamnejších osobností moderných slovenských dejín. Toto výročie teda umožňuje príležitosť pripomenúť si Štúrov život ako aj jeho diela a význam v slovenskej histórii. Rok Ľudovíta Štúra vyhlásila vláda SR na základe návrhu ministerstva kultúry.

200. výročie Štúrovho narodenia sa zaradilo aj do reprezentatívneho zoznamu výročí Organizácie spojených národov pre výchovu, vedu a kultúru UNESCO na roky 2014-2015.

Slávnosti sa začali dňa 28. januára 2015 na Bratislavskom hrade, ktorých sa zúčastnili najvyšší ústavní činitelia SR. Slávnostné otvorenie Roku Ľudovíta Štúra 2015 bolo spojené aj s prehliadkou novej výstavy Slovenského národného múzea *Ľudovít Štúr – reformátor slovenskej spoločnosti* na Bratislavskom hrade.

Matica slovenská tak v priebehu roka 2015 pripraví a zrealizuje program na celom území Slovenska. Čo sa týka osláv, osobitné postavenie bude mať Bratislava, Uhrovec, Modra, Zvolen a Hlboké. Kľúčové aktivity by mali vyvrcholiť v Uhrovci, kde sa Ľudovít Štúr 28. októbra 1815 narodil.

Témou matičných vedeckých, popularizačných, edičných, výstavných, literárnych, divadelných, kultúrno-spoločenských a iných aktivít bude zdôrazňovanie skutočnosti, že Štúr bol hybnou a širokospektrálnou osobnosťou slovenských dejín v prelomových časoch nášho národného obrodzenia.

Slovenská pošta plánuje vydať pamätnú známku v nominálnej hodnote jedného eura. Národná banka Slovenska by mala emitovať striebornú zberateľskú mincu v nominálnej hodnote 10 eur a taktiež obehovú pamätnú mincu v nominálnej hodnote dve eurá.

Ľudovít Štúr je najvýznamnejší predstaviteľ slovenského národného života v polovine 19. storočia. Bol poslancom uhorského snemu, autorom súčasného slovenského spisovného jazyka, politikom, jazykovedcom, učiteľom, spisovateľom a novinárom.

Medzi najvýznamnejšie podujatia týkajúce sa Roku Ľudovíta Štúra patria:

- Slávnostné zasadnutie Národnej rady Slovenskej republiky venované odkazu Ľudovíta Štúra;
- Slávnostné vyhlásenie výsledkov celoslovenskej novinárskej súťaže *Štúrovo pero* vo Zvolene;
- Slávnostné vyhlásenie výsledkov celoslovenskej literárnej súťaže s medzinárodnou účasťou *Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko* v Nových Zámkoch;

Ľudovít Štúr

- Odborný seminár v Martine na tému *Je odkaz a dielo Ľudovíta Štúra a jeho generácie aktuálny aj pre dnešok?*
- Svetová premiéra skladby *Pútnici* v Žiline;
- Slávnostné otvorenie novej expozície v Pamätnej izbe J. M. Hurbana v Hlbokom;
- Vyvrcholenie celoslovenských osláv – dvojdňové spomienkové podujatie v rodisku Ľudovíta Štúra v Uhrovci;
- Slávnostné otvorenie novej expozície venovanej osobnosti Ľudovíta Štúra v Múzeu Ľudovíta Štúra v Modre;
- Záverečný galavečer Roka Ľudovíta Štúra 2015 v Bratislave.

Projekty Divadelného ústavu v rámci Roku Ľudovíta Štúra

Rok Ľudovíta Štúra si Divadelný ústav pripomenie sériou podujatí venovaných osobnosti významného národného dejateľa, politika, historika, jazykovedca a básnika Ľudovíta Štúra, činnosť ktorého zasahovala aj do oblasti slovenského divadelníctva.

Divadelná tvár Ľudovíta Štúra

Životné osudy Ľudovíta Štúra a štúrovcov inšpirovali mnohých dramatikov a ich pôsobenie a tvorba sa stali predmetom záujmu divadelníkov. Už v roku 1948 uviedli v SND s obrovským úspechom pásmo inscenovanej poézie *Smrť Jánošíkova*, neskôr inscenáciu *Marína* a v roku 1956 kultovú *Pieseň našej jari*, všetky v réžii Jozefa Budského. Neskôr sa k inscenáciám vychádzajúcim z tvorby štúrovcov pridali tie, v ktorých sa Ľudovít Štúr stal výrazným javiskovým hrdinom – napríklad *Misky strieborné, nádoby výborné, Vyslanec zvolenský, ... príd' kráľovstvo Tvoje, Tvoj Ľudevít* a iné. Na profesionálnej scéne tak ožili osudy mnohých protagonistov našich národných dejín, na ktoré divadelní tvorcovia nazerali viacerými spôsobmi – od tradičnej vizualizácie osobnosti, cez akcentovanie tajuplných životných momentov až po reinterpretáciu a demystifikáciu slovenských romantikov. Viaceré inscenácie nabúrali ustálené kultúrne kódy a mýty a v provokujúcich interpretáciách snímali národných dejateľov z piedestálu hrdinov.

Veľké úsilie zameriaval Ľudovít Štúr aj na výchovu a vzdelávanie mladých, podporoval študentov v ich literárnej i divadelnej činnosti. Na protest proti odvolaniu Štúra z postu zástupcu na Katedre reči a literatúry československej odišlo z lýcea 22 študentov do Levoče, kde založili Súkromné divadlo levočských ochotníkov. Mladí štúrovci venovali realizáciám predstavení v Sobotišti, na Myjave a v Levoči značnú pozornosť, viditeľnú najmä vo výbere textov, na výprave a v hereckom stvárnení.

Divadelný ústav pripravuje reprezentatívnu retrospektívnu výstavu *Divadelná tvár Ľudovíta Štúra*, v ktorej predstaví známe slovenské inscenácie venované životu a dielu Ľudovíta Štúra a poukáže na zástoj Štúra pri vzniku a formovaní slovenského ochotníckeho divadla, čím významného slovenského dejateľa takpovediac znovu uvedie „na javisko“ slovenskej histórie.

Výstavu realizuje Centrum výskumu divadla Divadelného ústavu a bude inštalovaná v Slovenskom národnom múzeu od 22. októbra 2015 do 30. januára 2016.

Misky strieborné, nádoby výborné

V dráme Jany Juráňovej ožívajú postavy štyroch známych žien – Adelky Ostrolúckej, Aničky Jurkovičovej, Maríny Pišlovej a Antónie Júlie Sekovičovej, ktorým sekunduje jediný muž Ján Kalinčiak. Počas života sa nikdy nestretli, ale na javisku dostávajú príležitosť hovoriť o svojich túžbach, pocitoch a životných cieľoch. Ženy zviazané s významnými osobnosťami slovenskej histórie už nestoja v úzadí, ale stávajú sa protagonistkami dejín, manifestujú svoj intímny vzťah k slovenským velikánom. Dokumentárne presvedčivá realita sa strieda s konfrontáciami ilúzií a zaužívaných obrazov o národnom hnutí a jeho predstaviteľoch. Dramatický text programovo narúšajúci estetické konvencie a ideové stereotypy o slovenskej minulosti poslužil inscenátorom na zobrazenie širších myšlienkových sporov a aktuálnych problémov. Prostredníctvom výpovedí ženských hrdiniek sa pokúšajú odbúrať zaužívané kultúrne kódy a zakonzervované národné pravdy a odhalit „skutočný“ svet našich hrdinov.

Tvorivý tím pod vedením režisérky Aleny Lelkovej pripravuje v Štúdiu 12 inscenáciu hry Jany Juráňovej *Misky strieborné, nádoby výborné*, ktorá bude príspevkom súčasných mladých umelcov k historickému odkazu štúrovej generácie. Premiéra inscenácie sa uskutočnila v pondelok 2. marca 2015 v Štúdiu 12 Divadelného ústavu.

Spríevodné podujatia k inscenácii – výstava a diskusné panely

V priestoroch Štúdia 12 bude v priebehu apríla 2015 sprístupnená výstava *Ako sa rodí inscenácia*, ktorá návštevníkom priblíži proces tvorby inscenácie *Misky strieborné, nádoby výborné*. Umelecký i vedecký materiál potrebný ku vzniku inscenácie a zároveň systém a postupy súvisiace s jej prípravou bude prezentovaný dokumentárnym spôsobom formou interaktívnej výstavy.

V priestoroch Štúdia 12 pred začiatkom každej z repríz inscenácie *Misky strieborné, nádoby výborné* môžu návštevníci diskutovať s odborníkmi na viaceré témy spojené so životom a dielom Ludovíta Štúra.

(DÚ)

Slovenská ústredná hvezdáreň – planetárium

Slovenská ústredná hvezdáreň v Hurbanove uviedla dňa 9. 3. 2015 opäť do prevádzky digitálne planetárium. Toto planetárium je momentálne svojimi parametrami jediné na Slovensku. Dôvodom pozastavenia prevádzky planetária bola výmena projektoru, ktorú podporilo Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky. V decembri sa úspešne uskutočnila výmena optomechanického planetária za digitálne, ktoré spĺňa kritériá pre kvalitnú *full done* projekciu. Po nutných prípravných prácach je planetárium opäť prístupné verejnosti od marca 2015.

Slovenská ústredná hvezdáreň v Hurbanove bola založená v roku 1871 ako jedno z prvých astrofyzikálnych observatórií v Európe, pričom planetárium vlastní od roku 1983. V súčasnosti Slovenská ústredná hvezdáreň organizuje celoštátne a medzinárodné astronomické podujatia, konferencie, zrazy mladých astronómov, rôzne astronomické súťaže a zabezpečuje školskú činnosť formou celoslovenských seminárov, astronomických praktík pre

pracovníkov hvezdárni, astronómov amatérov, študujúcu mládež a občanov.

V niektorých astronomických zariadeniach na Slovensku bolo zvykom organizovať Európsky deň planetárií alebo aj Deň astronómie. Koncom roku 2014 sa dohodla Slovenská ústredná hvezdáreň v Hurbanove so Slovenským zväzom astronómov a astronomickými zariadeniami na Slovensku rozšíriť túto aktivitu pod názvom Deň hvezdárni a planetárií. Ten bol určený na deň 15. 3. 2015. Návštevníci mali možnosť pozrieť si to najlepšie z astronomických programov, zúčastniť sa prezentácie odbornej činnosti, získať informácie o tom, ako pozorovať čiastočné zatmenie Slnka 20. marca.

Slovenská ústredná hvezdáreň v Hurbanove

Festival Nová dráma/New Drama prináša zoznam nominovaných inscenácií

Festival *Nová dráma/New Drama 2015* už pozná nominácie hlavného súťažného programu. Na *Novej dráme* sa predstaví a o festivalové ceny zabojuje 11 inscenácií súčasnej slovenskej a svetovej drámy. Všetky mali premiéru v uplynulom roku. Festival sa uskutoční v dňoch 10.-15. mája 2015

v bratislavských divadlách.

Dramaturgická rada festivalu *Nová dráma/New Drama 2015* uzavrela výber inscenácií do súťažného programu. Náročnej úlohy sledovať, hodnotiť a vybrať to najzaujímavejšie zo súčasnej drámy na Slovensku sa tento rok zhostili divadelné kritičky a teatrologičky Dária Fojtíková Fehérová, Martina Ulmanová a divadelný kritik Miloslav Juráni.

Od novembra do februára vybrali z takmer päťdesiatky inscenácií súčasných dramatických textov vo všetkých divadlách na Slovensku. Do výberu sa dostali inscenácie majúce premiéru v období od 1. februára 2014 do 31. januára 2015 a text, z ktorého vychádzajú, nebol napísaný pred rokom 2000.

Inscenácie nominované do súťažného programu 11. ročníka festivalu *Nová dráma/New Drama*:

- Bábkové divadlo na Rázcestí, Banská Bystrica – Jana Juráňová: *Ilona, žena Hviezdoslavova*, réžia: Iva Š.

Inscenácia inšpirovaná románom Jany Juráňovej *Žila som s Hviezdoslavom*. Zobrazuje subtilný, vnútorne bohatý svet hlavnej hrdinky, manželky významného slovenského básnika, ktorá svoje životné plány a predstavy podriadila jeho osobnosti.

- Debris Company, Bratislava – Peter Lomnický: *Clear*, réžia: Jozef Vlk.

Existenciálne mystérium. Pravda je to, čo je jasné a rozlíšené. Clear and Distinct alebo Klára a Distinkta. Jedná a druhá alebo tá istá? Telo a duša? Dve ženy, dve osi zrkadlovo rovnaké, vzájomné kolmé a pretínajúce sa v jednom bode, v jednom mužovi Reném. X, y, z.

- Divadlo Andreja Bagara v Nitre – Roland Schimmelpfennig: *Zlatý drak* réžia: Svetozár Sprušanský.

Divadelný príbeh z čínsko-vietnamsko-thajského fast foodu. Príbeh ilegálnych prístahovalcov, ktorí sa pohybujú mimo zákona a ktorí nemôžu zísť k zubárovi, keď ich rozbolí zub. Ani na políciu, keď ich niekto núti k prostitúcii alebo keď ich milenec bije a zároveň miluje až na smrť.

- Divadlo Aréna, Bratislava – Karl Marx – Peter Lomnický: *Kapitál*, réžia: Martin Čičvák.

Posledná inscenácia Občianskeho cyklu Divadla Aréna. Ohlušujúca inscenácia spochybňuje, upozorňuje, ironizuje a útočí na súkolesie konzumu, ktorého sme dobrovoľnou súčiastkou.

- Divadlo Jána Palárika v Trnave – Lukáš Brutovský – Miro Dacho: *Trnavská skupina alebo Viseli sme za nohu z kolotoča*, réžia: Lukáš Brutovský.

Hudobno-poetický kabaret približuje tvorbu a osud štyroch básnikov, členov tzv. Trnavskej skupiny – Jána Ondruša, Jána Stacha, Ľubomíra Feldeka a Jozefa Mihalkoviča. V príbehu *Trnavskej skupiny* sa prelína história jedného umeleckého zoskupenia s dejinami celej spoločnosti, obrazy básnickej bohémy striedajú portréty básnikov – obyčajných ľudí.

- Med a prach, Bratislava – *Domov, Eros, Viera*, réžia: Andrej Kalinka, Ivan Martinka.

Divadelná kontemplácia na tému základných ľudských hodnôt tlmočená prostredníctvom hudobných a výtvarných obrazov. Sedem epizód stvárnajú dvaja herci, výtvarník, hudobník a básnik. Ich diela, vytvárané pred očami divákov, si môže každý interpretovať sám. Tvoria intímny svet troch slov hlboko zakorenených v histórii ľudstva.

- Mestské divadlo Žilina – Ivan Vyrypajev: *Opití*, réžia: Eduard Kudláč.

Obyčajní ľudia, opantani chvíľou slobody a pravdy, prežívajú v alkoholickom opojení momenty, ktoré posúvajú hranice, menia ich životy a vytvárajú množstvo komických, no mrazivo úprimných situácií. Na dne pohárika sa ukrýva tá najzákladnejšia túžba. Túžba po láske, pravde, po niečom ozajstnom a intenzívnom.

- Slovenské komorné divadlo Martin – Patrik Ouředník – Ján Luterán – Miro Dacho: *Europeana – Stručné dejiny 20. storočia*, réžia: Ján Luterán.

Ironická autorská výpoveď o hystérii ľudstva v našej nedávnej minulosti, správa o brutalite vojen a revolúcií, o kolaborácii vedy a techniky so zlom, o mediálnom falšovaní

skutočnosti, o intelektuálnych teóriách, z ktorých po obnažení zostáva iba prázdnota a bezradnosť.

- Činohra Slovenského národného divadla, Bratislava – Viliam Klimáček: *Mojmír II. alebo Súmrak ríše*, réžia: Rastislav Ballek.

Moderná interpretácia dejín s presahom do súčasnosti postavená na konflikte dvoch výrazných osobností Rastislava a Svätopluka. Nezmieriteľnosť dvoch koncepcií národného bytia, zjednodušene povedané idealistickej, ktorá stavia na dominantnej úlohe Ducha a Slova (Rastislav) a pragmatickej, ktorá tvrdí, že ríša nestojí na veľkých ideách, ale silných mužoch, ktorí uprednostňujú momentálny prospech pre spoločenstvo (i osobnú moc).

- Činohra Slovenského národného divadla, Bratislava – *Desatoro*.

Desať režisérov inscenuje desať Božích prikázaní ako krátke zamyslenia, reflexie a polemiky so základným morálnym a právnym kánonom západnej Európy. Okrem divadelného spodobenia Desatora je inscenácia aj prechádzkou, pomyselným „putovaním“ po priestoroch a zákutiach Slovenského národného divadla. Je to jedinečný projekt, ktorý predstavuje mladú a strednú generáciu autorov a režisérov a široké spektrum divadelných poetík.

- Teatro Tatro, Nitra – Michail Bulgakov – Ondrej Spišák: *Majster a Margaréta*, réžia: Ondrej Spišák.

Existuje Boh? Posledný súd? Diabol? A existuje láska? Taká silná, že sa aj diabol pred ňou pokloní? Ambíciou inscenácie je posunúť „obyčajné“ rozprávanie „prostého“ príbehu do metaforického sveta mágie a sna, aby sa šapitó Teatra Tatra pri každom predstavení inscenácie stalo laboratóriom, v ktorom sa hľadajú odpovede na odveké otázky trápiace ľudstvo.

Festival *Nová dráma/New Drama* prezentuje najinšpiratívnejšie inscenácie súčasnej drámy, ktoré mali premiéru v slovenských divadlách v uplynulom kalendárnom roku. Jedenásty ročník festivalu sa uskutoční od nedele 10. mája do piatka 15. mája v Bratislave. Organizujú ho Divadelný ústav a Mestské divadlo P. O. Hviezdoslava.

Nová dráma/New Drama 2015 je súťažnou prehliadkou. Inscenácie sa budú uchádzať o tri festivalové ceny. O hlavnej cene za najlepšiu inscenáciu *Novej drámy* Grand Prix Nová dráma rozhodne medzinárodná porota. Účastníci kritického seminára udelia Cenu študentskej poroty. Diváci dostanú príležitosť po každom predstavení hlasovať za svoju najobľúbenejšiu inscenáciu. Ich voľba rozhodne o Cene bratislavského diváka.

Okrem súťažnej prehliadky inscenácií bude súčasťou festivalu aj bohatý sprievodný program. Festivalový týždeň prinesie scénické čítania, výstavu divadelnej fotografie, prezentácie troch knižných publikácií, diskusie, workshopy či konferenciu. Neodmysliteľnou súčasťou *Novej drámy* je aj prezentácia zahraničného divadla. *Nová dráma/New Drama 2015* zaostrí na nemecké divadlo a drámu v programovej sekcii Focus Nemecko.

(DÚ)

Súťaž Dráma 2014 je po uzávierke

Do 15. ročníka súťaže Dráma o najlepší dramatický text v slovenskom alebo českom jazyku, vyhlásenej Divadelným

ústavom v Bratislave, prihlásili autori 41 textov. Z toho 29 v slovenskom a 12 v českom jazyku. Do súťaže bolo prijatých 38 textov, tri texty boli vyradené pre nesplnenie podmienok súťaže.

V priebehu mesiacov február – apríl bude o textoch rozhodovať päťčlenná porota v zložení: Viliam Klimáček (dramatik a režisér), Andrea Dömeová (dramaturgička Divadla Astorka Korzo '90), Vladislava Fekete (riaditeľka Divadelného ústavu Bratislava, dramaturgička), Miriam Kičiňová (dramaturgička činohry Slovenského národného divadla), Zuzana Palenčíková (dramaturgička Mestského divadla Žilina). Autor víťazného textu získa finančnú prémiiu 1 000 €. Okrem hlavnej ceny bude udelená aj Cena Činohry Slovenského národného divadla ako spoluorganizátora súťaže v podobe naštudovania vybranej hry formou inscenácie alebo scénického čítania v nasledujúcich divadelných sezónach.

Rozhlas a televízia Slovenska – Rádio Devín udelí Cenu RTVS – rozhlasové naštudovanie textu v Rádiu Devín v roku 2015. Texty finalistov súťaže budú publikované v zborníku *Dráma*. Vyhlásenie výsledkov súťaže spolu s verejnou prezentáciou textov Trojboj sa uskutoční v máji v rámci 11. ročníka festivalu *Nová dráma/New Drama 2015*. Organizátormi súťaže Dráma je Divadelný ústav a Činohra Slovenského národného divadla. Partnerom súťaže je Rozhlas a televízia Slovenska – Rádio Devín.

(DÚ)

Výstavy – marec 2015

opätminútsto.snd

Výstava sprítomňujúca 95 rokov Slovenského národného divadla. Jubileá inštitúcií sú príležitosťou odhaliť zdanlivo skryté a zabudnuté. Pri takej významnej národnej kultúrnej inštitúcii, akou je Slovenské národné divadlo, je namieste sprítomniť osobnosti, udalosti, fakty a najmä prchavé umelecké činy. V koncepcii našej výstavy sme sa sústredili predovšetkým na sprítomnenie tvorivých umelcov – interpretov, ale aj riaditeľov a významných režisérov, dramaturgov, umeleckých šéfov, choreografov, sólistov v opere i balete a zásadné výsledky ich tvorivej činnosti v najvýznamnejších inscenáciách každého umeleckého súboru SND.

Výstava je členená do desiatich časových období. Ambíciou tvorcov výstavy, ktorí pripravili obsahovú koncepciu a náplň, je aj snaha vidieť život jedinečného trojsúborového divadla v kontextoch a súvislostiach doby.

Vernisáž výstavy *opätminútsto.snd* sa uskutočnila 6. marca 2015 vo výstavnej sieni novej budovy Slovenského národného divadla. Výstavu v spolupráci so Slovenským národným divadlom pripravil Divadelný ústav Bratislava. Kurátormi sú Martin Timko, Katarína Kunová a Zuzana Nemcová, autorom architektonického riešenia výstavy je Miroslav Daubrava, graficky ju spracovala Nora Nosterská. Výstava potrvá do konca prebiehajúcej divadelnej sezóny 30. júna 2015.

Výstava Stanislav Remar v SND

Pri príležitosti 100. výročia narodenia významného československého choreografa Stanislava Remara (7. október 1914, Písek – 19. júl 2006, Košice) sprístupnili Divadelný

ústav a Balet SND výstavu *Stanislav Remar*. Výstava sa zameriava na Remarovo pôsobenie v Balette SND v rokoch 1946 až 1955, počas ktorého zohral významnú úlohu vo vývoji slovenského baletného umenia. Jeho tanečná kariéra sa začala odvíjať na českých a nemeckých scénach, kde pôsobil desať rokov. V Balette SND bol v trvalom angažmáne deväť rokov, najskôr ako sólista, od roku 1948 ako choreograf a šéf umeleckého súboru. Neskôr zviazal svoj umelecký život na dvadsať rokov s košickým divadlom. Jeho tanečné umenie čerpalo z fyzických dispozícií a skvelej techniky, choreografickú tvorbu charakterizovala nezvyčajná fantázia a hĺbavosť. K svojim inscenáciám si pravidelne navrhoval aj originálne kostýmy.

Výstava bola sprístupnená pri príležitosti premiéry baletu Oskara Nedbala *Z rozprávky do rozprávky*, ktorý bol v roku 1924 prvým detským baletným titulom na scéne SND, 5. februára 2015 v Salóniku historickej budovy SND.

Dramatické stopy Ferka Urbánka

Divadelný ústav, Divadlo Jána Palárika v Trnave, Trnavský samosprávny kraj a Haulikov inštitút pripravili výstavu *Dramatické stopy Ferka Urbánka* v Divadle Jána Palárika v Trnave. Výstava je súčasťou Spomienkového večera venovaného Ferkovi Urbánkovi pri príležitosti uplynutia 80 rokov od jeho smrti.

Ferko Urbánek (1858-1934), pôvodom Čech, vyrástol v Púchovskej doline a zžil sa so slovenským prostredím natolko, že sa stalo predobrazom jeho dramatických „obrazov zo života“. Vďaka jeho hrám sa ľud naučil divadlo hrať i do divadla chodiť. Jeho potreba všetko zlé v živote uhládzať, túžba po šťastných koncoch prekonávajúcich neprávosť a necnosť v duchu kresťanského idealizmu dala jeho hrám pečať rozprávkového príbehu. Ferko Urbánek patrí dodnes k obľúbeným autorom slovenských divadiel a medzi ochotníkmi je jedným z najhrávanejších slovenských dramatikov. Jeho hry sa v pravidelných intervaloch objavujú aj na javiskách profesionálnych divadiel a ich televízne a rozhlasové úpravy dotvárajú nezameniteľný kolorit sviatočného vysielania vo vianočnom a veľkonočnom období.

Mág divadelnej harmónie, hravosti, krásy a baladickosti – Karol Legény Zachar

Divadelný ústav pripravil dokumentačno-výtvarnú výstavu venovanú hercovi, režisérovi, pedagógovi a výtvarníkovi Karolovi L. Zacharovi, ktorá je zrealizovaná v historickej budove SND. Na výstave je zachytená len časť jeho práce ako herca, režiséra, karikaturistu a scénografického a kostýmového výtvarníka. Jeho prvé kroky na doskách SND boli počas štúdia na konzervatóriu, kde už v prvom ročníku dostával malé herecké úlohy. V roku 1942 mu Ján Jamnický dal na starosť réžiu remeselníckych výstupov v inscenácii *Sen noci svätajánskej*. Po vojne sa stal príležitostne režirujúcim hercom, jeho inscenácie mali svoju imaginárnu silu a významovú sugestivitu. Bol ovplyvnený folklórom – vo zvykoch, ľudovej piesni, v zanietenej etnografickej vášni, ale aj v slovenskej prírode. Do svojich inscenácií navrhoval kostýmy, scénu a rekvizity. V roku 1965 sa stal oficiálnym režisérom Slovenského národného divadla. Výstava je nainštalovaná v priestoroch foyeru historickej budovy SND.

Bábkové divadlo mal rád

Výstava venovaná 100. výročiu narodenia Jána Ozábala, prvého riaditeľa Štátneho bábkového divadla v Bratislave, autora bábkových hier a prekladateľa.

(DÚ)

Cena Dominika Tatarku za rok 2014

V Bratislave v Pálffyho paláci bola 12. 3. 2015 udelená Cena Dominika Tatarku za rok 2014. Tento rok bola v poradí už 21. cena udelená Ľubomírovi Longauerovi za knihu *Vyzliekanie z kroja*, ktorá vyšla v spolupráci Slovartu a VŠVU. Cenu si prevzal od predsedu poroty a prezidenta Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika Petra Zajaca. Ceremoniu sprevádzali hudobné vystúpenia violončelistu Jozefa Luptáka a akordeonistu Borisa Lenka.

V knihe *Vyzliekanie z kroja* sa môžete stretnúť s prienikom modernej typografie a úžitkovej grafiky na Slovensku. Publikácia je ilustrovaná stovkami dobových prác, z ktorých väčšina v tomto rozsahu a kontexte ešte nebola publikovaná.

Cena Dominika Tatarku sa udeľuje za výnimočné literárne dielo, ktoré naplní humanistické tradície slovenskej kultúry a v tomto zmysle nadväzuje na duchovný odkaz Dominika Tatarku. Laureátom tohto najprestížnejšieho slovenského literárneho ocenenia sa môže stať autor len raz za život.

Ľubomír Longauer s cenou Dominika Tatarku

Ľubomír Longauer je významný slovenský grafický dizajnér, vysokoškolský pedagóg a autor knižných publikácií z oblasti grafického dizajnu a jeho histórie. S jeho pomocou bola na Vysokej škole výtvarných umení v roku 1999 vytvorená samostatná Katedra grafického dizajnu. Venuje sa výskumu histórie grafického dizajnu. Pričom vznikol cyklus výstav *Slovenská typografia I.* a *II.* a viacerých publikácií. Podieľal sa taktiež na vzniku Slovenského múzea dizajnu, ktorému venoval svoju zbierku úžitkovej grafiky.

Okrem Ceny Dominika Tatarku získal Ľubomír Longauer už aj ocenenie Grand Prix Trienále plagátu Trnava v roku 1991, Masters Eye Award v roku 1994 a aj Čestný doktorát hnutia Nová trápnosť za rok 1995.

Peter Pišťanek, autor *Rivers of Babylon*, spisovateľ Bukovského prímesti dobrovoľne odešiel ze sveta

Známý slovenský spisovateľ Peter Pišťanek zemrel 22. března ve věku čtyřiapadesáti let v bratislavské Nemocnici sv. Cyrila a Metoda na Antolské ulici. Spisovatele přivezli do nemocnice po požití většího množství léků. Rodák z Devínské Nové Vsi byl do roku 1989 hlídačem parkoviště. Debutoval v roce 1991 románem *Rivers of Babylon*. V devadesátých letech nebylo na Slovensku autora, který tak otevřeně a bezohledně popisoval realitu postkomunismu pod Tatrami. Všechny ty ze řetězu utržené veksláky, kteří začali být velkými mafiány, vybírání výpalného, Slováci vyličení jako chlastající ovce, které si nechají všechno líbit. To vše se odráží např. v legendárních *Rivers of Babylon*.

Tato jeho kniha byla v devadesátých letech historicky druhou nejprodávanější knihou na Slovensku, byla přeložena do pěti jazyků (mj. do angličtiny, francouzštiny a češtiny) a zfilmována (stejně jako později i jeho prózy *Muzika* a poslední *Rukojemník*). V posledních letech se literárně odmlčel, o to větší byl na Slovensku zájem o jeho knihu *Rukojemník* (2014), kde se ve vzpomínkové próze projevil víc jako autor téměř hrabalovského stříhu.

Pišťanek náměty pro svá díla čerpal z prostředí svého bydliště na pomezí velkoměsta a venkova. Jeho díla se podle kritiků vyznačují přímočarostí vyprávění, rychlým spádem děje a přesnými popisy.

V rozhovoru pro deník SME v roce 2010 Pišťanek řekl: *Čo by si chcel zažiť, keby si sa, dajme tomu, mohol dožiť ešte raz takého veku?*

Chcel by som ešte niekedy navštíviť Cognac a Škótsko. Napísať knihu o whisky, dvojča k mojej knihe o koňaku *Živý oheň z vína*. Kúpiť si raz elektronické bicie Roland a mať čas na ne cvičiť. Tráviť viac času so svojou ženou. Nezanebávať priateľov, ako to trestuhodne robím už roky. Urobiť si poriadok v knihách a k niektorým sa vrátiť a znova si ich prečítať. Mať viac času a častejšie podnikáť výlety do milovanej Prahy. Tráviť celé letá v Dalmácii. Viac a intenzívnejšie vnímať všetko okolo seba. Ochutnať vína a brandy, ktoré som ešte neochutnal. Schudnúť päťdesiat kíl, ako sa mi to už neraz podarilo, a udržať si to už nastalo. Hádám to ešte stihnem.

Peter Pišťanek

POSTREHY ZO SLOVENSKA

Západné Slovensko

Slovo na úvod

Voľby do samospráv obcí a miest, ktoré sa na Slovensku konali 15. novembra 2014, zreteľne preukázali štátotvornú spôsobilosť ľudu na ceste ďalšieho vývoja slovenskej národnej štátnosti a politického systému Slovenskej republiky. Ľud Slovenska, onen určujúci fenomén zdroja všetkej moci v štáte, preukázal patričnú politickú zrelosť, vôľu a zodpovednosť – demokratickým spôsobom zostaviť samosprávy obcí a miest tak, aby oni plnili to poslanie, ktoré im ukladá Ústava Slovenskej republiky; byť na úrovni doby, uskutočňovať funkcie štátu v obciach a mestách; byť zainteresované na hodnototvornom procese v záujme občanov a štátu počas celého volebného obdobia 2014-2018. O týchto otázkach, ktoré prináša náš Klub, pojednávajú príspevky určitých osobností demokratickej politiky, samosprávy a verejnej správy na Slovensku – Milana Ftáčnika, Bratislava; Jána Sandtnera, Dúbravka; Lubice Kolkovej, Devín; Jána Hartela, Kysucké Nové Mesto.¹

Podľa slov predsedu vlády Slovenskej republiky Róberta Fica bolo na Slovensku 15. novembra 2014 zvolených 1 100 starostov a primátorov obcí a miest.

doc. JUDr. Marián Veliký, CSc.,
Bratislava – Viedeň, 2014-2015

Bratislava – hlavné mesto SR v premenách času

doc. RNDr. Milan Ftáčnik, CSc.,
primátor Bratislavy, predstaviteľ mestského zastupiteľstva a samosprávy, verejný činiteľ, Bratislava²

Vážený pán primátor,

prichádzam k Vám v mene šéfredaktorky Klubu, časopisu Čechov a Slovákov vo Viedni, Ing. Helyny Baslerovej. Odovzdávam pozdrav Vám, poslancom mestského zastupiteľstva, samospráve a občanom Bratislavy, hlavného mesta Slovenskej republiky. Dovoľte mi, aby som Vás ako člen redakčného tímu poprosil o rozhovor.

Vážený pán docent!

O dejinách Bratislavy boli napísané viaceré hodnotné vedecko-populárne práce. Dovoľte mi načrtnúť iba niektoré historické deje, ktoré súvisia s politickými a štátoprávnymi otázkami vývoja Bratislavy a Slovenska; uvediem iba niekoľko myšlienok o Bratislave, ktorá bola dejiskom významných historických procesov v zápase o svojbytnosť nášho národa.

Pán primátor, Bratislava má bohatú históriu; vždy na seba pútala tie dejinné procesy, ktoré súviseli s bytím národa, bojom o jeho svojbytnosť; národ, hodnoty národa boli často spochybňované, ohrozované v mocenských konšteláciách nežičlivými silami strednej Európy. Aký je váš pohľad na túto otázku?

Treba povedať, že Bratislava a jej územie súvisí s osudom Slovenska, tak ako širšie územie Slovenska súvisí s osudom Bratislavy. Tu sa v roku 907 odohrala bitka medzi starými Bavormi a starými Maďarmi, ktorá tvorí prvú písomnú zmienku o Bratislave, alebo vtedajšom meste, ktoré tu existovalo. A táto bitka – jej výsledok, pretože vyhrali starí Maďari, priniesla začlenenie Bratislavy do priestoru a vplyvu Uhorska. To znamená, že Bratislava sa stala hraničnou časťou Uhorska. A toto na dlhé obdobie predurčilo jej osud. Bol tu hrad, ktorý bol do roku 1850 samostatnou správou jednotkou. Mal takú dôležitosť, že bol ochranou hraníc Uhorska zo západu. To znamená, že postavenie mesta a potom širšie začlenenie tohto priestoru pod vplyv Uhorska ovplyvnilo naše dejiny. A v tých dejinách bolo viacero pokusov, kedy sa slovenský národ pokúšal etablovať ako samostatná entita. Najznámejší je pokus štúrovský, kedy došlo v Európe roku 1848 k pohybu národov. Boli to veľké očakávania zo strany Slovákov, ktorí sa spoliehali na pomoc Viedne. Ukázalo sa, že to nie je reálne. Opäť prišla maďarizácia. A potom vlastne až 1. Československá republika znamenala uskutočnenie tých aspirácií, ktoré slovenský národ mal, pretože našiel dohodu s partnerským národom českým a prípravou počas 1. svetovej vojny od dohody v Clevelande cez Pittsburskú dohodu a vznik republiky sa vlastne predurčil osud slovenského národa, ktorý spoločne vo zväzku s národom českým si začal budovať svoju vlastnú budúcnosť. Na Slovensku vznikali školy, vlastná kultúra, národ sa etabloval nielen po stránke jazykovej, ako sa to podarilo už Štúrovi, ale aj po stránke politickej a hospodárskej. Potom pravda prišli predvojnové roky pred 2. svetovou vojnou, kde došlo k tomu, že v Československej republike prevládli záujmy českej strany, tzn., že sa demontovali fabriky, boli problémy, ktoré Slováci vnímali ako nedostatočný rozvoj. Možno to bol dôvod pre autonomistické snahy, pre vznik Slovenskej republiky, vojnovkej Slovenskej republiky a potom obnovenie Československa, do ktorého Slováci vstupovali s nádejou, že to bude obnovenie republiky na princípe rovný s rovným; ani to sa celkom nepodarilo. Prišli ústavné zmeny z roku 1960, potom prišla československá federácia v roku 1968. Toto predurčilo to, že sa Slovensko etablovalo aspoň formálne, teda z hľadiska ústavných orgánov. Definitívne naplnenie ambícií Slovákov rozhodovať o svojich veciach sami sa stalo až 1. januára 1993, kedy cez všetky tieto dejinné línie a dôležité časti našej histórie, vznikla samostatná Slovenská republika. Prečo sa hlavným mestom Slovenska stala práve Bratislava? To je zaujímavá otázka. Prečo to nebol Martin, alebo prečo to nebola Nitra? Pretože Martin bol vnímaný ako centrum kultúry Slovákov. Starobylá Nitra mala svoje korene vo Veľkej Morave, kedy aj táto časť územia bola veľmi dôležitá z hľadiska rozvoja. Bratislava dostala prednosť, pretože ju vnímali ako najlepšie pripravené mesto, pretože bola po 250 rokov korunovačným mestom. Počas tureckého nebezpečenstva korunovali v Bratislave uhorských kráľov a kráľovné. Asi najznámejšia aj pre Vašich čitateľov bude Mária Terézia, ktorá v roku

¹ Vážení čitatelia, príspevky hore uvedených autorov budú publikované v jednotlivých číslach nášho Klubu. Ďakujeme za porozumenie. Redakcia

² Doc. RNDr. Milan Ftáčnik, CSc. – primátor Bratislavy, bývalý starosta Petržalky, vedec a vysokoškolský pedagóg na Univerzite Komenského v Bratislave, október 1998 – apríl 2002 – minister školstva Slovenskej republiky.

1741 bola korunovaná v Bratislave za uhorskú kráľovnú. Bolo ich tu korunovaných 11 kráľov a 8 manželiek. To znamená, že máme bohatú históriu. Vtedy vznikali v Bratislave nové budovy, bola sídlom panovníka, obnovil sa bratislavský hrad a vznikali nové stavby a inštitúcie. Po ukončení tejto tradície – pretože sa korunovácie vrátili späť do Budapešti – v 19. stor. Bratislava prešla veľkým priemyselným rozvojom. Bola 2. priemyselným mestom v Uhorsku po Budapešti. To znamená, že keď sa diskutovalo, ktoré mesto je pripravené, tak z hľadiska inštitúcií, budov, palácov, tradícií, kultúry bola to jednoznačne Bratislava. I z hľadiska priemyselného rozvoja to bola Bratislava. Ďalej to bola strategická otázka pre československú vládu – a to bol prístup k Dunaju, čiže chcela si práve cez Bratislavu zaistiť prístup k Dunaju. Tieto 3 faktory rozhodli, o tom, že v roku 1918 presadil vtedajší Minister s plnou mocou pre správu Slovenska Vavro Šrobár, že to bude práve Bratislava, ktorá sa stane neoficiálnym hlavným mestom. Toto sa už ťahalo vlastne cez celé to obdobie rokov 1918 – až do januára 1993, kedy Bratislava bola vyhlásená za hlavné mesto Slovenskej republiky. Teda oficiálne sa stala hlavným mestom Slovenskej republiky až 1. januára 1993. Takýto je môj pohľad na zápas o svojbytnosť, aby sme sa presadili ako národ a našli si svoje miesto na európskej mape.

Pán primátor, Bratislava bola miestom revolúcie 1989; odstránila zvyšky stalinsko-diktátorskej moci; národ, občan, nadobudli podobu slobodných individualít, subjektov vývoja. Ako hodnotíte revolúciu z dnešného hľadiska?

Odpovedám jednoznačne pozitívne. Pre mňa osobne to bola veľká spoločenská zmena, ktorá sa mi javila ako príležitosť usporiadať veci inak, lepšie. Znamenala šancu na návrat Slovenska do rodiny európskych národov, slobodných a demokratických národov. My sme to všetci vnímali s veľkým, veľkým optimizmom. Musím povedať, že sme mali aj veľké očakávania, čo všetko sa zmení, ako to lepšie bude fungovať. Keď sme navštívili susednú Viedeň, tak sme vnímali plné obchody, vnímali sme to bohatstvo, ktoré Rakúšania dokázali počas svojej existencie vytvoriť poctivou prácou. A nám sa zdalo, že to bude také ľahké, že stačí zmeniť pomery a takéto niečo budeme mať aj u nás. Ako by sme zabudli na to, že je to práca, ktorá vytvára hodnoty. Čiže musím povedať, že s odstupom tých 25 rokov mnoho ľudí je sklamaných. Proste nenaplnilo sa tak rýchlo to, čo čakali, že sa budú mať lepšie, že aj oni si užijú z toho slobodného a demokratického vývoja a že budú mať z toho nejaký podiel. Opäť tu vznikla skupina ľudí, ktorí sa majú lepšie a potom sú ľudia, ktorí naozaj očakávali viac. Ale pravda je aj taká, že sú hodnoty, ktoré sa nezmenili. Sme slobodnou krajinou, sme súčasťou Európy. Záleží na nás ako sa v Európe budeme obracať, ako si nájdeme svoje miesto, akých partnerov si nájdeme. Čiže z toho hľadiska si myslím, že tá hlavná hodnota – sloboda, ktorú sme si vybojovali v 1989 roku, tá je veľmi dôležitá. Slobodne a samostatne sme sa rozhodli aj o svojej národnej ceste, spomínal som rok 1993. Predchádzali mu 4 roky diskusií s národom českým, či dokážeme nájsť novú podobu čs. republiky, naozaj na princípe rovný s rovným. Bol som pritom ako politik, ktorý vtedy pôsobil aj v Predsedníctve SNR, pretože sme ešte nemali prezidenta a hľadali sme dohodu. Nemohlo možné ju nájsť. Čiže tá sloboda nám priniesla

aj možnosť rozhodnúť sami o sebe. Rozhodli sme: založili sme si vlastný štát. A dnes sme to my, ktorí si zodpovedáme za to, či sa máme horšie, alebo lepšie. Teda ten vývoj máme vo svojich rukách. Samozrejme sme malička krajina. Sme súčasťou Európskej únie. Ten priestor, ktorý nám Únia dáva nám pomáha na to, aby sme si tie línie svojho vývoja zvolili, ale v kontexte širšom, pretože žiadna krajina už dnes nie je izolovaná od tých druhých. Musí komunikovať, musí sa rozvíjať. Čiže ja to vnímam, že v 1989 roku sme dostali veľkú šancu. Možno sme ju vo všetkom nenaplnili, určite sa nenaplnili všetky očakávania, ktoré sme mali. Ale dnes už o tom všetkom tiež vieme viac, už nie sme naivní. Už si vieme reálne formovať svoje ciele – a stanovujeme si ich v kontexte rozvoja Európskej únie – aj ciele nášho národného rozvoja a rozvoja našej krajiny.

Pán primátor, Bratislava zaznamenala spoločensko-politický prerod; konštitovali sa nové demokratické samosprávne formy, ktoré dostali nový obsah. Bratislava dosiahla vo svojom porevolučnom vývoji relatívne vysokú politickú kultúru. Čo usudzujete o tejto otázke?

Naše mesto sa za posledných 25 rokov výrazne zmenilo. Tí ktorí ho poznali ako šedivé mesto spred roka 1989 majú pocit, že Bratislava vyzerá krajšie. Obnovili sa mnohé budovy, postavili sa nové budovy, obchodné centrá, administratívne zariadenia, jednoducho Bratislava sa zmenila. Niekedy hovoríme, že sa zmenila viac pod tlakom developerov, že nám proste nanútil súkromný sektor, tu chceme mať to, a tam chceme mať ono, že tomu chýbala istá koncepcia, regulácia z pohľadu verejného záujmu. Snažíme sa teraz tento nedostatok napraviť. Pomohla nám kríza, kde sa investičné aktivity v meste zabrzdzili. Snažíme sa dať Bratislave takú tvár, aby popri súkromných záujmoch, popri tom rozvoji, ktorý prinášajú súkromní investori, sme videli za tým všetkým snažením aj človeka. Ľudí, ktorí tú žijú; ktorí chcú mať kvalitný verejný priestor, ktorí sa chcú previesť na kvalitných cyklotrasách, ktorí chcú jednoducho zažívať také veci, aké zažívajú obyvatelia Viedne, Kodane a ďalších európskych miest, ktoré sú tak trochu našim vzorom. Kde sa chodíme učiť a hľadáme pozitívne impulzy pre rozvoj mesta. Čiže snažíme sa uchopiť ten rozvoj mesta a dať mu punc verejného záujmu, aby naozaj ten rozvoj mala v rukách samospráva mesta. Myslím si, že napriek všetkým ťažkostiam sa nám to darí. Tie výzvy, ktoré vidíme v iných mestách, sú výzvami aj pre nás. Hľadáme na ne odpovede a snažíme sa mesto rozvíjať. Je to aj vecou veľmi poctivej diskusie nielen s poslancami v mestskom zastupiteľstve, ale aj s verejnosťou. Práve za posledné 4 roky sme začali veľké diskusie s občanmi Bratislavy o tom, aké investičné zámery by sa tu mali robiť, ako sa oni na ne pozerajú, aké k tomu majú pripomienky. Snažíme sa vťahovať ľudí do spolurozhodovania. Čiže samospráva je to, že spravujeme si svoje veci sami. My, občania, aj keď všetci nemôžu sedieť na poslaneckej stoličke. Snažíme sa dať ľuďom priestor na to, aby mohli vyjadriť svoj názor. Považujem to za mimoriadne dôležité, aby tu bolo spojenie radnice a obyvateľov, pretože v tých minulých obdobiach to nie vždy tak fungovalo.

Pán primátor, Bratislava prezentuje úspešný spoločenský rozvoj; Bratislava má všetky atribúty moderného európskeho mesta; Dunaj, ktorý preteká Bratislavou, je nielen dôležitou dopravnou tepnou, ale aj činiteľom spájajúcim národy a štáty strednej Európy; v duchu intencí

Európskej únie sa rozvíja spolupráca Bratislavy s hlavnými mestami susedných štátov; osobitne cenná a prospešná je spolupráca Bratislavy a Viedne; zaiste pozitívne sa rozvíja spolupráca so starostom Viedne Michaelom Häuplom, blízkym priateľom ľudu Slovenska. Čo môžete k tomu uviesť?

Táto otázka hovorí o meste, ktoré je dopravnou tepnou práve prostredníctvom Dunaja a zasahuje do spolupráce s inými mestami. Hovoríme o spolupráci s Viedňou a o spolupráci so starostom Viedne Michaelom Häuplom. Musím povedať, že Michael Häupel je môj dobrý priateľ. Našli sme si k sebe cestu, pretože pozeráme sa na mnohé problémy podobne. Ja som tak isto sociálny demokrat, aj keď nie som členom žiadnej politickej strany. Tak som sa profiloval v politickom živote za posledných 25 rokov. Viedeň má nepochybne výhodu v tom, že je podstatne vyspelejšie mesto, podstatne bohatšie mesto, ako Bratislava. Ak porovnáte rozpočet Viedne vo výške 12 miliárd eur a Bratislava má 250 miliónov, tak to sa nedá porovnať, tak to proste sú úplne iné svety. Nesprávame sa jeden k druhému ako starší alebo mladší brat, správame sa ako partneri, ktorí hľadajú projekty, ktoré môžu byť na prospech oboch mestám. Toto si myslím, že je veľmi dôležité. Diskutujeme o dopravnom prepojení oboch miest, ktoré sme považovali a považujeme za nedostatočné, diskutujeme o spolupráci letísk, diskutujeme o tom, aby sme našli spoločnú reč a spoločné prístupy napr. v oblasti rozvoja cyklo dopravy, pretože tam sme na tom veľmi podobne, diskutujeme o tom, akým spôsobom zabezpečiť fungovanie verejnej dopravy, v ktorej Viedeň má veľké skúsenosti, čiže tie pozitívne veci, ktoré sa podarilo na jednej a na druhej strane urobiť. My sme napr. zdieľali s Viedňou skúsenosti z tzv. participatívneho rozpočtu. To znamená, participácie občanov na rozhodovaní o časti rozpočtu mesta, čiže aj my sme do tej spolupráce priniesli konkrétne veci. Musím povedať, že takto si predstavujem spoluprácu 2 partnerských miest. V tomto naša spolupráca je taká unikátna, že hovoríme o nej ako o Twin City spolupráci, teda spolupráci miest, ktoré sú takmer dvojčikami, v tom zmysle, že žiadne iné dve európske hlavné mestá nemajú vzdialenosť 60 km. To je dosť unikátna, ale chcel by som aj touto cestou, aj vašim prostredníctvom, pozvať všetkých tých, ktorí nepoznajú dostatočne Bratislavu, aby prišli k nám a pozreli sa, čím naše mesto prešlo. Mnohí si ju pamätajú možno ešte z tých čias z pred roku 1989, mnohí ju možno nepoznajú. Je to naozaj pekné mesto, ktoré má svoje vlastné charakteristiky spolu s malým historickým centrom, budovami z terziánskych čias a modernými časťami, ktoré sú symbolom rozvoja Bratislavy. Myslím si, že sa máme teda aj my čím pochváliť a verím, že v tom ďalšom období budeme ďalej nachádzať dobrého partnera vo viedenskom magistráte, vo viedenskom starostovi a v jeho spolupracovníkoch, teda že spolupráca bude pokračovať.

Pán primátor, Bratislava vo voľbách 2010 vyznela v prospech Vás; občania a inštitúcie Vám odovzdali svoj hlas; stali ste sa primátorom, vedúcou politickou osobnosťou Bratislavy; občania a inštitúcie oceňujú Vašu prácu ako politika a štátneho činiteľa; zohrávate totiž rozhodujúcu úlohu vo vývoji Bratislavy. Čo môžete k tomu dodať?

Musím povedať, že 4 roky, čo som primátorom, boli mimoriadne zložité a to najmä z takého dôvodu, že Bratislava

v roku 2010 bola mimoriadne zadlženým mestom. Zadlženým až natoľko, že sme hovorili o gréckej ceste, kde dlhy mesta vo vzťahu k príjmom dosahovali takmer 120 %, takže sme boli povinní nastúpiť na cestu konsolidácie mestských financií a hľadania ciest ako udržať mesto v takom zdravom, normálnom a udržateľnom režime. Myslím si, že za 4 roky sa nám to podarilo, pretože sme dokázali znížiť zadlženie mesta o 28 % a na druhej strane napriek všetkým týmto limitom, ktoré nám priniesla aj ekonomická kríza vo svete sme dokázali pre Bratislavu získať nové rozvojové projekty financované z európskych fondov. Boli to najmä dopravné projekty. Asi najvýraznejší uvidíte, keď sa pozriete na Dunaj, kde nám dnes chýba starý most, pretože prebieha rekonštrukciu. Ten bol postavený ešte v roku 1890. Otváral ho vtedajší cisár František Jozef a dlho sa volal most Františka Jozefa. Tento vlastne slúžil dlho ako jediný most v Bratislave. Nakoniec doslúžil v tom zmysle, že sme ho museli zatvoriť pre osobnú automobilovú dopravu a vlastne čakali sme na možnosť ho rekonštruovať. Podarilo sa nám presvedčiť Európsku komisiu, že tento most bude slúžiť ako priestor pre nástup električkovej dopravy do Petržalky, ktorá je 120 tisícovou časťou mesta, čiže najväčšou mestskou časťou, kam dnes nechodí električka. My to považujeme za mínus. Dlho sa v Bratislave tento projekt pripravoval. Teraz sa konečne realizuje za európske peniaze. Vďaka európskym fondom sme mohli do Bratislavy nakúpiť nové trolejbusy, nové električky opäť na podporu verejnej dopravy. Modernizujeme tiež električkové trate, čiže robíme konkrétne kroky, ktoré do Bratislavy prinesú zhruba 300 miliónov eur z európskych fondov. Myslím si, že je to výrazný impulz, pretože štatisticky Bratislava z hľadiska hrubého domáceho produktu na hlavu je na tom lepšie ako Viedeň. Čo je paradox, pretože reálne sa tie podmienky asi porovnať nedajú, ale štatisticky je to tak, že my nemôžeme čerpať všetko z európskych fondov ako môžu iné regióny našej krajiny, ktoré sú podstatne menej rozvinuté z pohľadu HDP na hlavu. Bratislava je na tom lepšie a napriek týmto obmedzeniam z operačného programu doprava sa nám podarilo získať túto veľkú sumu. Čiže na jednej strane šetrenie, niekde až na úkor kvality života v meste a na druhej strane nové rozvojové impulzy, niektoré, alebo väčšina financované z európskych fondov. A napr. cyklotrasy, po vzore Viedne sme spustili ako silný program, s tým, že napriek obmedzeniam musíme investovať peniaze. Dali sme ich práve na rozvoj cyklistickej dopravy, na rozvoj škôl, ktoré máme a na rozvoj sociálnych zariadení. Čiže podobne ako Viedeň, tá ponuka sociálnych služieb pre občana bola dôležitá aj pre Bratislavu. Z vlastných zdrojov, ale snažili sme sa rozvíjať aj tieto oblasti. Toto je taký, dá sa povedať, výsledok toho, čo sa nám podarilo urobiť za uplynulé 4 roky.

Pán primátor, Bratislava je celonárodným centrom ekonomiky, politiky a štátu, kultúry, vzdelanosti; disponuje nevídaným intelektuálnym potenciálom, má spôsobilosť pozitívne ovplyvňovať vývoj Slovenska; napomáhať rozvojovým tendenciám na pôde Európskej únie. Môžete to bližšie charakterizovať?

Disponujeme veľkým intelektuálnym potenciálom, to je ďalšia otázka, či máme možnosť napomáhať rozvoju a tendenciám na poli Európskej únie. Áno, zúčastňujem sa ako primátor Bratislavy práce Výboru regiónov – to je orgán,

ktorý si zriadila Európska únia na to, aby počula aj hlas zdola. Veľmi pozitívne vnímam to, že sa presadila problematika rozvoja miest a ich ekonomického rozvoja aj na európskej úrovni. V programovacom období 2014-2020 boli určené osobitné európske peniaze na podporu tzv. udržateľného mestského rozvoja. Jednou zo súčasti tohto projektu na Slovensku bude aj Bratislava, kde sa hovorí nielen o samotnom meste, ale aj o funkčnom území mesta. Čiže nehovoríme len o samotnom meste, hovoríme aj o obciach, ktoré okolo Bratislavy sú, pretože z nich ľudia dochádzajú pracovať do Bratislavy, z nich chodia za sociálnymi službami, za kultúrou. Všetky tieto väzby treba zobrať do úvahy, rozvíjať ich systematicky takým integrovaným prístupom, do ktorého sme sa pustili. Myslím si, že to pomôže Bratislave, z hľadiska toho, aby dokázala plniť tú úlohu centra. Samostatný program chceme venovať rozvoju projektu, ktorý sa volá Bratislava – vedecké mesto. My sme vedeckým centrom, pretože viac ako 60% vedeckovo-výskumných kapacít Slovenska je koncentrovaných práve v Bratislave. Sú to vysoké školy, takmer tretina vysokoškolských študentov Slovenska študuje v Bratislave. Máme tu potenciál SAV a máme potenciál aj na to, aby sme rozvíjali inovácie a rozvojové projekty. Musím povedať, že Bratislava je centrom aj väčšiny zahraničných spoločností, ktoré pôsobia na Slovensku. Prvou takou vstupnou bránou je práve Bratislava. Svoje centrály tu majú rozhodujúce firmy, ktoré prišli zvonku, aby na Slovensku investovali, a to tiež vlastne zvyšuje pridanú hodnotu mesta. Pravda je taká, že Slovensko je z tohto pohľadu veľmi nevyrovnané. Ak sa pozriete na rozvojovú mapu Slovenska, tak uvidíte, že východ krajiny blízko Ukrajiny z hľadiska HDP na obyvateľa je na tom najhoršie. Oproti Bratislave sú tu až priepastné rozdiely. Postupne sa ten rozvoj šíri od Bratislavy smerom na západné Slovensko a našim záujmom je vyrovnávať regionálne rozdiely. My si potrebu solidarity nášho rozvinutého regiónu s tými ostatnými regiónmi uvedomujeme. Hlásime sa k nej, a preto časť peňazí, ktoré by inak dostalo mesto, rozdeľuje systém fungovania samosprávy do ostatných častí Slovenska práve preto, aby sa vyrovnávali tieto regionálne rozdiely.

Pán primátor, Bratislava dosahuje výrazné spoločenské premeny; v ostatnom volebnom období 2010-2014 sa vyriešili nespočetné kľúčové problémy v záujme občanov, inštitúcií a Bratislavy; nepochybne máte na tomto osobnú zásluhu, je to výsledok Vašej neúnavnej a obetavej práce ako koncepčného politika a štátneho činiteľa, humanistu a demokrata; Vašou osobnostnou črtou je snaha o dobro všetkých občanov, o dobro človeka, ktorý je hodnotou všetkých hodnôt. Aký je Váš úsudok o tejto otázke?

Pán primátor, blížia sa voľby do samospráv obcí a miest; ľud si zvolí svojich nových predstaviteľov. Aké sú Vaše predstavy, vízie o vývoji Bratislavy v budúcom volebnom období 2014-2018? Bratislava v budúcom volebnom období 2014-2018 sa zrejme bude uberať cestou onoho spoločenského vývoja, ktorý ste svojou mnohotvárnou, úspešnou činnosťou primátora predučili; očakáva sa kontinuita tohto pozitívneho vývoja Bratislavy ako hlavného mesta Slovenskej republiky. Aký je Váš názor na túto otázku?

Hovoríme o ďalšej otázke spoločenských premenách..., Kľúčové problémy... Možno je to otázka, ktorú som už zodpovedal v tej otázke, že čo sa nám podarilo urobiť. Vy sa potom pýtate na to, že ako sa pozerám na to, čo ma

čaká v roku 2014-2018, ako budeme zabezpečovať rozvoj Bratislavy. Ja by som povedal, že sú to v podstate také 3-4 línie, v ktorých si ja predstavujem rozvoj mesta a budem sa s týmto programom uchádzať o funkciu primátora vo voľbách, ktoré nás čakajú v novembri tohto roku. Rád by som ponúkol Bratislave pokračovanie v dopravných projektoch. Tým, že vybudujeme električku do Petržalky sa tie problémy nevyriešia. Budeme pokračovať druhou etapou, pretože tá električka by mala obslúžiť celú mestskú časť Petržalka. Mali by sme riešiť parkovanie v meste, ďalší rozvoj cyklistickej dopravy, takisto rozvoj verejnej dopravy. My chceme ako alternatívu pre autá ponúknuť ľuďom integrovanú verejnú dopravu. Čiže nielen mesto, ale aj to zázemie, z ktorého prichádzajú denne do Bratislavy 100-150 000 ľudí za prácou, aby sa mohli dostať integrovaným spôsobom na jeden lístok, až do cieľa svojej cesty. Toto sú tie výzvy, ktoré má Bratislava v oblasti dopravy. Chcel by som pokračovať v koncepte, ktorý nazývame otvorená samospráva, ktorá by ale bola aj efektívnou samosprávou a bola by aj niečím, čo Viedeň veľmi dobre pozná. To znamená, že máme ambície rozvíjať projekty v rámci iniciatívy Smart City. Teda chceme byť, keď to povieme po slovensky, inteligentným mestom, inteligentným v tom, že použijeme výpočtovú techniku, práve na prospech rozvoja mesta, v najrozličnejších oblastiach, tak ako to veľmi úspešne robia naši kolegovia vo Viedni. Aj to môže byť ďalší spoločný projekt našej spolupráce, kde si navzájom budeme vymieňať skúsenosti, čo sa nám podarilo v tejto oblasti urobiť. Čiže to je taká druhá priorita, prepojenie na občanov, zefektívňovanie fungovania mesta, riešenie aj tých ekonomických problémov, o ktorých som hovoril. Tretia línia je rozvíjať Bratislavu ako zelené a zdravé mesto. Bratislava má veľký potenciál, pretože leží blízko Dunaja, sú tu lužné lesy, má veľa zelene na území mesta, len s tou zeleňou musíme pracovať. Nesmieme dovoliť, aby nám ubúdala kvôli investorským projektom, chceme ju kultivovať, chceme ju sprístupniť pre ľudí, chceme jednoducho urobiť konkrétne projekty na posilnenie zeleného rozvoja Bratislavy. Súvisí to aj s využívaním nových zdrojov energie, to čo sa robí v Rakúsku povedzme cez veternú elektrárne. To sa v Bratislave, ani na Slovensku nepodarilo presadiť. Pre nás je to otázka fotovoltaiky, je to otázka ďalších spôsobov, ako sa dajú získavať energie. Potom špecifickou výzvou v tejto oblasti sú adaptačné stratégie na zmeny klímy. Bratislava trpí tým, že sa mení klíma, častejšie nám tu prší, odchádza nám voda, potrebujeme jednoducho urobiť opatrenia, aby sme zadržali vodu v území, aj preto tá zeleň je dôležitá, aby Bratislava dýchala, pľúca mesta potrebujeme zachovať. Máme podporu nórskeho fondu, aby sme v ďalšom období mohli realizovať projekty tohto typu a zmeniť Bratislavu, ktorá v lete sa mení na rozpálenú džungľu. Chceme ju zmeniť na mesto, ktoré bude príjemné, ktoré bude aj v lete poskytovať svojim obyvateľom dostatok komfortu. A poslednou oblasťou, alebo líniou, po ktorej chceme rozvíjať naše mesto je otázka Bratislavy ako mesta sociálnej súdržnosti. S tým má tiež veľkú skúsenosť Viedeň, ktorá má silný segment nájomného bývania. To na Slovensku takto nefunguje. My máme veľmi malé percento nájomných bytov. Každý túži mať svoj vlastný byt vo svojom vlastníctve. My tvrdíme, že tí, čo na to nemajú, by mali mať dostatočne silnú ponuku od samosprávy, nato, aby si svoje bývanie riešili práve formou nájomného bývania. Viedeň je v tomto

veľká inšpirácia. Vieme, že až tak ďaleko sa asi nedostaneme, ale máme možnosť budovať ďalšie nájomné domy. Ten jeden, ktorý odovzdávame v tomto volebnom období, je takou lastovičkou, že sa to dá a budeme v tom pokračovať ďalej. Máme pripravený program, ktorý schválime ešte v tomto volebnom období. To je program aktívneho starnutia pre našich seniorov. To znamená vziať ich do fungovania mesta viac, ako doteraz. Vytvárať im podmienky na aktívne starnutie. Máme a musíme riešiť problém bezdomovcov, s ktorým sa stretáva každé veľké a rozvinuté európske mesto. Nechceme, aby boli zlou vizitkou Bratislavy. Teda hľadáme spôsoby, ako ich integrovať, ako pre nich vytvoriť zariadenia, ktoré by sa o nich starali. Máme už isté skúsenosti z tohto obdobia. Toto sú všetko tie línie sociálnej súdržnosti, aby sa mesto rozvíjalo tak, že sa každý v ňom bude cítiť doma. Bez ohľadu, na to, či má jednoizbový byt a malý príjem, alebo proste má lepšie možnosti, jednoducho, aby si tu každý našiel svoje miesto. Toto je taká veľmi hrubá línia toho, čo si myslím, že bude predmetom diskusie v rámci volebnej kampane, najmä potom konkrétneho programu na rozvoj mesta na 4 roky.

Vážený pán docent,

Vaša návšteva ma potešila. Pociťujem radosť z toho, že ako známy slovenský teoretik štátu a Bratislavčan, zastupujete Klub, časopis Čechov a Slovákov v Rakúsku, na Slovensku. Patrí Vám za to moje uznanie a poďakovanie. Klub je významné periodikum medzinárodného kultúrno-spoločenského rozmeru; nadovšetko treba kladne hodnotiť Klub ako duchovno-vlastenecké spojivo Slovákov, žijúcich v Rakúsku a v zámorí – v Austrálii a Amerike, s rodným Slovenskom. Vážim si túto záslužnú činnosť Vášho časopisu. Veď Slováci a Česi v cudzine sa prostredníctvom Klubu oboznamujú s vývojom Slovenskej republiky a Českej republiky, ktoré sú ich pôvodnými domovinami. Dovoľte mi, aby som touto cestou pozdravil starostu Viedne Michela Häupla, priateľa ľudu Slovenska. Pozdravujem šéfredaktorku Klubu, časopisu Čechov a Slovákov vo Viedni, Ing. Helenu Baslerovú a celý redakčný tím tohto vzácného časopisu. Osobitne pozdravujem českú spisovateľku PhDr. Máriu Brandeis, českého spisovateľa a dramatika európskeho mena Pavla Kohouta, ktorí pôsobia vo Viedni. Pozdravujem všetkých Slovákov v Rakúsku, Európe, vo svete.

S úctou

doc. RNDr. Milan Ftáčnik, CSc.,
primátor Bratislavy, hlavného mesta SR³
Bratislava, august 2014

³ Ludský a štátnický formát Milana Ftáčnika má viacero rozmerov a podôb. Načrtneme iba dve. V revolučných časoch 1989 nastúpil cestu politika a činiteľa v štátnom vedení Slovenska. Potom to bola pôda mechanizmu demokratickej politiky, verejnej správy a samosprávy v Petržalke a v Bratislave.

Vo vedení štátu preukázal mimoriadnu spôsobilosť a schopnosť vnímať kvalitatívne premeny spoločenských systémov a pochopil, že sa odкрыla nevídaná invencia občianstva a národa na Slovensku; oná invencia, ktorá postavila do centra pozornosti všetkej politiky a štátu človeka. Vnímal tieto procesy s patričnou dávkou teoretického myslenia, a to ako úspešný vedec, pedagóg, človek. Spôsobilosť správne ocenil

Vážený pán primátor,

dovoľte, aby som sa Vám poďakoval za prijatie a za rozhovor. Vo Vašej náročnej, verejno-politickej činnosti Vám prajem v mene šéfredaktorky Klubu, Ing. Heleny Baslerovej a celého redakčného tímu, dobré zdravie a veľa úspechov na prospech Bratislavy a nášho rodného Slovenska.

S úctou

doc. JUDr. Marián Veliký, CSc.,
Bratislava – Viedeň, august 2014

Dodatok

15. novembra 2014 sa na Slovensku konali voľby do samospráv obcí a miest. V Bratislave sa novým primátorom stal JUDr. Ivo Nesrovnal; občania Bratislavy očakávajú, že Ivo Nesrovnal nadviaže na tie cenné výsledky v rozvoji Bratislavy, ktoré sa dosiahli za predchádzajúceho primátora Bratislavy doc. RNDr. Milana Ftáčnika, CSc., možno predpokladať, že Milan Ftáčnik – uznávaná osobnosť, verejný činiteľ, humanista, demokrat a vlastenec so štátnickým myslením – bude aj naďalej pôsobiť v politike Slovenska na inom dôležitom poste.

Ivovi Nesrovnalovi k zvoleniu za primátora Bratislavy úprimne blahoželáme.

Za redakciu Klubu, Viedeň:
Marián Veliký, november 2014

zložitý vývojový pohyb preukázal v diskusii ako člen vedenia Slovenskej národnej rady, keď sa jednalo o osudové otázky dejín Slovenska. Včleňuje do týchto diskusií svoje úvahy o Ústave Slovenskej republiky a o osamostatnení Slovenska ako nového subjektu, čiže nového štátu na európskom kontinente. Spoluutvára projekt Ústavy Slovenskej republiky a Slovenskej republiky ako humánneho a demokratického štátu osobitne. Vniká do útrob štátneho ústrojenstva a novo sa tvoriaceho politického systému Slovenska. Nachádza tie správne dimenzie, ktoré mu dodávajú hlboký zmysel a ktoré znamenajú návrat k občianstvu. Človek je tu nanovo chápaný ako určujúca veličina bytia. Preniká teda do podstaty intenzívne prebiehajúcich politických procesov v ich mnohotvárnej protikladnej podobe – a čo viac, s presnosťou vie určiť diagnózu riešení rozmanitých otázok štátneho a spoločenského života.

Súhrn poznatkov, ktoré Milan Ftáčnik nadobudol, sa preniesli z centra nového štátu na miestnu úroveň petržalskej a bratislavskej samosprávy, teda tam, kde sa nachádza občan, s jeho problémami a potrebami, s oprávneným nárokom na ľudský dôstojný život. To je základný sekvent, on sa stáva rozhodujúci v úsiliach starostu a primátora o naplnenie týchto predsavzatí a to tak, ako to priniesla revolúcia 1989. Človeka poníma ako hodnotu všetkých hodnôt, ako základný element národnej pospolitosti.

Črtou Milana Ftáčnika je vlastenectvo, v ňom sa premieta jeho zástož vo veciach hodnôt národa ako uvedomelého Slováka. V plnom rozsahu akceptuje demokratické hodnoty Európy ako Európan nových dimenzií vývoja nášho kontinentu; žiada sa zdôrazniť skutočnosť, že je nositeľom novej politickej kultúry. V myslení Milana Ftáčnika sú obsiahnuté fragmenty vedy, analýza a syntéza, teoretické videnie a riešenie neľahkých otázok vo vývoji Bratislavy. Milan Ftáčnik je politickou osobnosťou budúcnosti nášho demokratického Slovenska. Nezabúdať pritom, že Milan Ftáčnik je politikom ušľachtilých ľudských vlastností.

Marián Veliký, 2014

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 35
www.sokol-wien.com
E-mail: sokol@sokol-wien.at
Starosta:
Dr. Thomas FREY-MATERNA
E-mail: materna@aon.at
Čestný starosta:
Dipl. Ing. Jiří NOVÁČEK
E-mail: novacek.wien@aon.at
Tel./fax: ++43 1 604 87 04

Sokol informuje
Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností.

Přijďte se podívat,
srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské

Informace:
s. Marie PÍBILOVÁ, tel. 330 97 87
s. Irena FLORIÁNOVÁ,
tel. 0650/90 194 90
Sokolský adresář:
www.sokol-wien.com

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol.eu

Sokol Vídeň XX
Helena Rybáková
tel. 01/332 46 10

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každý pátek
16:00 – 17:00

Bližší informace:
Mag. I. MÜHLBERGEROVÁ
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
23, Anton-Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenise (info: Pavel Vlček, tel. 0680 3107573)
17, Steirnergasse 7 – sokolovna

Středa	19:00 – 21:00	stolní tenis
--------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení
17, Steirnergasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň I/V
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Úterý	19:30 –	rekreační volejbal
-------	---------	--------------------

Sokol Vídeň II/XX/XXI (Info: Věra Mottlová, tel./fax: 01/2728326 od 10:00)
21, Roda-Roda-Gasse 7 (Info: karl.brousek@bmukk.gv.at)

Úterý	18:00 – 21:00	míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň III/XI
Info (volejbal): N. Stěrbová, tel. 0650/967 80 80, e-mail: K.Sterba@gmx.at
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy a muži)
---------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň X
Každou první středu v měsíci seniorské odpoledne od 15:00. Hosté vítáni.
Info: Werner Kallin, tel. 0699/19 68 20 53, e-mail: sokol-10@chello.at
10, Angeligasse 21 – sokolovna (tel. a záznamník: 01/600 20 20)

Úterý	18:00 – 19:00	showdance Sokol X
	19:00 – 20:00	aerobic Sokol X
	20:00 – 22:00	fotbal Sokol X
Středa	19:00 – 21:00	Volejbal Sokol III
Čtvrtek	09:00 – 10:30	jóga Sokol X
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorostenci, Sokol V U-17)
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV
Info: jar.hovorka@gmx.at, tel. 0699/12 68 12 46
Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži)
Čtvrtek	16:30 – 17:20	rodiče s dětmi a předškolní děti
	17:30 – 18:45	základní sport. gymnastika (žactvo 6-14 let)
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII
17, Steirnergasse 7 – sokolovna

Úterý	18:00 – 19:30	aerobik – ženy
Čtvrtek	16:30 – 18:00	florbal žactvo
	19:30 – 21:00	cvičení žen
	16:00 – 17:00	cvičení rodičů s dětmi
Pátek	17:15 – 18:30	cvičení žactva
	20:00 – 22:00	cvičení mužů

Župní turnaj ve stolním tenisu**18. 04. 2015****Ženy a dorost od 11:00, muži od 13:00****Sokolovna ve Steinergerasse 7, Vídeň 17****Info a přihlášky: sterba.st@gmail.com****tel.: 0676 878638700****Pořádá cvičitelský sbor
Sokolské Župy Rakouské****Dětský maškarní ples
Sokolské župy Rakouské**

Pestře a vkusně vyzdobená tělocvična Sokola Vídeň XVI/XVIII uvítala v neděli 15. února 2015, den po maškarním plesu dospělých, rozjařené děti v krásných maskách v doprovodu starostlivých rodičů a prarodičů. Někteří z nich přišli dokonce v maskách, aby tím dodali dětem odvahu nebo připravili dvojnásobnou zábavu. Avšak o pravou zábavu se postarali vedoucí a jejich pomocníci. Středem pozornosti dětí byla ale především sestra župní náčelnice Dr. Danuška Frey-Maternová, která po zahajovacím průvodu masek uváděla a vedla po celou dobu plesu hry pro děti. Do některých také zapojila i do-

spělé. Nechyběl samozřejmě hudební doprovod, o který se zasloužil bratr župní starosta Dr. Tomáš Frey-Materna. Vyvrcholením plesu bylo netrpělivě očekávané vydávání cen v tombole, pečlivě připravené sestrou Mag. Ilonou Mühlbergerovou. Doufáme, že výhry uspokojily jak děti, tak i jejich doprovod. Při této příležitosti děkuji všem, kteří doplnili tombolu svými věcnými dary.

Na dětech i dospělých jsme pozorovali, že se náramně pobavili a pak spokojeně odcházeli, což nás všechny, kteří jsme se snažili o úspěch tohoto plesu, více než těšilo a odměnilo za naši námahu spojenou s přípravou a závěrečným úklidem.

Jménem župního cvičitelského sboru děkujeme všem dárcům, jak maminkám, babičkám a sestřám za dobroty do bufetu, tak i za příspěvky do tomboly, a všem jednotlivcům za jejich velkorysé peněžní dary na tombolu. Děkujeme našemu sokolníkovi bratru Makovskému, který vždy před našimi zábavami a po nich s napjatými silami upravuje sokolovnu. I když ne jmenovitě, srdečný dík patří všem sestřám a bratrům, kteří svou obětavou prací umožnili úspěšný průběh tohoto tradičního dětského plesu.

Doufám, že se všem přítomným u nás líbilo a že nás za rok opět navštíví.

Nazdar!

Mb

Několik dat ke vzniku sokolských jednot ve Vídni, resp. v Rakousku, v letech 1873-1930

3. března 1867

Ve Vídni byl založen „Vídeňský Sokol“ – první česká sokolská jednota v Evropě mimo hranice Koruny české. Po dobu jednadvaceti let byla jedinou sokolskou jednotou v Rakousku.

1873

U příležitosti světové výstavy návštěva zakladatele Sokola dr. Miroslava Tyrše ve Vídni.

1881

Druhá návštěva dr. M. Tyrše ve Vídni.

1883

Třetí návštěva dr. M. Tyrše ve Vídni.

1884

Zahájeno cvičení dorostu.

1888

Jednota „Tyrš“ v XV. vídeňském okrese.

Vídeňský Sokol byl přejmenován na Sokol Vídeň I.

1889

Sokol Fügner v XVI. vídeňském okrese.

Zahájeno cvičení žen, které ale bylo po třech letech zrušeno.

1891

Sokol Favoritský v X. vídeňském okrese.

1893

Sokol Leopoldský v II. vídeňském okrese.

1898

Zahájeno cvičení žáků.

1900

Opětovné zahájení cvičení žen.

18. března 1894

Sdružení všech jednot ve Vídni v „Sokolskou župu Dolno-

rakouskou“, později přejmenovanou na Sokolskou župu Rakouskou.

1896

Sokol Floridsdorfský, Vídeň XXI.

1899

Sokol Podlipný, Vídeň V.

1900

Sokol Havlíček, Vídeň III.

1901

Sokol Alserovský, Vídeň 1901.

1905

Sokol Podunajský, Vídeň XX.

1907

Sokol Simmering, Vídeň XI.

Sokolská jednota Dolní Velenice, která zanikla za první světové války.

1908

Sokolská jednota Atzgersdorf. Po druhé světové válce se jí již nepodařilo obnovit.

Zahájeno cvičení žákyň a dorostenek.

1910

Sokolská jednota Poštorná (nedaleko Břeclavi) byla za první světové války rozpuštěna a po připojení k Československu se stala jednotou Sokolské župy Slovácké.

Sokol Vídeň XVIII.

1920

Sokolská župa Dolnorakouská, později Rakouská, se zúčastnila početnou výpravou VII. všesokolského sletu v Praze.

1922

Byla založena další Sokolská jednota, a to v XII. vídeňském okrese.

1930

Byla založena sokolská jednota ve Štýrském Hradci, která ale byla členskou jednoty Zahraniční župy Československé obce zahraniční.

Slovan Bratislava do EBEL ligy

Jestli se nestane nějaký zázrak, zmizí po letošní sezóně z ruské Kontinentální hokejové ligy (KHL) v slovenské metropoli usídlený tým této soutěže Slovan Bratislava, podobně jako dříve tuto soutěž opustil HC Lev Praha. Slovan se zmítá ve vážných finančních potížích, což vedlo k exodu části hráčů včetně klíčových opor z České republiky i Slovenska do jiných týmů a Slovan nakonec dohrával soutěž pouze s 19 hráči na soupisce. Výsledky samozřejmě odpovídaly atmosféře totálního rozvratu – v únoru například se slavným CSKA Moskva prohrál v poměru 0:12, což byla také historicky nejvyšší porážka jakéhokoliv týmu v KHL.

I když Slovan na rozdíl od pražského Lva neatakoval nejvyšší příčky převážně ruské soutěže, na podobnou bídu zde nebyli zvyklí. Ukázalo se však, že pro mužstva v středoevropských zemích zůstává soutěž založená jako ruská odpověď na kanadsko-americkou NHL přece jen příliš velkým soustem. Lev Praha si navíc v české metropoli jen obtížně budoval stabilní fanouškovské zázemí, což nijak nepřekvapí u města, kde hraje (alespoň zatím) domácí nejvyšší hokejovou soutěž hned dva týmy. Slovan měl v tomto ohledu značně lehčí situaci – na rozdíl od Lva se nejednalo

o nově založené mužstvo, ale naopak o tradiční klub, jenž svými kvalitami přece jen vybočoval z úrovně domácí ligy. Zápas Slovanu v KHL v Bratislavě tak vždycky provázela mimořádně bouřlivá atmosféra a speciální náboj mělo samozřejmě česko-slovenské derby s mužstvem Lva.

I když základ obou mužstev pocházel z České republiky a ze Slovenska, doplňovali ho i hráči z dalších zemí a naopak řada českých a slovenských hokejistů působí v týmech KHL sídlících v Rusku i v dalších státech, např. ve Finsku. Jenže v současné době již není pro ně tato soutěž zdaleka tak přitažlivá jako v minulosti. Vždy bylo známé, že KHL láká hráče především na mimořádně vysoké platy. Jenže v posledních měsících rubl výrazně oslabil jak proti euru, tak zejména proti dolaru, a tak si hokejisté nevydělaví zdaleka tolik jako dříve. Na KHL pochopitelně tvrdě dopadají i další hospodářské problémy ruské ekonomiky a přežití jeho klubů se stává stále obtížnější, zejména pokud nemají jako Lev Praha nebo Slovan Bratislava za sebou dostatečně silné sponzory. Potíží rozhodně nejsou ušetřeny ani tradiční ruské týmy, byť by jejich jméno mělo v minulosti sebelepší zvuk.

Vedení Slovanu Bratislava musí po sezóně rychle vyřešit, jakou soutěž bude hrát od druhé poloviny letošního

roku. Nabízí se samozřejmě návrat do slovenské ligy, do toho se však mužstvu příliš nechce a většina fanoušků by to asi vnímala jako mimořádně ponižující pád. Proto se zvažují spíše jiné varianty. Mezi ně patří například účast Slovanu Bratislavě v české extralize, která přece jen má o něco vyšší kvalitu než slovenská nejvyšší soutěž. Tento krok by však asi narážel na řadu obtíží a možná i nesouhlas části českých extraligových týmů.

Těžko si lze představit, že by se prostě jen zvýšil počet účastníků české nejvyšší soutěže o další tým, a tak by se do ní mohl dostat Slovan jen na úkor některého z dosavadních mužstev. Už to by vyvolalo patrně velmi mnoho zlé krve. Navíc lze očekávat, že zejména utkání Slovanu s pražskými týmy by probíhala ve velmi napjaté atmosféře. V krátkosti řečeno – tato varianta by se jevila reálnější v případě vzniku společné česko-slovenské nejvyšší soutěže, kde by Slovan společně s několika nejkvalitnějšími slovenskými týmy mohl tvořit jakousi Východní konferenci (možná i s částí moravských mužstev). Jenže i když se o vzniku podobné soutěže poměrně často i v českých médiích hovoří, není příliš pravděpodobné, že by se uskutečnila hned od příští sezóny.

A tak se nabízí celkem logicky EBEL liga, v níž hrají i jiné než rakouské týmy včetně znojemských Orlů nebo maďarského Feherváru. Slovan by určitě i po redukci dané požadavkem úspor představoval výraznou posilu této soutěže a mohl by aspirovat i na přední příčky. Zároveň se ale jedná o ligu s kvalitními týmy, která by jistě byla pro slovenské fanoušky Slovanu dostatečně důstojnou soutěží. Bratislavské mužstvo přitom není jediným týmem, který by ekonomicky problematickou KHL mohl vyměnit za střeoevropskou EBEL ligu – vrátit by se do ní možná mohl i chorvatský Medveščak Záhřeb. I tento tým by byl jistě výrazným posílením kvality EBEL ligy a rozmnožil by i počet adeptů na získání mistrovského titulu z této soutěže. Možná tak EBEL Liga bude od příštího ročníku ještě pestřejší a dramatičtější než dosud, zatímco Kontinentální hokejová liga se bude stále více stahovat na území bývalého SSSR, doplněna snad ještě o některé finské týmy.

(MaFr)

Jak se povede znojemským Orlům?

Již čtyři sezóny se účastní český, resp. moravský hokejový tým HC Orli Znojmo mezinárodní ligové soutěže EBEL liga, v níž dominují rakouské týmy. Zatím se jim vždy podařilo probojovat se až do vyřazovací části, ale čtvrtfinále pro ně znamenalo dosud jednoznačnou stopku. Nyní se tuto tradici pokoušejí zlomit v bojích s mužstvem Klagenfurtu. V době uzávěrky našeho listu byl stav série na utkání 1:2 – v prvním střetnutí Klagenfurt přetlačil znojemské hráče těsně 5:4, když v 31. minutě vedl již 5:0, a ještě dramatičtější průběh měla odvěta, v níž Znojmo naopak v prodloužení zvítězilo poměrem 6:5. Teprve třetí zápas přinesl jednoznačnější výsledek, a to v neprospěch Orlů – Klagenfurt je porazil 6:3, opět především kvůli lepšímu vstupu Klagenfurtu do utkání. Hned v první třetině rakouský tým vedl o tři branky a toto manko se již znojemským dohnat nepodařilo. Moravské mužstvo letos v základní části vybojovalo díky skvělému finiši dosud své nejlepší umístění – třetí příčku za nejlepším Salcburkem následovaným mužstvem Lince.

Díky vítězství nad Salcburkem 5:2 si mohli znojemští svého soupeře zvolit z dvojice UPC Vienna Capitals a historicky nejúspěšnějším rakouským týmem z Klagenfurtu (EC-KAC). Rozhodli se nakonec pro druhou možnost, která se jim jevila schůdnější. Svoji roli možná hrála i skutečnost, že vídeňský tým je před dvěma roky ve čtvrtfinále vyřadil poměrem 4:1 na zápasy. Teprve se ukáže, zda hráči z jihu Moravy volili šťastně – v každém případě v současnosti čtvrtý Fehervár, na nějž Vídeň zbyla, dokázal v prvních duelech rakouský tým porazit a vedl v sérii už 2:0. Nicméně ve třetím utkání se podařilo týmu Vienna Capitals vyhrát a zdramatizovat sérii.

Znojemští se letos na play-off dlouhodobě připravovali a angažovali i kvůli němu některé zkušené hráče působící v minulosti na Slovensku i v české Extralize. První utkání čtvrtfinále vůbec nevyšlo americkému brankáři Znojma Chrise Holtovi, kterého musel v 30. minutě střídat za stavu 0:4 litvínovský odchovanec Patrik Nechvátal. V druhém zápase pak už Nechvátal chytal od počátku. Snad se letos Orlům útok na nejvyšší příčky EBEL ligy podaří a možná že dokonce budou bojovat i o celkové vítězství. K tomu však vede ještě dlouhá cesta s velmi nejistým výsledkem. Klagenfurt dokazuje, že svoji „kůži“ rozhodně neprodá lacino a v semifinále by na znojemské čekal nepochybně ještě tvrdší oříšek.

(MaFr)

Jaromír Jágr

Při vítězství Floridy 3:1 nad Detroitem překonal Jágr jednou krajana Petra Mrázka a v historické tabulce střelců NHL se osamostatnil na páté příčce od Phila Esposito. Česká hokejová hvězda přeskočila v průběhu letošního ročníku už druhou legendu soutěže, když se koncem listopadu dostala před Mika Gartnera. Třiačtyřicetiletý útočník má nyní na kontě 718 zásahů a další výzvou je pro něho dostižení čtvrtého Marcela Dionna, na kterého ztrácí třináct tref.

Jaromír Jágr na olympiádě - Vancouver 2010

Hokejový útočník Radek Dvořák oficiálně oznámil konec kariéry

Sedmatřicetiletý trojnásobný mistr světa, který byl po konci minulé sezóny po vypršení kontraktu v Carolině bez angažmá, o tom informoval na oficiálních stránkách hráčské asociace NHLPA. Dvořák ve slavné soutěži sehrál za Floridu, New York Rangers, Edmonton, St. Louis, Atlantou,

Dallas, Anaheim a Carolinu 1 260 zápasů, čtvrtý nejvyšší počet mezi českými hokejisty. „Bylo pro mě ctí hrát v nejlepší lize na světě osmnáct sezón,“ uvedl Dvořák, který žije s ženou Irenou a syny Adamem a Alexem v Boca Raton na Floridě. Více zápasů sehráli v NHL z českých hokejistů jen Jaromír Jágr (1 516), Roman Hamrlík (1 395) a Robert Holík (1 314).

V České republice v květnu vypukne mistrovství světa v ledním hokeji

Mistrovství světa v ledním hokeji 2015 se bude konat od 1. do 17. května 2015 v Praze a Ostravě. MS v hokeji 2015 je již 79. ročník turnaje, kterého se účastní 16 týmů rozdělených do dvou základních skupin. Skupina A odehraje své zápasy v pražské O2 Aréně, skupina B v ostravské ČEZ Aréně. Pro Prahu je to již desáté pořádání MS v hokeji (naposled v roce 2004).

Na stránkách <http://www.mshokej2015.cz> se dozvíte nejen vždy aktuální informace z MS včetně komentovaného zápasu českého týmu, ale také můžete živě sledovat celé MS v hokeji přes přehrávač sportovního kanálu ČT sport. Naleznete zde také rozpis skupiny A i B, program celého mistrovství či užitečné informace, kde koupit vstupenky na MS 2015.

Lyžařka Šárka Strachová celkově skončila v hodnocení disciplíny čtvrtá

Šárka Strachová dojela pátá v posledním slalomu Světového poháru a celkově skončila v hodnocení disciplíny čtvrtá. Popáté v této zimě nenašla přemožitelku americká suverénka Mikaela Shiffrinová, která tak získala malý křišťálový glóbus za slalom již potřetí za sebou.

Strachová má za sebou výbornou sezónu. V této zimě byla třikrát ve Světovém poháru na stupních vítězů, jednou druhá a dvakrát třetí. K tomu přidala bronz na mistrovství světa. Celkové čtvrté místo ve slalomu SP je její třetí nejlepší výsledek v kariéře a nejlepší od roku 2009, kdy skončila druhá.

Mistrovství světa v klasickém lyžování ve Falunu

Běžec na lyžích Lukáš Bauer v sedmatřiceti letech skončil na padesátce klasickou technikou ve Falunu druhý.

Lukáš Bauer

Sedmatřicetiletý, mnohými odepisovaný, ale znovu stříbrný! Lukáš Bauer vrátil po šesti letech české klasické lyžování na stupně vítězů mistrovství světa. Po komplikované sezóně, kdy se k pódiu ani jednou nepřiblížil, na něj vystoupil v ten nejdůležitější den. V koutku duše doufal, že by mohl ve zřejmě posledním závodě kariéry na mistrovství světa získat medaili. A povedlo se! Běžec na lyžích Lukáš Bauer skončil na padesátce klasickou technikou ve Falunu druhý, porazil ho jen Nor Petter Northug.

Úspěchy českých biatlonistů

Kvarteto Veronika Vítková, Gabriela Soukalová, Michal Šlesinger a Ondřej Moravec skvělým výkonem přejelo všechny další favority a slaví celkově čtvrtou zlatou českou medaili z MS. Druzí skončili se ztrátou dvaceti vteřin Francouzi, bronz brali Norové. Úspěšné české kvarteto navázalo na předchozí tři zlata ze světových šampionátů. V roce 1993 triumfovala ženská štafeta, před dvanácti lety ovládla závod na 15 kilometrů Kateřina Holubcová a o dva roky později vyhrál „dvacítku“ Roman Dostál. Smíšená štafeta se po bronzu na předloňském MS v Novém Městě na Moravě a stříbru na loňských olympijských hrách dočkala nejcenější medaile. Češi se od začátku pohybovali v čele závodu, který výborně rozjela třetí žena Světového poháru Vítková.

Čeští biatlonisté mají za sebou nejúspěšnější mistrovství světa v historii. Domů si z finského Kontiolahti odvázejí celkem čtyři cenné kovy – jedno zlato, dvě stříbrné medaile (Gabriela Soukalová, Ondřej Moravec) a jeden bronz (Ondřej Moravec). V celkovém hodnocení zemí se umístili na čtvrtém místě za Francií, Německem a Norskem.

Mistři světa z nedávného šampionátu ve Finsku byli ozdobou biatlonové exhibice v Jablonci nad Nisou, která znamená rozlučku s úspěšnou sezónou české reprezentace. Na osmisetmetrovém okruhu se zbytky umělého sněhu bojovali v jabloneckém areálu Břízky čeští biatlonisté na exhibičním mistrovství České republiky o tituly v supersprintu. Vyhráli Michal Šlesinger a Gabriela Soukalová.

Světový pohár skokanů na lyžích

Světový pohár skokanů na lyžích vyhrál po nevidaně dramatické koncovce Němec Severin Freund. Stejný počet 1729 bodů v sezóně získal i druhý Slovinec Peter Prevc, ale nasbíral menší počet vítězství. Roman Koudelka skončil celkově sedmý. Vítěz čtyř závodů SP v sezóně Koudelka skočil v Planici 205,5 a 197 metrů. V celkovém pořadí SP neudržel šesté místo, o které ho připravil japonský veterán Noriaki Kasai. I tak Koudelka dosáhl nejlepšího českého umístění od roku 2006, kdy Jakub Janda Světový pohár vyhrál.

Rychlobruslařka Martina Sáblíková je po pěti letech znovu mistryní světa ve víceboji

Česká reprezentantka na šampionátu v Calgary získala zlato před Nizozemkou Ireen Wüstovou a Norkou Idu Njåntunovou. O zopakování triumfů z let 2009 a 2010 rozhodla Sáblíková suverénním vítězstvím v závěrečném závodě na 5000 metrů. Sáblíková do něj po pátém místě na patnáctistovce za čas 1:54,55 šla ze druhé příčky. Zaostávala však jen za americkou specialistkou na krátké tratě Heather

Richardsonovou. Největší konkurentku Wüstovou, která ji v lednu porazila na evropském vícebojařském šampionátu, udržela před závěrečnou disciplínou za sebou. Pro Sáblikovou bylo vícebojařské zlato třetím světovým titulem v této sezóně. Na šampionátu na jednotlivých tratích totiž podobně jako v Calgary ovládla závody na 3000 a 5000 metrů.

Ivan Lendl

Ivan Lendl (* 7. 3. 1960) je bývalý světový hráč číslo jedna profesionálního tenisu. V osmdesátých letech 20. století byl jedním z nejdominantnějších tenistů a pobýval na špičce světového žebříčku až do začátku devadesátých let. *Tennis Magazine* ho vyhlásil jedním z deseti nejúspěšnějších hráčů od roku 1966 a zdůraznil jeho význam, zejména profesionální přístup, který ovlivnil tenisovou historii a plejádu těch, kdo přišli po něm. V knize *Moderní encyklopedie tenisu* zahrnul Bud Collins Lendla do seznamu 21 největších tenisových hráčů v období 1946-1992.

Ivan Lendl

Ivan Lendl začal úspěšnou profesionální dráhu v socialistickém Československu. V roce 1980 pomohl k vítězství ČSSR v Davis Cupu. V roce 1986 trvale přesídluje do USA a o šest let později se stal americkým občanem. Během

kariéry získal osm grandslamových titulů ve dvouhře. Probojoval se celkem do devatenácti grandslamových finále, což byl dlouhodobý rekord. Dosáhl alespoň jednoho grandslamového finále během jedenácti let v řadě, což je rovněž rekord všech dob, který byl později vyrovnán Petem Samprasem.

Po seznámení se spisovatelem Jiřím Muchou v roce 1982 Ivana Lendla doslova nadchlo dílo jeho otce Alfonse. Zaujaly ho především plakáty, které se rozhodl sbírat, a začal vznikat unikátní soubor, která nyní čítá 151 položek.

Zemřel Karel Malina, legendární rozhlasový reportér

Ve věku třiaosmdesáti let zemřel po vážných zdravotních problémech Karel Malina, legendární rozhlasový sportovní reportér. Radiožurnálu a ČTK to řekl jeho syn Jan Malina, trenér volejbalistů Ústí nad Labem.

Karel Malina celý profesní život spojil z Československým a Českým rozhlasem, kam nastoupil po maturitě v roce 1949 jako stenotypista. Proslavil se zejména v šedesátých letech minulého století komentováním stříbrného finále fotbalového mistrovství světa v roce 1962 či úspěchů gymnastky Věry Čáslavské na olympijských hrách. V roce 1978 se stal spoluzakladatelem Československého klubu fair play a je nositelem Ceny mezinárodního klubu fair play při UNESCO, v roce 2004 mu byla udělena cena Mezinárodního olympijského výboru (ČOV) Sport a média. Českému rozhlasu zůstal věrný do konce života.

Po dlouhé a těžké nemoci zemřel legendární hokejový brankář Josef Mikoláš

Nejlepší československý sportovec roku 1961 v lednu oslavil sedmasedmdesáté narozeniny. O Mikolášově úmrtí informoval na svém webu vítkovický klub, ve kterém většinu kariéry působil.

VZPOMÍNKA

Karel Koželuh

Je pozdní večer 27. dubna 1950. Po rovné a naprosto přehledné Starokolínské ulici v Újezdě nad Lesy se od Prahy řítí osobní automobil. Vtom přichází strašlivá rána, osobní auto naráží do nákladního. Nikdo dnes už asi nezjistí, co bylo přesnou příčinou osudové nehody. Jisté je pouze to, že tehdy vyprchal život asi nejvšestrannějšího českého sportovce všech dob. Legendární Karel Koželuh reprezentoval v hokeji i ve fotbale, ovšem nejvíce se proslavil tenisovým uměním.

Karel Koželuh (7. 3. 1895, Praha – 27. 4. 1950) byl československý všestranný sportovec. Československo reprezentoval velmi úspěšně v tenise, ledním hokeji a oblékl též fotbalový reprezentační dres. Od roku 2006 je členem Mezinárodní tenisové síně slávy. Byl pravou světovou celebritou. Tleskali mu státníci i hollywoodská smetánka. Kolébka tenisu – Anglie – si jej vybrala jako národního kouče. Mezi jeho přátele se počítali Vlasta Burian, Jan Masaryk nebo americký automobilový magnát Henry Ford.

Karel Koželuh

Protože se tenisem živil, neměl Koželuh šanci startovat na grandslamech. Místo toho vyučoval bohatou klientelu všude po světě. Angličané ho také požádali, aby trénoval jejich daviscupový tým. Žil na Floridě, v Americe předal základy tenisu i malému chlapci se jménem George William Bush...

Tenis byl jeho největší láskou. Třebaže dával góly, které dělaly radost statisícům, třebaže unikál podél hrazení a ujížděl hokejovým obráncům, antuka začala získávat vrch. A Vídeň ho pak utvrdila v rozhodnutí. Právě tam se totiž hrála velká exhibice, k níž jako soupeře francouzských „mušketýrů“ vedených Jeanem Borotrou pozvali i Karla Koželuha. Porazil hladce Francouze Fereta a slavný Borotra byl přesvědčen, že Koželuh má před sebou slibnou tenisovou kariéru. Ve Vídni se Koželuh také seznámil se Suzanne Lenglenovou, mnoha odborníky považovanou za nejlepší tenistku všech dob. Ve Vídni Lenglenová hrála smíšenou čtyřhru (s hrabětem Salmem). Po Koželuhově úspěšné dvouhře pořadatelé chtěli, aby hrál ještě jeden zápas. Nabídli mu Němku Neppachovou a ve Vídni se zrodila světová senzace, když Lenglenová se Salmem prohráli 4:6, 1:6.

V roce 1937 vyhrál Karel Koželuh potřetí a naposledy mistrovství USA profesionálů, trénoval Donalda Budge, prvního vítěze grandslamu. Konec hráčské kariéry se už ale nezadržitelně blížil, Koželuhovi se začaly krátit šlachy a kroutit prsty, musel se podrobit operaci obou rukou. Ta ho na dlouhou dobu z činnosti vyřadila. Po válce požádal o reamaterizaci, ale dočkal se jí až ke květnu 1948. Pak byl navržen do akčního výboru tenisového odboru Sokola a jmenován kapitánem československého týmu Davisova poháru. Už toho ale neměl před sebou mnoho. Jednoho dne padesátého roku si mohli lidé přečíst v novinách krátkou zprávu: Při automobilové nehodě v Klánovicích u Prahy zahynul Karel Koželuh, vynikající reprezentant ČSR v tenise, kopané a hokeji.

Luděk Čajka – nadějný československý hokejista, obránce

Život Lud'ka Čajky (3. 11. 1963, Český Těšín – 14. 2. 1990, Košice, Slovensko) skončil předčasně. Ve 32. kole ligového ročníku 1989/90 narazil 182 sekund před koncem zápasu VSŽ Košice – SK Zlín hraného 5. ledna 1990 v souboji s košickým hráčem Antonem Bartanusem při dojíždění puku hlavou na mantinel a zůstal ležet v bezvědomí. Protihráč Bartanus na zranění nenesl žádnou vinu. Podle názoru Dušana Skačániho, hlavního rozhodčího zápasu, Čajka pravděpodobně najel do rýhy v ledu a následkem byl nekoordinovaný pád. Jeho důsledkem byly fraktury prvního a druhého krční obratle s vážným poškozením míchy. Po čtyřiceti dnech Čajka v košické nemocnici svému zranění podlehl.

Po Čajkově zranění došlo k přerušení ligové soutěže, hráči a trenéři vydali prohlášení, ve kterém žádali přezkoumání pojistných podmínek hráčů. V důsledku Čajkova úmrtí došlo k důležité změně pravidel ledního hokeje. Čajka a Bartanus se totiž utkali o puk vyhozený přes celé hřiště na zakázané uvolnění. Podle původních pravidel se musel puku dotknout hráč mužstva, které puk nevyhodilo, jinak zakázané uvolnění odpískáno nebylo. Podle dnešních pravidel se zakázané uvolnění odpíská, jakmile puk přejde

přes brankovou čáru neprovinivšího se mužstva. V NHL se zakázané uvolnění posuzuje stále podle původního pravidla.

Čajka hrál hokej od svých dvanácti let, začínal v Havířově, hrál za juniorské mužstvo TJ Gottwaldov, odkud se dostal do prvoligového mužstva TJ Gottwaldov (později SK Zlín), kde strávil většinu své hokejové kariéry (1983-1985 a 1987-1990), dvě sezóny v době vojenské prezenční služby hrál za Duklu Jihlava (1985-1987). První zápas v reprezentaci odehrál 14. dubna 1985 proti Kanadě, poslední 22. prosince 1989 na turnaji o Cenu Izvěstijí proti SRN. V reprezentaci odehrál 58 zápasů, dal tři góly. Zúčastnil se MS 1987 a Kanadského poháru 1987. V roce 1987 byl draftován klubem New York Rangers na 157. místě, což mu po listopadu 1989 dávalo šanci hrát NHL.

Po Lud'ku Čajkovi je pojmenován zlínský hokejový stadion. U stropu haly také visí dres s Čajkovým jménem a číslem 26, které nosil.

František Šťastný – český silniční motocyklový závodník

František Šťastný (12. 11. 1927 – 8. 4. 2000) byl český silniční motocyklový závodník, který se už za svého života stal legendou. Narodil se v Kochánkách nad Jizerou. Jako patnáctiletý začínal závodit na kole, v roce 1948 dokonce reprezentoval spolu s takovou cyklistickou hvězdou, jakou byl Jan Veselý, Československo v prvním ročníku Závodu míru. Svého prvního motocyklového závodu se zúčastnil na jaře 1947 na motocyklu DKW pod jménem svého nevlastního bratra, protože sám ještě nevlastnil řidičský průkaz. Poté, stále ještě jako soukromý jezdec, startoval na ojetém motocyklu Norton s označením „Blesk Speciál“, s nímž v roce 1952 skončil na Velké ceně Československa v Brně na vynikajícím 7. místě.

V roce 1953 byl přijat jako závodník a zajížděcí jezdec do Jawy, s jejíž značkou spojil celý zbytek své závodnické kariéry, a spolu s Gustavem Havlem pro ni vybojoval řadu úspěchů. Závodil na strojích Jawa 500 2xOHC, Jawa 350 2xOHC i Jawa 250. Příležitostně, když Jawa neměla vhodný stroj pro některou objemovou kategorii, startoval i na strojích ČZ (Česká zbrojovka, Strakonice) či MZ (Motorrad- und Zweiradwerk, Zschopau, Německá demokratická republika).

Na stroji Jawa se František Šťastný stal pětkrát mistrem Československa, dosáhl i skvělých úspěchů v seriálu mistrovství světa, kde v konkurenci jezdců na strojích MV Agusta (např. John Surtees, Mike Hailwood, či legendární Giacomo Agostini), Honda (např. Jim Redman) dosáhl i druhého místa a byl v první desítce.

Za nejobtížnější silniční motocyklový závod v době aktivního závodění Františka Šťastného byla považována slavná Tourist Trophy, která se od roku 1907 jezdí na britském ostrově Man. Na ostrově Man si mezi diváky František Šťastný vysloužil velkou popularitu a v roce 1967 se dostal na titulní stranu výroční publikace *Tourist Trophy*.

Během své aktivní závodní motocyklové kariéry se František Šťastný nevyhnul haváriím a utrpěl několik zranění. Po skončení aktivní kariéry motocyklového závodníka působil František Šťastný nějaký čas v motoristické redakci Československé televize jako komentátor motoristických sportovních přenosů.

Vzpomínka k stoletému jubileu narození skladatele Jana Hanuše (1915-2004)

Netušil jsem, jak šťastnou volbu jsem jako šestnáctiletý konzervatorista koncem války udělal, když jsem projevili rodičům přání, aby se stal mladý hudební skladatel Jan Hanuš na konci března roku 1944 mým kmotrem. Znali jsme se s jeho rodinou občasnými styky, protože jsme byli sousedé, bydlící ve stejné ulici, a viděli jsme si doslova z okna do okna. Můj otec zemřel na počátku téhož roku, a tak mi aspoň do jisté míry J. H. nahrazoval zesnulého tatínka. Byl mi radou i pomocí během dlouhého, sedmiletého studia. Do Hanušovy každodenní společnosti jsem se dostal po návratu z vojenské služby v roce 1953. Pro svůj „vadný kádrový profil“ jsem nebyl k dalšímu studiu připuštěn, takže jsem jeho nabídku, abych se stal členem hudební redakce, již byl šéfredaktorem, přivítal s nadšením. Zatímco já nastupoval životní dráhu, byl už on známým skladatelem a organizátorem pražského hudebního života.

Dirigentské oddělení Pražské konzervatoře vystudoval J. H. poměrně pozdě; přitom soukromě navštěvoval výuku kompozice u hudebního skladatele a dirigenta orchestru Pražského rozhlasu Otakara Jeremiáše. Předtím ale již dokončil studia na pražské obchodní akademii. Proč? Jeho strýcem byl známý hudební nakladatel František Urbánek. Proto se v Hanušově rodině počítalo s tím, že po odchodu strýce Františka povede rodinný podnik dál a naváže tak na starou dobrou tradici. Tím se stalo, že mladý Jan založil po všech studiích svou existenci v Urbánkově nakladatelství, kam kdysi docházeli Bedřich Smetana, Antonín Dvořák, Zdeněk Fibich i mnohé známé osobnosti českého kulturního života.

V duchu této tradice J. H. vyrůstal. Obchod s notami prosperoval, dobře překonal celou válku, až jeho existenci ukončil rázný nástup komunistické moci v roce 1948. Z jednoho na druhý den byla všechna nakladatelství zestátněna, hudební vydavatelství z Čech i Moravy sjednocena do jediného monopolu, přifařeného k pražskému vydavatelství Orbis. Tím vznikla hudební redakce, již se stal zkušební vydavatel Jan Hanuš šéfredaktorem. Vzdor tomu, že J. H. byl už tenkrát znám jako hluboce věřící člověk a už jeho raná skladatelská činnost signalizovala, že se jeho tvorba bude ubírat po jiné „koleji“, než si soudobá ideologie přála, byl na toto místo povolán pro odborné znalosti i pro pevný charakter, který vzbuzoval důvěru i jeho ideových odpůrců. Hudební redakci Orbisu převzalo začátkem padesátých let nakladatelství KLHU a od roku 1960 Supraphon. Už v těchto letech si však Svaz hudebních skladatelů doslova vydupal vznik nového nakladatelství, jehož hlavním úkolem bylo vydávat soudobou hudbu. Tak vznikl nový podnik s názvem Panton, který později vydával i gramodesky. Do čela jeho redakce byl pro své zkušenosti a známou osobní solidnost opět povolán J. H. Poměrně brzy se však ukázalo, že právě tyto vlastnosti jsou překážkou požadavků, které se hlavně na ideologickém poli od šéfredaktora na tak exponovaném místě očekávaly. Příchod „bratrských armád“ zkomplikoval politický život státu do té míry, že se lidé Hanušova typu stali na předních místech neúnosnými.

Jedním z jeho prohřešků byla už volba spolupracovníků redakce v polovině padesátých let. Po mém nástupu mě, nestraníka, uvítala parta starších kolegů. Patřila k ní i vnučka prezidenta T. G. Masaryka Herberta, vedle mne

měl pracovní stůl známý autor populárních a trampských písniček Bedřich Nikodém (s ním byl před mým příchodem v redakci i známý skladatel a kapelník taneční hudby R. A. Dvorský), dále tu byl skladatel Fr. Bartoš i dr. Karel Šrom, který zásoboval redakci výbornými, hlavně politickými vtipy. Později doplňovali redakční tým význačný znalec jazzové hudby dr. Lubomír Dorůžka a paní Marie Leichterová, bývalá spolujitelka nakladatelství téhož jména. Podobnou volbou pak vynikali i Hanušovi spolupracovníci v Pantonu.

Jako skladatel na sebe Hanuš upozornil mužským sborem *Moje matka*, který byl poctěn 1. cenou Melantrichu stejně jako první poválečná *Symfonie E dur*, do níž skladatel vtělil latinskou sekvenci „Stabat Mater“ jako symbol trpící země v době okupace. Dost dlouho zůstalo tajemstvím, že 2. *symfonie* byla inspirována osobou sv. Františka z Assisi a 3. *symfonie* byla bouřlivým protestem proti politickým a církevním procesům, budování koncentračních táborů a zatýkání kněží bez soudu. V ostatních čtyřech symfoniích se autor trvale obrací k nadosobním hodnotám, z nichž čerpal sílu k překonávání osobních překážek. 4. *symfonie* byla inspirována četbou Werfelova románu *Píseň o Bernadettě* a 6. *symfonie* má podtitul *Horská řeč*. K těmto velkým formám je třeba přičíst Hanušovo dvojí zpracování textů pašijí podle sv. Jana Ev. a sv. Matouše. Dále jsou tu jeho kantáta *Země mluví* a po válce vzniklá kantáta *Zpěv naděje* a dílo z nejzralejšího skladatelova období – kantáta *Ecce homo*. Tento tvůrčí obraz doplňuje kompozice šesti mší a církevního textu *Requiem*, které pochází z poloviny let devadesátých. K dalším celovečerním opusům přistupují dvě opery: *Plameny*, vzniklé během války, i buffózní opera *Sluha dvou pánů* na text C. Goldoniho. Pak jsou tu tři balety: *Sůl nad zlato*, *Otello* a *Pochodeň Prométheova*. Doslova nekonečnou řadu tvoří opusy komorní hudby pro nejrůznější nástrojové kombinace i počet zvolených nástrojů. Bohatou kapitolou je i Hanušova tvorba sborová a písňová literatura, ponejvíce na texty soudobých českých básníků.

Autor skládal velmi rád pro děti a mládež. K nejznámějším patří *Vteřiny v přírodě*, sborový cyklus *Český rok* a *Měsíce*. Seznam jeho děl tvoří 122 opusů a postihuje prakticky všechny druhy hudebních forem i žánrů vážné hudby.

Pro svůj neohrožený postoj, který zásadně odporoval násilnému duchu doby, si musel J. H. cestu svého života doslova protřpět. Nejméně čtyřikrát musel opustit své pracoviště a existenci rodiny zachraňovalo hlavně provádění jeho děl, velkou mírou také v zahraničí. Sám si připadal jako Don Quijote, marně bojující proti silám doby. Pro okolí, které ho dobře znalo, byl velkou a neselhávající morální autoritou a jeho lidskost byla uznávána dokonce i těmi, kdo mu odporovali.

Když nastal čas loučení, vydal svědectví o svém životě sepsáním pamětí „pro své děti a vnuky“, aby se dozvěděli, jak to vlastně všecko bylo. Nazval je *Labyrint svět – svědectví z konce času*. Psal je několik let a nemohl počítat s tím, že by spatřily světlo světa. Nastalé politické změny po roce 1990 způsobily, že k vydání přece jen došlo, a tak se staly neobyčejně cenným dokumentem o jeho době (vyšly v nakladatelství Odeon v roce 1996).

Mag. Vladimír Poš,
únor 2015, Skt. Leonhard

Když umírají proroci...

„Lidé by měli žít tak, aby měli radost ze života, z hudby i jídla a měli by hodně relaxovat.“ Uncle Robert

Hned první den svého prvního pobytu na Havaji v roce 1997 jsem měl to štěstí potkat proroka. Havajského. Pana Roberta Po'okapu Kelí'iho'omalua, na všech ostrovech známého pod označením Uncle Robert – strýc Robert. „Jestli chceš vidět opravdového, stoprocentního Havajce, musíš navštívit pana Roberta,“ řekli mi tamní lidé, a tak jsem to udělal. Setkání s ním bylo impozantní. Předem mnou stál obrovský chlap s mocnou hrudí, velkýma rukama a s nezvykle protáhlou, téměř hranatou tváří. Magicky silný, ale upřímný pohled jeho hlubokých očí dokázal prorazit veškeré závoje povrchnosti, přetvářky či falše. Měl jsem pocit, že mě rentgenuje, že o mně už všechno ví.

P. Damián a Havaj

„Vítej u nás na Havaji, Petře,“ uvítal mě, „ať se ti tu líbí. Jaké máš plány, co bys chtěl vidět?“ Řekl jsem mu, že tu jsem na návštěvě u švagra Jana, který na jeho ostrově bydlí, a že plánuji zajet i na Molokai, protože mě zajímá P. Damián a všechno to, co zde udělal pro malomocné. Panu Robertovi zazářily oči: „Jestli se zajímáš o Damiána, tak pojď dál.“ Vedl mě až na samý konec domu do místnosti, která připomínala kapli či muzeum. Někde v koutě svítilo slabé světýlko, po zdech visely fotografie, velký růženec a další předměty. Dokonce i staré mešní roucho. Řekl, že kdysi patřilo P. Damiánovi a po jeho smrti se spolu s několika dalšími předměty dostalo do vlastnictví jeho rodiny. Uchovává je v této místnosti, kam se chodívá modlit. Nevěřicně jsem žasl nad tím, co vidím, a se souhlasem pana Roberta jsem si některé exponáty vyfotil. Někdo z jeho rodiny pak vyfotografoval i nás oba, tyto fotografie jsou publikovány v mé knize *Aina hemolele – svatá zem Molokai – po stopách P. Damiána de Veuster*.

Destruktivní láva

I při svých dalších cestách na Havaj jsem vždy pana Roberta krátce navštívil a nechal se od něj informovat o zdejších dění. Zajímavým pro mě byl hlavně svou úctou k P. Damiánovi, ale pro místní byl osobností spíše z jiných důvodů. Když ze sopky Kilauea začala vytékat láva směrem na Kalapanu v Puně, vesnici, kde pan Robert se svou ženou a devíti dětmi žil, musely být evakuovány domy i pozemky. Láva zničila více než 200 domů, tedy téměř celou Kalapanu, a lidé svá obydlí postupně opouštěli. Bylo to jedno z prvních míst, kde kdysi P. Damián působil devět let jako misionář a postavil tam mj. i zděný kostel. Z úcty k němu tam kostel dále udržovali až do roku 1985, kdy ho láva definitivně zalila.

Destrukce havajské kultury a obyvatelstva

Pan Robert navzdory bezpečnostním nařízením místní vlády na svém pozemku zůstal a tvrdohlavě věřil, že jemu se láva vyhne. Ukázal mi starý ošoupaný škapulír k úctě Panně Marii, který s modlitbou položil na hranici svého pozemku. A láva se opravdu vyhnula a stekla podél pozemku dále do oceánu. Od té doby se Robertův dům stal symbolem uchráněné Havaje. On sám mi řekl, že to nebyla náhoda, ale že Bůh takto ukázal lidem, že je miluje a že

si záhubu Havajců nepřejí. Decimováni byli nejenom nemocemi, které jim tam „importovali“ přistěhovalci ze všech možných zemí světa, ale také obrovským přílivem turistů. Dnes tu žije již jenom 25 % lidí, kteří v sobě mají alespoň trochu havajské krve, a pouhé jedno procento tvoří čisto-krvní Havajci.

Laskavý patriotismus

Lidé z Kalapany, kteří se museli vystěhovat, pak přicházeli do Robertovy rodiny a společně diskutovali o své havajské budoucnosti. Novou pevninu, kterou ztuhlá láva vytvořila – a jsou to tisíce čtverečních metrů – dnes nazývají „New Kingdom of Hawaii“ a považují ji za zemi nového havajského království, kterou si už nikým nedají vzít. Pan Robert se stal jejím symbolem, nepsaným novým králem. Nejenom proto, že jeho pozemek byl jakoby zázrakem uchráněn, ale především proto, jak výstižně ve svých vzpomínkách připomněl pan Harry Kim, bývalý starosta distriktu Puna, který evakuaci Kalapany řídil, s jakou láskou a péčí Robert utěšoval ty, kteří o svůj majetek přišli, třebaže mnohé osobně vůbec neznal, a dodával jim odvalu, aby se nebáli znovu začít tam, kde jim ohrožení lávou nehrozí. Získal si tím jejich srdce.

Harry Kim vzpomíná: „A já, ačkoliv jsem byl ve velmi těžké situaci, protože jsem musel vydávat nepříjemná nařízení k evakuaci, jsem denně nacházel na svém pracovním stole čerstvé květiny a občas i doma upečené koláčky. Pan Robert tak utěšoval i mě a další úředníky, kteří na evakuaci dohlíželi.“ (*Hawaii Tribune-Herald*, 17. února 2015, str. 1. a 6.)

Havajská hudba a tradice

Pan Robert vstoupil do povědomí havajské veřejnosti také tím, že spolu se svou manželkou a několika dětmi založil rodinnou hudební skupinu, která se věnuje čistě havajské hudbě. V roce 1990 vydali dnes již slavné CD *Aloha Kaim* s nezapomenutelným hlasem Robertovy manželky G-Girl.

Do povědomí lidí vstoupil také otevřením farmářského trhu strejdy Roberta – „Uncle's Awa farmers market“, jediného trhu na Havaji, který je otevřený každou středu od 17. hodiny dlouho do noci. Místní pěstitelé zde mohou prodávat produkty své zahrady i to, co sami zhotovili. Vaří a pečou se tam různé speciality místní kuchyně a jídla typická pro všechny skupiny přistěhovalců – Filipínců, Číňanů, Japonců, Portugalců, Italů aj. K dispozici jsou stoly, židle, lavice a velké pódium, na němž během trhu vyluzuje kapela strýce Roberta nádhernou havajskou hudbu. Letos jsem tento trh navštívil už dvakrát a mohu potvrdit, jak úžasná atmosféra tam vládne.

Tentokrát se trh uskutečnil ve znamení Robertova úmrtí. Na pódium před muzikanty postavili jeho rozměrné fotografie a obrazy. Pan Walter, jeden z muzikantů, který s kapelou strýce Roberta hraje již od devadesátých let, mi řekl tato dojemná slova: „Poslední dobou už měl strýc Robert slabé srdce a selhávaly mu ledviny. Sanitka ho odvezla do nemocnice, odkud pak volal lékař, že je nutné provést několik nepříjemných zákroků a že není jisté, jestli se tím jeho stavlepší. Jeden ze synů (Robertova manželka G-Girl zemřela již v roce 1996) mu na to řekl, že rodina si nepřejí již žádné zákroky, ať ho raději přivezou domů. Tam ho uložili na lůžko tak, aby měl výhled k oceánu a obloze. (Vím,

že to je otevřený dům, téměř beze zdí, a i ty jsou vysoké tak půldruhého metru, takže všude vane příjemný vánek.) Robert si přál, aby mu podali jeho růženec a hráli havajskou hudbu. Tiše a decentně se vzdálili, aby ho příliš hlasitá hudba nerušila. Během noci pak v klidu odešel. Jeden ze synů mu položil na oči malé ploché kamínky, aby zůstaly zavřené. Nato ho vynesli na terasu před dům a zavolali několik nejblíže přátelům, i mně. Ihned jsem se tam vydal, vzal jsem si akorát kytaru. Bylo to brzy ráno. V tichosti jsem se mu poklonil. Celé dopoledne jsem nejdříve sám, později i s jinými muzikanty hrál jenom pro strýce Roberta.“

Smrt proroka

Vzpomínám si na jednu starou českou obrozeneckou báseň:

*Nekamenujte proroky,
neb pěvci jsou jak ptáci.
Kdo hodil po něm kamenem,
k těm víc se nenavrací.*

*Soud boží na se národ zve
jenž pěvce své ctít neví
a nejstrašnější kletbou jest
když Bůh odejmul zpěvy.*

*Jeť srdce pěvců nejčistší
a všeho hněvu prosté
a co vám zpíval od srdce
to ve svém srdci noste...*

Strýce Roberta nikdo neukamenoval, nikdo mu fyzicky neublížil. Jeho prorocký hlas, prorocký zjev a jednání však budou nesmírně chybět. Nejenom na Havaji, i když samozřejmě především tam. Byl tak silnou osobností, že si ho vážil každý, třebaže se mnohým Američanům i turistům ne vždy líbilo, když na jejich adresu říkával „vzali jste nám a znásilnili naši Havaj“. Jeho hlas byl hlasem proroka. Povzbuzoval ty, kteří ztratili nejenom domy a pozemky, ale i svou hrdost, historii, svou posvátnost. Kritizoval ty, kteří byli za tyto „krádeže kdysi i dnes“ odpovědní. Navracel lidem důstojnost a svobodu, nabádal je k odpovědnému chování rovných a nebojácných lidí. A nabádal je také k víře v Ježíše Krista, kterou Havajcům kdysi zprostředkoval P. Damián spolu s misionáři své kongregace. Miloval hudbu, havajské tradice, miloval lidi.

Pro *Hawaii Tribune-Herald* řekl Harry Kim i toto: „Často jsem slyšel, jak říká, že lidé by měli mít možnost žít tak, aby měli radost ze života, z hudby i jídla a že by měli hodně relaxovat.“

Strýcu Roberte – i já Vám děkuji za to, jaký jste byl, a Bohu děkuji, že mi dal možnost Vás poznat. RIP!

Peter Žaloudek, Pahoa-Puna, únor 2015

Bude se ve Vídni zítra ještě věřit?

To je tedy otázka! Podobně se nás však ptá i Pán Ježíš. V Bibli čteme jeho slova: „Nalezne Syn člověka víru na zemi, až přijde?“ Nepochybuji, že nám Ježíš pomáhá růst ve víře, ale co děláme s vírou my? Prognózy do budoucnosti nejsou jednoznačné. Z jedné strany průzkumy veřejného mínění a statistiky ukazují, že víra a religiozita upadají; ze strany druhé je naopak patrné, že v dnešním

světě stoupá zájem o osobu Ježíše Krista a jeho radostnou zvěst – „evangelium“.

Nejsem jasnovidce, ale jednu věc si troufám přesto říci: Zítra bude věřit jen ten, kdo bude schopen svoji víru obhájit, a to hlavně v často nekřesťanském a anonymním prostředí velkoměsta, ve kterém žijeme. Zdejší tradiční křesťanská společnost měla velký význam, ale přiznejme si, že masové prožívání víry ve Vídni již náleží minulosti. Křesťan budoucnosti má být schopen svoji víru žít i v labyrintu globalizujícího se světa. Křesťanství ze zvyku, bez osobního vztahu ke Kristu, již nemá budoucnost. Věřím, že i sváteční křesťané jsou schopni donést zbytky své víry až ke konci života, ale často již nedokážou tuto tradiční nebo jen zvykovou víru předat svým dětem. Dříve či později si jejich děti začnou klást otázky, které si oni sami možná nikdy nepoložili: „K čemu je dobré chodit v neděli do kostela? Proč máme vlastně křtít své děti? A k čemu je dobrý církevní sňatek? Nač přispívat na opravy či budování kostelů? A je vůbec nutné uspořádat rodičům důstojný církevní pohřeb?“ Je zřejmé, že mnozí nenajdou na tyto otázky kladnou odpověď a vyvodí z toho svůj život praktické důsledky: „zítra již věřit nebudou“ a nebudou žít jako křesťané, živé ratolesti, naroubované ke kmeni, kterým je Ježíš Kristus. Zdá se, že v dnešním světě, v němž existují nejrozumnější životní názory, bude mít živou víru jenom ten, kdo o Kristu něco ví, plně Mu důvěřuje a svůj křesťanský způsob života si dokáže obhájit. Obstojí ten, kdo ví, KOMU a PROČ uvěřil.

Milí bratři a sestry v Kristu i ostatní lidé s dobrými úmysly, přijměte, prosím, toto pozvání k účasti na duchovní obnově, která vám může dát nový impuls k životu s Bohem. Exercicie povede člen Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele (redemptoristů) P. Jiří Šindelář, působící t. č. ve Vídni při kostele Maria am Gestade, kde jsou uloženy ostatky patrona Vídne sv. Klementa Marii Hofbauera, rodáka z Tasovic u Znojma.

Těším se na setkání a doufám ve vzájemné povzbuzení ve víře.

P. Jiří Šindelář, CSsR

P. S.: Více o misijní činnosti redemptoristů viz www.LidoveMisie.cz.

Zamyšlení

Ze statistického sledování prováděného Ministerstvem dopravy ČR je zřejmé, že navzdory trvale narůstajícímu počtu osobních automobilů již v ČR přepravní výkony individuální automobilové dopravy několik let stagnují. V důsledku toho produktivita individuální automobilové dopravy klesá. Průměrný osobní automobil v ČR vykonává denní přepravní práci jen 37 osobových kilometrů. Kapitál vložený do pořízení automobilu je využit jen nepatrně, ani ne půl hodiny denně. Zbývající 23 a půl hodiny automobil překáží, chradne a generuje náklad na odpis a údržbu.

Je „dojemné“ (nebo spíš trapné) sledovat, jak se přesto na stránkách novin motorističtí žurnalisté svými oslavnými články snaží více či méně rafinovanými způsoby („Kombi mazda má nový tahák: Pohon všech kol...“, „Sexy fiat 500X...“) udržet autofetišty při chuti konzumovat.

J. Zajíček

Tomáš Garrigue Masaryk

Představitelé Kulturního klubu uctili památku velkého myslitele, státníka a Evropana, prvního prezidenta Československé republiky Tomáše Garrigua Masaryka, který se narodil před 165 lety 7. března 1850. V demokratických kruzích Československa, stejně jako v ostatním světě, se cílevědomá, evropsky a světově orientovaná politika prezidenta Masaryka setkávala již od počátku s nemalým uznáním. Bylo tomu například v Rakousku, jehož prostředím Masaryka tak výrazně ovlivnilo. Rakouský prezident Michael Hainisch odpovídal dne 15. prosince 1921 na otázky zpravodaje listu *Neues Wiener Tagblatt*. V závěru jeho odpovědi uveřejněných následujícího dne lze na titulní straně listu číst: „Ich kenne das tschechische Volk nicht genau. Aber ich kenne einen aus seiner Mitte, der mich als der beste europäische Mensch erscheint: Masaryk.“ Poznamenajme, že Hainisch se s Masarykem dobře znal již dávno před světovou válkou. Jeho výpověď o „nejlepším Evropanovi“, jakého znal, měla proto nemalý politický význam. Na druhé straně je dobře známo, že Masarykova politika vůči nástupnickému Rakousku byla po celou dobu výkonu jeho prezidentského úřadu principiálně vstřícná a aktivní.

Lumír v Mramorovém sále

V sobotu 21. 3. 2015 se na velvyslanectví ČR v Rakousku za přítomnosti velvyslance J. E. Jana Sechtera konala prezentace knihy *Sbormistři Československého zpěváckého spolku „Lumír“ ve Vídni*, jejímž autorem je český muzikolog dr. Viktor Velek. Kniha je v dvojjazyčné verzi (Č-N) a takto probíhalo i její představení publiku. Moderátorem večera byl dr. V. Velek, tlumočení do jazyka německého zastal DI Pavel Koutník, působící jako klavírista

spolku Lumír. Popularizační publikace vychází při příležitosti 150. výročí založení pěveckého spolku Lumír (1865) a zahrnuje medailonky jeho třiatvaceti sbormistrů. Pokud byli tito členové činní i skladatelsky, vkládá Velek do své publikace nejen seznam jejich děl, ale uvádí i jejich incipity. Posluchači v průběhu pořadu zhlédli řadu dokumentárního fotografického materiálu souvisejícího jak se spolkem Lumír, tak i s jeho sbormistry, dověděli se například, jaká hobby někteří měli – motorky, hory, ale „utajeny“ zůstaly informace – jak často se sbor scházel ke zkouškám, kde zkoušel, odkud získával notový materiál, kde a pro koho vystupoval, kolik měl do roka veřejných vystoupení, zda měl kontakty s jinými českými pěveckými sbory ve Vídni či se sbory v Čechách, na Moravě a zdali se profiloval i v kulturní rovině Vídně. V závěru publikace chybělo i srovnání úrovně Lumíra s jinými amatérskými pěveckými soubory i zhodnocení děl českých sbormistrů skladatelů – Čumpelíka, Míška, Herleho.

Program večera tvořila nejen prezentace publikace, současně se odvážil představit i znovuobnovený pěvecký sbor. Oceňujeme snahu členů sboru i sbormistra (Johannes Schwarz) navázat na dlouholetou tradici. Čeká je ještě hodně práce – kompaktní zvuk sboru bez vyčnívajících hlasů, vokální artikulace, intonace, rytmus, výběr písňového materiálu a promyšlená volba programu (Kam se poděla gradace čísel? Zatím zůstává jejich Let's sing v předkole.). Možná při dalším jubileu, jež si vtipně pohrává s číslicemi – 155 let v roce 2020, se sbor Lumíru „rozběhne“ na úspěšných vokálních číslech z per skladatelů – Křížkovský, Smetana, Dvořák, Fibich, Foerster, Janáček, Novák, Martini, Křížka, Slavický, Lukáš, Eben...

Vedle zpívaných čísel (jedno sólové v podání Isabelle Schwarz) zazněly i vstupy smyčcového kvarteta Cordial z Třebíče, jež celý program také ukončilo.

Kaple sv. Anežky České

Kaple byla po opravě znovu otevřena v kostele sv. Karla Boromejského – Karlskirche ve Vídni v rámci slavnostní mše svaté dne 1. 3. 2015 při příležitosti vzpomínky na úmrtí den této zakladatelky řádu křižovníků s červenou hvězdou a oslavy jubilea (25 let) jejího svatořečení. Slavnostní mši celebroid biskup ostravsko-opavské diecéze J. Excelence Mgr. František Václav Lobkowicz, OPraem. V úvodu slavnostní mše přivítal provinciál Karlskirche P. Mgr. Martin Pastrňák, OCr, mezi hosty i autora nového obrazu sv. Anežky vytvořeného pro restaurovanou kapli, malíře Clemense Marii Fuchse. Po slavnostní mši byl tento nový oltářní obraz v kapli biskupem Lobkowiczem posvěcen. Neformální setkání účastníků slavnostní mše pak pokračovalo při občerstvení ve farním sále.

mb

o autorovi obrazu sv. Anežky

Clemens Fuchs wurde am 11. März 1982, in Wien geboren, seine Eltern sind Cornelia- und Michael Fuchs, beide sind akademische Maler. Nach seinem Präsenzdienst den er von 2000-2001 absolviert, geht Clemens Fuchs nach Florenz wo er zu erst in der Michael John Angel Academy und dann in den Charles H. Cecil Studios, Portrait und Aktmalerei studiert. Außer dem beschäftigt er sich sehr intensiv mit dem Studieren, italienischer Renaissance. Er reist durch Italien, malt Landschaften und arbeitet an Portrait Aufträgen.

In den Jahren 2006-2008, wohnt und arbeitet Clemens Fuchs, als freischaffender Künstler in Wien, wo er auch sein eigenes Atelier hat. Dort arbeitet er an Portraitaufträgen, aber auch an seinen eigenen Kompositionen für allegorische und sakrale Themen. Clemens Fuchs hat Ausstellungen in Wien, Niederösterreich und Oberösterreich.

Im Sommer 2008 kehrt Clemens Fuchs nach Florenz zurück wo er eine Lehrstelle in den Charles H. Cecil Studios hat, er lehrt Portrait- und Aktmalerei. Außerdem arbeitet er an Aufträgen in seinem Atelier in Florenz. Alle drei Monate verbringt Clemens Fuchs in Österreich wo er im ständigen Kontakt mit Sammlern steht und im Atelier seiner Familie in Klosterneuburg, an Aufträgen arbeitet.

Die Werke von Clemens Fuchs befinden sich in zahlreichen privaten Sammlungen, in Europa (Österreich, Italien, England, Schweiz) und den USA.

Rozdávat radost!

Těmito slovy končí nekrolog na krajana Miloše Šalomounka v posledním vydání *VSL*. Zarmoutila mě zpráva o jeho úmrtí – pisatel opravdu dobře vystihl podstatu jeho osobnosti: vidím ho před sebou vždy usměvavého a plného elánu. Nám VOmladinářům často nabízel vlastní fotky, které byly z našich akcí a divadelních představení. Nechtěl za to nic, chtěl nám jen prostě udělat radost...

A tato radost se promítá dál a nám všem je nutná jako sůl. Tak jako se budeme ohlížet na své drahé plni lásky a vděčnosti, tak vítáme mezi sebou ty, kteří nám tuto radost přinášejí.

V neděli 8. března to byl mladý soubor Demižón ze Strážnice, který připravil ve velké klubovně české školy pro návštěvníky jarního Čaje o páté nezapomenutelný podvečer. Demižón už u nás hostoval popáté, ale právě toto vystoupení bylo tak nabitě radostí ze života, až si troufám tvrdit, že se všem návštěvníkům nezapomenutelně zapsalo do paměti. Jednotlivá čísla byla velmi pestrá – nejen díky krojům, ale i svou choreografií. Cimbálka vyhrávala melodie, které potěšily jak svou líbezností, tak i mladistvými tvářemi u všech nástrojů. Mimo oficiální program Demižónu byla milostná píseň *Tonight* z muzikálu *West Side Story*, zazpívaná Janou Kolencovou a Vojtou Berčíkem, a dojemná židovská melodie pro klavír a housle, kterou zahráli jednadvacetiletí bratři Lukáš a Jakub Tomšejovi. Byla to homage na *Šumaře na střeše*, muzikál, který VOmladina hrála před dvěma roky.

Hoši v akci

...a sukýnky se točí!

Po malém ztišení se ovšem velká klubovna rozbouřila zvuky čardáše, který nás všechny tancechtivě učila s důkladností sobě vlastní Jana Kolencová. Mně se líbilo, že i později, kdy se už tančil čardáš ve dvojicích, chodili švarní šohajové ze Strážnice i pro starší návštěvnice a při tanci jim pořádně provětrali faldy! Všechno se to radovalo, zpívaly se známé písničky a když nastal opravdový konec a Strážničtí museli odjet, zněly ještě po celou dobu úklidu české a slovenské písně. Myslím, že všichni odcházeli domů obšťastnění a obdarovaní – děkujeme Demižóne!

V tanci ovšem ochotně pokračujeme v hotelu Pošta každé pondělí. Taneční jsou velmi oblíbené, a protože je navštěvuje několik párů, které už patří mezi pokročilé a potřebují vyšší stupeň výuky, organizujeme i taneční workshopy. Poslední se konal v neděli 15. března pod vedením tanečních mistrů Eriky a Martina a opět byli všichni naplnění radostí, že se něco nového naučili.

Současně VOmladina pilně nacvičuje Shakespearovu komedii *Zkrocení zlé ženy*. Těšíme se na vás diváky v dubnu, protože tímto klasickým divadlem oslavíme ve Vídni sto třicetileté výročí od založení divadelního spolku Vlastenec-ká omladina. A to je také důvod k radosti, stejně jako doba velikonoční, která přichází už mílovými kroky.

Budme proto všichni radostní, že žijeme právě teď a tady a přejme si navzájem, ať nás radost nikdy nepustí!

aVa
Fotky (aVa)

I návštěvníci Čaje o páté byli částečně krojovaní

Taneční soustředění ve Slovanské besedě

Pondělní promítání na velvyslanectví

Vybrali jsme pro vás jednu z recenzí filmu *Díra u Hanušovic*, film který byl nedávno promítán na českém velvyslanectví ve Vídni. Pokud jste promítání navštívili, posuďte sami, zda můžete s recenzí souhlasit.

Recenze:

Znáte Hanušovice? Já taky ne. Ale zjevně je to nějaká díra někde na Moravě. No a nedaleko Hanušovic leží nějaká vesnice, nebo spíš „shluk stavení“, proti které jsou Hanušovice metropolis.

Zde sledujeme osudy asi tuctu hrdinů, kteří jsou ve směs v neustálé depresi, občas spolu souloží, občas na sebe zařvou, ale většinou je jim všechno u prdele a snaží se nějak dožít příštího rána, aniž by k tomu měli nějaký důvod.

Ve filmu se objeví to, čemu se říká „plejáda populárních českých herců“. Jsou to dobří herci a viděli jsme většinu z nich v jiných českých filmech, které byly nepodařené, trapné, blbě. *Díra u Hanušovic* taková není a je až neuvěřitelné koukat se, jaké skvělé věci dokážou titíž herci předvést, když je vede skvělý režisér.

A je naprosto neoddiskutovatelné, že Miroslav Krobot je skvělý režisér – skvělý filmový režisér, navzdory tomu, že jde o jeho filmový debut! Někdo by mohl tvrdit, že dlouhé statické záběry působí divadelně, ale není to tak. Nejde o bezradnost nebo lenost, jde o přesně naplánovaný záměr, přičemž statičnost je občas narušena velmi decentním a nápaditým kamerovým pohybem. Také skvělá práce se zvukem a tichem je něco ryze filmového, co nijak nesouvisí s Krobotovou dosavadní divadelní kariérou.

Mohl bych také filmu vytýkat, že nemá nijak zásadní dějovou linku a jde spíše o nesourodé střípky ze životů různých obyvatel jednoho inferna. Ale ke konci to do sebe všechno docela slušně zapadne a odehraje se něco, co se dá nazvat logickým završením. Takže v tomto ohledu také více než OK.

Díra u Hanušovic je skvělé dílo velmi talentovaných tvůrců i herců. Jenom důrazně upozorňuji, že méně cyničtí diváci mohou mít po jeho zhlédnutí velmi nepříjemné depresivní stavy.

Koncert *Čarovné husle / Zaubervioline*

Štvrtok 16. apríla 2015 o 19:00 hod.

Recitál pre husle a klavír v podaní popredného husľového virtuóza Alexandra Jablokova s klavírnym sprievodom jeho dcéry Olgy Jablokovej.

Zaznejú známe diela z tvorby svetových skladateľov: W. A. Mozart, L. van Beethoven, F. Chopin, C. Saint-Saens... Ako čestný hosť sa koncertu zúčastní známy a uznávaný rakúsky dirigent (Theater an der Wien, Ronacher, Reimundtheater) Adrian Manz.

Miesto: Rakúsko-slovenský kultúrny spolok, 1060 Otto-Bauer-Gasse 23/11

Vstupné: Dobrovoľný príspevok.

Hra *Leni*

Rakúsko-slovenský kultúrny spolok vo Viedni prezentuje Slovenské národné divadlo Bratislava s divadelnou hrou *Leni*. V tejto slovenskej hre ide o netradičné a zaujímavé

režijne koncipované fiktívne stretnutie s kontroverznou režisérkou Tretej ríše Leny Riefenstahl, ale aj o zodpovednosť umelca za svoje dielo.

V hlavnej úlohe Zdena Studenková – za postavu Leny získala cenu Dosky 2014 za najlepší ženský herecký výkon. Ďalej účinkujú: Lubomír Paulovič, Mária Kráľovičová, Peter Brajerčík a. h.

Dátum: nedela 26. apríl 2015 o 19:00 hod.

Miesto: Divadlo Theater Freie Bühne, 1040 Wiedner Hauptstrasse 60

Vstupné: Členovia RSKS 20 EUR, nečlenovia 22 EUR, študenti 12 EUR

Závazné rezervácie vstupeniek do 23. 4. 2015.

Tel.: 01/596 13 15, E-mail rsk@slovaci.at

Krátká ohlédnutí

20. ledna 2015 se na velvyslanectví ČR ve Vídni konala prezentace knihy Andrea Breit – Michael Gehler: *Grenzöffnung 1989. Innen- und Außenperspektiven und die Folgen für Österreich*.

8. února 2015 chrám Marie Na Nábřeží navštívil vídeňský světící biskup Dr. Franz Scharl.

12. února 2015 se uskutečnila pracovní návštěva vicepremiéra a ministra financí Andreje Babiše a ministra dopravy ČR Dana Ťoka ve Vídni. Setkali se se spolkovým ministrem pro dopravu, inovaci a technologii Aloisem Stoegerem a vedením společnosti ASFINAG. Andrej Babiš se setkal s dalšími rakouskými ministry – s Reinholdem Mitterlehnerem, Hansem Joergem Schellingem a Sebastianem Kurzem. Mj. ministři dopravy společně podepsali dohodu týkající se vzájemné spolupráce při modernizaci železničního spojení.

14. února 2015 zvala Sokolská jednota XVI/XVIII společně s Omladinou na Maškarní ples.

Od 21. února do 22. března 2015 probíhal ve Vídni 16. mezinárodní Akkordeonfestival, mezi četnými umělci z různých zemí se za ČR účastnil Ondřej Kabrna – Swingfonix.

19. února 2015 pod záštitou a za osobní účasti rakouského ministra práce a sociálních věcí Rudolfa Hundstorfera, bývalého českého premiéra a EU komisaře Vladimíra Špidly a ve spolupráci s rakouskou SozialMarie proběhly na velvyslanectví České republiky v Rakousku první vídeňské ozvěny filmového festivalu *Mental Power*. Součástí večera byla diskuze nad tématy „Umění jako prostředek vyjádření lidí s postižením“ a „Integrace lidí s postižením na trhu práce“.

8. března 2015 vysílala rakouská televize ORF 2 kriminální hru *Tátor Grenzfall* v režii Ruperta Henninga, který také napsal scénář na základě skutečných událostí, které se odehrály před mnoha lety na rakousko-české hranici.

12. března 2015 proběhlo v divadle Brett v premiéře čtení z románu Jaroslava Haška *Dobrodružství dobrého vojáka*

Švejka. Německy četl Ludvík Kavín, herec a režisér divadla Brett.

15. března 2015 se konal v Parkhotelu Schönbrunn maturotní ples české a slovenské větve v Rakousku.

15. března 2015 pořádal Sokol X. odpoledne s kapelou Wladigeroff Brothers.

16.-21. března 2015 – Duchovní obnova pro krajany – chrám Panny Marie na Nábřeží, kostel Největšího Vykupitele.

10. dubna 2015 uvedl Literární kroužek přátelé poezie pořad *Za trochu lásky...* do velké klubovny školy spolku Komenský, Sebastianplatz 3, Vídeň III.

9. a 11. dubna 2015 předvedla Omladina divadelní hru *Zkrocení zlé ženy* v režii Zdeňka Homolky.

Diva Tamara Trojani a dirigent Konstantin Schenk prezentují dvě nová CDs (www.tamaratrojani.com)

ČR, SR a Rakousko chtějí společně řešit dotace EU i dodávky plynu

Česká republika, Slovensko a Rakousko chtějí společně řešit byrokratické problémy spojené s čerpáním dotací z EU, dodávky zemního plynu z Ruska nebo sankce vůči Rusku kvůli krizi na východní Ukrajině. Představitelé všech tří zemí se na tom dohodli na setkání ve Slavkově u Brna. Scházej se budou každý rok. Příští setkání bude na Slovensku. Český premiér Bohuslav Sobotka po jednání novinářům řekl, že každý rok se předsedové vlád dohodnou na hlavních tématech, na jejichž řešení se následně všechny tři země zaměří. Letos mezi ně patří problémy s čerpáním dotací, situace na Ukrajině a dodávky zemního plynu.

Werner Faymann, Bohuslav Sobotka a Robert Fico

Helena Válková jednala ve Vídni o vyšetřování korupce

Efektivita a úspěšnost vyšetřování prostřednictvím specializovaného státního zastupitelství byla hlavním námětem pracovního setkání expertních skupin ministerstev spravedlnosti Rakouska a České republiky. Pro nás jsou zajímavé především zkušenosti rakouského speciálu s vyšetřováním trestných činů v oblasti výkonu správy a korupce a hospodářskou kriminalitou se škodou převyšující 5 milionů eur. Rakouský model, kterým se inspiruje i česká strana, je založen na vysoké míře účinnosti i politické nezávislosti, uvedla t. č. ministryně spravedlnosti Helena Válková. Rakousko patří k nejlépe hodnoceným zemím z hlediska úspěšného trestního stíhání v případech korupce. Podobné modely specializovaných státních zastupitelství, povětšinou s celostátní působností, mají kromě Rakouska také na Slovensku, v Rumunsku či Španělsku.

Honorakouské organizace podaly žalobu proti dostavbě Temelína

Honorakouské organizace bojující proti nukleární energii podaly žalobu proti dostavbě jihočeské jaderné elektrárny Temelín. Oznámil to honorakouský zemský ministr pro životní prostředí Rudi Anschober. Žalobu proti dvěma chystaným temelínským reaktorům podala také česká ekologická sdružení. Podle mluvčího ČEZ Ladislava Kříže je zvláštní, že žaloba přichází až dva roky po ukončení posuzování vlivu stavby na životní prostředí (EIA). „Společně s honorakouskou iniciativou Antiatom budou podniknuty všechny možné kroky, aby se dostavbě Temelína zabránilo,“

uvedl v prohlášení Anschöber. Zároveň označil jadernou energetiku za ne hospodárnou. Proces EIA podle Kříže skončil rozhodnutím ministerstva životního prostředí po 4,5 letech v lednu 2013. „Možnost vyjádřit se měli i rakouští občané. Dokonce proběhla i informační setkání pro širokou veřejnost ve Vídni a německém Pasově. Zájem byl menší, než jsme čekali. Všechny zákonné povinnosti byly naplněny, že nyní až po dvou letech přichází žaloba, je zvláštní, ale je to každého právo,“ řekl ČTK.

Ein schöner Künstlersommer im Schloss Kosteletz bei Prag

5.-12. Juli 2015

Zeichnen und Malen im Atelier und im Freien – Akt – Porträt – Acryl – Öl – Perspektive – Abstrakt – Künstlerische Techniken – Guache – Figur – Komposition – Bildaufbau – Landschaft – Figur – Stillleben – Aquarell – Farbenlehre – Experimentelle Malerei – Zeichnen – Blumen – Pastell – Gegenständlich – Kulturelle Besichtigungen

20 Jahre erfolgreich in Unterrichtsqualität und Preis Information und Buchung

ATELIER A

Zum blauen Pfau am Spittelberg, 1070 Wien, Kirchberggasse 17/II

Tel./Fax: +43/1/522 51 89, Mobil: 0664 / 4710955,

www.ateliera.jimdo.com

SAK

Attersee und das Wunder der Farbe

Sammlung Essl im Schömer-Haus

bis 26. 04. 2015

Schömer-Haus

Mo – Fr: 10:00-18:00

Sa – So: 10:00-13:00, 14:00-18:00

(5 Gehminuten vom Museum)

Essl Museum

An der Donau-Au 1

3400 Klosterneuburg bei Wien

Safe the Date! – Moser bei Stamm

von 23. April bis 2. Mai 2015 zeigen wir erstmals und exklusiv in Österreich eine umfassende Werkschau der herausragenden böhmischen Glasmanufaktur Moser.

Ausstellungseröffnung: Donnerstag, 23. April 2015, 19:00 Uhr im Stamm Concept Store, Petersplatz 8, 1010 Wien.

Wir bitten um Ihre geschätzte Zusage bis 20. April 2015 per E-Mail an store@stamm.at oder Telefon +43 1 535 18 23.

Wir freuen uns auf Ihren Besuch!

Mag. Marcus Fried und Eva Fleischner

Rudolf Kirchschräger (* 20. 3. 1915)

Sehr geehrte Damen und Herren,

heute wird der 100. Geburtstag des ehemaligen österreichischen Bundespräsidenten Rudolf Kirchschräger, Träger des T.-G.-Masaryk-Ordens, begangen. Der ehemalige österreichische Botschafter gilt als wichtige Persönlichkeit des Prager Frühlings 1968 – er stellte tausenden tschechoslowakischen Bürgern, die sich entschlossen hatten, das kommunistische System hinter sich zu lassen, Visa aus.

Prezident České republiky Miloš Zeman zaslal při příležitosti tohoto kulatého jubilea spolkovému prezidentu Rakouské republiky Dr. Heinz Fischerovi následující dopis:

Sehr geehrter Herr Bundespräsident,

in Kürze werden Sie und Österreich gemeinsam mit Ihnen dem hundertsten Geburtstag des ehemaligen Bundespräsidenten, Außenministers, Richters und Diplomaten Dr. Rudolf Kirchschräger gedenken.

Ich möchte aus diesem Anlass Herrn Bundespräsidenten a.D. Kirchschräger ein stilles Gedenken widmen und seinen persönlichen Verdienst bei der Erteilung von Visa im Jahre 1968 an der Österreichischen Botschaft in Prag in Erinnerung rufen. Österreich nahm zehntausende unserer Staatsbürger auf, die von Jänner bis zum Einmarsch der Armeen der UdSSR und des Warschauer Paktes im August den hoffnungsvollen Traum von Freiheit und Demokratie lebten. Die Grenzen Österreichs blieben für den Flüchtlingsstrom aus der Tschechoslowakei geöffnet und Österreich nahm alle auf – unabhängig davon, ob sie sich für eine spätere Rückkehr entscheiden werden. Die Tschechische Republik zeichnete dafür Herrn Bundespräsidenten a.D. im Jahr 1996 mit dem Tomáš-Garrigue-Masaryk-Orden aus. Die Worte des Bundespräsidenten a.D. Kirchschräger „Ich wünsche mir für Österreich, dass es Menschen gibt, denen das Wohl des Landes wichtiger ist als die Karriere“ gingen über seine Haltung und Tat in eine für unsere beiden Nationen äußerst wichtige Erfüllung.

Sehr geehrter Herr Bundespräsident, gestatten Sie mir, Ihnen meine höchste Anerkennung für die Persönlichkeit Bundespräsident a.D. Kirchschräger auszudrücken, und Ihrem Land zu wünschen, dass er weiterhin auch ein Vorbild und eine Inspiration für die Generation der jungen österreichischen Politiker bleibt.

Hochachtungsvoll

Miloš Zeman

Präsident der Tschechischen Republik

Zur Information:

153. Jahrgang, Nr. 3, März 2015

24. Personalnachrichten:

Rennweg, Wien 3: P. Mag. Stephan Perycz-Szczepański CCG, bisher Aushilfsseel. der Kirche zum Allerheiligsten Erlöser, Wien 3, wurde mit 1. März zum Superior der Wiener Niederlassung Tröster von Gethsemani und mit 1. April zum Rektor der Kirche zum Allerheiligsten Erlöser ernannt an Stelle von P. Liz. Maksymilian Putyra CCG, bisher Superior und Rektor, der mit 31. März 2015 aus dem

Seelsorgsdienst der ED Wien scheidet und eine ordensinterne Aufgabe übernimmt.

P. Dr. Jan Horák SDB

Hagenmüllergasse 31, A-1030 Wien

<http://www.erzdioezese-wien.at/pages/inst/14425183>

<http://farnost.viden.sweb.cz>

<http://rozhledy.heimat.eu>

HerzenSache – 300 Gäste beim pädagogischen Don Bosco Symposium in Salzburg

300 Teilnehmerinnen und Teilnehmer aus ganz Österreich folgten der Einladung der Don Bosco Familie zum pädagogischen Symposium „HerzenSache“ in Salzburg anlässlich des 200. Geburtstags Don Boscos. Der Salzburger Erzbischof Franz Lackner eröffnete die Tagung. Ebenfalls nach Salzburg kamen die beiden Salesianerbischöfe Ludwig Schwarz SDB und Alois Kothgasser SDB. Hauptreferent war Günter Funke: „Die Herzenssache ist wichtig, damit keine herzlosen Entscheider heranwachsen. Es braucht daher eine Herzensbildung, damit eine Gesellschaft nicht herzlos agiert“, so die Botschaft des Berliner Pädagogen.

Im zweiten Teil des Symposiums referierten und diskutierten Experten mit den Teilnehmerinnen und Teilnehmern. Don Bosco Schwester Hanni Denifl FMA berichtete über Sozialarbeit für jugendliche Straftäter in Benin, wo sie im Gefängnis in Cotonou arbeitet. Lana Ivanjek, in der Lehreraus- und -fortbildung in Kroatien tätig, präsentierte das Projekt des Interaktiven Schulunterrichts und das Jugendzentrum der Salesianer in Zagreb vor. Christine Gserick vom Österreichischen Institut für Familienforschung stellte Geschichte und Trends zur Situation der Familie vor. Martin Lechner, Religionspädagoge aus Benediktbeuern und Don Bosco Experte, sprach über „Religionsensible Erziehung“.

Don Bosco Film:

Ich will euch glücklich sehen

Wir bieten den neuen Don Bosco Film *Ich will euch glücklich sehen* (mit deutschen Untertiteln) ab sofort zum internen Preis von 8 EUR an. Der Verkaufspreis liegt bei 12 EUR. Ein schönes Geschenk für Don Bosco Fans, Mitarbeiterinnen und Mitarbeiter und alle, die Don Bosco noch kennenlernen wollen.

Zum Inhalt: Der Film erzählt die spannende Geschichte, wie aus dem kleinen Johannes, der ohne Vater in einfachsten Verhältnissen aufwächst, einer der ersten Sozialpioniere der Kirche wird. Auf dem Weg zur Ordensgründung der Salesianer muss der junge Priester zahlreiche Hindernisse überwinden, bis er den Weg für die Zukunft der Straßenkinder von Turin ebnet. Er gibt ihnen ein Dach über dem Kopf, eine gute Ausbildung und das Versprechen, immer für sie da zu sein. Don Bosco bewegt sich dabei in einem großen Spannungsfeld zwischen der Amtskirche, der Gesellschaft und der Politik zur Zeit der Einigungsbewegung Italiens im 19. Jahrhundert. Mutig und voller Gottvertrauen setzt er sich gegen alle Widerstände und Kritiker durch. Neben dem Film enthält die DVD ausgewählte Szenen mit Fragestellungen, die Don Bosco und seine Anliegen erläutern und näher bringen.

Zum Trailer via Youtube: <http://youtu.be/fwyXadd7UOc>
 Mag. Sophie Lauringer
 Öffentlichkeitsarbeit Salesianer Don Boscos
 Don Bosco magazin
 St. Veit-Gasse 25, 1130 Wien
 Tel.: +43/1/878 39-520, Mobil: +43/(0)664/824 36 02
 presse@donbosco.at

19. 04. 2015 – Přednáška s promítáním Národní vlaková pouť do Lurd

Akce se skutečně v Klemens Maria Hofbauer klubu po nedělních bohoslužbách v 10:30. Akci pořádá KMH Klub a CK Kučera Zlín. Je to dobrá příležitost seznámit se mj. s aktuální nabídkou poutí do hlavních evropských poutních míst.

P. Jiří Šindelář, CSsR
 Salvatorgasse 12
 1010 Wien
 GSM: +420 732 961 694
 Tel.: +43 (0)1 533 9594 105
 jiri.sindelar.cssr@gmail.com
 info@lidovemisie.cz
 www.lidovemisie.cz

Info

01. 05. 2015 Pilgerfahrt zum Geburtstag der seligen Restituta nach Brno

Info Aushang der Pfarre St. Brigitta
 Anmeldung: Pfarrkanzlei, Brigittagasse 3, 1200 Wien
 Tel.: 01 332 74 52

Wegen des Umbaus im Hartmannspital ist die **Besichtigung der Restituta-Dokumentation** derzeit nur nach telefonischer Voranmeldung unter 01 546 05-4310 möglich!

20. 05. 2015 19:00 Maiandacht des Restituta-Forum mit Pfarrer Mag. Martin Leitner

Ort: Raum der Stille, Wien Hauptbahnhof 1, auf der Ebene zur U-Bahn U1

Historie Dne žen

Historie Dne žen, jak se tomuto svátku nejprve říkávalo, sahá až do roku 1907, kdy na prvním sjezdu socialistek ve Stuttgartu vystoupila z davu rakouská delegátka s návrhem, že by se ženy měly veřejně scházet vždy v určitý den a žádat volební právo. O tři roky později, v roce

1910, pak na druhé mezinárodní konferenci žen v Kodani navrhla německá socialistka Klára Zetkinová, aby se ženy z různých zemí Evropy také připojily a požadovaly volební právo jako jejich předchůdkyně v Americe. Tato žena také tehdy prosadila pořádání mezinárodního svátku, tehdy ještě bez určení pevného data. Teprve po první světové válce se datum sjezdů ustálilo na 8. března. Od roku 1975 se po celém světě připomíná a slaví 8. března jako den mezinárodní solidarity žen všech zemí, které bojují za spravedlnost, rovnoprávnost, mír a rozvoj na celém světě.

Mezinárodní den žen je svátek, který se v zemích Koruny české, jakožto v celém Rakousku-Uhersku, ale například i Německu, Dánsku a Švýcarsku, slavil poprvé přesně před sto čtyřmi lety – 8. března 1911. Ustanovení mezinárodního svátku všech žen bylo důležitým mezníkem v emancipačním boji žen, ale bylo i významnou událostí pro celé sociální hnutí pracujících lidí.

V německých zemích a zemích bývalého Rakouska-Uherska mělo ženské hnutí za emancipaci vždy poměrně silnou tradici. Československá republika se tak například stala jedním z prvních států (devátým na světě), kde ženy získaly pasivní i aktivní volební právo (Ústava z roku 1920). Vedle sociálních demokratek a komunistek se k mezinárodnímu dni žen hlásily i ostatní bojovnice za ženská práva, například Alice Masaryková nebo později Milada Horáková.

Vídeňská univerzita slaví 650 let

12. 3. 1365 byla Rudolfem IV. Habsburským založena Vídeňská univerzita – *Alma Mater Rudolphina Vindobonensis* – a je tak nejstarší univerzitou v německy mluvících zemích. Je také největší vzdělávací a výzkumnou institucí v Rakousku a jednou z největších univerzit v Evropě. Vídeňská univerzita připravila k tomuto slavnému výročí zajímavý program: výstavy, koncerty, přednášky, akce, diskuze atd. na různých místech po Vídni, pořady jsou programově rozloženy po celý rok 2015.

Info viz www.univie.ac.at/650.

Rudolf IV. Habsburský, zakladatel univerzity ve Vídni, byl zetěm Karla IV.

Karel IV. byl, podobně jako jeho otec, mistrem „sňatkové diplomacie“, která mu spolu se zásahy Prozřetelnosti, odklizejícími Karlovi z cesty nepohodlné protivníky, vyřešila mnohou politickou nesnáz. Jen jednou se nepříjemně spletl, když v roce 1353 provdal svou druhorozenou dceru Kateřinu za nejstaršího syna habsburského vévody Albrechta II. Rudolfa (* 1339), jenž se po otcově smrti v roce 1358 ujal vlády nad sousedním Rakouskem. Mladičkový vévoda se projevil jako velice ctižádostivý. Protože nelibě nesl, že Habsburkům bylo Zlatou bulou definitivně upřeno kurfiřtské důstojenství, zfalšoval v letech 1359-1360 privilegia údajně římských císařů a Fridricha Barbarossy (tzv. Privilegium maius) nárokuje Habsburkům přední místo mezi kurfiřty, nárok na lombardskou korunu a nástupnictví po zatím bezdětném císaři. Privilegium i z něho plynoucí nároky byly však Karlem i kurfiřty na zářijovém norimberském sněmu v roce 1360 odmítnuty. Rudolf chtěl vybudovat ucelený komplex habsburských držav, které by sahaly

od horního Rýna až k uherské hranici. Ale to se nezdařilo, protože zemřel mladý a bez potomků.

20. Internationales Intensivseminar für Russisch

für Anfänger und Fortgeschrittene aller Stufen im Don Bosco-Haus in Wien

5. bis 17. Juli 2015-03-28 Staatliches Russischzertifikat Österreichisches Zentrum für Russische Sprache und Kultur

Tel.: 0650 45 00 676

www.russisch.or.at

Sudetoněmecké krajanské sdružení (SL)

vypustilo ze svých stanov formulaci, že bude usilovat o vrácení majetku zkonfiskovaného vysídlelcům po druhé světové válce. V novém znění stanov, které landsmanschaft přijal, se místo toho mluví o odsouzení nezákonných vyvlastňování kdekoli ve světě a o vytvoření spravedlivého uspořádání, v němž bude garantováno právo národů na sebeurčení.

Organizace, která především hájí zájmy Němců vysídlených z českých zemí, o tom informovala v tiskovém prohlášení. Změna, kterou na víkendovém shromáždění SL v Mnichově prosadilo vedení sdružení, se týká článků stanov, které popisují účely fungování landsmanschaftu. V dosavadních stanovách se mimo jiné uvádělo, že SL „prosazuje právní nárok na domovinu, její znovuzískání a tím i realizaci práva národnostních skupin na sebeurčení“ a že „hájí právo na vrácení zkonfiskovaného majetku sudetských Němců, případně na jeho rovnocennou náhradu nebo na odškodnění za něj“.

Český rozhlas letos na části území spustí plnohodnotné digitální vysílání

Český rozhlas letos spustí plnohodnotné digitální vysílání, které má zatím pokrývat deset až patnáct procent populace. Rozhlas toto vysílání z legislativních důvodů bude

považovat za experimentální. Vysílání v plnohodnotném rozsahu bude zahájeno v letošním roce z hlavního města. V letech 2015-2017 mají být dále pokryty Brno, Ostrava a Plzeň. Konečné vypnutí analogového systému by mohlo nastat v roce 2025, mimo jiné s ohledem na ukončení vysílacích licencí soukromých provozovatelů. Letošní spuštění má být prvním krokem k budoucímu kompletnímu přechodu na rozhlasové digitální vysílání v Česku.

Pošta zdražila balík o 22 Kč a doporučený dopis o 5 Kč

Česká pošta zvýšila ceny u části svých služeb. Poslání obyčejného balíku zdražila o dvaadvacet korun, doporučené psaní či balíček o pět korun. Zvýšení cen schválil Český telekomunikační úřad. Cena za poslání obyčejného dopisu se nezmění. Pošta zdražuje kvůli dlouhodobě klesající poptávce po jejích službách. „Do značné míry fixní náklady České pošty se tak rozpočítávají na menší objem služeb,“ uvedl mluvčí ČTÚ Martin Drtina. Pošta si musí účtovat nákladově orientované ceny s přiměřeným ziskem 8,7 procenta.

Pošta má mít v roce 2020 jen 691 poboček, zbytek budou franšízy

Česká pošta má mít v roce 2020 jen 691 vlastních poboček, tedy asi čtvrtinu současného stavu. Zbylých 2 500 pošt se má proměnit na franšízy. Pošta už dříve oznámila, že k dosavadním 48 místům, které fungují jako partnerské franšízy, by mělo během letošního roku přibýt 200 dalších. Pak se má tempo předávání výrazně zrychlit. Poštovní služby by měly být poskytovány například na obecních úřadech, v obchodních centrech nebo v malých prodejnách, vždy pod logem České pošty. Český telekomunikační úřad stanovil, že pošta by měla pro zajištění obslužnosti Česka provozovat minimálně 2 100 poboček. Ministr vnitra Milan Chovanec, pod kterého pošta spadá, ale několikrát uvedl, že chce zachovat nynější síť přes 3 200 pošt. Česká republika má v Evropě nejhustší síť pošt z pohledu rozlohy a zároveň největší dostupnost z hlediska počtu obyvatel.

NOVÉ KNIHY

Pavel Kohout: *Tango mortale*

Roman

Aus dem Tschechischen von Silke Klein

340 Seiten, gebunden, mit Schutzumschlag

€ 20,60

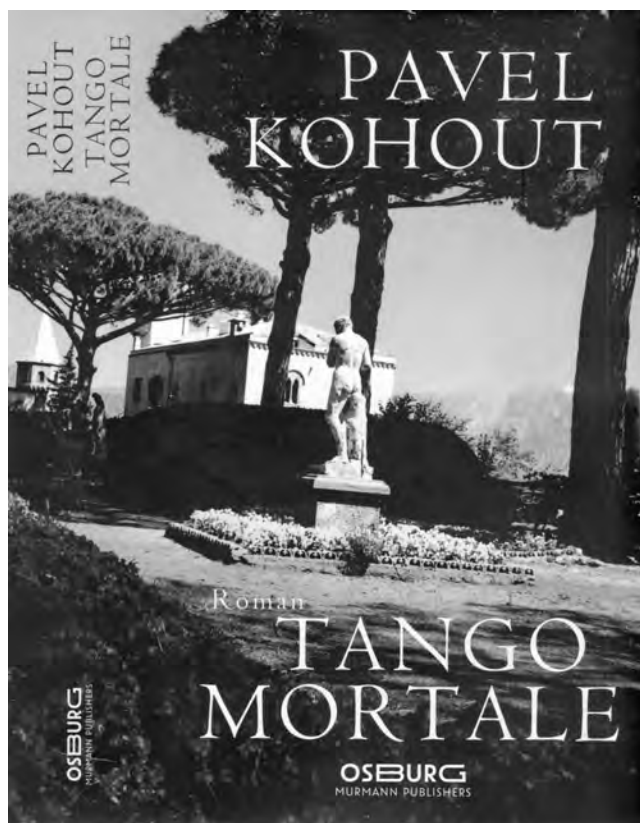
ISBN 978-3-9bb10-073-5

Osburg Verlag, Februar 2015

www.osburg-verlag.de

Román je vybudován na půdorysu klasického motivu, kdy je hrdina vystaven osudové zkoušce. Hlavními postavami příběhu jsou Julie, kdysi česká primabalerína, nyní velmi stará milionářka, která se sňatkem stala italskou kněžnou, a nadaný mladý Pražan Leo, jenž opustil skvělé místo

v přední IT firmě, aby se živil jako placený „taxi-dancer“ na tanečních „milongách“. Julie, která jej při té příležitosti během návštěvy staré vlasti najme, se rozhodne, osloví jeho vzhledem, inteligencí i znalostí složitých figur tanga, poskytnout mu životní šanci: nabídne mu stipendium, a když se mimořádně osvědčí, dokonce ho adoptuje jako dědice titulu i majetku. Obě hlavní postavy představují rozdílné světy, vzdálené od sebe světelné roky věkem, prostředím, zkušeností i povahou. A právě tato rozdílnost rozpoutá drama, konflikt strachu a svědomí, charakteru a mravní nepevnosti, tango mortale – smrtící tango, které nečekaně započne Leovým setkáním s bývalou partou z pražských tančíren. A tak těsně před svatbou s milovanou Sicilankou, s níž už čeká dítě, Leův celý život náhle závisí jen na tom, jak krizi, kterou nechtě zavinil, vyřeší.

Pavel Kohout

Pavel Kohout se narodil 20. července 1928 v Praze. V roce 1946 byl přijat za člena Komunistické strany Československa, v roce 1969 z ní byl vyloučen. V roce 1977 byl se svou ženou Jelenou Mašínovou za účast na občanské iniciativě Charta 77 exekučně vystěhován z pražského bytu, v roce 1979 násilně odsunut do Rakouska a zbaven československého státního občanství. V roce 1980 mu bylo uděleno občanství rakouské, v roce 1990 vráceno původní. Je teď občanem dvou členských zemí Evropské unie, žije, pracuje a volí ve Vídni i v Praze. Je potřetí ženatý, má syna a dvě dcery, třetí pomohl vychovat. Už čtyřicet let ho doprovázejí drsnosrstí jezevčiči.

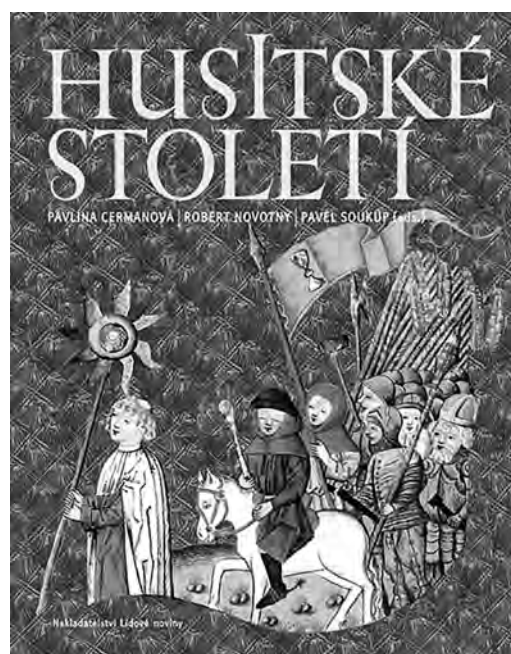
V roce 1969 dostal rakouskou cenu Theodora Czokora jakožto „dramatik roku“ za hru *August, August, august*, v roce 1977 se stal nositelem Velké rakouské státní ceny za evropskou literaturu, v roce 1984 byl zvolen členem Německé akademie pro řeč a tvorbu, v roce 1997 mu byla přiznána tradiční cena občanů německého města Kasselu Sklo rozumu, v roce 1998 mu byl propůjčen Rakouský

čestný kříž za vědu a kulturu 1. třídy, v roce 2000 obdržel v Basileji Evropskou cenu za kulturu a komunikaci, v roce 2002 přijal Velký kříž Řádu za zásluhy Spolkové republiky Německo a v roce 2004 mu byla udělena Čestná medaile hlavního města Vídeň ve zlatě. V roce 2014 dostal Čestné vyznamenání ve zlatě spolkové země Horní Rakousko.

Při té příležitosti, v odpovědi na laudatio Heinze Fischera zvoleného krátce nato prezidentem Rakouské republiky, řekl: „Za svá ocenění v Rakousku, Německu a Švýcarsku vděčím tomu, že mě tam poznali v lepší půli mého života.“

Husitské století

Pohled na husitství se často měnil. Po dlouhá desetiletí bylo jednostranně vyzdvižováno, po roce 1989 naopak v širším povědomí převážilo pojetí zdůrazňující kulturní škody a náboženský fanatismus. Intelektuální přínos husitských myslitelů, převratné změny ve společnosti a inovace v oblasti písemnictví či hudby jako by upadly v zapomnění. Odborné bádání přitom právě v posledních pětadvaceti letech přineslo nové poznatky a interpretace ukazující provázanost českých dějin 15. století s vývojem v soudobé Evropě, ale také unikátní impulzy, kterými se husitství vymyká své době. Kniha *Husitské století* shrnuje výsledky tohoto výzkumu a podává ve čtyřech oddílech vyvážený obraz této epochy, nezávislý na ideologických předsudcích. Mezi historický nástin revoluční doby a pokompaktního období jsou vklíněny oddíly věnované sociálním dějinám a mocenské konstelaci v zemích Koruny české i kulturnímu a duchovnímu vývoji. Kniha vychází ve spolupráci s Centrem mediévistických studií Filosofického ústavu AV ČR.

Husitské století

Editoři: Pavlína Cermanová, Robert Novotný, Pavel Soukup

Nakladatelství: NLN

Formát: 792 stran, vázaná s přebalem

Rok vydání: 2014

Doporučená cena: 1360 Kč

Andreas Nierhaus: *Kreuzenstein. Die mittelalterliche Burg als Konstruktion der Moderne*

Böhlau Verlag
2014, 256 S.
132 Duplex-Abb.
23,5 × 15,5 cm
Preis: € 35.00
978-3-205-79557-5

Der mit vielen bislang unveröffentlichten historischen Fotografien ausgestattete Band stellt eine der bedeutendsten Burgen des Historismus in Europa vor: Kreuzenstein bei Korneuburg in Niederösterreich wurde von 1874 bis 1906 im Auftrag von Hans Graf Wilczek als Familienmausoleum und Privatmuseum errichtet. Zahlreiche mittelalterliche Bauteile aus ganz Europa sollten dem Bau „Authentizität“ verleihen, die Interieurs wurden mit Sammlungsobjekten ausgestattet und als vollständig eingerichtete mittelalterliche Wohnräume inszeniert.

Geschichte, Architektur und Ausstattung der Burg werden erstmals ausführlich untersucht, in einen größeren kulturgeschichtlichen Kontext gestellt und die bis heute gültige (populäre) Vorstellung von der mittelalterlichen Burg als Konstruktion der Moderne analysiert.

Mag. Dr. Andreas Nierhaus

Andreas Nierhaus ist Kunsthistoriker und seit 2008 Kurator der Architektursammlung des Wien Museums.

Publikationen bei Böhlau anzeigen Link zum Versenden: <http://www.boehlau-verlag.com>.

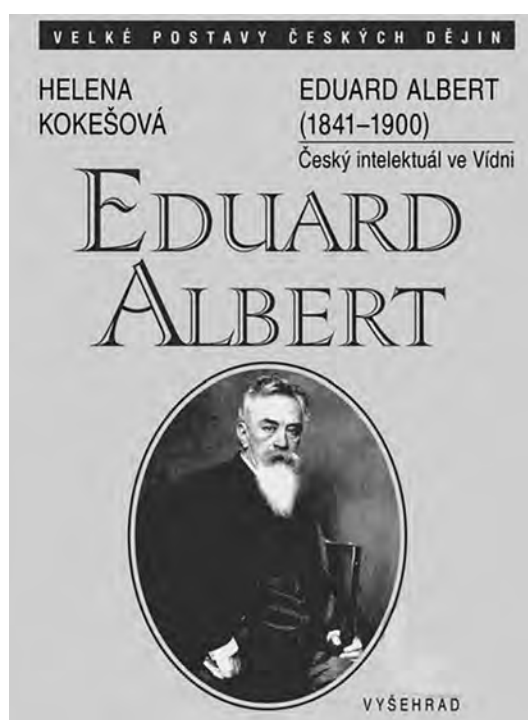
Hrabě Wilczek na stavbě roku 1887

Jan Nepomuk Wilczek se dokončení svého stavebního snu dočkal v roce 1906, kdy byly dokončeny práce na Kreuzensteinu. Nadšený sběratel všeho středověkého sem svezl na 100 000 kusů předmětů z celé Evropy, které často zachrá-

nil před zničením. Našla tu místo největší soukromá sbírka zbraní v Rakousku, stejně jako např. soubory gotického skla, okenních vitráží, nábytku a nádobí. V roce 1915 požár značně poničil jednu část hradu, na což doplatila sbírka iluminovaných rukopisů, dřevořezů, mědirytin a středověkých hudebních nástrojů. Nadšený sběratel však nejen vzniklou mezeru zacelil, ale do své smrti sbírky dokázal zvětšit ještě zhruba o desetinu. Kreuzenstein, kde je i pohřben, je dnes hlavním sídlem rodu Wilczků.

Helena Kokešová: *Eduard Albert (1841-1900). Český intelektuál ve Vídni*

Nakladatelství Vyšehrad 2015
Formát: 145 × 205 mm, vázané
Počet stran: 328
ISBN: 9788074294723

Eduard Albert, lékař a chirurg, pedagog, literární kritik, překladatel, básník, mecenáš a politik, patří mezi nejvýznamnější osobnosti českých a rakouských dějin 19. století. Kniha Heleny Kokešové sleduje všechny rozměry Albertova života a působení, jeho rodinné zázemí, vzdělání a odbornou kariéru ve Vídni, Innsbrucku i Praze, vlastní literární tvorbu i rozsáhlé dílo překladatelské, společenské vztahy i všestrannou mecenášskou činnost na podporu mnoha českých literátů, umělců a vědců, církevních institucí i mnoha jednotlivců. Rozsáhlá pozornost je věnována Albertovu celoživotnímu zájmu o politiku a jeho efektivní činnosti v řadách tzv. české lobby ve Vídni. Albert byl politicky nejbliže Masarykovým realistům, vztah k nejvýznamnějším osobnostem této skupiny (Masaryk, Kaizl, Goll) je důležitým tématem knihy, stejně jako Albertův komplikovaný vztah k České akademii věd a umění. Stranou nezůstává ani „druhý život“ této vskutku renesanční osobnosti, Albertův odkaz v české společnosti i v rakouském a německém prostředí.

<http://www.ivysehrad.cz/kniha/eduard-albert/>

Jiří Kamen: *Češi patří k Vídni aneb Třicet dva výprav do Vídně v českých stopách*

Nakladatelství Mladá fronta, 2014, ISBN: 978-80-204-3473-9

Jakou exotickou bytost domestikovanou ve Vídni ztvárňuje logo firmy Julius Meinl? Kteří dva pražští spisovatelé vedli tamní Rudé gardy? Co to byl odbojářský spolek „červená fusekle“? Proč hráli mnozí začínající vídeňští fotbalisté v parukách a s nalepenými plnovousy? Z jakého důvodu oslavovali Češi roku 1948 hokejové vítězství Rakušanů nad Švédy? Který český politik kódoval svoje vzkazy pomocí zpráv o sběru hub a pěstování zeleniny? Který ve Vídni žijící světec by mohl aspirovat na patrona houbařů? Proč byl Karel Teige nucen před nacistickými úřady odpřisáhnout, že jako malý chlapec klíčovou dírkou sledoval, jak jistý árijec svedl krásnou Židovku? A kam se po smrti ukládaly srdce a vnitřnosti Habsburků? To vše čtenář může najít v knize *Češi patří k Vídni aneb třicet dva výprav do Vídně v českých stopách*. Spisovatel a rozhlasový redaktor Jiří Kamen v ní píše o „málem nezměrném vlivu českého žilvu na rakouskou metropoli“.

Jak je patrné už z úvodního výčtu, setkávají a prostupují se v ní četná a pro leckoho na první pohled těžko spojitelná témata: politika, fotbal, filozofie, psychoanalýza či náboženství. Jako jakýsi spojovací článek přitom v knize vystupuje tělesno ve všech svých projevech. Autor tedy kupříkladu nechává stranou kantovský „kategorický imperativ“ a „věc o sobě“, ale v souvislosti s jistým vídeňským anatomickým muzeem se v duchu frenologie rozepisuje o Kantově lebce „s hrbolek kritického rozumu“ nebo o hlavě Laurence Sterna „s centrem vtipu pod levým okem“.

Malíř Oskar Kokoschka není líčen především jako umělec, ale jako člověk, který léčil svoje revma kopřivami, František Kupka pak jako mladistvý náruživý příznivec onanie. O slavném filmu *Třetí muž*, který se ve městě a jeho podzemí natáčel, se mimo jiné dozvídáme, že jeho natáčení ztěžovaly nesnesitelné výpary z vídeňských kanálů, které se tvůrci pokoušeli přebít Chanelem č. 5, po jehož aplikaci byl ale výsledný zápach ještě horší. A Sigmund Freud není charakterizován jako původce psychoanalýzy a znalec lidských vášní, ale jako vášnivý houbař.

Vídeňský parlament v době před zánikem monarchie je vykreslen jako „psychoanalytická pohovka rakouských národů“ a také pokus o revoluci roku 1918 tam má trochu tragikomický charakter: Egon Erwin Kisch prý tehdy vtrhl do redakce *Neue Freie Presse*, aby ji spolu s dalšími revolucionáři obsadil; cestu mu přitom zastoupil jeho bratr Paul, jenž v redakci pracoval; po pohrůžce zastřelením sice redaktor ustoupil, ale s dovětkem, že to řekne doma mámě.

Hitler je v knize představen jako tragikomická figura, která během svého „vídeňského období“ celé noci vede nekonečné monology a loví při tom štěnice, pozdější komunističtí vůdci Josip Broz Tito a Klement Gottwald jsou prezentováni svým přístupem k milenkám a lépe nedopadá ani František Josef I., kromě jehož milenek v knize nacházíme hlavně jeho oficiální obrazové portréty, které ovšem nejsou adorovány, ale různými způsoby znečišťovány a jinak zneuctívány.

Co se týká sexuality, ta tvoří v knize jedno z nejhojnějších frekventovaných témat: čtenáři se dočtou mimo jiné o mi-

lostných trojúhelníků Emila Holuba, Franze Kafky, Josefa Svatopluka Machara či Karla Kramáře. Vídeň je celkově charakterizována jako město se zálibou v pornografii, takže například vídeňské frašky před svým uvedením na pražských scénách procházely v 19. století značnou cenzurní úpravou: vyškrtávání byli podvádění manželé i služby spící se svými pány: „na českém jevišti se nekokovalo a nežárlilo“. Téma zvýrazněné sexuality – nebo naopak jejího nedostatku – se přitom objevuje i v překvapivých kontextech, například v souvislosti s houbami. Ty totiž – alespoň podle českého botanika Josefa Velenovského – zůstaly „státi na nejnižším vývojovém stupni kvůli jejich nedostatku pohlavní kopulace“.

Dalšími často frekventovanými tématy jsou v Kamenově knize lidská smrtelnost a záliba v jídle a pití, často opět v úzké vzájemné souvislosti, vždyť právě ve Vídni se podle něj „smrt snoubí s gurmánstvím“. Tak se například (opět) o Freudovi dozvídáme, že jedině, co pro něj bylo při jeho pobytu v Olomouci snesitelné, byla místní kavárna se zmrzlinou, novinami a dobrým pečivem; nebo se můžeme dočíst o karikaturách Františka Josefa, na nichž byla jeho hlava připodobněna bramboře. A překvapivě obsáhlé pasáže autor věnuje problematice „drůbeže v životě básníků“. A styku s „potravní“ sférou nejsou u Kamena ušetřeny ani osoby duchovní či opatřené oficiální svatozáří: o blahoslavené Marii Restitutě, popravené nacisty, autor s obdivem píše, že zvládala s bravurou vzbuzující údiv u hospodských štamgastů pít pivo přímo z láhve; a u devocionálních jazyků Jana Nepomuckého si autor alespoň představuje, jak se vyrábějí z cukrové vaty, i když přiznává, že skutečnost byla jiná...

Rozhodně při tom všem nechceme vzbudit dojem, že by Kamenova kniha působila bulvárně. Prostě se v ní mísí vysoké s nízkým, tragika s komikou a fikce s realitou. Jestliže u vznešených věcí autor nachází i jejich velmi hmotné zakončení či projevy, dokáže na druhou stranu u předmětů na první pohled obyčejných nacházet hloubku či cosi jako spiritualitu. Pokud vědomě snižuje majestát panovníků a významných vědců a umělců, vyzdvihuje současně úctyhodnost takové instituce, jako je Café Hawelka. Kniha v jistém smyslu představuje českou obdobu publikace *1913 – léto jednoho století*, ze které Kamen – kromě desítek dalších textů – vychází, doplňuje ji ovšem o české realie. V některých drobnostech je možné s ním jistě polemizovat (třeba v tom, že se dnes už nechtou žádné Macharovy knihy) nebo ho doplňovat. Když například v kapitole o Angelu Solimanovi vyzývá, že by bylo dobré zjistit, jak naši předci reagovali na setkání s člověkem jiné barvy pleti, musíme namítnout, že minimálně v případě Jana Nerudy a Černochoů na světové výstavě ve Vídni nebo Pražanů a indiána Čerwuiše tyto reakce přeče známe...

Kniha je napsána velmi komprimovaným stylem a je stejně tak poučná jako zábavná. Kdo si zvykne na její hutnost a chuť silně kořeněnou erotikou, ten Kamenovu vídeňskou směs jistě rád zkonsumuje i stráví.

Jan Lukavec

<http://www.iliteratura.cz/Redaktor/35/jan-lukavec>

Pozvánka na koncert

25. 04. – 25. 05. 2015

Pavel Haas-Quartett

Bodenseefestival 2015

www.bodenseefestival.de

**Diva Tamara Trojani
a dirigent Konstantin Schenk**

Wegen großen Erfolges, die Wiederholung:

Yes Sir! Rendezvous mit Zarah Leander,

9. Mai 2015 19:30 im Wiener Konzerthaus

Informace a možnost objednávky:

www.tamaratrojani.com

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Přihlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku**Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich****Mohsgasse 30/9****A-1030 Wien**tel./fax/záznamník (od 10:00): **++43-1-79 88 454**e-mail: **info@kulturklub.at, www.kulturklub.at**

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozve. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2015 činí **35,- €** (členský příspěvek 17 € + předplatné 18 €). Členství zahrnuje: zasílání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2015 činí **37,- €**. Prosíme, uveďte na složence zkratku ABO.

Vážení členové a čtenáři ve světě (s výjimkou ČR a SR), členský příspěvek či abo na rok 2015 činí včetně poštovného **50,- €**.

Bankovní spojení: Bank Austria

IBAN: **AT 03 1200000 683035901**

SWIFT: **BKAUATWW**.

POKYNY A CENÍK PRO INZERENTY(platí od 1. 1. 2015, viz též: www.kulturklub.at)

Rozměry v cm	Měsíční poplatek v €
2,5 × 5,2	9,50
3,3 × 10,0	24,00
6,5 × 5,2	24,00
7,0 × 8,5	39,00
7,0 × 10,5	48,00
5,0 × 17,3	52,00
12,5 × 17,3	125,00

Inzeráty otiskujeme v černobílém provedení.

Jednorázový příplatek za rámeček a/nebo šedé pozadí: 4 €.

Kromě výše uvedených rozměrů a standardního černobílého provedení je možno po domluvě otisknout inzerát v barvě a/nebo jiné velikosti. Platba musí být uskutečněna s předstihem 14 dnů před otištěním inzerátu, a to převodem, složenkou, nebo hotově (zasláním v obálce).

Sleva pro členy Kulturního klubu: 20 %.

Bankovní spojení:

• Bank Austria Creditanstalt

IBAN: **AT03 1200 0006 8303 5901**

SWIFT: **BKAUATWW**

účel: **inzerce**

Kontakt:

• Tel.: **+43/(0)699/195 440 77**

Fax: **+43/(0)1/7988454**

e-mail: **inzerce@kulturklub.at**

TSCHJECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

Herrengasse 17, 1010 Wien
ředitel ing. Martin KRAFL
tel.: +43-1-53 52 360

www.czechcentres.cz/vienna
e-mail: ccwien@czech.cz

www.facebook.com/TschechischesZentrumWien

Po, St, Čt 10:00-17:00
Út 10:00-18:00, Pá 10:00-16:00

Každou první sobotu v měsíci
otevřeno pro veřejnost
od 10:00 do 15:00 hodin!

Slowakisches Institut
SLOVENSKÝ INŠTITÚT

Wipplingerstrasse 24-26
1010 Wien

Po – Štv 09:00-12:30, 13:00-17:00
Pia 09:00-12:30, 13:00-15:00

INFO:
tel./fax: ++43-1 53 54 057
www.mzv.sk/sivieden
e-mail: si.wien@gmx.at

Galerie auf der Pawlatsche
Institut für Slawistik
Universitätscampus
1090 Wien, Spitalgasse 2-4 / Hof 3
www.univie.ac.at/pawlatsche

Münzwardeingasse 2, 1060 Wien
theaterbrett@gmx.at
www.theaterbrett.at
Tel. Vorbestellungen unter
0676/7345566

Täglich ab 11:00 bis 23:00h

ALTÖSTERREICHISCHE & BÖHMISCHE KÜCHE
1050 Wien - Margaretenstraße 60 - Tel (0222) 586 09 67

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

**RAKÚSKO-SLOVENSKÝ
KULTÚRNY SPOLOK**

Sekretariát: út 9:00-10:30, čt 18:00-19:30
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien
tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99
rsks@slovaci.at www.slovaci.at

DŮLEŽITÉ ADRESY

Ateliér JAN, Jan a Tamara Brabenc
Spittelberggasse 7, 1070 Wien
tel./fax: 526 54 22

MOKI – Theater für Kinder
tel. 505 98 06, www.theater-moki.at

Fa. Malermeister Benedek Kolenyak

- Stuckarbeiten
- Putztechniken
- Innen - und Aussenputz
- Renovierung
- Trockenbau
- Malerarbeiten
- Ausbau

und alle Arbeiten rundum Hausbau wie Estrich, Boden, Fliesen, Maurer Arbeiten.
Wir sind eine kleine Firma, aber mit guten Referenzen und Super Preisen mit Sitz in:

A-2145 Hausbrunn, Bezirk Mistelbach, NÖ

Mehr Info unter www.malerei.eu.sk oder unter Tel.: 0043 676 7417 564

AEROBIK S KWETKOU

od ledna 2015 vždy v úterý v 18:00
Sokolovna Steingasse 7, 1170 Wien
Bližší informace:
Dr. K. Ozábalová,
tel: 0699/ 10 88 97 51

PRÁVNÍK A ADVOKÁT V ČR

JUDr. Josef Franc
Kovářská 1169/17, 190 03 Praha 9
tel./fax: +420-284 818 008
mobil: +420-602 850 267
e-mail: Josef.FRANC@seznam.cz

**Prodám levně rozestavěnou
cihlovou zastřešenou chatu,**

hrubá stavba s okny a dveřmi 140 m²,
na pozemku 800 m² v JEVIŠOVICÍCH,
okr. Znojmo. Na pozemku se ještě
nachází starý obyvatelný domek.
Cenová představa: 20 000 €

Tel.: 0699 10032 480
E-mail: gerlinde.vollmann@cello.at

Prodá se rodinná vilka se zahradou
v Králíkách, lyžařská a turistická oblast
v Orlických horách, ve vilové čtvrti,
nákladně renovovaná a velmi dobře
udržovaná, podle volby se zařízením,
nebo bez, velký obytný prostor
s kuchyní ca. 51 m², 3 ložnice,
2 koupelny, garáž, terasa, velká kůlna
na zahradní nábytek a nářadí.

Další informace a domluva prohlídky:
i.hirt-tlapak@gmx.at, 0664/534 58 29

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října

BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

Familie Karl Kolařík
seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

Raumdekor

ANTON FLORIÁN
MALERMEISTER

TEL.+FAX **586 86 86**

1060 Wien, Hofmühlgasse 18

E-mail: raumdekor.florian@aon.at

MALEREI - STUCK
JALOUSIEN - ROLLO
ANSTRICH - TAPETEN
TEPPICHE - VORHÄNGE
STIL- UND LIFTKARNISEN
WAND- UND BODENBELÄGE
FARBEN - LACKE - WERKZEUGE
>>> *sleva pro krajany*

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku

Informationszeitschrift der Tschechen
und Slowaken in Österreich

Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764

fax: 0043-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at

www.kulturklub.at

Restaurace
privátní pokoje

**BÖHMISCHER
HOF**

So-St 10:30-22:00 hod.

Čt 10:30-14:00 hod.

Laaerstr. 55
2111 HARMANNSDORF
-RÜCKERSDORF

Tel. 06 991 991 1111

www.hroch.at

Koniasch Latin Press s. r. o.

Na Hubálce 7, CZ-169 00 Praha 6

tel./fax: +420-220 511 681

KLP koniasch@gmail.com

ofsetový tisk • barevné kopírování
• grafické studio •

Rudoleckého 23, CZ - Znojmo

tel./fax 515 22 57 30

e-mail: info@tiskarna-sladek.cz

www.tiskarna-sladek.cz

Restaurace BÖHMERWALD – rodina Stuchlíkova

Česká kuchyně a speciality.
Osłavy pro malé i větší skupiny
v romantickém prostředí
české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at

otevřeno: po – ne 11:00-15:00, 17:00-23:00 hod.

Restaurant

Schönbrunner Stöckl

beim Meidlinger Tor

České a slovenské speciality!

rodina

Smadišova

10:00-22:00, otevřeno po celý rok

1130 Wien, Schönbrunn, Meidlinger Tor, tel.: +43-1-813 42 29

tel./fax: +43-1-812 82 71, www.schoenbrunnerstoeckl.com

Lux Böhmisches Kuchl

SPECIALITY ČESKÉ
A MORAVSKÉ KUCHYNĚ

OTEVŘENO: pondělí – pátek
11:00-15:00 a 17:30-23:00

1080 Wien, Schloßelgasse 18

tel.: +43-(0)1-402 57 31 (rodina Ficencova)

KOREC und BLAŽEK OEG

Mo-Fr 09:00-19:00, Sa 09:00-15:00

17:00-18:00 – sleva 25%

Täglich Mittagsmenü – Spezialitäten aus der ganzen
Monarchie – Trennkost- und Seniorenkarte
Simmeringer Hauptstr. 96a, 1110 Wien
Tel. +74 331 81

Přimo v nákupním centru Simmering
3 hod. parkování v garáži zadarmo

Danica Korecová, fa. Korec
tel./fax: 038-7486 159
Info v reštaurácii Pressburg

**ZLATNICTVÍ
HODINÁŘSTVÍ**
RICHARD ARNOLD

Opravy šperků
a hodin, předělávky,
vlastní výroba (též
u doneseného materiálu
1100 Wien, Buchengasse 88
Tel./fax: 604 54 85
po-pá 9-12 a 14-18 hod.,
so 9-12 hod.

HISTORICKÉ OHLÉDNUTÍ

885

6. dubna zemřel **Metoděj**, slovanský věrozvěst.

1125

12. dubna na Vyšehradě zemřel **Vladislav I.**, český kníže.

1355

5. dubna byl v Římě korunován **Karel IV.** císařem Svaté říše římské.

Karel IV. jako římský císař a český král

1420

23. dubna se narodil **Jiří z Poděbrad**, český král († 22. 3. 1471).

1595

2. dubna poprvé vyšla česká adaptace Mattioliho herbáře *Apatéka domácí*.

1770

Šebestián Hněvkovský (19. 3. 1770, Žebrák – 7. 6. 1847, Praha) byl český národní buditel a básník spjatý s prvočátky novočeského básnictví za národního obrození. Hněvkovský byl vedle A. J. Puchmajera iniciátorem a významnou osobností první novočeské básnické školy.

1775

24. března několik houfů vzbouřenců dospělo přes Brandýs až k branám Prahy, zde však byly rozprášeny vojskem. I v dalších dnech byli povstalci rozehnáni po krvavých srážkách s vojskem. K nejznámějšímu střetnutí došlo u Chlumce nad Cidlinou (25. března). Do konce března byl odpor poddaných zlikvidován a řada z nich byla tvrdě potrestána (odtud rčení „dopadli jako **sedláci u Chlumce**“).9. dubna Marie Terezie vydala pro všechny účastníky selských bouří **generální pardon**.

1815

Jakub Jan Ryba (26. 10. 1765, Přeštice – 8. 4. 1815, Rožmitál pod Třemšínem) byl český hudební skladatel přelomu klasicismu a romantismu. Sbíral lidové písně a sepsal je do sborníků českých písní. Jeho nejslavnější, dodnes nejhranější a nepopulárnější skladbou pro vánoční období je *Česká mše vánoční*. Byl přívržencem osvícenc-

ké ideologie. Po pěti letech jej však otec, který byl učitelem v Přešticích, povolal do Nepomuku, kde se uvolnilo místo učitelského pomocníka. J. J. Ryba toto místo ale nedostal. V roce 1786 se stal pomocným učitelem v Mníšku a od roku 1788 až do smrti působil jako učitel v Rožmitále. V roce 1790 se oženil, jedním z jeho synů byl i významný český oftalmolog

prof. Josef Arnošt Ryba (1795-1856). Později žil sklada- tel v bídě a v této době roku 1796 složil svou nejznámější vánoční mši, *Českou mši vánoční*. Má český text, protože Ryba byl toho názoru, že „z latinsky zpívaných žalmů nemá náboženský užitek ani zpívající ani poslouchající“. I další svá díla psal s českým textem. V roce 1815 odešel po práci směrem k Voltuši, kde ho na druhý den našli mrtvého pod kopcem Štěrbinu s podřezanými žilami. Až po čtyřiceti letech byl pochován na rožmitálském hřbitově. Na místě jeho smrti v roce 1854 postavili lesní dělníci kamenný křížek, v roce 1933 byl doplněn kamennou mohylou, která zde stojí dosud. Vedle mohyly se nachází i pomník k 50. výročí vzniku Československa.

Mohyla J. J. Ryby u Voltuše

1820

Václav Levý (14. 9. 1820, Nebřeziny u Plas – 30. 4. 1870, Praha) byl významný český sochař, zakladatel „moderního“ českého sochařství a učitel sochaře Josefa Myslbeka.

1835

Vítězslav Hálek, český básník, dramatik, prozaik a žurnalista, se narodil 5. 4. 1835 na středočeském venkově. Vystudoval akademické gymnázium v Praze. Hálek se rozhodl plně se věnovat literatuře, pracoval také v novinách. V deníku *Národní listy* se staral o literární, divadelní články a fejetony. Řídil rovněž časopis *Lumír*, *Zlatá Praha* a *Květy*. V povídkách Hálek popisuje hlavně český venkov v době, ve které se střetávají staré zvyky s moderním způsobem života. Hálek se ve svých dílech nesnažil o kritiku, ale o to ukázat lidem cestu ke zlepšení vzájemných vztahů. Velmi záslužná byla jeho práce pro výbor Umělecké besedy, která byla centrem kulturního a společenského života v Praze. Vítězslav Hálek zemřel 8. 10. 1874 v Praze, jeho smrtí zanikla skupina májovců a nastoupila nová generace ruchovsko-lumírovská.

1. března začala na Zbraslavi vyučovat **první česká průmyslová škola pro tovaryše a učně**, kterou zřídil kníže Oettingen-Wallerstein.

1. dubna se narodil **Josef Richard Vilímek st.**, publicista, knihkupec a nakladatel.

1840

11. dubna se narodil **Josef Schulz**, architekt († 15. 7. 1917). Studoval architekturu na pražské polytechnice a v letech 1861-1865 na Akademii výtvarných umění ve Vídni. V letech 1865-1868 byl asistentem Josefa Zítka na české polytechnice v Praze, poté v letech 1868-1870 podniká velkou studijní cestu po Itálii. Od roku 1870 má samostatný projektový ateliér v Praze. Současně od roku 1874 učí na zlatnické škole. Od roku 1878 je profesorem architektury na české technice v Praze. Je aktivním členem Spolku architektů a inženýrů. Po dokončení Rudolfiny je vyznamenán řádem Františka Josefa, jmenován dvorním radou a členem České akademie věd. V roce 1911 odchází do důchodu a angažuje se jako člen kuratoria Uměleckoprůmyslového muzea. Umírá 15. 7. 1917 v Praze, pohřben na vyšehradském hřbitově.

Budova Národního muzea v Praze kolem roku 1900

Josef Schulz patřil k nejznámějším architektům české novorenesance. Byl bezprostředním spolupracovníkem a pokračovatelem J. Zítka při stavbě Rudolfiny a dokončení Národního divadla po požáru. Svě stěžejní dílo – Národní muzeum – postavil podle vzoru vídeňských muzeí a pařížského Louvru jako skutečně reprezentační (i když nepříliš funkční) národní monument. Svě dílo završil stavbou Uměleckoprůmyslového muzea v Praze. Byl všestranným architektem a designérem, i když vedle Zítkova génia poněkud schematickým a méně původním. Jeho hlavní stavby, na nichž spolupracovali i slavní sochaři a malíři tzv. generace Národního divadla, jsou však zejména v interiérech chloubou české architektury. Jako vynikající pedagog ovlivnil tvorbu celé generace svých žáků.

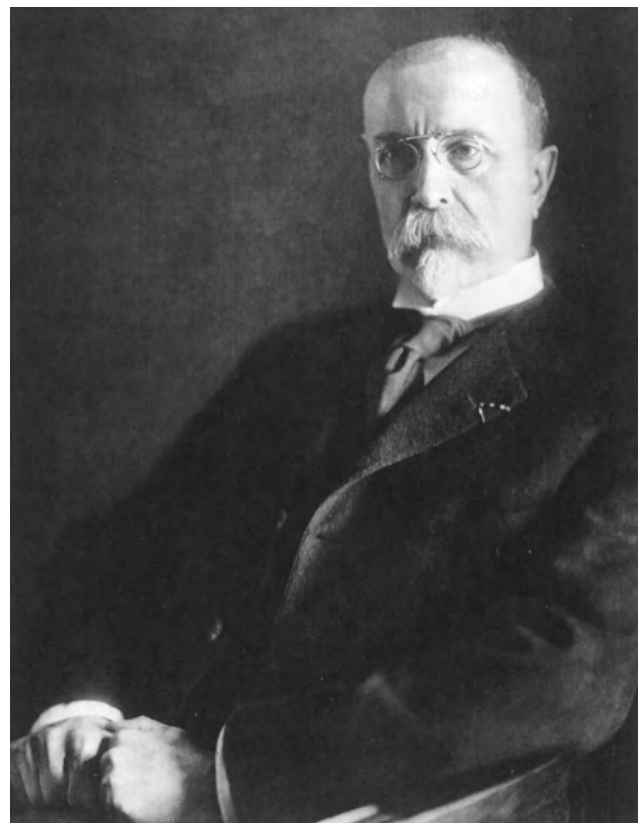
Ing. arch. Kamil Dvořák, DrSc.

1845

28. března rozsáhlá **povodeň zatopila většinu Starého Města pražského**, níže položenou část Malé Strany, Smíchova, Podskalí, pražské ostrovy a téměř celý Karlín.

1850

7. března se narodil **Tomáš Garrigue Masaryk**, první prezident ČR († 14. 9. 1937).

Tomáš Garrigue Masaryk

3. dubna zemřel **Václav Jan Tomášek**, český skladatel (* 17. 4. 1774). Tomášek patří mezi nejvýznamnější osobnosti hudební kultury v Čechách v první polovině 19. století. Byl uznávaným skladatelem a klavíristou, vyhledávaným a úspěšným pedagogem. Jeho význam však přesahoval hranice Čech, jak o tom svědčí členství v mnoha evropských hudebních společnostech a zprostředkovaně i působení jeho žáků.

Jako skladatel byl Tomášek v Čechách průkopníkem v oboru moderní písně na německé i české texty a v žánru klavírním přispěl komponováním eklog, dithyrambů a rapsodií k rozvoji nové drobné hudební formy – charakteristického klavírního kusu.

Základy hudebního vzdělání získal Tomášek v letech 1783-1785 v Chrudimi u regenschoriho Pavla Wolfa. V letech 1787-1790 studoval na gymnáziu v Jihlavě a od roku 1790 v Praze, kde pokračoval (od 1797) na univerzitě ve studiu práv. Od mládí se věnoval hudbě – v Jihlavě byl vokalistou a v Praze se pak systematicky zabýval harmonií, kontrapunktem, hrou na klavír a poznáváním hudební literatury. Tomášek vynikal neobyčejnou pílí, svědomitostí a vytrvalostí, jako samouk dosáhl profesionální dokonalosti a byl na ni patřičně hrdý. Už jako jednadvacetiletý byl v Praze známý jako klavírista, vyučoval hudbu v šlechtických i měšťanských kruzích a také začal komponovat. Po dokončení univerzitního studia váhal mezi kariérou právníka a hudebníka. Rozhodování ovlivnil jeho žák hrabě Jiří Buquoy, který mu v roce 1806 nabídl celoživotní zabezpečení, pokud vstoupí za určitých podmínek do jeho služeb jako hudebník. Buquoy mu vyplácel rentu, i když se Tomášek v roce 1824 oženil s Wilhelminou Ebertovou a odstěhoval se do svého vlastního bytu.

Tomášekova domácnost se stala důležitým místem setkávání významných mužů tehdejší doby – hudebníků, básníků, spisovatelů, historiků, jazykovědců. Pro svoji autoritu na poli hudebním byl Tomášek svými současníky nazýván „hudební papež“ nebo „hudební dalajláma“. O jeho kvalitách se vědělo i v zahraničí – navštěvovali ho hudebníci projíždějící Prahou (např. Richard Wagner – 1832, Ole Bull – 1839, Clara Wieck-Schumann – 1837, Hector Berlioz – 1846) a dostalo se mu jmenování čestným členem hudebních spolků v Innsbrucku (1831), Vídni (1836), Rotterdamu (1836), Pešti a Budíně (1838), Stuttgartu (1839), Lvově (1849) a Berlíně (1850).

Významnou součástí Tomáškových hudebních aktivit bylo vyučování, kterému se obzvláště intenzivně věnoval od svého sňatku v roce 1824. Patřil mezi vyhlášené učitele hry na klavír a hudební teorie, vybíral si však pouze nadané žáky – honorář za jeho hodiny byl dosti vysoký, mimořádně nadané chudé žáky však učil zdarma. Vychoval mnoho vynikajících hudebníků – zejména klavíristů a skladatelů, kteří působili po celé Evropě. Patří mezi ně například klavíristé Alexander Dreyschock, Julius Schulhoff, Ignatius Tedesco, Sigmund Goldschmidt, Wilhelm Kuhé, skladatelé Jan Václav Hugo Voříšek, Jan Bedřich Kittl, Josef Dessauer, Richard Rozkošný, Hans Hampel a významný kritik a estetik Eduard Hanslick.

Od roku 1844 začal Tomášek na přání svého přítele Aloise Klara psát autobiografii, která vycházela na pokračování v ročence *Libussa* v letech 1845-1850. Text však zachycuje dění pouze do počátku roku 1824, kdy se Tomášek oženil. Podrobně je vylíčeno dětství a mládí, pozdější osudy jen velmi sporadicky. Velkou část textu věnuje setkáním s různými osobnostmi (Jan Ladislav Dusík – 1802, Georg Joseph Vogler – 1801-1802, Johann Nikolaus Forkel – 1802, Muzio Clementi – 1803, Joseph Haydn – 1808, Ludwig van Beethoven – 1814, Johann Wolfgang von Goethe – 1822), hodnotí interprety i skladatele a sděluje své estetické názory.

Markéta Kabelková

27. dubna byl vydán **pražský obecní řád**, k Praze připojil Židovské Město, které současně přejmenoval na Josefov.

1858

Jedno z největších nakladatelství v Praze a později i v celém Československu má bohatou historii. Roku 1858 založil vamberský rodák a bývalý student pražské německé techniky **Josef Richard Vilímek starší** (1835-1911) časopis *Humoristické listy* a počátkem šedesátých let otevřel spolu s Josefem Novákem Slovanské knihkupectví. Roku 1872 zřídil vlastní tiskárnu v domě U slovanské lípy na místě dnešní soudní budovy ve Spálené ulici. Ač sám byl spíše redaktorem než nakladatelem, položil roku 1884 základy k budoucímu velkému nakladatelství zakoupením dvou domů ve Spálené a Opatovické ulici. Prvý (Spálená 15, čp. 89-II) přestavěl, na zahradě druhého (Opatovická 20, čp. 158-II) postavil moderně vybavenou knihtiskárnu. V létě roku 1885 sem přenesl celý závod a následujícího roku 1886 přenechal podnik synovi. Ve Spálené ulici, kde byl byt Vilímka staršího a zprvu i redakce *Humoristických listů*, bylo později otevřeno knihkupectví.

1860

Čeněk Vosmík (5. 4. 1860, Humpolec – 11. 4. 1944, Praha) byl český sochař a restaurátor. Výtvarné vzdělání získal Vosmík ve Vídni, kde pracoval v ateliérech u A. Wagnera a prof. Tilgnera a potom na Akademii u prof. E. Hellmera. Spolu s Wagnerem vytvořil několik plastik pro Národní muzeum a od roku 1892 spolupracoval s J. V. Myslbekem na sousoší pro pražský Palackého most a na pomníku sv. Václava. Ve své pozdější samostatné práci se soustředil na díla s náboženskou tematikou, kde získal věhlas a ocenění – jmenujme např. *Kristus na poušti*, *Panna Marie* a sv. Cyril a Metoděj pro chrám v Želivě a *Kráčející Kristus*, který zdobí hrob autorovy matky na humpoleckém hřbitově.

Josef Šváb-Malostranský (16. 3. 1860, Praha – 30. 10. 1932, Praha) byl nakladatel, kabaretiér, písničkář, režisér a scénarista, především je však dnes znám jako první český filmový herec. Se svou kulatoučkou postavou, vykulenými očkami a bodrým úsměvem vynikl v rolích dobrosrdečných chlapíků, často třeba sluhů nebo farářů.

Josef Šváb-Malostranský

1865

Josef Matěj Navrátil (17. 2. 1798, Slaný – 21. 4. 1865, Praha) byl český malíř. U svého otce se vyučil malířem pokojů a v letech 1819-1823 studoval u J. Berglera na AVU v Praze. Pravidelně vystavoval na výročních výstavách Společnosti vlasteneckých přátel umění, později Krasoumné jednoty. V roce 1826 se oženil s dcerou pražského měšťana a výrobce hedvábí, roku 1854 koupil dům v Petřské ulici. Německo a švýcarské Alpy procestoval poprvé roku 1843 a mezi lety 1851-1858 ještě několikrát. V té době byl i v Belgii, Francii, Itálii a Rakousku. V roce 1850 byl zvolen předsedou Jednoty umělců výtvarných. U současníků byl ceněn jako malíř nástěnných dekorací (Pražský hrad, Liběchov, Jirny, Klenová, Zákupy, Ploskovice), rozsáhlou část jeho tvorby však představují zátiší, figurální motivy a krajiny. Svým dílem silně zapůsobil na další malířskou generaci, například na A. Kosárka. V roce 1861 po záchvatu mrtvice částečně ochrnul a poslední roky života již jen fyzicky i finančně strádal.

25. dubna byla založena **Pražská společnost pro paroplavbu** na řece Vltavě.

1875

4. dubna měla v Praze premiéru symfonická báseň **Vltava**, druhá část z cyklu *Má vlast* Bedřicha Smetany.

1880

Arne Novák (2. 3. 1880, Litomyšl – 26. 11. 1939, Polička) byl literární historik a kritik, autor portrétů a monografií a dějin české literatury. Byl synem středoškolského profesora Josefa Nováka a spisovatelky Terezy Novákové. Vystudoval germanistiku a bohemistiku na FF UK v Praze. Od roku 1900 byl Arne Novák postupně na studijním pobytu v Berlíně, Mnichově a do roku 1905 v Heidelbergu. V roce 1906 se v Praze habilitoval v oboru germanistika, v roce 1910 v oboru česká literatura. Učil nejprve na reálkách, střídavě v Praze a Kutné Hoře. V roce 1920 byl Arne Novák jmenován řádným profesorem české literatury na Masarykově univerzitě v Brně, kterou pomáhal založit. Publikoval v řadě časopisů a sborníků, věnoval se redakční a editorské činnosti.

1885

Architekt Ing. **Arnošt Hošek**, vrchní odborový rada ministerstva veřejných prací narodil se 24. dubna 1885 v Uherském Ostrohu. Maturoval v roce 1902, druhou státní zkoušku vykonal v roce 1908. V letech 1910-1925 působil v zemském úřadě v Praze, od roku 1925 na ministerstvu veřejných prací. Hlavními obory jeho činnosti byly urbanismus, architektura, stavební akustika a studie synestetické. Byl na studijních cestách v Německu, Francii, Anglii, Rakousku, Maďarsku, Polsku, Itálii, Belgii, Holandsku a ve Švýcarsku. Byl členem České akademie práce, Klubu architektů v Praze, Syndikátu výtvarných umělců v Praze a spolku Les artistes musicalistes v Paříži. Zúčastnil se čtyř kongresů „Farbe-Ton-Forschungen“ na univerzitě v Hamburku. Zúčastnil se výstav v Hamburku (1931), Lausanne (1932), Mnichově (1932), Lipsku (1932), Paříži (1932, 1934, 1935), Praze (1934, 1935), Budapešti (1936) a v Sao Paulu v Brazílii (1938). Byl spolupracov-

níkem časopisů *Zprávy veřejné služby technické*, *Stavba*, *Klíč*, *Magazin dp*, *Farbe-Ton-Forschungen*, *Česká hudba* a *Architektura*. Přednášel na univerzitě v Hamburku, Vysoké škole hudební v Berlíně, v Klubu architektů v Praze aj. Zemřel 30. 10. 1941.

Egon Erwin Kisch (29. 4. 1885, Praha – 31. 3. 1948, Praha) byl autorem fejetonů, reportáží, povídek, divadelních her, románů, zakladatelskou osobností moderní literární reportáže 20. století jako samostatného literárního žánru. Narodil se ve staré židovské rodině. Již v raném dětství se důvěrně seznámil s pražským Židovským Městem, poznal atmosféru židovského hřbitova a Staronové synagogy, drobných obchůdků a magických zákoutí, jež později zachytil ve svých dílech. Mladý začínající novinář Egon Erwin Kisch se na počátku 20. století setkával s vyhroceně rozdílným poměrem k židovské kultuře a jejím tradicím. Sám se nikdy nepřipojil k ortodoxním zastáncům židovského náboženství. Zajímal se o jeho kořeny, jeho pozornost poutaly konkrétní židovské realie města, v němž se tehdy pohyboval. Zde našel předobrazy většiny svých postav a figurek. Od října roku 1940 do počátku roku 1946 žil Egon Erwin Kisch v exilu v New Yorku a v Mexiku. Ještě před návratem do Československa se dozvěděl o smrti mnoha svých přátel a blízkých. Obětí perzekuce se stali i jeho bratři Paul a Arnold. V srpnu roku 1945 Kisch napsal: „Každý den přináší novou zprávu o rodinách, které byly zahubeny zákeřnými vrahy... Všude vládne osobní bolest.“ Dílo Egona Erwina Kische není pro dnešního čtenáře jen historickým dokumentem. Jeho reportážní příběhy si uchovávají přitažlivost, protože nejsou jen záznamem faktu a informace. Vyznačují se estetickou funkcí. Literárnost reportáže považoval autor za hlavní předpoklad její celkové hodnoty. Podstatu tohoto žánru vždy spojoval s tzv. logickou fantazií.

1895

Vlastimil Rada (5. 4. 1895, České Budějovice – 22. 12. 1962, Praha) byl český malíř, grafik, ilustrátor a prozaik. Na pražské Akademii výtvarných umění studoval Vlastimil Rada v letech 1912-1919 u Maxe Švabinského, Jana Preislera a také Jana Štursy. Již od roku 1913 byl členem Umělecké besedy, v níž se stal po vzniku Československa předním teoretikem a výtvarníkem. Rada se však proslavil hlavně ilustrační činností, které se věnoval po celé své tvůrčí období. Zde si vytvořil osobitý styl kresby. Rád ilustroval klasickou humoristickou literaturu (Dickensovu *Kroniku Pickwickova klubu*, dílo Saltykova-Ščedrína atd.), ale i českou klasiku (Neruda, Erben, Jirásek); kresbami a karikaturami přispíval rovněž do mnoha časopisů. Samostatnou kapitolu tvoří jeho spolupráce a dlouholeté přátelství s humoristou Jaroslavem Žákem, jehož knížky, zkoumající nejen „hlubiny študácké duše“, ilustroval, ale také byl u řady z nich spoluautorem (*Bohatýrská trilogie*). O Radových mravních kvalitách svědčí i skutečnost, že za okupace vydal pod svým jménem (třebaže prozrazení znamenalo přinejmenším uvěznění) Poláčkův román *Hostinec U kamenného stolu*, který rovněž ilustroval. Roku 1945 byl jmenován profesorem Akademie a v této funkci setrval až do konce svého života. Obdržel také titul národního umělce.

1. března uvedlo Národní divadlo premiéru opery Zdeňka Fibicha **Bouře**.

10. dubna bylo **Václavské náměstí** trvale **osvětleno** elektrickým proudem.

1900

28. března vyjela z První české strojírný **první parní lokomotiva** vyrobená na našem území.

29. března se narodil **Jiří Wolker**, český básník († 3. 1. 1924).

7. dubna byla uvedena do provozu **první pražská veřejná elektrárna** v Holešovicích.

1905

Václav Černý (26. 3. 1905, Jizbice u Náchoda – 2. 7. 1987, Praha) byl český literární vědec, překladatel, esejista a editor. Václav Černý se narodil v rodině učitele, literárního historika a překladatele z francouzštiny Václava Černého (1862-1941). Středočeská studia absolvoval na gymnáziu v Náchodě a na lyceu v Dijonu, kde v roce 1924 maturoval. V letech 1924-1929 studoval romanistiku a bohemistiku na Filozofické fakultě UK. Poté krátce učil na reálce v Brně. V roce 1930 odešel do Ženevy a do roku 1934 zde zastával místo sekretáře slavistického institutu – Institut d'études slaves. Na ženevské univerzitě se také habilitoval v oboru srovnávací a obecné literatury. Po návratu učil na středních školách, získal docenturu románských literatur na Filozofické fakultě UK v Praze. Přednášel rovněž jako mimořádný profesor na Masarykově univerzitě v Brně. Po uzavření vysokých škol v době nacistické okupace se Václav Černý vrátil k profesuře na reálném gymnáziu v Praze. Byl činný v protifašistickém odboji. V roce 1944 byl zatčen a až do konce války vězněn na Pankráci. V roce 1945 byl Václav Černý krátce členem České národní rady a Zemského národního výboru. Do roku 1951 přednášel obecnou a srovnávací literaturu na Filozofické fakultě UK. Pro svůj negativní postoj ke komunistickému režimu byl propuštěn, zatčen, ale při soudu opět osvobozen. V roce 1968 se Václav Černý vrátil na fakultu, ale v roce 1970 byl penzionován a mohl publikovat pouze v zahraničí. Václav Černý pracoval rovněž jako redaktor kritické přílohy *Lidových novin* a založil *Kritický měsíčník*, který byl trvale spojen s jeho jménem. Měl blízko k existencialismu, z českých autorů ho zajímali např. Jiří Orten, František Halas a další básníci spirituálního proudu či existencialismu.

20. dubna se narodil **Vladimír Říha**, klarinetista a hudební pedagog († 28. 2. 1978).

1910

31. března se narodil **Karel Jernek**, režisér († 22. 6. 1992). Jernek byl jednou z nejvýraznějších režisérských osobností českého operního divadla druhé poloviny 20. století. Již během studia dějin literatury a hudby a také estetiky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy režíroval v pražském Švandově divadle na Smíchově. Od roku 1935 začal spolupracovat s činohrou pražského Národního divadla. V roce 1939 přijal angažmá v Brně jako činoherní režisér, nicméně

jeho první režii zde byla Smetanova *Prodaná nevěsta* s dirigentem Rafaelem Kubelíkem. Od té doby se Karel Jernek věnoval především operní režii. V letech 1946 a 1947 režíroval ve Velké opeře 5. května Pucciniho *Bohému* a *Toscu*. Po řadě angažmá (Slovenské národní divadlo v Bratislavě, Liberec, pražské Divadlo na Vinohradech, Olomouc, Plzeň, Pardubice) působil od prosince 1960 trvale v Národním divadle v Praze, kde se zapsal nejen jako režisér širokého dramatického repertoáru, ale rovněž jako překladatel a upravovatel operních libret. I po svém odchodu ze svazku s Národním divadlem v roce 1985 s operním souborem ND dál spolupracoval. V roce 1985 režíroval ve Smetanově divadle Pucciniho *Madama Butterfly* a v roce 1988 Verdiho *Rigoletta*. Pro Smetanovo divadlo vytvořil sedmadvacet operních režii, mnohé z nich dosáhly více než 200 repríz (Verdiho *La traviata* z roku 1959 s Marií Tauberovou, Verdiho *Don Carlos* z roku 1960, dnes už legendární Verdiho *Nabucco* z roku 1965, Čajkovského *Eugen Oněgin* z roku 1969). Památné je i Jernekovo režijní zpracování Strausovy *Elektry* (1961), Cikkerova *Vzkříšení* (1962), Šostakovičovy *Kateřiny Izmajlovové* (1965) či Janáčkovy opery *Z mrtvého domu* (1966), s níž opera Národního divadla opakovaně úspěšně hostovala v zahraničí. Karel Jernek dosáhl významných úspěchů také v zahraničí, mj. ve Vídeňské státní opeře (1965, Šostakovič: *Kateřina Izmajlova*), milánské La Scale (1966, Janáček: *Z mrtvého domu*), Buenos Aires (1968, Janáček: *Káťa Kabanová* – první uvedení na jihoamerickém kontinentě) a v Antverpách (1973, Janáček: *Věc Makropulos*). Na většině inscenací spolupracoval se svou druhou ženou, uznávanou kostýmní výtvarnicí Olgou Filipi. Karel Jernek zemřel 22. 6. 1992 v Praze.

1915

15. března zemřel **Herbert Masaryk**, malíř, syn T. G. Masaryka (* 1. 5. 1880).

Jeden z mála snímků, na nichž je zachycena kompletní Masarykova rodina. Nahoře zleva syn Jan, dcera Alice a syn Herbert, uprostřed manželé Masarykovi a dole nejmladší dcera Olga, asi v roce 1905

192025. dubna šli Pražané k **prvním volbám do Senátu**.**1930**

Alois Jirásek (23. 8. 1851, Hronov – 12. 3. 1930, Praha) – český prozaik, dramatik a tvůrce historického realistického románu. Jirásek vystudoval gymnázium a poté se rozhodl mezi malířstvím, ke kterému měl velký talent, a historií. Nakonec si vybral, hlavně z existenčních důvodů, studium na pražské filozofické fakultě. Díky pobytu v Praze měl možnost se seznámit se spisovateli, kteří psali pro časopis *Lumír*, a také s M. Alšem. Po úspěšném ukončení studií jako středoškolský profesor vyučoval v Litomyšli. Zasloužil se o to, že se Litomyšl stala mimopražským kulturním centrem. Pobyt v tomto kraji ho inspiroval k jeho literární tvorbě. Později přesídlil do Prahy, kde vyučoval na gymnáziu, a v této době napsal většinu svých velkých románů. Dílo Aloise Jiráka je umístěno do časového rozmezí od dob mystických (*Staré pověsti české*) až do 19. století. Upíná se především k době husitské, pobělohorské a k národnímu obrození. V květnu 1917 stál Jirásek spolu s J. Kvapilem v čele Manifestu českých spisovatelů. Manifest si kladl za cíl přimět české poslance k hájení národních zájmů. Po vzniku Československa zvolili Jiráka do Národního shromáždění. Byl také senátorem za pravicovou národní demokracii v letech 1920-1925.

194025. dubna byl **na Vltavě** zaznamenán velmi **nízký stav vody**, po půldruhém století byly opět vidět pilíře někdejšího Juditina mostu a Čertovka úplně vyschla.**1945**25. března se uskutečnil **nálet amerických letadel na Prahu**.29. března **překročila Rudá armáda maďarsko-velkoněmecké hranice**.

Před vídeňským Parlamentem si podávají ruku generál Blagodatow a Karl Renner

19551. dubna vyšlo první číslo ***Večerní Prahy***.**1965**31. března proběhla **vídeňská demonstrace proti antisemitským výrokům** univerzitního prof. Tarase Borodajewycze, při níž zahynul jeden člověk. Následují další demonstrace, které rozdělují tehdejší společnost.**1970**

5. dubna zemřel **Jan Slavíček** (* 22. 1. 1900) – český malíř, syn malíře Antonína Slavíčka (1870-1910), bratr režiséra a střihače Jiřího Slavíčka, pokračovatel malířského rodu Slavíčků. Příbuzenstvo: otec: Antonín Slavíček, bratr: Jiří Slavíček, švagr: Rudolf Medek, synovec: Mikuláš Medek, synovec: Ivan Medek. Jan Slavíček studoval na Akademii výtvarných umění u prof. J. Preislera, V. Nechleby, Maxe Švabinského a O. Nejedlého (1916-1925). Od roku 1922 byl členem SVU Mánes. Podnikl řadu studijních cest do Francie (včetně Korsiky), Itálie, Španělska, Anglie, Řecka, SSSR a Jugoslávie. V letech 1937-1970 bydlel v zadním traktu Hrzánského paláce na Hradčanech, z okna svého ateliéru maloval své slavné pohledy na Prahu. Ve všech námětových oblastech své tvorby vyšel – v zátiší, v krajinomalbě i pražských pohledech – z předčasně uzavřeného díla svého otce. V raném období se vyrovnal s podněty francouzského fauvismu, ale brzy si našel vlastní malířský výraz, založený na smyslovém realismu. Krajinařské motivy vybíral s oblibou z Orlických hor, kraje kolem Orlické Rybné, kam zajížděl v dětství.

198516. března se uskutečnila **demolice nádražní budovy v Praze na Těšnově**.**1990**

Zakladatel českého dabingu **K. M. Walló** zemřel 1. dubna 1990 v Praze ve věku nedožitých šestasedmdesáti let. K. M. Walló se narodil 27. června 1914 v Praze jako Ladislav Walló. Odmaturoval na akademickém gymnáziu, studoval a roku 1937 získal doktorát práv (i titul JUDr.) na Univerzitě Karlově. Už za studií projevoval umělecké sklony. Psal básně, drobné povídky, hry, překládal divadelní hry, režiséřsky se uplatnil v Národním divadle v Brně (1935-1937) a v letech 1939-1945 jako host i v dalších divadlech. Dvě jeho divadelní hry byly zfilmovány v Československu a ve Východním Německu. Ve druhé polovině třicátých let ho však zaujal film a už v roce 1936 napsal texty k písni pro krátký film *Dejte nám křídla* (1936). Poté byl scénáristou, textařem a režisérem krátkých dokumentárních a dětských filmů. V šedesátých letech byl Walló zaměstnán ve studiu Krátkého filmu, pracoval pro televizi, pro pražskou Laternu Magiku a montrealské Expo 67. Když Walló opustil roku 1956 dlouhometrážní tvorbu, o to intenzivněji a úspěšněji se začal věnovat dabingu. V dabingu se stal průkopnickou osobností a založil slavnou dabingovou školu. Dabing pro český film využil jako režisér a autor dialogů českých verzí koprodukčních snímků, které Československo natočilo ve spolupráci se „spřátelenými“ zeměmi (např. *Větrné moře*, *Sarajevský atentát*, *Kentauri*, *Monstrum z galaxie Arkana*, *Revue na zakázku*, *Slaná růže*, *Pohádka o Malíčkově* ad.). Častěji byl režisérem, překladatelem a upravovatelem dialogů zahraničních filmů, které se připravovaly pro domácí distribuci. Své zkušenosti předával také jako pedagog na filmových školách. Za svoji práci získal mnohá ocenění. V jeho práci pokračuje také dcera, dabingová režisérka a překladatelka Olga Walló (* 1948).

21.-24. dubna **Československo** poprvé v historii **navštívil papež Jan Pavel II.**

Prokop Drtina

Dr. Prokop Drtina patří mezi významné osobnosti československého politického života. Svou prací ve funkci osobního tajemníka prezidenta Edvarda Beneše a pracovníka Kanceláře prezidenta republiky se velmi významně spolupodílel na všech jednáních exilové vlády v Londýně a následně všech jednání s Gottwaldovou komunistickou frakcí v Moskvě ohledně nového poválečného uspořádání vládních a společenských poměrů v Československé republice. Byl nekompromisním zastáncem zákonitosti a nezávislosti soudů proti radikalistickým tendencím, projevům zvlůle a politické demagogie. Tento postoj měl však pro něho samotného následně osudové dopady.

Prokop Drtina se narodil 13. 4. 1900 v Praze jako syn Františka Drtiny, známého českého filozofa. V rámci svých studií byl činný ve dvacátých letech ve studentském hnutí a v letech 1925-1928 se stal předsedou studentstva Národní strany práce. Také v době svých studií se začíná zabývat psaním článků a postupně se věnuje novinářské práci. Po mnichovské zradě a blížícímu vypuknutí druhé světové války se stal jedním z představitelů odbojové organizace. Dne 26. 12. 1939 odešel ilegálně do zahraničí a v Anglii navázal kontakty přímo na československou exilovou vládu. Jeho aktivní činnost vyvrcholila v letech 1940-1945, kdy se stal jako politický referent nejbližším spolupracovníkem prezidenta Edvarda Beneše a komentátorem českého vysílání londýnského rozhlasu, kde vysílal pod pseudonymem Pavel Svatý.

Po skončení druhé světové války a návratu do vlasti se stal členem předsednictva Československé strany národně socialistické a zároveň byl poslancem Národního shromáždění a od listopadu 1945 do února 1948 vykonával funkci ministra spravedlnosti. Jako nejvyšší představitel československé justice v období poválečné retribuice vystupoval na obranu zákonitosti a nezávislosti soudů proti radikalistickým tendencím, projevům zvlůle a politické demagogie. V letech 1947-1948 patřil k nejvýraznějším obhájčům demokratického zřízení a právního státu proti nastupujícím totalitním silám v čele s KSČ. Jako ministr spravedlnosti patřil mezi další demokratické ministry, kteří dne 20. 2. 1948 podali demisi, která byla dne 25. 2. 1948 prezidentem Edvardem Benešem na nátlak tehdejšího komunistického předsedy vlády Gottwalda přijata. Zpráva o přijetí demisi prezidentem Edvardem Benešem a následné nastolení komunistické diktatury pučem dne 28. 2. 1948 byla pro dr. Prokopa Drtinu natolik zdrcující, že se pokusil o sebevraždu a s těžkým zraněním byl dopraven do nemocnice na Bulovce. Po propuštění z nemocnice a následné rekonvalescenci byl následně v březnu zatčen a do prosince roku 1953 držen ve vyšetřovací vazbě. V prosinci 1953 byl pak odsouzen na základě vykonstruovaných obvinění k patnácti letům vězení.

V roce 1960 na základě prezidentské amnestie byl z vězení propuštěn a v roce 1969 plně rehabilitován. V době tzv. komunistické první normalizace tehdejšího generálního tajemníka KSČ Gustava Husáka byla jeho rehabilitace revokována. Tato revokace byla od Gustava Husáka zcela pochopitelná, protože se s dr. Prokopem Drtinou znali ještě z doby, kdy Gustav Husák byl slovenským poverenikem. Dr. Prokop Drtina přes veškerou persekuci své osoby se nikdy neodklonil od svého smyslu pro spravedlnost, právní čistotu a svůj boj o demokracii dokonce potvrdil i v závěru svého života, kdy podpořil Chartu 77. Bohužel vítězství demokracie v tehdejší Československé socialistické republice dne 17. 11. 1989 se již nedožil. Dr. Prokop Drtina zemřel dne 16. 10. 1980 v Praze.

V roce 1960 na základě prezidentské amnestie byl z vězení propuštěn a v roce 1969 plně rehabilitován. V době tzv. komunistické první normalizace tehdejšího generálního tajemníka KSČ Gustava Husáka byla jeho rehabilitace revokována. Tato revokace byla od Gustava Husáka zcela pochopitelná, protože se s dr. Prokopem Drtinou znali ještě z doby, kdy Gustav Husák byl slovenským poverenikem. Dr. Prokop Drtina přes veškerou persekuci své osoby se nikdy neodklonil od svého smyslu pro spravedlnost, právní čistotu a svůj boj o demokracii dokonce potvrdil i v závěru svého života, kdy podpořil Chartu 77. Bohužel vítězství demokracie v tehdejší Československé socialistické republice dne 17. 11. 1989 se již nedožil. Dr. Prokop Drtina zemřel dne 16. 10. 1980 v Praze.

BŘEZEN, DUBEN**Březen**

Název měsíce březen byl pravděpodobně míněn jako označení stavu přírody, doby, kdy kvetou břízy. Čím který národ žil severněji (ve vyšší zeměpisné šířce), tím měl „březen“ později. Náš kalendářový březen již květ břízy nebere v úvahu, je posunut dopředu. Někteří jazykovědci spojují původ slova březen s pojmem „březí“, tj. oplodněný, v jisté analogii k názvu měsíce října. V starém římském kalendáři, který podle pověsti zavedl již Romulus, zahajoval měsíc březen nový rok. I Slované slavili nový rok v březnu, při jarní rovnodennosti. Je to pochopitelné – jaro spolu s jarní rovnodenností symbolicky znamenalo nový život. Březen je také počátkem jarních prací a jarního úklidu v sadech, na vinicích a zahrádkách.

(mk)

Popeleční středa

Po masopustu přichází čtyřicetidenní období přípravy na Velikonoce, největší křesťanské svátky. V liturgickém kalendáři katolické církve je středa, která předchází první neděli, postní a označuje začátek postní doby. Datum Popeleční středy je pohyblivý jako i Velikonoce. Popeleční středou křesťané vstupují do postní doby, je dnem přísného půstu a připomínkou pomíjivosti pozemského života. V tento den žehná kněz při bohoslužbě popel připravený z jívočných ratolestí požehnaných v předchozím roce při obřadech Květné neděle. Poté každého označí popelem na čele. Název popelec pochází z 10. století, kdy se uděloval kajícím na znamení pokání. Od 11. století byl popelec udělován v tento den již všem věřícím. Pražský arcibiskup kardinál Dominik Duka slouží mši svatou ve Svatovítské

katedrále. Jednou z nejzajímavějších událostí, která se na Popeleční středu v pražské arcidiecézi koná, je tradičně Popelec umělců v akademické farnosti Nejsvětějšího Salvátora s promluvou Tomáše Halíka a s udílením popelce.

Pranostiky na březen

Bouřka v březnu klade na dobrý rok.
Březen bez vody, duben bez trávy.
Březen hřmí – květen sněží.
Březen, za kamna vlezem.
Březnový sníh škodí polím.
Druhdy i v březnu hýl na nos se posadí.
Lépe býti od hadu uštknutu, nežli v březnu od slunce ohřitu.
Suchý březen, mokrý máj – bude humno jako ráj.

(mk)

Duben

Na rozdíl od března se kalendářní duben již částečně kryje s přírodním – kvetou duby. Podle starého římského kalendáře byl duben druhý měsíc v roce. Z té doby má patrně i své jméno aprilis; je odvozeno ze slovesa *aperire*, jež v latině znamená otevírat (ve smyslu jarního otevírání přírody) – ve střední Itálii počínalo jaro. Karel Čapek k tomuto měsíci poznamenává: „Duben – to je ten pravý a požehnaný měsíc zahradníkův. Ať si jdou do háje milenci se svým velebením máje; v máji stromy a květiny jen kvetou, ale v dubnu vyrážejí...“

(mk)

Pranostiky na duben

Březen – za kamna vlezem; duben – ještě tam budem.
Sníh dubnový jako mrva pohnojí.
Duben chladný, deštivý, úroda nás navštíví.
Je-li v dubnu teplý déšť, hojně požehnaní jest.
Duben hojný vodou – říjen vínem.
Hřmí-li v dubnu, konec mrazům.
V dubnu hrom – nebojí se mrazu strom.
Čím kvete trní později, tím méně se urodí sena a obilí.

(mk)

Franz Werfel: V domě dětství

První jaro

Jdeš-li v tomto čase městským parkem.
už je sláma smetená
ze záhonů a též sem tam v hnědi
trávníků se něco zelená.

Stezka: suché listí, stébla trávy,
písek není dosud nasypán,
ve vzduchu to silně bzučí, hučí,
na co si dnes vzpomínám?

Na svůj pokoj, na skloněnou hlavu
u šicího stroje.
Jeho drnčení a sykot svítíplynu,
ó dvojzpěvy moje!

Neležely tam jak loňské listí,
stébla, která vítr prohání,
pestré pruhy, ústřížky a pentle,
hedvábí a volány?

(mk)

J. S. Machar: Čtyři knihy sonetů Sonet březnový

Vzduch čist je, jasný. Okna nítí
se slícními plochami.
V ulicích proudí ruch a žití
svěžími znova vlnami.

A v parku hnědá tráva svítí
již zelenými špičkami,
na pěšinách se vlhkost třpytí
a pestří děti s chůvami.

Oh, všední thema! Pár těch kras
přec chladná jeseň sfoukne zas,
toť otřepané – – Proč však sám

těž čemus v nitru naslouchám,
kde celý den dnes slyším chvít:
Ach žít, ach znovu zase žít!...

(mk)

Vladimír Holan: Ptala se tě...

Jaro

Zas šumí háj i voda příliš tenká,
aby unesla led...
Zas tráva, vykasaná po kolénka,
dupla si, víří vpřed.

Zas děti zvětšovacím nachem mžení
poskakují až v líc
jako kávová zrnka při pražení,
ba o maličko víc.

A touha v tobě, dálkou zvaná,
zří každou zdejší lež.
Jak nádraží je přečáraná
i dlaň tvá... Zůstaneš?

(mk)

Jiří Karásek ze Lvovic: Ocúny noci

Jarní píseň

Nehřeje slunce, jenom květy svádí,
by rozvily se časně do světla.
Sasanko bledá, dávno mrtvé mládí,
na hrobě čeho jsi to vykvetla?

Zelené skvrny mezi stromy svítí,
vzduch plavého má medu lahodu.
Přichází jaro duši zasmušiti,
jak olší chlad když padá na vodu.

Přichází jaro. Opravdu? Svě žely,
své bolesti již ani necítím.
Jsem jako kmen, jenž dávno odumřelý
jen děsí chodce tmavým stínem svým.

(mk)

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

MUDr. Jiřina BODNAR
choroby kožní a pohlavní
po, čt 14-18:30, út 8-13, pá 8-11
Josefstädterstr. 3/4-5, Wien 8
tel. 406 99 41

MUDr. Vít DOLEŽAL
zubní lékař (všechny pokladny)
Kegelgasse 14 / Top 12 (vchod
ze Seidlgasse 12), 1030 Wien
tel. 713 72 66

MUDr. Eva DRŠATA
oční lékařka (všechny pokladny)
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne
termín po dohodě na tel. 587 54 27

MUDr. Kamila HAJEK
soukromá léčba homeopatií
Ada-Christen-Gasse 2/F/8, Wien 10
tel. 689 22 80

MUDr. Hana LION
zubní lékařka
Waltenhofengasse 5/2/301,
1100 Wien
Mo 11-17, Di 8-14, Mi 9-17, Do 10-15
tel. 615 46 10, všechny pokladny

MUDr. Kristina LION
všeobecná lékařka se specializací
na psychosomatiku a psychoterapii
Röttergasse 37, 1170 Wien
tel. 486-22-86, všechny pokladny

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK
internista – sportovní lékař
Innere Medizin – Sportmedizin
gerichtlich beeid. Sachverständiger
Diplomsportarzt, všechny pokladny
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

Digitale Praxis: **Dr. med. &
Dr. dent. med. Josef LUDVÍK**
FA für Zahn-, Mund- und Kiefer-
heilkunde
Simmeringer Hauptstr. 40/4,
1110 Wien
Po 10:00-13:00, 14:00-19:00,
út 7:30-14:00, st 7:30-14:00,
čt 12:00-17:00 a podle domluvy
tel.: 749 34 76, www.drludvik.at
e-mail: ordination@dr-ludvik.at

MUDr. Ilona POLZER
(roz. Bartošková)
choroby oční a optometrické
(Wahlarzt)
Wiener Neudorf, Schillerstr. 26, NÖ

po, út 9-12, po + st 17-19 hod.
a po dohodě (i sobota dopoledne
možná)
Tel.: 02236-496 93, v akutních přípa-
dech mimo ord. hod.: 0660-3470374
www.gesundeaugen.at

MUDr. Georg SOJKA
neurolog a psychoterapeut
tel. 0664/214 01 63,
termín po dohodě

PSYCHOTERAPEUT PSYCHOLOGICKÉ PORADENSTVÍ

Mag. Dr. Ladislav Nykl, Ph.D.
lektor na vídeňské univerzitě
a Masarykově univerzitě v Brně
semináře růstu osobnosti, pomoc
při sociálních problémech, depresích,
psychosomatických problémech atd.

Praxe:
Lederergasse 17/7, Wien 8,
tel.: 523 57 44 nebo 0676/5194833
e-mail: nykl.psychoterapie@aon.at
<http://members.aon.at/nykl>

Ověřené překlady dokumentů aj.
Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER
A-2333 Leopoldsdorf, Weidengasse 2
tel. +43-2235/44 637, +43-676/37 62 117,
+43-1-515 28-444, fax: 02235/44 638
práce: A-1030 Wien, Marxergasse 1a
(City-Tower Wien Mitte/Bhf. Landstr.)
e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at
www.tschechisch-slowakisch.com

Mag. Lenka KOVARIK
A-1210 Wien, Felix-Slavik-Str. 3/1/10
tel./fax: 2908809, mobil: 0699/11807581
lenkakovarik@outlook.com
lenka.kovarik@fh-burgenland.at
<http://www.deutsch-tschechisch.at>

Dr. Milan KOŠIČEK
A-1030 Wien, Salesianergasse 17
tel.: 0664/2537951, fax: 066477-2537951
e-mail: m.kosicek@A1.net

Mag. Pavlína BÖHMOVÁ-LÖSSL
Allgemein beeidete und gerichtlich zertifizierte
Dolmetscherin für die tschechische Sprache
Sprachtrainerin für Tschechisch, Slowakisch,
Deutsch
A-1100 Wien, Dieselgasse 5/43
tel./fax 2082175, 0699/19544077
office@pavlina.at, www.pavlina.at

EUROPÄISCHE VOLKSSCHULE
Volksschule Sir Karl Popper
1150 Benedikt, Schellingerg. 1-3
Tel. 9823403
Sprachclubs in Französisch, Ungarisch,
Tschechisch, Slowakisch, Italienisch

DUCHOVNÍ SLUŽBA

České katolické misie
Katholische Mission für Tschechen
Duchovní správce krajinu **Prof. P.ThDr. Jan Horák**
1030 Hagenmüllergasse 31,
tel. +43 0664 406 55 41, fax: +430 01 711 84 112
www.sweb.cz/farnost.viden, www.rozhledy.at
KOSTEL "Nejsvětějšího Vykupitele",
Viedeň 3., Rennweg 63: mše svatá každou nedělí
a svátek v 10:00 hodin.
CHRÁM "Panny Marie na Nábřeží", Viedeň
1., Salvatorgasse 12: mše svatá každou nedělí a
svátek v 08:30 hodin.
KAPLE "Panny Marie Pomocnice křesťanů",
Viedeň 13., St. Veit-Gasse 25: mše svatá 3. sobo-
tu v měsíci v 18:00 hodin platná na nedělí.
KOSTEL "Don Bosco", Viedeň 3., Hagenmül-
lergasse 33: mše svatá podle kalendáře akcí
kostel Panny Marie na rohu
Linz, Herrenstr. a Redigierstr. v centru města
Mše svatá v českém jazyce, každou sobotu v 16.30
hodin. Duchovní správce: P.ThDr. Michal
Kaplánek SDB, tel. 00420 656 354

Římskokatolická
Katedrála sv. Štěpána
Wiener St. Stephansdom
svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej
1030 Wien, Jaquingasse 12
Svätá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

K. M. Hofbauer Klub
Česko-slovenské společenství věřících
při chrámu Maria am Gestade ve Vídni
Seitzergasse 5, 4. patro vlevo, A-1010 Wien
<http://k-m-hofbauer-klub.webnode.at/>
Tel.: 0043 699 192 528 87
reneselig@gmail.com

Kaple sv. Stanislava, Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek v měsíci v 18:00

ČESKY MLUVÍCÍ PRÁVNÍK
Adresa k dispozici v redakci.

ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ

Mateřská škola
Ředitelka: Sabina Eimer
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-7133188-10

Bilingvní obecná a sekundární škola
Ředitelka: Mag. Marcela Ofner
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-7133188-20

Bilingvní gymnázium II. stupně
Ředitelka: Mag. Helena Huber
Schützengasse 31, 1030 Wien,
Tel.: +43-1-7133188-60

www.orgkomensky.at

**Europäische
Mittelschule Wien**
**European Middle
School Vienna**
1070 Wien, Neustiftgasse 100
Tel: (+43 1) 526 19 78
Fax: (+43 1) 526 19 78-210

Kulturklub der Tschechen
und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
1030 Wien

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy!

